

VII. LITERATURA INFANTIL E XUVENIL

VII.1 NARRATIVA

VII.1.1 NARRADORES GALEGOS

Andrade, Adriana, *Milladoiro de contos*, ilust. Teresa García Fernández, A Coruña: Edicións Embora, col. O Globo, xuño 2018, 96 pp. (ISBN: 978-84-16456-79-6).

Obra de Adriana Andrade (Cerqueda, 1977) publicada por Edicións Embora na colección O Globo. O libro constitúe un conxunto de sete relatos curtos ilustrados por Teresa García Fernández. Os contos están narrados en terceira persoa e presentan un argumento que vai desde o realismo ata a fantasía. A temática dos contos é diversa, aínda que todos teñen en común a aparición na historia do Milladoiro das Pozacas como fonte de maxia principal en relación aos feitos narrados. No libro inclúense relatos sobre a noite de Reis, sobre pantasmas, sobre animais coma o Sapo que quería ser ra, sobre princesas e tamén sobre xente corrente. Nas diferentes historias que compoñen a obra destaca a necesidade de coidar o medio ambiente e de valorar as consecuencias das accións dos seres humanos sobre el. Cada relato vai acompañado de varias ilustracións en branco e negro relativas ao desenvolvemento dos feitos presentados.

Referencias varias:

- Marta Villar, “Cerqueda sabe facer parroquia”, *La Opinión*, 25 agosto 2018, contracuberta.

Informa das diferentes iniciativas que están a desenvolver os veciños de Cerqueda (Malpica de Bergantiños) para recuperar a tradición do traballo comunal. En relación a isto, salientase o libro de relatos titulado *Milladoiro de contos* da escritora Adriana Andrade, obra inspirada nesta parroquia á que pertence a autora.

Aleixandre, Marilar, *A filla do minotauro*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 107, [lectorado mozo], outubro 2018, 188 pp. (ISBN: 978-84-9151-189-2).

Obra de Marilar Aleixandre (Madrid, 1947) gañadora do XI Premio Raíña Lupa de Literatura Infantil e Xuvenil 2017 que foi publicada por Editorial Galaxia na colección Costa Oeste. O argumento deste libro baséase na existencia dunha organización clandestina destinada a salvar obras de arte. A historia está protagonizada por unha moza chamada Miranda que se caracteriza pola súa valentía e intelixencia. Coa colaboración doutro personaxe, de nome Antelmo, a protagonista está disposta a agochar un documento do legado cultural de Sicilia para preservar o patrimonio histórico do lugar, en concreto, o legado da literatura oral, da arte e da ciencia, de xeito que non caia nas mans dos traficantes de tesouros arqueolóxicos da mafia siciliana. A partir de este feito xorden outras historias de temática variada sobre aventuras, amor, natureza, historia, mitos clásicos, narracións orais, inventos, matemáticas, feminidade ou misterios que narran diferentes voces e que aparecen relacionadas entre si a través da figura de Miranda.

Alonso Diz, Miguel Ángel, *Música no faiado*, ilust. Laura Tova, Vigo: Edicións Xerais

de Galicia, col. Merlín, n.º 272, lectorado a partir de 11 anos, novembro 2018, 129 pp. (ISBN: 978-84-9121-409-0).

Obra de Miguel Ángel Alonso Diz (Madrid, 1976) publicada por Edicións Xerais na colección Merlín. Trátase dunha historia na que se mesturan a música e a memoria. O argumento pivota arredor de dous personaxes protagonistas, os irmáns Lucía e Miguel, que unha tarde de chuvia sinten uns ruídos no faiado e, deste xeito, descubren unha historia familiar oculta durante anos. Os rapaces coñecen as figuras do bisavó Aquilino que emigrou aos Estados Unidos antes de comezar a Guerra Civil ou as vivencias relacionados coa avoa Carme e co avó Estevo, que marcharon a Inglaterra a mediados da década dos sesenta. A través das historias dos seus familiares, os dous irmáns, entran en contacto con feitos constitutivos da historia como a represión da posguerra, a emigración, o racismo ou o medo. Ao mesmo tempo, a obra ofrece un percorrido pola música do século XX.

Álvarez Lázaro, Francisco, *Un neno na emigración*, ilustr. Marta Iglesias, A Estrada: Edicións Fervenza, 36 pp. (ISBN: 978-84-17094-30-0).

Obra de Francisco Álvarez Lázaro (A Guarda, 1957) publicada por Edicións Fervenza e ilustrada por Marta Iglesias. O libro preséntase simultaneamente en tres idiomas: galego, castelán e inglés. Trátase dunha historia realista, narrada por unha voz omnisciente en terceira persoa, que conta a historia de Breogán, un neno galego que de cativo foi vivir a Nova York. Nesta cidade, o protagonista entra en contacto con outros nenos de diferentes nacionalidades que coma el, ademais de falar en inglés, non esquecen a súa lingua materna nin tempouco o lugar onde naceron. A través dunha serie de fotos, Breogán lembra a súa visita a distintas localizacións de Galicia como Vigo, Santiago de Compostela, A Coruña, Ourense, Lugo ou Pontevedra. O desenvolvemento da historia aparece acompañado de diversas ilustracións a cor que representan o contido do texto a través, fundamentalmente, de figuras humanas e animais.

Babarro González, Xoán, *A estraña aventura de Manoliño Singapur*, ilustr. María Brenn, Ferrol: Edicións Embora, col. O Globo, xaneiro 2018, 82 pp. (ISBN: 978-84-16456-75-8).

Obra de Xoán Babarro González (Calvelo, 1947) publicada por Edicións Embora na colección O Globo. Trátase dun conto narrado en terceira persoa que desenvolve a súa temática no eido da ciencia ficción. O libro presenta a historia de Manoliño, un rapaz que se ve impulsado a facer unha viaxe virtual ao visualizar como unha aveláña impacta na pantalla do seu ordenador deixando un círculo de po, que o protagonista interpreta como un sinal de axuda. Na viaxe, o protagonista faise amigo dun can ao que bautiza co nome de Cambises e co que comparte unha serie de aventuras como a fuxida dos electro cidadáns ou a tentativa de que as persoas teñan unha vida máis afastada da tecnoloxía. A obra conta coas ilustracións de María Brenn (1994) feitas a lapis, en branco e negro.

Barreira Freije, Andrea, *Palabra de bruxa*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 102, [mocidade], xuño 2018, 168 pp. (ISBN: 978-84-9151-181-6).

Obra de Andrea Barreira Freije (Fonsagrada, 1986) publicada pola Editorial Galaxia na colección Costa Oeste. A historia céntrase no mundo dos aquelarres e no papel das mulleres bruxas. O argumento do libro discorre arredor da figura das Xanas, as mulleres que rexentan o muíño na aldea de Queixumes e que, en virtude dos seus oficios relacionados coa menciña, cumpren co labor de contribuír coas persoas que lles solicitan axuda. A situación muda cando chega Pío Salazar á vila e decide xulgar ante a Inquisición a Berenice, a última muller da casa das Xanas, por bruxa. A partir deste feito, a historia desenvólvese en dous tempos. Por unha banda, nállase o xuízo da protagonista, onde se pon de manifesto que os cargos atribuídos teñen que ver coa súa condición de muller, a súa sabedoría, liberdade e afouteza. Por outra banda, recupéranse os antecedentes que conduciron ao xuízo, que contribúen a trazar unha panorámica histórica e a ofrecer unha reflexión sobre a desigualdade social entre homes e mulleres.

Recensións:

- Patrícia Porto, “Berenice, muller...”, *Luzes*, n.º 60, “As libbreiras”, setembro 2018, p. 89.

Comenta que a obra trata sobre o xuízo da protagonista ante a Inquisición e explica que os cargos atribuídos á protagonista teñen que ver coa súa condición de muller e mais coa súa sabedoría, liberdade e afouteza relacionadas coa súa consideración de bruxa. Fai referencia á correspondencia entre a temática desta obra e o libro anterior da autora *Non hai luz sen escuridade* e destaca que a novela explora os vínculos entre mulleres e á relevancia da protagonista sobre o espazo que habita debido aos seus diversos oficios relacionados coa menciña. Por último, sinala que a obra sae do prelo na colección Costa Oeste de Editorial Galaxia e que vai dirixida á mocidade.

Referencias varias:

- Álex Vázquez, “Andrea Barreira Freije. ‘Gústame acordarme da miña terra ao escribir as miñas obras’”, *El Progreso*, “Comarcas”, 26 agosto 2018, p. 11.

Entrevista á escritora e licenciada en xornalismo Andrea Barreira Freije que acaba de publicar o seu último libro *Palabra de bruxa* (Galaxia). Nela destácase, fundamentalmente, a temática fantástica do libro e a evidente presenza da paisaxe montañesa lucense como unha constante na súa obra.

- A. Baena, “Andrea Barreira. ‘Este libro xorde do meu enfado co mundo, pois as mulleres se xulgan polo que fan e polo que non’”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “Entrevista”, 28 novembro 2018, p. 13.

Entrevista á xornalista fonsagradina Andrea Barreira, autora do libro *Palabra de bruxa* no que se tratan cuestións relacionadas fundamentalmente coa temática, a trama e os personaxes da novela.

Blanco, Isabel, *María Vinyals. Un talento rebelde*, ilustr. Luz Beloso, Vigo: Edicións Belagua, maio 2018, 125 pp. (ISBN: 978-84-946959-7-1).

Libro de Isabel Blanco que, a xeito de biografía novelada e ilustrada, recolle os principais fitos da vida de María Vinyals. Coméntase o carácter polifacético da figura de María Vinyals, destacando as súas vertentes de escritora, articulista e pioneira do feminismo. A

autora presenta a vida e o pensamento da protagonista por boca dunha pantasma que é a encargada de presentar os sucesos máis relevantes da vida e obra de María Vinyals.

Blanco, Manuel e **Jácome**, Avelino, *As andrómedas e outros contos*, ilust. Martínez Coello, Ourense: A Formiga Rabicha, decembro 2018, 208 pp. (ISBN: 978-84-936432-6-3).

Obra de Manuel Blanco e Avelino Jácome. Trátase dun libro que se achega á realidade da sociedade galega da posguerra a través de trinta e dous relatos curtos narrados por dous rapaces. Dende a perspectiva dos dous cativos, a obra ofrece dúas visións diferentes e complementarias da historia real de dúas familias procedentes do interior de Galicia durante a ditadura. Por unha parte, mediante a mirada dun dos cativos, o libro dá conta das dificultades e dos logros que acompañaron os galegos emigrantes. Por outra banda, a través da ollada do outro cativo, a obra presenta os problemas e as ledicias dos galegos que enfrontaron a pobreza da súa terra natal. A temática do libro abrangue a emigración, a tradición, as supersticións, a morte, o paso do tempo ou a loita e a perseverancia dos homes e das mulleres para acadar un mundo mellor, tanto lonxe da terra natal coma dentro das súas fronteiras. A obra inclúe as ilustracións do pintor Martínez Coello que acompañan e exemplifican certos episodios narrados.

Cajaraville, Héctor, *Kusuma*, ilust. María Sánchez Lires, Premio Merlín de Literatura Infantil 2018, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Merlín, n.º 273, lectorado a partir de 9 anos, outubro 2018, 152 pp. (ISBN: 978-84-9121-410-6).

Novela de Héctor Cajaraville (Santiago de Compostela, 1974) gañadora do Premio Merlín de Literatura Infantil 2018. A obra, publicada por edicións Xerais de Galicia na colección Merlín, pivota arredor da desprotección das persoas migrantes e desde o punto de vista da ecoloxía. Nesta novela, a través dun narrador en terceira persoa e das intervencións dos personaxes, cóntase a historia de Kusuma, un faisán femia procedente da selva de Kaltim que ten que fuxir do seu lugar de orixe debido á agresividade do mundo industrializado. Na obra, que combina o realismo e a fantasía, as palmeiras ocupan o fogar de Kusuma e cada vez quedan menos árbores fortes nas que vivir. Debido a esta situación, a protagonista sabe que non ten futuro na súa terra nin tampouco o teñen as crías que espera. Por este motivo, decide embarcar nun mercante que a vai levar ata Galicia. Na terra de acollida terá que loitar contra os prexuízos e demostrar o seu valor e dereito a ser unha máis. Esta obra conta coas ilustracións de María Sánchez Lires (A Coruña, 1973) que combina as cores e a xeometría para darlles forma.

Referencias varias:

- N. N., “A migración e a ecoloxía cos ollos dunha faisán”, *El Progreso*, “*El Progreso junior*”, n.º 44, 7 novembro 2018, p. 3.

Dá conta da publicación de Kusuma de Héctor Cajaraville, unha novela gañadora do Premio Merlín de Literatura Infantil 2018 que se artella desde a temática da desprotección das persoas migrantes e desde o punto de vista da ecoloxía.

Canal, Alberto, *O trapecista de malla de rombos*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, lectorado mozo, 216 pp. (ISBN: 978-84-9121-302-4).

Novela de Alberto Canal (Ourense, 1967) publicada por Edicións Xerais. A obra conta a historia de Iupanki, un rapaz que acaba de facer dez anos e que quere ser o trapecista principal do Circo de los Muchachos. Con este propósito debe acudir á nación de Benposta, un país utópico gobernado por nenos, pois trátase do lugar no que está situada a escola do circo. Non obstante, alí descobre xente estraña que pretende acabar coa utopía que axudaron a construír nenos de diferentes partes do mundo. Ademais, Iupanki vai coñecer a contorsionista Nuna e namorarse dela. Á fin, toma a determinación de cumprir co obxectivo de arredar o circo das mans dos poderosos para garantir que os artistas da malla de rombos teñan a oportunidade de continuar desenvolvendo o espectáculo en calquera lugar do planeta. O libro está narrado desde unha perspectiva infantil caracterizada pola inocencia e o carácter soñador do protagonista. A novela pretende constituír unha homenaxe a Benposta, o primeiro proxecto de escola de circo en Galicia que, baseándose nos ideais do compromiso e a ilusión, estaba xestionado pola mocidade e forma parte da memoria colectiva de diversas xeracións.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “O circo de Benposta salta a unha gran novela”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros. Galego”, 18 maio 2018, p. 8.

Reflexiona sobre a diversidade de argumentos que se tratan na novelística do escritor ourensán Alberto Canal e recensiona a súa última achega *O trapecista da malla de rombos* (Xerais, 2018). Trata aspectos relacionados cos personaxes da novela e o xogo entre realidade e ficción presente nela.

Referencias varias:

- Elisabet Fernández, “El talento local bailó en una soleada fiesta de los libros”, *La Región*, “Ourense”, 3 xuño 2018, p. 16.

Sinala que os lectores clausuraron a Feira do Libro de Ourense na rúa do Paseo cunha aposta por títulos e autores galegos, e mercando literatura infantil e xuvenil, e cítanse as obras en galego *O trapecista da malla de rombos* (2018), de Alberto Canal, e *O coelliño branco* (2017).

Canosa, María, *Caderno de lúas*, ilustr. Dani Padrón, A Coruña: Bululú, 36 pp. (ISBN: 978-84-9454-943-4).

Álbum ilustrado con textos de María Canosa (Cee, 1978) e debuxos de Dani Padrón (Ourense, 1983). A obra constitúe un breve diario que reflicte os achados da protagonista acerca da Lúa, que vai cambiando de forma ao longo da época estival. A cativa debuxa, escribe e pregunta a seu avó sobre a realidade que lle foi descuberta e achega datos científicos. A historia está narrada en primeira persoa para reproducir a voz da infancia e inclúe expresións, dúbidas ou aclaracións entre parénteses, para reforzar a expresión da voz infantil e facer verosímil a historia en formato diario. Ademais da narración, o libro inclúe nas derradeiras páxinas pequenos poemas de versos breves e rimados. Tamén hai

outra voz narrativa externa que presenta os personaxes. O texto reproducese mecanografado e manuscrito. As ilustracións de Dani Padrón ofrecen un xogo de imaxes coas dúas voces narradoras: unha externa que ilustra os personaxes e a lúa e a outra que representa as anotacións e os debuxos que a protagonista fai no seu caderno.

Recensións:

- Raquel Senra, “Un verán debuxando as caras da lúa”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 29 xullo 2018, p. 6.

Salienta que *Caderno de lúas* é un libro ilustrado que publicou a editorial Bululú e que se presenta como un breve diario que reflicte os achados da protagonista sobre a Lúa e os seus cambios. Tamén destaca que as verbas de María Canosa (Cee, 1978) son un bico para quen lee. Despois de ofrecer datos da traxectoria da autora na LIX céntrase na historia que se conta facendo que o receptor se fixe nas voces narrativas, nos poemas intercalados e no texto mecanografado e manuscrito. Comenta que nun primeiro momento é desconcertante por crear a sensación de estar ante dúas voces que narran. Así e todo, xera un dinamismo na lectura e resulta moi atractivo atopar esta dualidade. Pasa logo a falar do ilustrador Dani Padrón (Ourense, 1983), da súa traxectoria e no xogo de imaxes que usa neste álbum para reflectir dúas voces narradoras: unha externa que ilustra os personaxes e a lúa con liñas definidas e tons pasteis, coas que establece un diálogo complementario entre as ilustracións e o texto; a outra voz é a da protagonista e nelas emprega trazos espontáneos e marcados que xogan a representar as anotacións e os debuxos que a nena plasma no seu caderno.

- José Corderí, “*Caderno de lúas*, con...”, *Luzes*, n.º 58, “As libreiras”, xullo 2018, p. 87.

Ofrece unha recensión da obra *Caderno de lúas* (Editorial Bululú, 2018) con textos de María Canosa e ilustracións de Dani Padrón. Destaca a relevancia da ilustración da capa da obra. Informa de que o libro constitúe un diario que unha meniña recibiu de agasallo e que emprega para verter as súas inquiredanzas e superar insomnio. Por último, apunta tamén que a obra inclúe a relación da protagonista co seu avó que lle ensina a comprender as faces da lúa.

- Mª Jesús Fernández, “*Caderno de lúas*”, *CLIJ. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 285, setembro-outubro 2018, p. 73.

Mª Jesús Fernández indica que se trata dunha obra en primeira persoa, cunha “deliciosa voz infantil”, que explica as cousas que vai aprendendo sobre o satélite coa axuda do seu avó. Salienta o traballo do ilustrador, que permite diferenciar as partes do caderno e os debuxos e manuscritos da nena.

Canosa, María, *O ladrón de voces*, ilustr. Noemí López, Ferrol: Edicións Embora, col. Fardel dos soños, [lectorado autónomo], 2018, 36 pp. (ISBN: 978-84-16456-88-8).

Álbum ilustrado con textos de María Canosa (Cee, 1978) e debuxos de Noemí López (Lugo, 1974). A obra presenta a historia de dous cativos, chamados Marcos e Sofía, que teñen cada un unha personalidade marcada pola súa capacidade de imaxinación e polo seu desexo de soñar. Por unha banda, Marcos quere ser un cazador de nubes, de maneira

que as poida levar onde estas sexan máis necesarias. Por outra banda, Sofía entusiásmase coas estrelas e cando, xunto con outros compañeiros, perde a voz, aínda que non a posibilidade de se comunicar con palabras, encamiñase a que os seus desvelos concorran nun propósito conxunto que os levará a solucionar un misterio botando man da inventiva e da pericia. A obra constitúe unha reflexión dirixida á infancia sobre a importancia das palabras e do seu significado así como sobre a relevancia da comunicación e do uso da lingua.

Caride, Ramón, *Sara ten un segredo*, ilust. María Lires, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Sopa de libros, n.º 69, lectorado de 8 anos en diante, maio 2018, 64 pp. (ISBN: 978-84-9121-384-0).

Novela de Ramón Caride (Cea, Ourense, 1957) publicada por Edicións Xerais na colección Sopa de Libros. A obra conta a historia de Sara, unha nena de sete anos que vive na cidade e cursa segundo de Primaria. Á protagonista gústalle a música e tamén pasar tempo na aldea cos seus avós. Non obstante, un día a súa rutina comeza a sufrir mudanzas cando lle comezan a faltar xoguetes e outros obxectos ou lle aparecen cambiados de sitio. Entón, Sara descobre que unha criatura coñecida como tareco é a responsable e que, entre as súas capacidades, conta coa posibilidade de transformarse en calquera obxecto. A Sara o tareco resúltalle un ser divertido e, desde que o descobre na súa casa, desenvolve, grazas a el, un mundo propio empregando a súa imaxinación.

Carreiro, Pepe, *Os Bolechas axudamos á terra*, ilust. do autor, Santiago de Compostela: Edicións Bolanda, [lectorado autónomo], marzo 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-697-8032-9). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda coa colaboración da Consellería de Medio Ambiente e Ordenación do Territorio. A través das personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas, a obra pretende familiarizar o público infantil co cambio climático e as súas consecuencias. Dunha maneira didáctica, sinxela e divertida, o libro achega aos máis novos os conceptos de economía circular, cambio climático ou os tres “R”, referidos á redución do consumo, á reutilización de produtos e á reciclaxe de residuos. A obra tamén afonda no coidado da terra, no uso responsable da auga, no coidado das mascotas ou na protección do medio ambiente xerando menos lixo. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra, amosando como a acción dos humanos está a cambiar o clima e poñendo en perigo a vida, de xeito que se precisa a colaboración de todos para salvagardar o planeta.

Referencias varias:

- Rosa Cano, “Os Bolechas’ explican aos nenos as consecuencias do cambio climático”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 17 xullo 2018, p. 35.

Informa da presentación do libro *Os Bolechas axudan á terra*, un libro didáctico que achega aos máis pequenos a tomar conciencia das consecuencias do cambio climático. Esta iniciativa contou co apoio da Consellería de Medio Ambiente e Ordenación do Territorio.

_____, *Os Bolechas celebran o 850º aniversario de Noia*, ilustrado por Santiago de Compostela: Edicións Bolanda, [lectorado autónomo], febreiro 2018, 24 pp. (ISBN: 978-84-697-8031-2). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda. A través das personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas, a obra pretende familiarizar o público infantil co coñecemento da historia e dos lugares máis representativos do concello de Noia, co gallo da celebración do aniversario da fundación desta vila. Dunha maneira didáctica, sinxela e divertida, o libro achega os máis novos os a diferentes espazos do concello de Noia que operan como referentes da vila, como a Tasca Típica, a praza da Fanequeira, o Tapal, a Alameda, a praia de Testal, A Barquiña e o Joaquín Vieita, que aparece representado coma un barco que serve de vivenda. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra, dando conta da historia, as características e a relevancia dos diferentes espazos singulares do concello de Noia.

Referencias varias:

- M. Gil, “Una guía de Os Bolechas celebra en 850 aniversario de la fundación de Noia”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Barbanza-Noia”, 3 abril 2018, p. 31.

Dá conta da presentación do libro-guía *Os Bolechas celebran o 850º aniversario de Noia* da man da fundación de Noia. Por esta razón, a Concellaría de Cultura noiesa repartirá dous mil exemplares do libro entre os escolares da zona.

_____, *Os Bolechas comen peixe*, ilustrado por Santiago de Compostela: Edicións Bolanda, [lectorado autónomo], xuño 2018, 24 pp. (ISBN: 978-84-09-01817-8). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda co patrocinio do Fondo Europeo Marítimo e de Pesca (FEMP), da Consellería do Mar da Xunta de Galicia e da OPPF-4. A través das personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas, a obra pretende familiarizar o público infantil co consumo de peixe. Dunha maneira didáctica, sinxela e divertida, o libro achega aos máis novos os beneficios dunha alimentación na que estea presente o peixe e tamén dá conta da importancia da proteína do pescado para a saúde. A obra tamén afonda no coñecemento sobre as distintas especies de peixe. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra, amosando a importancia da presenza do peixe na dieta dos máis novos.

_____, *Os Bolechas fan cosuas de madeira*, ilustrado por Santiago de Compostela: Edicións Bolanda, [lectorado autónomo], col Guías, novembro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-17702-42-7). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda que conta co financiamento da Axencia Galega da Industria Forestal (XERA). A través das personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas, a obra pretende familiarizar o público infantil coa importancia que ten o coidado da nosa contorna para poder gozar de todos os produtos

derivados do monte. O libro conta a historia dos Bolechas que, estando na casa dos curmáns Sarela e Ying e do curmán Kofi ven un paporrubio na horta e deciden facerlle unha casa de madeira. O libro afonda na relevancia dos obxectos que se fan en madeira e presenta diferentes especies de árbores que existen en Galicia. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra, amosando a importancia da presenza e da utilidade da madeira e dos produtos que se obteñen dela.

_____, *Os Bolechas van a Lugo*, ilust. do autor, Santiago de Compostela: Edicións Bolanda, [lectorado autónomo], 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-697-8088-6). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda. Trátase dunha publicación que forma parte dunha serie centrada en diferentes lugares de Galicia, a xeito de guías turísticas, cun propósito didáctico. Dunha maneira sinxela e divertida, a obra presenta as personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas, unha familia de seis irmáns, Carlos, as xemelgas Loli e Pili, Braulio, Sonia e Tatá, que xunto ao seu can, Chispa, de viaxe pola cidade de Lugo. A obra constitúe unha defensa á igualdade entre homes e mulleres. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra.

Referencias varias:

- Marta Becerra, “Os Bolechas más lucenses”, *El Progreso*, “Lugo”, 9 maio 2018, p. 13.

Indica que o Concello de Lugo edita *Os Bolechas van a Lugo* no que se traballa a prol da igualdade entre homes e mulleres e que se distribuirá nas bibliotecas, colexios públicos, escolas infantís e asociacións.

_____, *Os Bolechas van a Santiago de Compostela (Go to Santiago de Compostela)*, ilust. do autor, Santiago de Compostela: Edicións Bolanda/Consortio de Santiago, [lectorado autónomo], xullo 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-16753-32-1). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda. Trátase dunha publicación bilingüe en galego e inglés que forma parte dunha serie centrada en diferentes lugares de Galicia, a xeito de guías turísticas, cun propósito didáctico. Dunha maneira sinxela e divertida, a obra presenta as personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas cando van facer o tramo final do Camiño de Santiago coas súas amigas Antía e Carme e co seu amigo Nicolás. Todos eles vanse guiar polas frechas amarelas que hai repartidas pola cidade para non se perder. Non obstante, as frechas andan a xogar e o grupo terá que arranxarse para chegar á catedral. A historia comeza en San Domingos de Bonaval e avanza por varias rúas e espazos representativos da cidade como son Porta do Camiño, Casas Reais, a rúa Travesa, a praza de Cervantes, Acibechería, o Burgo das Nacións, o Hostal dos Reis Católicos ou a fonte de Praterías. O libro remata cun plano onde aparece debuxado o percorrido dos personaxes.

_____, *Os Bolechas van ás Illas Atlánticas*, ilust. do autor, Santiago de Compostela: Edicións Bolanda/Xunta de Galicia, [lectorado autónomo], abril 2018, col. Guías, 32 pp.

(ISBN: 978-84-697-8089-3). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda. Trátase dunha publicación que forma parte dunha serie centrada en diferentes lugares de Galicia, a xeito de guías turísticas, cun propósito didáctico. Dunha maneira sinxela e divertida, a obra presenta as personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas (agás a Tatá que é moi pequeno e o can Chispa) no porto de Vigo, onde embarcan, xunto coa súa mestra Clara e o resto dos seus compañeiros da escola para ir de excursión ás Illas Cíes. Despois dunha viaxe en barco na que descubren un golfinho que salta no mar diante deles, desembarcan na illa de Monteagudo e diríxense á do Faro. De camiño dedícanse a debuxar os animais e a vexetación que atopan e tamén van buscando un príncipe encantado. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra, amosando a riqueza da flora e da fauna que albergan as Illas Cíes que, xunto coa de Ons, a de Sálvora e a de Cortegada constitúen o Parque Nacional das Illas Atlánticas. O libro inclúe pictogramas para facilitar a lectura ao público infantil e remata cunha unidade didáctica e inclúe unha serie de recomendacións para viaxar polo parque.

Referencias varias:

- C. V., “Viaxe aos tesouros galegos”, *Diario de Arousa*, “Arousa”, 29 abril 2018, p. 19.

Informa da visita cultural feita polo alumnado de diferentes colexios da provincia de Pontevedra ás Illas Cíes na compañía de Os Bolechas. Esta iniciativa, promovida pola Consellería de Cultura e por Política Lingüística, levouse a cabo con motivo da celebración do Día do Libro. Con este tipo de iniciativas, preténdese fomentar a lectura entre os máis novos e apoiar a candidatura das Illas Cíes como Patrimonio Natural.

- Mario Álvarez, “Impulso ás candidaturas Illas Cíes-Parque Nacional Illas Atlánticas cos Bolechas”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 29 abril 2018, p. 39.

Informa da visita cultural feita polo alumnado de diferentes colexios da provincia de Pontevedra ás Illas Cíes na compañía de Os Bolechas. Esta iniciativa, promovida pola Consellería de Cultura e por Política Lingüística, levouse a cabo con motivo da celebración do Día do Libro. Con este tipo de iniciativas, preténdese fomentar a lectura entre os máis novos e apoiar a candidatura das Illas Cíes como Patrimonio da Humanidade. Así mesmo, tamén se sinala que durante a visita se repartiu a cada alumno a guía titulada *Os Bolechas van ás Illas Atlánticas* (2108).

- Manu Otero, “Unha guía do paraíso para os nenos”, *La Voz de Galicia*, “Sociedad”, 29 abril 2018, p. 28.

Dá conta da visita guiada dun cento de escolares galegos ás Illas Cíes, acompañados de Os Bolechas, con motivo da celebración do Día do Libro. Durante a excursión, repartíronse entre os alumnos exemplares dunha guía sobre as Illas Atlánticas protagonizada polos Bolechas titulada *Os Bolechas van ás Illas Atlánticas* (2018), que contén un total de 32 páxinas.

_____, *Os Bolechas fan un barrio multiecolóxico en Lugo*, ilustrado polo autor, Santiago de Compostela: Edicións Bolanda, [lectorado autónomo], decembro 2018, 32 pp. (ISBN:

978-84-17702-54-0). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda. A través das personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas, a obra pretende familiarizar o público infantil coa construción de vivendas e contornas urbanas de maneira ecolóxica e sostible. Desde unha perspectiva didáctica, sinxela e divertida, o libro achega aos máis novos as tarefas promovidas polo proxecto europeo Life Lugo + Biodinámico impulsado polo Concello de Lugo. O libro presenta a planificación ecolóxica e sostible en cidades de tamaño medio e afonda no uso de recursos naturais de Galicia e na potenciación da economía verde. A obra inclúe a construción do primeiro edificio público con madeira de Galicia, o deseño do primeiro barrio multiecolóxico ou a elaboración dun catálogo de solucións urbanísticas sostibles. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra.

Referencias varias:

- Marta Becerra, “La vida es puro juego”, *El Progreso*, “Lugo”, “El despertador”, 29 decembro 2018, p. 6.

Informa da doazón de xoguetes por parte de AFundación de Abanca á Cruz Roja de Lugo para os nenos máis desfavorecidos. Saliéntase, así mesmo, a presentación dun novo conto de Os Bolechas celebrada no concello de Lugo.

_____, *Os Bolechas. O oso celíaco de Sonia*, ilustr. do autor, Santiago de Compostela: Edicións Bolanda, [lectorado autónomo], decembro 2018, 24 pp. (ISBN: 9788417702519). ■

Libro de Pepe Carreiro (Vigo, 1954) editado por Edicións Bolanda a raíz da colaboración entre a Asociación de Celíacos de Galicia (Acega) e Mercadona. A través das personaxes que constitúen o grupo dos Bolechas, a obra pretende familiarizar o público infantil coa enfermidade da celiaquía dunha maneira didáctica, sinxela e amena. A finalidade do libro é dar a coñecer como é a vida dun cativo que ten que comer alimentos sen glute. A historia está protagonizada por Ana, unha veciña dos Bolechas que é celíaca. A través de xogos, esta personaxe vailles ensinando ao grupo dos Bolechas como se diagnostica e trata a súa enfermidade, poñendo énfase na alimentación. As ilustracións do autor retratan as diferentes personaxes dos Bolechas e acompañan e exemplifican a temática da obra, describindo a súa vida cotiá de Ana.

Castro, Francisco, *Iridium*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 104, [lectorado mozo], setembro 2018, 108 pp. (ISBN: 978-84-9151-193-9).

Novela de Francisco Castro (Vigo, 1966) publicada pola Editorial Galaxia na colección Costa Oeste que trata a problemática do Dano Cerebral Adquirido. A obra conta, a través de diversos narradores en primeira persoa e o emprego dunha linguaxe coloquial, a historia de Iris, unha adolescente de primeiro de bacharelato que sofre un cambio radical na súa vida a raíz dun accidente de tráfico. Despois de ter que gardar cama durante sete meses e debido a que o accidente lle deixou importantes secuelas cerebrais, a protagonista deberá volver aprender case todas as actividades que xa sabía realizar, mesmo as rutinas

cotiás que antes facía de forma automática. Os obxectivos e as posibilidades coas que contaba Iris cambian de xeito radical tras o accidente, dado que sofre unha discapacidade. Non obstante, a súa necesidade de vivir a vida de forma intensa, lévaa a descubrir un novo camiño a través de Instagram, rede na que terá milleiros de seguidores en todo o mundo que ignoran o que lle pasa. A novela tamén se centra nas vivencias amorosas da protagonista, das amizades que forxa a pesar dos atrancos e da discriminación cara as persoas discapacitadas físicas e psíquicas, da inxustiza e, sobre todo, do menosprezo que padecen as persoas consideradas diferentes.

Recensións:

- A. Mariño, “Un amor juvenil trazado al margen de las barreras”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, 7 setembro 2018, p. 40.

Indica a publicación da última novela de Francisco Castro que trata de amor e amizade xuvenil, mais tamén de discriminación e redes sociais, enfocada nas persoas con dano cerebral e discapacidades en xeral, documentándose na Federación Galega de Dano Cerebral e a Asociación Alento para compoñer o personaxe protagonista.

- Ramón Nicolás, “Olladas que fan sentir diferente”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En galego”, 12 outubro 2018, p. 8.

Comenta a preferencia do autor pola temática do amor, tratada de diferentes xeitos e enfoques. Deseguido pasa a comentar algunhas das cuestións argumentais da historia ou características das personaxes principais.

- María Navarro, “Coloquial, directa, fresca”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 683, “Libros”, 4 outubro 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 625, “Letras galegas”, 13 outubro 2018, p. 7.

Comenta algúns dos principais elementos da novela como son o argumento que guía a historia, os formatos narrativos empregados para expresar o devir dentro da novela. Tamén se comentan algunhas das características da personaxe protagonista.

- Vicente Araguas, “Adolescentes”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.067/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.067, “máis Libros”, 23 decembro 2018, p. 32.

Reflexiona sobre a temática dos adolescentes, denominando a novela “nouvelle” debido a súa extensión e ofrece un breve resumo da mesma.

Referencias varias:

- M. Obelleiro, “Francisco Castro ‘Escribo para cambiar o mundo’”, *Sermos Galiza*, n.º 315, “fóradeserie”, 27 setembro 2018, pp. 4-5.

Entrevístase a Francisco Castro quen fala do éxito da novela *Iridium*, que se achega ao dereito a vivir e amar das persoas con dano cerebral e que axuda a reflexionar, do labor de documentación e das claves para facer unha obra atractiva. Tamén fai un balanço dos dous anos como Director Xeral de Galaxia e do sistema literario galego actual que é de

“altísimo nivel” cun grande talento.

- Ana Baena, “Francisco Castro. 'Hoxe non se pode escribir unha novela protagonizada por mozos sen redes sociais”, *Atlántico*, “Vigo”, “Entrevista”, 26 setembro 2018, p. 14.

Entrevista ao escritor vigués Francisco Castro con motivo do acto de presentación do seu último libro *Iridium*, unha novela de liteartura xuvenil. Nela, desenvólvense cuestións relacionadas coa estrutura interna da novela, narrada en primeira persoa, a relevancia dos personaxes que a protagonizan, Iris e Mario, a importancia do profesor de literatura, sobre a influencia das novas tecnoloxías no relato e o final aberto da novela e a posibilidade dunha segunda entrega do libro.

- Jorge Lamas, “Francisco Castro. ‘Non hai libros que aborden o amor e o sexo desde calquera clase de disfunción”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 11 outubro 2018, p. 38.

Entrevista ao escritor e director xeral da editorial Galaxia, Francisco Castro, con motivo da publicación do seu último libro *Iridium*. Nela, o autor trata cuestións sobre a novela que ten como protagonista a unha moza con danos cerebrais. O autor coloca o foco sobre a visibilización das persoas con diversidade funcional e avoga polo seu recoñecemento na sociedade. Saliéntase tamén a importancia que teñen as redes sociais na trama da novela.

- Francisco Castro, “Compendio de pánicos”, *Sermos Galiza*, n.º 325, “*fóradeserie*”, “novidade”, 5 decembro 2019, p. 7.

O autor comenta o súa intención de contar a verdade nesta novela que vai máis alá de Andrea para fixarse na mirada dos outros.

Costas, Leticia, *As peripecias de Extravaganzza Pérez*, ilustr. Óscar Villán, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Sopa de libros, n.º 66, lectorado de 10 anos en diante, febreiro 2018, 200 pp. (ISBN: 978-84-9121-312-3).

Relato preadolescente de formación e de aventuras da autoría de Leticia Costas (Vigo, 1979), protagonizado pola filla dunha familia singular e cuxa estrutura responde ao modelo clásico de presentación (“Breve nota de como comeza esta historia”) e peche cun “Epílogo” no que se narra o momento actual, posterior á aventura viaxeira e de formación da protagonista, que conforma o nó do relato. O relato sitúase en Vila Soño, nunha casa zoolóxico alcumada *Casa Pavo* polos veciños, onde viven os investigadores Cocó Pérez e Sebastián Pérez e a súa filla, quen chegou ao mundo coa rareza de levar lentes. No Ano do Pelicano os pais emprenden unha aventura para unha longa tempada, á que se suma con posterioridade a filla, cando vai na súa procura, facéndose eco da mensaxe da nai: se despois de dúas semanas non recibiu novas deles, debe abrir cunha chave dourada unha caixa que lle deixan en custodia e viaxar na súa busca. A partir deste detonante, Extravaganzza principia unha dobre viaxe: física, nun globo flamengostático cara á Illa das Esculturas; e iniciática, na que desenvolve as súas capacidades de autoestima, responsabilidade, respecto polo medio, compañeirismo e diálogo cos benefactores animais que coñece en Nocturnia, Océano Verdura, Ilusión Ártica, Selvática e Selvática Profunda, antes da meta da Illa das Esculturas. O relato complementase co á parte intitulado “Escribiron e debuxaron” nos que a autora textual e o autor icónico responden

a unhas preguntas referidas ao proceso de creación da autora.

Recensións:

- Grácia Santórum, “Unha nova conquista”, *Luzes*, n.º 57, “As libbreiras”, xuño 2018, p. 89.

Explica que se trata dunha novela, dirixida a público infantil e xuvenil, que narra as aventuras da protagonista a raíz do seu interese pola natureza e pola preservación dos animais que corren perigo de se extinguir a conta das accións do ser humano. Coméntase que a novela foi escrita respondendo ao eslogan do Salón do Libro de Pontevedra “Canta bichería!”. Reflexiona sobre o pouso ecolóxico da obra e afonda no feito de que a protagonista presente unha minusvalía coa que decide vivir por razóns afectivas.

Referencias varias:

- Belén López, “Xerais lanza á rúa dous títulos da colección do Salón do Libro”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 8 febreiro 2018, p. 13.

Informa da chegada ás librarías de dúas novas publicacións *As peripecias de Extravaganzza Pérez* e *Escaquis e Romeu* a cargo da editorial Xerais e encadradas na colección do Salón do Libro Infantil e Xuvenil. Tamén se salienta que esta colección non terá continuidade polo que non se engadirá ningún novo título á serie.

- Alicia Pardo, “Dous mundos cheos de palabras”, *La Opinión*, “Ciudad y cultura”, 26 abril 2018, p. 12.

Informa da publicación de dúas obras literarias, *As peripecias de Extravaganzza Pérez* e *Escaquis e Romeu*, de Leticia Costas e Antonio Manuel Fraga, respectivamente. Ámbolos dous libros dirixidos ao público xuvenil, incrementan así a produción de obras pertencentes á literatura infantil e xuvenil galega.

_____, *A balada dos unicornios*, ilust. Mónica Armiño, Premio Lazarillo 2017, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Camaleón, lectorado de 8 anos en diante, setembro 2018, 192 pp. (ISBN: 978-84-9121-405-2).

Novela de Leticia Costas (Vigo, 1979) gañadora da 3ª Edición do Premio Lazarillo 2017, do Premio Fervenzas Literarias ao Mellor libro xuvenil 2018 e do Premio Fervenzas Literarias á Mellor capa de LIX do 2018. A través dunha voz narrativa en terceira persoa, a obra, publicada por Edicións Xerais na colección Camaleón, conta a historia de Ágata McLeod, unha rapaza que estuda na Escola de Artefactos e Oficios, que pretende liberar ao seu amigo León da dirixente da escola, un gran corvo femia chamado Cornelia. León esta a piques de converterse en xenio, pero corre o risco de morrer porque Cornelia quere apoderarse do seu poder a través do asasino coñecido como o Destripador. Para liberar a León, Ágata atravesará o País dos Cans na compañía do robot Tic-Tac e de Nuno, o irmán de León, ata chegar onde o ermitán, un ser poderoso que lle axudará a salvar ao seu amigo da morte. No seu camiño tamén atopará á raíña Wendy que vencerá a Cornelia. Deste xeito, Ágata rematará dirixindo a Escola de Artefactos e Oficios.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Maxia e fabulación ‘steampunk’”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En galego”, 5 outubro 2018, p. 8.

Recensiona a obra literaria *A balada dos unicornios* (Xerais, 2018) da escritora viguesa Leticia Costas. Nela, Ramón Nicolás desenvolve cuestións relacionadas coa asentada traxectoria literaria da propia autora, premiada con numerosos galardóns, coa discursividade, o contexto da novela e os personaxes da novela (todos eles femininos), enmarcada na estética do *steampunk*. Así pois, en palabras do propio Ramón Nicolás: “tamén se aprende aquí que os unicornios poden cantar e axudar a cambiar o mundo”.

- María Navarro, “Desde envolturas máxicas. Chiscadelas á arte viva”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 690, “Libros”, 11 outubro 2018, p. VI.

Desenvolve cuestións relacionadas co argumento, os personaxes e a temática da novela. A obra está protagonizada por unha adolescente chamada Ágata McLeod, unhas das mellores alumnas da Escola de Artefactos e Oficios, que deberá emprender unha viaxe chea de misterios e aventuras. A obra ten como eixos temáticos a amizade, a busca da felicidade e a xustiza. Por último, comenta o empregados recursos estilísticos que enriquecen a obra, tales como o uso das imaxes sinestésicas, minuciosas descrições ou chiscadelas á arte viva.

- Fran P. Lorenzo, “Fera humanidade”, *Tempos Novos*, n.º 259, “Protexta”, decembro 2018, p. 84.

Recensión da obra *A balada dos unicornios* (Xerais, 2018). Fai referencia a que o libro anterior da autora *Jules Verne e a vida secreta das mulleres planta* (Xerais, 2015) está marcado pola intriga e o carácter cosmopolita e foi galardoado co Premio Lazarillo. Informa de que *A balada dos unicornios* tamén recibiu o Premio Lazarillo. Destaca que a obra trata temas coma o pasamento, a enfermidade, o terror, o valor ou a paixón. Explica que o argumento da obra xira arredor das aventuras dunha moza que viaxa por diferentes universos imaxinarios nun Londres definido pola súa ambientación fantástica e vitoriana que recorda tamén a Vigo. Resalta a pegada da intriga na obra. Apúntase que o libro afonda no concepto de humanidade. No tocante ao estilo subliña o ton poético e a moderación.

Referencias varias:

- Nicolás Carreira, “Leticia Costas publica en castelán ‘A balada dos unicornios’”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Sociedad”, pp. 47/ El Progreso, “Cultura”, “Vivir”, p. 45, 12 setembro 2018.

Informa sucintamente da publicación do libro en castelán, da man do selo Anaya, como corresponde ao gañador do premio Lazarillo de Creación Literaria en 2017. Repásanse brevemente as escollas estéticas e temáticas do volume ‘steampunk’, no que a autora nos traslada a un Londres victoriano nunha novela de ciencia e fantasía, verdadeira representación da loita do ben e do mal cunha literatura coidada.

- Ana Baena, “Leticia Costas. ‘A fantasía permite falar de calquera cousa, dá a liberdade

que non se atopa noutro rexistro”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “Entrevista”, 10 outubro 2018, p. 12.

Entrevista á escritora viguesa Leticia Costas con motivo da presentación da súa última novela *A balada dos unicornios*. Nela, desenvólvense cuestións relacionadas coa súa asentada traxectoria literaria, a súa contribución na Literatura infantil e xuvenil galega, a temática que trata nas súas obras e a súa recepción, a influencia da temática fantástica para abordar algúns dos temas da obra, as referencias literarias a outros personaxes, o contexto onde se sitúa a novela e o deseño editorial que caracteriza ao libro.

_____, *Pepa a Loba*, ilustr. Eva Agra, Santiago de Compostela: Urco Editora, col. Mulleres bravas da nosa historia, n.º 5, lectorado autónomo, novembro 2018, 36 pp. (ISBN: 978-84-948755-9-5).

Obra de Leticia Costas (Vigo, 1979) publicada por Urco Editora na colección Mulleres Bravas da Nosa Historia. O libro conta a historia de Xela, unha nena que de maior quere ser bandoleira a pesar das reticencias da súa nai con respecto a esa determinación. A raíz do seu desexo, a protagonista acode a onde a súa avoa e senta ao seu carón para escoitar as historias que se contan sobre a bandoleira galega coñecida como Pepa a loba. Deste xeito, descobre a personalidade de Pepa a Loba, caracterizada pola valentía e a superación dos atrancos cos que se foi atopando na súa vida. Da mesma maneira, descobre as súas fazañas, entre as que destaca o feito de capitanear unha gavela de homes e de prestar axuda a quen máis o precisase. O libro pretende achegar á infancia a realidade e o mito que conforman a figura de Pepa a Loba.

Dacosta, Henrique, *Á deriva*, Vigo: Belagua Ediciones, lectorado mozo, abril 2018, 87 pp. (ISBN: 978-84-946959-6-4).

Obra de Henrique Dacosta (Ferrol, 1964) publicada por Belagua Ediciones. O libro inclúe seis relatos breves sobre un conglomerado de vidas que desenvolven historias diferenciadas con temáticas en común nas que se mestura o realismo coa fantasía e a ironía coa comicidade. Nos diferentes contos destaca a presenza do mar e da cidade de Ferrol coa súa bisbarra, pois, ou ben resultan protagonistas da historia ou ben operan a modo de ambientación. Tamén enían os diferentes relatos a presenza do pasado, mediante a memoria ou mediante acontecementos históricos como o accidente da Discoverer Enterprise que desfixo a Ponte das Pías, o fusilamento de Amada García no castelo de San Filipe despois de parir ou as vivencias da navegante Isabel de Barreto polos Mares do Sur. Outras historias inclúen a relación dun pescador chamado Belarmino co mar e a súa vontade de cazar un robalo, a traxedia que ameaza a unha familia na Noite de Reis ou os amores entre un fareiro e unha serea. Por último, a unidade temática da obra vén dada polo pouso de sufrimento presente en todos os relatos e o protagonismo que adquiren neles individuos marxinais da sociedade.

Dios, Olga de, *Monstro Rosa*, ilustr. da autora, Zaragoza: Apila Ediciones, lectorado a partir de 3 anos, abril 2018, 36 pp. (ISBN: 978-84-17028-07-7).

Álbum ilustrado de Olga de Dios Ruiz (San Sebastián, Guipúzcoa, 1979) publicado por

Apila Ediciones. Trátase dunha obra que pretende achegar ao público lector infantil a riqueza que supón a diversidade. O libro, a través dun narrador en terceira persoa, recolle a historia da vida dun monstro que é diferente, pois no lugar onde naceu todo é branco, desde os monstros ata os edificios nos que viven. Non obstante, el é de cor rosa e tan grande que non colle dentro dun deses edificios. Por este motivo, o protagonista emprende unha viaxe na procura de diferentes lugares, ata que atopa un onde todos os habitantes son diferentes e teñen habilidades distintas. Deste xeito, o libro presenta un feixe de personaxes: dende os monstros iguais e de cor branco, agás o protagonista, ata as máis diversas figuras. Entre estas últimas destacan unha rá, un paxaro ou mesmo un monstro azul, que habitan o recuncho de diferentes cores, onde cada personaxe desenvolveu as súas propias habilidades que o singularizan e identifican. A obra remata co protagonista dándolles a benvida a ese lugar aos seus antigos veciños e veciñas de cor branca.

Duncan, Xosé, *As lembranzas perdidas no lago Antelväri*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 100, [mocidade], febreiro 2018, 232 pp. (ISBN: 978-84-9151-160-1).

Volume de Xosé Duncan (Chorente, 1970) que se estrutura en vinte e catro capítulos e mais un epílogo nos que se relata narra a historia dunhas criaturas de luz que habitan as profundidades dun lago situado nas Fragas do Antelväri. A verdadeira natureza deses entes revélase a partir das vivencias de cada un dos habitantes do lugar. Preséntase unha sociedade rexida por una misteriosa organización, a Asociación, destinada a facerse cargo de anciáns e doentes. Entre os diversos personaxes destaca o vello Olavi, que se traslada a vivir ás marxes do lago para fuxir dos seus recordos. A raíz da súa historia, amósanse outros habitantes da vila, coma os traballadores de correos Makie e Pil, as viúvas Helena e Ylva ou a dirixente da Asociación, Laura Xiada. Tamén a conta da chegada de dúas personaxes foráneas, o estudoso de fenómenos paranormais Xabier e a aspirante a reporteira Linda Negreira, descubriase o alcance do poder da Asociación, a súa relación coas criaturas do lago e a natureza e o poder deses seres. En cada capítulo, Xosé Duncan achega unha reflexión de carácter universal sobre os diferentes condicionantes da existencia humana coma o paso do tempo, a soidade, a morte, a sede de poder, a opresión social ou as lembranzas como principio constitutivo da humanidade.

Recensións:

- Alba Rozas, “Xosé Duncan revela o que nos fai humanos”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 13 maio 2018, p. 4.

Dise que Galaxia acaba de publicar *As lembranzas perdidas no lago Antelväri* de Xosé Duncan na súa colección Costa Oeste. Explícase que a novela narra a historia dunhas estrañas criaturas luminosas que habitan as profundidades do lago situado nas Fragas do Antelväri, unha vila do norte desde onde se pode contemplar a aurora boreal. Saliéntase que, a través da relación entre os múltiples personaxes e o lago, o lector descobre unha sociedade rexida por una misteriosa organización, a Asociación, destinada, desde a súa orixe, a facerse cargo de anciáns e enfermos e capaz de controlar desde os medios de comunicación ata a sanidade, alén das fronteiras da vila. Faise fincapé na relevancia dos diversos personaxes e na relevancia que adquiren na obra temas coma o paso do tempo, a soidade, a morte ou a sede de poder.

El hematocrítico, *O lobo con botas*, ilustr. Alberto Vázquez, trad. Anair Rodríguez Rodríguez, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Pequeno Merlín, lectorado autónomo, abril 2018, 72 pp. (ISBN: 978-84-9121-389-5).

Obra de El Hematocrítico, traducida ao galego por Anair Rodríguez Rodríguez, ilustrada por Alberto Vázquez e publicada por Edicións Xerais de Galicia na colección Pequeno Merlín. Este libro supón a continuación da primeira entrega do mesmo autor, titulada *Feliz feroz. O lobiño riquiño* (2016), na que rompe co estereotipo do lobo malo dos contos, ofrecendo un lobiño bo que monta unha pastelería e que lle ensina ao seu tío Lobo Feroz a respectar as diferenzas. Neste segundo título, o tío é dono dunha xastrería e debe buscar solucións para o seu negocio, xa que está en crise. As posibilidades pasan por diversificar o seu traballo, aproveitando o éxito que ten o Gato con Botas entre a infancia do bosque que, ao igual que o seu sobriño, queren vestir o sombreiro, levar a espada e calzar as botas do admirado heroe felino. Trátase dunha proposta que pretende achegar á infancia, desde unha perspectiva didáctica e divertida, a través de gatos, lobos e xigantes, os perigos do consumismo.

- Carmen Ferreira, “Cando os lobos non son o que parecen”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 3 xuño 2018, p. 5.

Dáse noticia de que, despois de publicar *Feliz feroz. O lobiño riquiño* (2016), Edicións Xerais de Galicia saca do prelo unha nova entrega de El Hematocrítico titulada *O lobo con botas*, con ilustracións do artista coruñés Alberto Vázquez. Explícase que na primeira o autor rompe co estereotipo do lobo malo dos contos, ofrecendo un lobiño bo que monta unha pastelería e que lle ensina ao seu tío Lobo Feroz a respectar as diferenzas. Dise que, na segunda entrega, o tío é dono dunha xastrería e debe buscar solucións para o seu negocio que está en crise.

Evan Freijedo, Alba de e Javier Domínguez Pérez, *Naturizo. Un fogar para marmelo*, ilustr. dos autores, Ourense: Edicións Linteo, col. Naturizo, n.º 5 [lectorado autónomo], novembro 2018, 40 pp. (ISBN: 978-8494772863).

Obra de Alba Evan Freijedo e Javier Domínguez Pérez publicada por Edicións Linteo. Trátase da quinta entrega da colección Naturizo. O libro conta a historia dun ourizo cacho chamado naturizo que vive na Serra de San Mamede do Macizo central ourensán. Neste lugar comparte aventuras cos seus amigos e tamén con personaxes novos. Todos eles viven historias enfiadas pola amizade, o coidado ao medio ambiente, a axuda e o respecto aos demais. Neste caso, o canciño Marmelo aparece perdido na serra, un día de sol de outono, tremendo de frío. O can estraña o seu fogar e será Naturizo quen lle axude a atopar un novo. A obra vén acompañada dun caderno de actividades entre as que destacan as manualidades e os exercicios de comprensión. Todas elas están pensadas para que o público lector infantil traballe de xeito independente ou con pais e profesores.

Referencias varias:

- Mónica V. Lopo, “Alba De Evan Freijedo, Javier Domínguez Pérez. ‘Os valores da vida con Naturizo’”, *La Región*, “Vida. Suplemento de sociedad”, n.º 2.338, “En confianza”, 15 abril 2018, pp. 2-3.

Entrevista a Alba de Evan Freijedo e Javier Domínguez Pérez, autores da colección de

contos “Naturizo”, un conxunto de cinco libros dirixidos ao público infantil. Nela, abórdanse cuestións relacionadas co contido de cada un dos libros e a finalidade que perseguen, así coma doutros proxectos que están a desenvolver os autores.

- C. R. “Naturizo, unha ferramenta ideal para traballar na aula ou na casa”, *La Región*, “*Xornal escolar*”, n.º 141, “Hiperactivos”, 25 abril 2018, p. 2.

Dá conta da publicación dunha colección de contos infantís titulada “Naturizo” da man dos escritores ourensáns Alba de Evan e Javier Domínguez. Protagonizada por un ourizo cacho, destaca polo seu carácter medioambiental e a súa variedade temática. Estes contos tamén incorporan un caderno de actividades para os cativos.

Fariña, Anxo, *Os Megatoxos e a batalla de Rande*, ilustr. Anxo Fariña, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Sopa de libros, Megatoxos, nº 5, lectorado a partir de 11 anos, xaneiro 2018, 192 pp. (ISBN: 978-84-9121-298-0).

Obra de Anxo Fariña (Vigo, 1977) publicada por Edicións Xerais de Galicia. Trátase do sexto título da saga dos Megatoxos, que narra as aventuras protagonizadas por un grupo de adolescentes con poderes extraordinarios, adquiridos tras ser picados por un toxo, e que viaxan no tempo a diferentes lugares para atopar o antídoto. Nesta ocasión os protagonistas van de excursión ás ruínas militares de Cabo Silleiro, viaxan á batalla naval de Rande, acontecida o 23 de outubro de 1702 na Ría de Vigo, onde Ruxe, Faísca, Ninfa, Lúa e os xemelgos viven aventuras enfiadas pola amizade e o amor e descubren a existencia dun novo galeón “O Indomable”, que non figura nos rexistros pero que porta unha arma capaz de cambiar a historia.

Recensións:

- Xesús Fraga, “O inesgotable tesouro de Rande”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 12 febreiro 2018, p. 27.

Fala do argumento da última entrega da serie dos Megatoxos, que se centra na descuberta dos galeóns afundidos na ría de Vigo, e das peculiaridades dos protagonistas que sofren unha mutación xenética. Ademais salienta que o logro da serie se debe á diversión e aventuras e á evolución propia dos protagonistas. Por último fala de posibles escenarios para futuras entregas.

- Carmen Ferreira, “Os Megatoxos e a batalla de Rande”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 17 xuño 2018, p. 6.

Dáse conta de que Edicións Xerais de Galicia acaba de publicar o sexto título da saga dos Megatoxos, creada por Anxo Fariña. Explícase que a saga narra as aventuras protagonizadas por un grupo de adolescentes con poderes extraordinarios que adquiriron tras ser picados por un toxo e que viaxan no tempo a diferentes lugares para atopar o antídoto. Alúdese aos títulos anteriores: Os Megatoxos e o aprendiz de druída, Os Megatoxos e os templarios da luz, Os Megatoxos e a cara oculta da lúa, Os Megatoxos e o dragón de xade e Os Megatoxos e a espada esmeralda. Anótase que Os Megatoxos e a batalla de Rande conta a excursión dos protagonistas ás ruínas militares de Cabo Silleiro e á batalla naval de Rande, onde coñecerán a existencia dun novo galeón.

Referencias varias:

- Ana G. Liste, “Anxo Fariña. ‘Fáltalle unha película á Ría de Vigo”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, 24 febreiro 2019, p. 33.

Dá conta da presentación da obra *Os Megatoxos e a batalla de Rande*, de Anxo Fariña. O artigo en cuestión trátase dunha entrevista na que atende ás últimas publicacións do autor, á capacidade prolífica deste ou como intenta plasmar diferentes elementos nas súas obras para a interpretación da mocidade.

- Cuca M. Gómez, “Quién fuera niño otra vez”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 2 abril 2018, pp. 54-55.

Dá conta da presentación do volume no Espazo Lector Nobel de Pontevedra, salientando a presenza de Rande como telón de fondo e a formación en Belas Artes do autor.

Fernández Castro, Juan Andrés, *Guendufe o anano*, ilust. Gabriel Iglesias Sanmartín, A Estrada: Edicións Fervenza, [lectorado autónomo] outubro 2018, 44 pp. (ISBN: 978-84-17094-41-6).

Obra de Juan Andrés Fernández Castro publicada por Edicións Fervenza. O libro constitúe un relato breve protagonizado por un anano chamado Guendufe que evita a presenza dos adultos humanos pero que chega a facer amizade cos cativos sen que se decaten os maiores. Nesta obra, Guendufe, despois dunha etapa de aprendizaxe, abandona a ferraría que lle foi asignada. Tras ser atrapado por unha agúa e estar a piques de perder a vida por iso, coñece a un rapaz chamado Daniel e faise amigo del e do seu irmán pequeno. Os cativos dánlle alimento e protección e xuntos inician unha viaxe a un sitio coñecido como O Areal, marcado pola desolación. Nese lugar, ao pé das ruínas dun castelo, os tres viven aventuras enfiadas polo seu carácter extraordinario. Non obstante, ao cabo, o anano Guendufe debe regresar ao seu mundo subterráneo onde remata a historia de xeito inesperado.

Recensións:

- Armando Requeixo, “A viaxe heroica de Guendufe”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.066 / *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.066, “máis Libros”, 16 decembro 2018 p. 30.

Destaca a ampla traxectoria do autor no eido da investigación historiográfica galega así como a súa incursión na literatura de ficción con esta obra. O autor reflexiona sobre o receptor a quen vai dirixido o libro, aborda a temática e a estrutura da obra, a influencias que se reflicten nela e, por último, reflexiona sobre o deseño gráfico do volume.

Fernández Naval, Francisco X., *Os contos da avoa Pepa*, ilust. Manolo Figueiras, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Seteleguas, lectorado a partir de 9 a 12 anos, 2018, 88 pp. (ISBN: 978-84-8464-436-1).

Obra de Francisco X. Fernández Naval (Ourense, 1956) publicada por Kalandraka Editora na colección Seteleguas. O libro narra en terceira persoa as anécdotas da infancia da avoa Pepa, de xeito que se describen, entre outros detalles, a casa na que naceu, a vexetación da contorna, os paxaros, o río ou as festas da vila. Tamén inclúe historias de antes do seu nacemento. Entre elas, destacan as vivencias na emigración do seu avó Bintil, que tivo que marchar a Cuba, da súa familia cando o seu pai ten que ir á guerra ou as relativas ao pasado dos seus irmáns. Trátase de historias que foron pasando oralmente de xeración en xeración ata formar parte do patrimonio da memoria. Todas elas transmiten os medos, as ledicias, os desexos e as preocupacións dunha familia do rural galego. Os relatos dan conta dese contexto sen adiantos tecnolóxicos nin comodidades, caracterizado polas tradicións, fábulas, as adiviñas, os refráns ou a riqueza culinaria, animal e paisaxística.

Referencias varias:

- Xesús Fraga, “O libro que naceu dun soño”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 13 decembro 2018, p. 38.

Coméntanse aspectos como a temática e a estrutura da obra e tamén se destaca o labor de Manolo Figueiras, encargado das ilustracións da obra.

Fernández Rey, Ángela, *Chitón ata a Fin da Terra*, ilustr. Anabel Montouto, A Estrada: Edicións Fervenza, lectorado autónomo, xuño 2018, 64 pp. (ISBN: 978-84-17094-34-8).

Obra de Ángela Fernández Rey (Ourense) publicada por Edicións Fervenza. O libro, narrado en terceira persoa, conta a historia de Chitón, un pequeno morcego acabado de nacer que quere saír da súa cova polo día para ver o mundo que hai fóra dela. O protagonista coñece a unha gaivota chamada Gavi e pídlle que lle mostre a contorna de Fisterra, que é o lugar onde se desenvolve o conto. Chitón acaba convencendo a Gavi, pero a gaivota explícalle que os morcegos son animais nocturnos que só poden saír de noite, pois polo día están expostos a grandes perigos. Ao final, Chitón sobre ao lombo de Gavi e ambos os dous saen de excursión para ver, a vista de paxaro, as marabillas do lugar no que habitan. Acompañan o texto as ilustracións de Anabel Montouto que contribúen a complementar a lectura.

Referencias varias:

- Gonzalo Gay, “Ángela Fernández Rey. ‘Escribir para los niños es difícil, son el lector más exigente’”, *La Región*, “Ciudadanos”, 20 xuño 2018, p. 19.

Entrevista á escritora ourensá Ángela Fernández Rey con motivo da presentación do seu segundo libro infantil *Chitón ata a Fin da Terra*. Nela, desenvólvense diferentes cuestións relacionadas coa temática do libro e o público ao que vai dirixido, a importancia que tivo o premio Pura e Dora Vázquez na súa carreira literaria, de onde xurdiu o seu gusto pola escritura, a importancia das ilustracións na obra e os seus futuros proxectos literarios.

- Montse García, “Ángela Fernández Rey”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Otros actos hoy”, “Literatura”, 21 xuño 2018, p. L10.

Informa da presentación da obra en Bertamiráns, coa autora acompañada polo escritor Armando Requeixo, Valentín García, e mais a ilustradora, Anabel Montouto. Contará tamén con actuación musical.

- Mónica V. Lopo, “Ángela Fernández Rey. ‘Aventuras para os cativos’”, *La Región*, “*Vida*”, n.º 2.356, “En confianza”, 19 agosto 2018, pp. 2-3.

Entrevístase á autora que fala da súa paixón por escribir, do argumento da obra e da súa acollida polo lector infantil ao tratar a amizade, o respecto e a sinceridade, da dificultade da escrita para nenos, do que significou para a súa traxectoria recibir o Premio Pura e Dora Vázquez e dos seus últimos proxectos.

- Ángela Fernández, “Cumprir coa tradición”, *La Región*, “*Nadal 2018*”, “La navidad de... Ángela Fernández”, 24 decembro 2018, p. 95.

Fai referencia ao segundo libro infantil da autora, *Chitón ata a Fin da Terra*.

Fernández-Trelles, Sabela, *O ladrón de soños*, ilust. Alicia Suárez, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Pequeno Merlín, [lectorado autónomo], maio 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-9121-378-9).

Novela de Sabela Fernández-Trelles publicada por Edicións Xerais na colección Pequeno Merlín. O libro pretende achegar ao lector infantil a importancia de coñecer as persoas antes de se facer unha idea equivocada sobre elas e as súas intencións, para así comprobar que as aparencias poden resultar enganosas. A trama da novela desenvólvese na cidade de Soñovai, onde o Mago Uxío é quen se encarga de entreter e facer sorrir os nenos para que teñan uns soños maravillosos nos que poidan facer realidade as súas fantasías. Un día descobre que un ladrón, un pouco desorganizado e despistado, quere apoderarse de todos os soños bos e consegue detelo antes de que cumpra os seus plans. O que non sabe é que o ladrón pretende regalárillelos aos nenos dunha cidade veciña que só teñen pesadelos. Iso converteraos en grandes amigos e aliados. As ilustracións dinámicas e a cor de Alicia Suárez (Pontevedra, 1974) acompañan a historia.

Recensións:

- Giulia Vezzaro, “O ladrón de soños de Sabela Fernández Trelles”, *El Correo Gallego*, “*ECG*”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 8 xullo 2018, p. 6.

Infórmase da publicación da obra *O ladrón de soños* (Xerais, 2018) de Sabela Fernández Trelles na colección “Pequeno Merlín”. Explícase que o libro achega á infancia unha reflexión sobre a importancia de coñecer a alguén antes de facernos unha idea equivocada sobre quen é e as súas intencións. Dise que a trama transcorre na cidade de Soñovai, onde o Mago Uxío se encarga de entreter e facer sorrir os nenos para que teñan soños maravillosos ata que descobre un ladrón. Este quere apoderarse de todos os soños para regalárillelos aos nenos dunha cidade veciña que só teñen pesadelos. Anótase que acompañan a historia as ilustracións dinámicas e a cor de Alicia Suárez.

- María Navarro, “Trasfondo altruísta. Con enxeño e habilidade”, *Faro de Vigo*, “*Faro*

da Cultura", n.º 679, "Libros", 6 setembro 2018, p. VI.

Desenvolve cuestións relacionadas cos personaxes da novela, en concreto, cos protagonistas e o antagonista (caracterizándoos como "convencionais") o espazo onde se sitúa a acción (na cidade de Soñovai). Destácase a importancia que vai cobrar o mundo onírico na obra e ese xogo entre a realidade e a fantasía cuxas fronteiras resultan difusas. Tamén se cita outras obras da autora, Sabela Fernández Trelles, tales como *Augusta e os seus medos*, *O dragón Pepón* ou *As aventuras de Mariña e Lucas*. Remata sinalando que as ilustracións que acompañan ao texto pertencen a Alicia Suárez.

Fraga, Antonio Manuel, *Escaquis e Romeu*, ilust. Jacobo Fernández Serrano, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Sopa de libros, n.º 67, lectorado de 10 anos en diante, febreiro 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-9121-313-0).

Obra de Antonio Manuel Fraga (Pontedeume, 1976) publicada por Edicións Xerais de Galicia na colección Sopa de Libros. O libro conta a historia de Romeu, o barbeiro dun pobo do norte que sofre burlas e abusos por parte dos seus veciños. Ao protagonista aparéceselle unha criatura chamada Escaquis que ten poutas e cornos e pode trazar portas que existen na memoria dos demais e que conducen a outra dimensión do mundo. Nela, Romeu e outra xente coma el poden arranxar os problemas que padecen. Escaquis non só axudará a Romeu, senón tamén ao varredor Sven, a unha escritora e á familia de Marmelos nos seus desencontros cos caseiros, cos matóns Peiteadiños, cos problemas de peso e saúde ou mesmo coas dificultades de instalarse a vivir nunha vila nova. Non obstante, un día aparece un porco mestre chamado Bacoriño para levar á casa a Escaquis. Daquela o grupo deberá emprender unha viaxe ata a Illa Burato na procura do sitio en que a Gran Curuxa recolla á criatura e a leve ao seu lugar de orixe. Deste xeito, a obra enfía temáticas como a bondade, a esperanza ou a fantasía como liberación.

Referencias varias:

- Belén López, "Xerais lanza á rúa dous títulos da colección do Salón do Libro", *Diario de Pontevedra*, "Pontevedra", "Ciudad", 8 febreiro 2018, p. 13.

Informa da chegada ás librarías de dúas novas publicacións *As peripecias de Extravaganzza Pérez* e *Escaquis e Romeu* a cargo da editorial Xerais e encadradas na colección do Salón do Libro Infantil e Xuvenil. Tamén se salienta que esta colección non terá continuidade polo que non se engadirá ningún novo título á serie.

_____, *No corazón da balea*, ilust. Xan López Domínguez, Vigo: Editorial Tambre, col. Alta Delta. Serie Vermella, n.º 25, lectorado a partir de 5 anos, abril 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-9046-326-0).

Obra de Antonio Manuel Fraga (Pontedeume, 1976) publicada por Editorial Tambre. O libro conta, en primeira persoa e a través dos diálogos dos personaxes, a historia de dous irmáns, chamados Aicí e Reibax, que viven na illa Pepereta. Unha mañá chama a atención dos irmáns a carpa dun antigo cirto e, en lugar de acudir á escola, diríxense a el. Ao entrar atopan un submarino con forma de balea, pregúntanse que fai alí e mergúllanse nun proceso de resolución de varios enigmas para dar coa orixe do descubrimento. A obra

constitúe un relato fantástico que pon de manifesto a importancia da imaxinación e da creatividade, xa que os protagonistas deben resolver diversas adiviñas para descubrir que esconde o submarino con forma de balea. O texto vai acompañado das ilustracións a cor de Xan López Domínguez (1957) que representan as distintas personaxes do relato así como os acontecementos máis relevantes da historia.

_____, *O bestiario científico de Anxos Nogueirosa*, ilustr. Víctor Rivas, Santiago de Compostela: Urco Editora, col. Urco xuvenil, [mocidade], novembro 2018, 253 pp. (ISBN: 9788494875533).

Obra de Antonio Manuel Fraga (Pontedeume, 1976) publicada por Urco Editora. O libro conta, en primeira persoa e a través dos diálogos dos personaxes, a historia de Suso, un neno de trece anos que en 1933 vai pasar o verán nas colonias do Sanatorio Marítimo de Oza por mor dun problema de saúde. Durante o traxecto en tren cara ao seu destino, descobre un misterioso caderno, o *Liber bestiarium scientificus* de Anxos Nogueirosa. A autora desta obra é a tía de Tila, unha rapaza das colonias coa que se converterá na amiga e incluso no amor do protagonista. A través do motivo do bestiario, os dous rapaces descubren un compendio de animais fabulosos que achegan ao público lector unha visión naturalista e fantástica do imaxinario mitolóxico galego. Ademais, este tipo de estudo serve na obra para render tributo á docencia e á investigación encabezada por mulleres como a científica galega Ángeles Alvariño e a mestra Elvira Bao. A temática do libro pivota arredor das tradicións, do mundo rural e da loita das mulleres para conseguir ter os mesmos dereitos que os homes. Acompañan o texto as ilustracións de Víctor Rivas (Pontevedra, 1965) que plasman, entre outras, as distintas criaturas do bestiario.

Referencias varias:

- Alicia Pardo, “Antonio Fraga. ‘Sigo a ter a sensación de que estou no comezo. Aínda me considero un autor novel’”, *La Opinión*, “A Coruña”, “Ciudad y Cultura”, 17 decembro 2018, p. 7.

Na entrevista analízanse diferentes cuestións relacionadas coa estrutura da obra como os personaxes e o espazo. Así mesmo, salientase a importancia das personaxes femininas no seu libro e a traxectoria literaria do autor, galardoado co I Premio María Victoria Moreno.

Fragoso, José, *A miña voz*, trad. Laura Sousa Sánchez, pról. Manuela Carmena, ilustr. do autor, Madrid: Narval Editores, col. Álbum ilustrado, lectorado a partir de 3 anos, marzo 2018, 40 pp. (ISBN: 978-8494819360).

Obra de José Fragoso (Madrid, 1975) sobre a transcendencia das palabras ditas e a relevancia de todas as voces independentemente da súa procedencia ou de quen sexa o que fala. O libro constitúe, desde unha perspectiva didáctica e amena, unha reflexión sobre a capacidade que supón a voz humana para nomear o mundo e desenvolver con ela múltiples tarefas. Nas primeiras páxinas, a obra ofrece diversos textos para que o público lector infantil xogue, converse e experimente coa súa voz. Nas seguintes salientase a importancia da voz para configurar a personalidade, para cambiar a mellor o mundo ou para conseguir os propios obxectivos. O libro incide tamén no modo en que se din as palabras, de xeito que as boas formas contribuirán a que os demais escoiten e acepten a

perspectiva dun ou dunha aínda que non a compartan. Xunto co texto sitúanse as ilustracións do autor que axudan a comprender o contido. De feito, o libro recolle que hai persoas que nacen sen poder falar e aínda así poden comunicarse a través da linguaxe de signos e, a continuación, recóllese, acompañado de ilustracións, o abecedario das persoas mudas.

Gallego Esperanza, Mercedes, *O Froilán*, ilustr. Ana Mª Mon, Ourense: E/A, lectorado autónomo, xaneiro 2018, 134 pp. (ISBN: 978-8469790342).

Obra de Mercedes Gallego Esperanza dividida en once capítulos que recolle as memorias dun gato chamado Froilán desde pequeno ata adulto. O libro narra como o gato foi regalado de cría a un rapaz de cidade que se fartou del cando o animal medrou. O rapaz xunto coa súa familia decide desfacerse del e abandonalo no monte, mais nese momento unha veciña apiádase do gato e entrégallo a unha nova familia. O animal vai vivir a unha casa de campo da que pode entrar e saír cando queira e protagoniza un feixe de aventuras. Ademais descobre que se pode comunicar de xeito telepático coa súa ama e decide ditalle as súas memorias que inclúen, entre outras, as súas primeiras saídas fóra do valado, a historia do sapo Padeixón ao que tiveron que darlle un escarmento para que deixase de molestar ás ras do estanque, a vinganza do rato sobre a cadela Clío, coa que tiña problemas, o plan dos raposos para desbaratar a cacería ou a curación das pitas dun galiñeiro. A temática da obra enfía a humanidade do gato protagonista e a empatía con outros animais coa preocupación polo medio ambiente. Acompañan o texto as ilustracións de Ana Mª Mon que plasman situacións e personaxes.

Recensións:

- María Navarro, “Prosa áxil. Da relación simbiótica das especies”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 664, “Libros”, 12 abril 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 613, “Libros”, 21 abril 2018, p. 10.

Desenvolve cuestións relacionadas co argumento e os personaxes da novela protagonizada polo galo Froilán. Ao longo de once capítulos que relatan as anécdotas e lembranzas do galo desde pequeno até ser adulto reflexiónase sobre a igualdade, a convivencia ou o respecto. Por último, Navarro remata facendo alusión ao estilo sinxelo e áxil da novela e á importancia das ilustracións de Ana Mª Mon Delgado que acompañan e complementan ao texto.

García Turnes, Beatriz, *O ouro das lúas*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 103, [mocidade], xuño 2018, 268 pp. (ISBN: 978-84-9151-186-1).

Beatriz García Turnes (Santiago de Compostela, 1973) dedica a obra aos seus fillos Ana, Beatriz e Xosé. O libro trata temas como a desconfianza, o amor, a envexa, o sometemento, a discriminación, a desigualdade de xénero, etc. A partir dun narrador omnisciente en primeira persoa, a autora relata a historia de Tide, a serva da sacerdotisa Ura que se ve na obriga de acompañar á súa señora na viaxe de peregrinación ao Templo do Sol Nacente –templo dedicado ao deus Moluc. O traxecto iníciase a comezos da primavera, no mes de marzo e, durante o mesmo o séquito de Ura ten que enfrontarse aos diferentes perigos que os perseguen. Ao chegar ao seu destino, á cidade de Erel, Ura e a súa criada Tide descubren a existencia dun libro –o *Libro das orixes*– que demostraría a igualdade entre sacerdotisas e sacerdotes –motivo polo que Ura decidira emprender esta

longa viaxe. Ao pouco, Ura e o bibliotecario que custodiaba ao libro aparecen mortos en estrañas circunstancias. Tide vai facer todo o posible por coñecer a verdade e cumprir a promesa que lle fixo á súa superior antes de morrer. Finalmente, decide marchar co servente Noúr e seren felices e libres. Estilisticamente, a autora bota man do monólogo interior alternándoo co diálogo entre os distintos personaxes. A obra estrutúrase en tres partes claramente diferenciadas: unha primeira, intitulada “a viaxe” (que conta con dezanove capítulos), unha segunda, co título de “o destino” (composto por vinte e oito capítulos) e unha derradeira, o epílogo.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Camiños abertos”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.045/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.045, “máis Libros”, 22 xullo 2018, p. 30.

Recensiona a obra narrativa *O ouro das lúas* (Galaxia, 2018) da escritora Beatriz García Turnes. Nela, Armando Requeixo desenvolve cuestións relacionadas coas coordenadas espazo-temporais da novela, situada nun tempo pasado nun vasto imperio que se estende desde o Occidente do Templo das dúas Lúas ata o Oriente do Templo do Sol Nacente; a interesante trama, baseada nunha peregrinación chea de peripecias. A este respecto, Requeixo encadra a obra na modalidade narrativa do *bildungsroman* ou tamén chamada novela de iniciación, protagonizada por unha personaxe infantil feminina chamada Tide. Ademais, tamén se salienta a denuncia e a crítica social e a problemática do xénero. Destácase tamén o estilo e a linguaxe empregada pola escritora, “unha prosa fluínte que cose con finura descrición e diálogo”. En palabras do propio Armando Requeixo, “*O ouro das dúas lúas* ten a virtude de engaiolar polo misterio e transportarnos a un tempo remoto, cheo de resonancias fascinantes”.

Referencias varias:

- Montse García, “O ouro das lúas”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Vida social”, 21 setembro 2018, p. L11.

Informa da presentación da novela *O ouro das lúas* (Galaxia, 2018) da escritora compostelá Beatriz García Turnes. No acto, que tivo lugar na librería Couceiro, participaron Armando Requeixo e a editora Malores Villanueva.

Gómez, Ana B. e Ignacio **Hernández**, *Jules Verne e o pesadelo de Xulia*, ilust. Ignacio Hernández, Vigo: Lobito Bueno, lectorado autónomo, xaneiro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-944248-5-4).

Obra de Ana B. Gómez e Ignacio Hernández protagonizada por unha personaxe feminina chamada Xulia. O conto transcurre en Vigo, cando Xulia sofre un forte pesadelo. A raíz disto, a protagonista xunto co seu avó comezarán unha fascinante aventura e viaxarán no tempo xunto ao arquiñoecido personaxe Jules Verne.

Referencias varias:

- Ana Fuentes, “Lobito Bueno, una editorial que hace activismo cultural”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, 19 marzo 2018, p. 10.

Informa da creación dunha nova liña de produtos de calidade dirixida ao público infantil e xuvenil da man da editorial viguesa Lobito Bueno, a cargo de Ana B. Gómez e Matilde Corral, e fai un repaso pola produción literaria da editorial, que xa conta con seis libros no mercado. Ademais, refírese á existencia dunha colección dedicada a Jules Verne con dous libros xa publicados como son *20.000 leguas de Verne a Vigo* e *Jules Verne e o pesadelo de Xulia* (2018).

González Costa, Teresa, *A noite das bicicletas*, ilustr. Jacobo Fernández Serrano, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Merlín, n.º 269, lectorado de 11 anos en diante, abril 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-9121-369-7).

Obra de Teresa González Costa (O Grove, 1975) publicada por Edicións Xerais na colección Merlín. O libro conta a historia dun grupo de saltimbanquis que chegan a unha cidade para entreter á xente da vila. O protagonista é un rapaz que se chama Raymond e ten unha paixón incontrolable que son as bicicletas e as carreiras. Nesta cidade namórase da filla do alcalde, Valentina, e o seu pai, xunto coa nai e o futuro prometido dela, intentan estragar os plans do rapaz que se ve salvado pola súa namorada, quen participa na carreira no seu lugar. A historia está narrada por unha das irmás de Raymond que é unha apaixonada dos paxaros. A obra representa o contraste entre o mundo dos saltimbanquis (a imaxe da simplicidade do día a día, da sinxeleza da vida e da tenrura relacionada á familia, á amizade e ó amor) e o da aristocracia, cuxas únicas preocupacións son as aparencias. Estes dous aspectos crean situacións de humor, risa e ironía. Outro tema que sobresaé na obra é a importancia dos soños e a forza que algúns teñen para conseguir logralos. O texto vai acompañado coas ilustracións de Jacobo Fernández Serrano (Vigo, 1971) que atinxen a os momentos máis importantes da historia.

Recensións:

- Giulia Vezzaro, “A noite das bicicletas”, de Teresa González Costa”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 9 setembro 2018, p. 4.

Achégase unha recensión da obra *A noite das bicicletas* (Xerais, 2018) de Teresa González Costa. Dise que a autora gañou varios premios, entre os que se destacan o Premio Álvaro Cunqueiro, o Premio Manuel María (conseguidos no ano 2008 e, en 2010 respectivamente) e o Premio Merlín de Literatura Infantil pola obra *A filla do ladrón de bicicletas*, precuela do libro presentado. Explícase que a novela trata a historia dun grupo de saltimbanquis que chegan a unha cidade para entreter á xente da vila. Destácase que o protagonista é un rapaz que se chama Raymond e que ten unha paixón que son as bicicletas e as carreiras. Apúntase que se namora da filla do alcalde, Valentina, e o seu pai, xunto coa nai e o futuro prometido dela, intentan estragar os plans do rapaz que se ve salvado pola súa namorada quen participa na carreira no seu lugar. Saliéntase que a obra representa o contraste entre o mundo dos saltimbanquis e o da aristocracia e que nela predominan o humor e a ironía. Anótase que vai acompañada das ilustracións de Jacobo Fernández Serrano.

Gracián, Ánxela, *As voces da auga*, ilustr. Aynara Pereiro, VIII Premio de Literatura Infantil e Xuvenil Meiga Moira 2018, A Coruña: Baía Edicións, col. Meiga Moira, n.º 33,

[mocidade], novembro 2018, 184 pp. (ISBN: 978-84-9995-300-7).

Novela de Ánxela Gracián (Castroverde, Lugo, 1968) gañadora do VIII Premio de Literatura Infantil e Xuvenil Meiga Moira 2018. A obra, publicada por Baía Edicións na colección Meiga Moira, conta coas ilustracións de Aynara Pereiro. A través dun narrador omnisciente en terceira persoa, combinando a técnica do monólogo interior da protagonista co diálogo entre os distintos personaxes, a obra aborda diferentes temáticas como a desigualdade de xénero e a discriminación, venda e explotación da muller. A novela está ambientada na China comunista de Deng Xiaoping e presenta a figura dunha adolescente de catorce anos chamada Li que loita por sobrevivir nun mundo de homes e que defende a súa liberdade individual como muller na China do momento. Abandonada ao nacer á beira do río Lijiang, Li é coidada polo ancián Wei Su que a protexe como a unha filla. Ante o férreo control dos comités de planificación familiar do goberno, Wei Su decide fuxir con ela a un lugar illado onde fosen descoñecidos para o resto e poder así comezar unha nova vida. Ao lado do río Lijiang levantaron unha cabana e sobrevivían co traballo do pai nos arrozais. O pai, canso de ter que estar escondendo a súa filla e vivindo como se fosen criminais, decide presentar a Li en sociedade na coñecida Festa da Alma dos Bois. Un día, o ancián Wei Su enferma e Li enseguida vai ao bosque a recoller plantas para curar a seu pai. Nese momento, aparece Thep, o capataz que dirixía os arrozais onde traballaba Wei Su, e intenta secuestrala para posteriormente ser vendida a un amigo seu de Hong Kong. Li consegue escapar del e agóchase no bosque ata abrir o día, momento no que decide buscar a unha amiga de seu pai para pedirlle axuda. Tempo despois, Li regresa xunta seu pai e os seus amigos, esta vez, para vivir libre e sen medo.

López, Carlos, *Guau guau guau!*, ilust. Eva Seoane, Ferrol: Edicións Embora, col. Fardel dos sonhos, lectorado de 6 a 8 anos, xaneiro 2018, 40 pp. (ISBN: 978-84-16456-73-4).

Obra de Carlos López (Boimorto, 1967) con ilustracións de Eva Seoane publicada por Edicións Embora na colección Fardel dos sonhos. O libro presenta, a través dun narrador omnisciente en terceira persoa e os diálogos dos personaxes, un feixe de historias diferentes protagonizadas por cans. Trátase dunha obra que mestura a temática fantástica coa realista, xa que, por unha banda, describe situacións que se deron ou se dan na realidade, como a viaxe de Laika ao espazo ou o traballo dos cans policía, dos que buscan trufas, dos que guían a persoas cegas e mesmo da existencia de aparatos con rodas para facilitar a mobilidade de cans que non teñen patas traseiras. Por outra banda, tamén se describen situacións fantásticas sobre cans que falan, len o xornal ou teñen un tamaño excesivo, como é o caso dun can salchicha tan longo que, aínda ao rematar o paseo, non sacara o corpo enteiro da casa, ou dun can policía, grande coma un cabalo, que non aprobou o exame pero foi escollido para ser a montura dun oficial. As historias van acompañadas das ilustracións de Eva Seoane (Ferrol) e recollen as escenas máis relevantes de cada historia.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “Outro can dunha estirpe marabillosa”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En galego”, 20 abril 2018, p. 8.

Comenta o argumento que se desenvolve no libro, composto por un conxunto de vinte breves historias protagonizadas por cans e cadelas, capaces de faceren cousas

extraordinarias grazas ao seu enxeño. A través destas historias, o autor trata o tema da superación e melancolía. Así, Nicolás salienta a divertida combinación entre humor e reflexión que se dá en toda a obra.

López, Iago, *O cociñeiro Martiño e as cenorias desaparecidas*, ilust. Macus Romero, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Pequeno Merlín, febreiro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-9121-301-7).

Álbum ilustrado con texto de Iago López (Ourense, 1977) e debuxos de Macus Romero (Santiago de Compostela, 1984). O libro narra, en terceira persoa e a través das voces das diferentes personaxes que interveñen en numerosos diálogos, a historia de Martiño, un cociñeiro con barba de cor laranxa que traballa no castelo do rei. Co gallo do aniversario do monarca, Martiño quere elaborar a súa mellor receita, a saber, unha torta de cenorias. Non obstante, á hora de cociñar a torta, descobre que as cenorias desapareceron. Xa que logo, Martiño verase envolto nunha serie de misterios que deberá resolver para atopar as cenorias e tamén nunha carreira contrarreloxo para que a torta chegue a tempo para o festexo. Finalmente, Martiño terá que resolver a situación facendo unha torta de amoras cos fillos do rei. O conto caracterízase a nivel estilístico pola repetición de fragmentos. Acompañan a historia as ilustracións a cor e a dobre páxina de Macus Romero, facilitándolle ao público lector ao que vai dirixida a obra a comprensión do texto.

Referencias varias:

- V. P., “La Praza Maior acogerá la segunda Feira do Libro de Ponteareas por cuatro días”, *Faro de Vigo*, “Área metropolitana”, “Condado-Paradanta”, 21 xullo 2018, p. 16.

Informa da celebración da II Feira do Libro de Ponteareas que terá lugar na Praza Maior. Esta iniciativa, que contará con diferentes presentacións, firmas de autores e visitas guiadas para os máis novos, persegue un dobre obxectivo: fomentar a lectura e a promoción dos libeiros e escritores tanto noveles como consagrados. No acto, participarán figuras relevantes do eido literario e cultural galego como a escritora Isabel Blanco, Iago López para presentar o seu libro *O cociñeiro Martiño e as cenorias desaparecidas* (2018), Kiko da Silva que presenta *O picoto do pai* (2017), outros autores para presentar as súas obras como J. M. Ledo, Marta Dacosta, Luz Beloso, D’Angelo, Ramón Nicolás, Roi Vidal e Manoel da Costa Pardo, entre outros escritores. Ademais, tamén se salienta a visita guiada por “Seraogna, a terra de Pexegueiro”.

Losada Cortizas, Sabela, *Vermella*, ilust. Minia Regos, A Coruña: Baía Edicións, I Premio Fina Casalderrey de Literatura Infantil pola igualdade, col. Conto x conto, lectorado a partir de 6 anos, outubro 2018, 26 pp. (ISBN: 9788499952987).

Álbum ilustrado con texto de Sabela Losada Cortizas (Santiago de Compostela) e debuxos de Minia Regos. O libro conta, mediante un narrador en terceira persoa e a través dos diálogos dos diferentes personaxes, a historia de Leo, un cativo que atopa unhas manchas de sangue no baño e, ante este estraño suceso para el, comeza unha investigación para tratar de descubrir que aconteceu e se hai feridos. No conto interveñen tamén outras personaxes como a súa mellor amiga Flor e diferentes membros da súa familia, como a súa irmá Xulia e o seu pai. Finalmente, o protagonista descobre que non hai vítimas, pois

as manchas débense a que a súa irmá Xulia ten a regra. A conta do suceso, dáse unha explicación na obra, desde unha perspectiva didáctica e divulgativa, deste proceso biolóxico. Acompañan o texto as ilustracións a dobre páxina e a cor de Minia Regos que contribúen a que o público lector ao que vai dirixido o libro comprenda a historia.

Loureiro, Ánxela, *Choiva de ras*, ilust. Xosé Tomás, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Merlín, n.º 268, lectorado de 9 anos en diante, abril 2018, 136 pp. (ISBN: 978-84-9121-368-0).

Novela fantástico–realista de Ánxela Loureiro (Ferrol, 1956) que se inicia coa seguinte dedicatoria: “Choiva de agarimos para o meu neto Leo que inicia a súa andaina e para a miña neta Chloe que vén de camino”. Divídese en once capítulos e nela, por medio dun narrador en terceira persoa e a voz dos personaxes, preséntase a historia de RaMona, unha ra que actúa de maneira diferente ás demais, pois gústalle poñer flores nas orellas para non escoitar a xente, cantar e inventar rimas ou non levar os ovos ao estanque, que é o que fan as outras ras. Un día, a protagonista debe facer fronte a unha loba, que rematará sendo a súa amiga, e tamén a unha cobra, unha toupa, voitres e falcóns ata rematar librando unha loita pola supervivencia persoal e das súas crías, que ten que levar ao estanque para que se reúnan cos pais, tal como prometeu. Nesta aventura tamén atopará o amor. O relato textual acompáñase das ilustracións figurativas realizadas por Xosé Tomás (Betanzos, A Coruña, 1971).

Recensións:

- Mª Jesús Fernández, “Choiva de ras”, *CLIJ. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 285, setembro-outubro 2018, p. 74.

Describe o argumento da obra, na que unha ra, RaMona, que decide non ter fillos, se ve na obriga de coidar dos cágados dunha compañeira. Destaca o ton humorístico de *Choiva de ras*, cun humor conseguido a través do argumento e do uso da linguaxe. Salienta a personalidade da protagonista, que rompe estereotipos e chega a ser aceptada pola comunidade.

Maceiras, Andrea, *O que sei do silencio*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Fóra de xogo, n.º 177, [mocidade], xuño 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-9121-402-1).

Novela de Andrea Maceiras (A Coruña, 1987) publicada por Edicións Xerais na colección Fóra de Xogo. A obra narra a historia de Delia, unha adolescente que decide escribir nun blog a historia de Silke, unha compañeira de clase procedente de Suecia, cos pais separados, que chegou ao instituto hai pouco. Aínda que ao principio Silke é acollida con agarimo polos seus compañeiros, tres rapazas chamadas Xulia, Lara e Daniela comezarán a acosala por mor dos celos e as envexas. Nas entradas do seu blog, Delia relata o que lle vai acontecendo no seu día a día. Finalmente, tras unha investigación levada a cabo pola dirección do centro escolar, chega o tempo das consecuencias para os acosadores. A autora introduce pasaxes dun libro de contos de fadas cuxa escritora foi tamén vítima de acoso infantil.

Mallo, Patricia, *Os Fantom*, ilust. Alba Cid, I Premio de Literatura Infantil Carlos Mosteiro, Vigo: Editorial Galaxia, col. Árbore, n.º 224, lectorado de 9 a 12 anos, decembro 2018, 152 pp. (ISBN: 978-84-9151-256-1). ■

Novela de Patricia Mallo (Vigo, 1985) galardoada co I Premio de Literatura Infantil Carlos Mosteiro. A obra, publicada por Editorial Galaxia na colección Árbore, conta a historia dunha familia de fantasmas que durante unha visita ao campo santo é absorbida por un burato e chega á Cidade Xardín, no mundo dos vivos, onde se ve atrapada. O protagonista da novela é Fill Fantom que se presenta dicindo que ten dez anos e que vive no Máis Aló. El e a súa familia protagonizan unha serie de aventuras no Mundo dos Vivos e tamén viven varias experiencias aterradoras no camiño de volta cara ao Inframundo. Na trama destaca o uso do humor e resólvense varias situacións nas que se descobre que nada é o que parecía. A novela pretende constituír una defensa da aceptación da identidade persoal, caracterizada pola súa singularidade. Acompañan o texto as ilustracións de Alba Cid (Ourense, 1989) que representan os membros da familia Fantom e as extraordinarias anécdotas nas que se ven envoltos.

Martínez Lorenzo, Luísa, *Puf! Vaia peido... Seres sorprendentes con nomes ben ocorrentes*, Vigo: Editorial Galaxia, ilust. da autora, col. Varios, lectorado a partir de 6 anos, novembro 2018, 76 pp. (ISBN: 978-84-9151-270-7).

Álbum ilustrado de Luísa Martínez Lorenzo, responsable do texto e dos debuxos. A obra constitúe unha recompilación de nomes populares que se utilizan para denominar diversos animais, plantas ou fungos da contorna natural. Trátase de nomes que, nun primeiro achegamento, inducen a pensar noutras ideas diferentes e desatinadas. Deste xeito, na obra predominan a ironía e o humor. O libro tamén inclúe detalles sobre o modo de vida dos diferentes animais, plantas e fungos que aparecen nas súas páxinas coa pretensión de achegar ao público lector infantil ao que vai dirixido estes coñecementos desde unha perspectiva didáctica e amena. Acompañan o texto as ilustracións da propia autora que contribúen á comprensión do contido.

Mene, Álex, *A raíña das tortas*, ilust. Blanca Crespán, Santiago de Compostela: Alvarellos Editora, col. Verdemar, [lectorado autónomo], 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-16460-37-3).

Libro de Álex Mene e Blanca Crespán que presentan unha proposta lúdica e didáctica para que os máis pequenos disfruten da cociña acompañados das súas familias para así aprender dos posibles erros que cometan na elaboración dos pratos. Martiño, o protagonista do conto, é o encargado de cociñar, coa axuda da súa nai, ofrecendo receitas sinxelas e fáciles de elaborar. Como complemento ao texto, achéganse ilustracións cheas de cor e expresividade que enriquecen o texto e fan máis dinámica a lectura aos máis novos.

Recensións:

- María Navarro, “Divertido relato”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 672, “Libros”, 7 xuño 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 621, “Letras galegas”, 16 xuño 2018, p. 5.

Informa da publicación de *A raíña das tortas* escrito por Álex Mene e ilustrado por Blanca González Crespán, un conto cargado de optimismo que pretende ensinar aos máis cativos a percibir o aspecto favorable das cousas e de que todo pode ter unha solución se nos empeñamos en buscala.

- Ana G. Liste, “Cativos sen medo aos erros”, *Faro de Vigo*, “el sábado”, n.º 1073, 23 xuño 2018, p. 3

Apunta que este álbum ilustrado de Álex Mene e Blanca González normaliza situacións cotiáns e dá conta do seu argumento. Tamén salienta que propón máis liberdade no proceso de aprendizaxe para traballar a xestión dos erros e que a historia se compenetra coas ilustracións.

Referencias varias:

- Marta Neira, “Alvarellos Editora incorpórase á Literatura Infantil”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 13 maio 2018, p. 4.

Comenta a aparición dunha nova colección de libros destinados ao público infantil chamada “Verdemar”, pertencente á editorial Alvarellos Editora con motivo da publicación do conto infantil *A raíña das tortas*, dos autores vigueses Álex Mene e Blanca Crespán.

Misa Peralba, Iria, *Segredos no Solpor*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Fóra de xogo, n.º 174, lectorado mozo, marzo 2018, 200 pp. (ISBN: 978-84-9121-327-7).

Novela de Iria Misa (Gondomar, 1983) publicada por Edicións Xerais na colección Fóra de Xogo. A obra ambiéntase na vila costeira de Bico, onde unha rapaza chamada Lucía é atropelada cerca do hotel O Solpor a mesma noite na que a protagonista da novela, Mara, filla dos propietarios do hotel, sae de festa co seu amigo Tucho ocultándollo aos seus pais. Non obstante, Mara é descuberta pola súa nai saíndo do hotel co rapaz e, como castigo, debe ordenar a antiga habitación do seu tío Paco, falecido hai pouco. Cando a policía chega ao hotel, procurando a persoa responsable do atropelo, Mara vese envolta na investigación e chega a sospeitar de Tucho, xa que descobre que a mesma noite que foron de troula atopárono golpeando a súa anterior parella. Mara enfróntase ao rapaz e el ameázaa pero descártao como responsable da morte de Lucía. Ademais, comeza unha relación sentimental con Antón, un mozo que está a pasar as noites no hotel coa súa nai e o seu padrastro. Conforme se van citando, Mara decátase de que o rapaz está a ser maltratado polo padrastro. Por outra parte, na habitación do seu tío Paco atopa fotografías e cartas de amor e, coa axuda de Antón, acaba descubrindo que o amor de seu tío foi outro home chamado Eladio que, tempo atrás, estivera hospedado no hotel coa súa familia. Por último, a policía resolve que o causante da morte de Lucía foi o pai de Antón e lévano detido.

Recensións:

- Mario Regueira, “Novela de verán”, *Sermos Galiza*, n.º 292, “fóradeserie”, 19 abril 2018, p. 8.

Recensiona a novela *Segredos no solpor* de Iria Misa, a segunda novela publicada pola autora. Nesta recensión, ofrécese un breve resumo da obra e coméntanse os acertos e erros que, segundo Regueira, contén o libro.

- Vicente Araguas, “Demasiadas cousas”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.035/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.035, “máis Libros”, 13 maio 2018, p. 32.

Amosa unha actitude crítica coa novela que, segundo el, carece de coherencia e cohesión, producindo así a confusión do lector. Con todo, recoñece na autora un estilo relativamente eficaz e unha certa capacidade de síntese.

Referencias varias:

- N. P., “Iria Misa. ‘Gustaríame axudar con esta novela a que os mozos recoñezan a violencia machista’”, *Faro de Vigo*, “Área metropolitana”, “Valmiñor”, 13 abril 2018, p. 15.

Entrevista á escritora baionesa Iria Misa con motivo da publicación da súa derradeira obra *Segredos no Solpor* (Edicións Xerais, 2018) dirixida ao público infanto-xuvenil. Nela, desenvólvense aspectos referidos á temática e ao espazo da novela, sen deixar á marxe a súa laureada traxectoria literaria.

Misa, Iria, *Mamá, quero ser Ziggy Stardust*, ilust. de Alba Barreiro, Premio Fervenzas Literarias ao Mellor libro infantil, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Sopa de Libros, n.º 70, lectorado a partir de 10 anos, setembro 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-9121-415-1).

Novela de Iria Misa (Gondomar, 1983) publicada por Edicións Xerais na colección Sopa de Libros. A obra foi galardoada co Premio Fervenzas Literarias ao Mellor libro infantil 2018 e conta coas ilustracións de Alba Barreiro (Cangas do Morrazo, 1996). A novela narra a historia de Aine, un adolescente que naceu con corpo de nena pero que se sente neno e que, para fuxir da realidade que o oprime, crea un amigo imaxinario ao que chama Thomas. Nunha viaxe cos seus pais, Aine coñece a figura do músico David Bowie e axiña se identifica con ela. A partir dese momento, Aine e o seu amigo imaxinario dan en se disfrazar do personaxe creado por Bowie, chamado Ziggy Stardust, e finxen actuar enriba da cama coma se dun escenario se tratase. O pai e a familia de Aine non o comprenden, pois consideran que se trata dunha nena que teima en vestir e actuar coma un neno. Non obstante, a súa nai Fran vaine comprender e decidirá deixar o seu marido. Aine ten que ir a varios psicólogos e padece o rexeitamento dos compañeiros da escola e tamén das súas familias pero, ao final, consegue ser aceptado ao actuar na festa de fin de curso disfrazado de Ziggy Stardust e, daquela, deixa de recorrer ao seu amigo imaxinario.

Recensións:

- Montse Pena Presas, “Ler a diferenza”, *Sermos Galiza*, n.º 316, “fóradeserie”, “letra miúda”, 4 outubro 2018, p. 7.

Comenta as novidades literarias que van saír do prelo como son *Iridium* (Galaxia, 2018) de Francisco Castro e *Mamá, quero ser Ziggy Stardust* (Xerais, 2018) da escritora Iria Misa, con ilustracións de Alba Barreiro. En primeiro lugar, coméntase a creación dunha nova colección de libros infantís titulada “María Fumaça” da editorial Galaxia. Tamén se citan outras obras de temática análoga, dirixidas aos máis novos, como *Ás de mosca para Anxo* (Xerais) de Fina Casalderrey, *Titiritesa* (OQO) de Xerardo Quintiá e Maurizio A. Quarello ou *O corazón da maxia* (Xerais) de Xavier Estévez. Sobre as novelas *Iridium* e *Mamá quero ser Ziggy Stardust* ofrécese unha sucinta recensión de cada unha delas, nas que se tratan cuestións relacionadas coa temática e os personaxes. Ámbalas dúas están protagonizadas por personaxes adolescentes con diversidade funcional que loitan por superar as barreiras sociais e os estereotipos.

- Mario Regueira, “O regreso do camaleón”, *Sermos Galiza*, n.º 318, “*fóradeserie*”, “ao pé da letra”, 18 outubro 2018, p. 6.

Trata aspectos relacionados coa temática da novela baseada na mudanza de xénero que ten como protagonista unha nena chamada Aine. Saliéntase que se trata dun libro dirixido ao público infantil e xuvenil, especialmente. Segundo Regueira, os paratextos do libro son un elemento clave que reflicte a relación entre o ensino e a problemática que rodea ao tema. Tamén se comenta que a historia está narrada en terceira persoa que se complementa coa voz da protagonista. Relacionado coa temática das persoas transxénero, aparecen outros subtemas como a incompreensión familiar ou o acoso na escola.

Referencias varias:

- Neli Pillado, “Iria Misa Peralba. ‘Canto antes falemos cos nenos da diversidade sexual, antes a normalizarán’”, *Faro de Vigo*, 26 outubro 2018, ‘p. 67.

Con motivo da presentación da última novela, finalista do premio Agustín Fernández Paz, Iria Misa fala do seu argumento que trata a infancia dunha persoa transexual e indica que quere romper a división por xéneros. Tamén sinala que buscou unha maneira desenfadada de trasladar un tema complicado a través da música.

Nogueira Campo, Pablo, *Nube branca quere ser astronauta*, ilust. Manuel Uhía, A Coruña: Baía Edicións, col. ContoxConto, lectorado a partir de 6 anos, maio 2018, 22 pp. (ISBN: 9788499952840).

Obra de Pablo Nogueira Campo (Carballiño, 1987) publicada por Baía Edicións na colección ContoxConto. O libro conta a historia da india Nube Branca, que vive nunha reserva india na súa tipi e construíu un foguete espacial con materiais que atopou no chan, pois quere ser astronauta, viaxar ata a Lúa e visitar as estrelas e os planetas do sistema solar. Non obstante, un día, tratando de prender o foguete nunha cacharela queda sen el e a piques está de se queimar, así que opta por lle pedir axuda a varios dos seus amigos para conseguir o seu propósito: a tartaruga Clarisa, o elefante Cacharrante, o camaleón Antón ou o león Ramón. Todos eles tratan de que Nube Branca faga a súa viaxe espacial sen éxito. Finalmente, pídenlle consello ao sabio Octavio, un indio namorado da arte que chama a un pintor para axudar a cativa. O pintor faille un cadro con todos os planetas do sistema solar que quere coñecer Nube Branca e cumpre así o soño da rapaza.

Recensións:

- Mario Regueira, “Ansias e problemas”, *Sermos Galiza*, n.º 301, “*fóradeserie*”, “Libros”, 21 xuño 2018, p. 6.

Dá conta do dilema da protagonista de *Nube Branca*, quen se debate entre a tradición indíxena da que forma parte e o seu desexo de ser astronauta. Menciona o papel da imaxinación como punto clave da historia e a inclusión de xogos, preguntas e propostas de baile e ruídos. Fala tamén do protagonista de *O Gatipetro*, atrapado entre as esixencias do seu pai e as chanzas do seu irmán por mor do monstro felino que o fai mollar a cama.

Referencias varias:

- Mónica V. Lopo, “Contos con actividades”, *La Región*, “*Vida*”, n.º 2358, “En confianza”, 9 setembro 2018, pp. 2-3.

Entrevista a Pablo Nogueira Campo, autor da obra *Nube Branca quiere ser astronauta* dirixida aos lectores máis novos. Nela, trátanse cuestións relacionadas coa estrutura, o contido e a finalidade do libro así coma dos futuros proxectos do escritor.

Núñez, Toño, *A gotiña viaxeira*, ilust. Miguel Anxo Macía, Santiago: Edicións Fervenza, lectorado de 6 a 8 anos, novembro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-17094-46-1).

Álbum ilustrado de Toño Núñez (Vilameixide, Galicia, 1959) publicado por Edicións Fervenza. A obra narra, en terceira persoa e a través das voces das personaxes, a historia dunha pequena gota de auga chamada Plis, que vive coas súas amigas no mar e goza xogando a saltar nas ondas e a fuxir dos barcos e dos peixes. Un día, a protagonista e as súas amigas deciden ir á praia e xogar coa area e despois deitanse tomar o sol ata que, sen decatarse, Plis vaise evaporando e aparece no ceo, con outras gotas que non coñece. Unha delas explícalle que se teñen que xuntar moitas para que a nube se encha e caian de novo todas xuntas. Plis remata caendo sobre unha margarida case murcha nun campo de Vilameixide e consegue que a flor reviva. A margarida agradécelle que a regase e Plis vai esvarando polo campo ata chegar a un regato onde se xunta con outras gotas para chegar nadando ao río Navia e, por fin, ao mar. De volta nel, vai cantando de ola en ola ata dar coas súas amigas e cando as atopa cóntalles a súa viaxe. Acompañan o texto as ilustracións de Miguel Anxo Macía (Lugo, 1955) que amosan, de maneira figurativa, as distintas personaxes da historia e os diferentes momentos da viaxe da protagonista. A obra inclúe un CD con material audiovisual composto de imaxes, narración e cancións.

Referencias varias:

- A. C., “Varios artistas editan un cuento canción sobre el ciclo del agua”, *El Progreso*, “Lugo”, 21 decembro 2018, p. 10.

Dá conta da presentación do conto canción *A gotiña viaxeira* (Edicións Fervenza) que tivo lugar no Museo Interactivo de la Historia de Lugo (MIHL). Desta obra, baixo a dirección do escritor e docente Toño Núñez e dirixida aos máis novos, salientase a súa temática e o seu carácter interdisciplinar,. Tamén se destaca dela a incorporación de ilustracións a cargo do pintor Miguel Anxo Macía, así como dun audiovisual filmado e

editado por Xosé Reigosa.

Núñez Singala, Sabela, *Relatos en potencia*, Albacete: Uno Editorial, xullo 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-17487-52-2).

Obra de Sabela Núñez Singala (Lugo) composta de doce relatos relacionados co Sáhara. A recompilación xorde co propósito de colaborar coa rede de bibliobuses e bibliotecas do Sáhara. A obra divídese en doce capítulos que se corresponden con cada un dos relatos da obra e que levan por título unha potencia, de xeito que o valor que ten esta potencia determina o número de palabras de cada conto. Entre eles destaca o último, con 2048 palabras, que se basea na experiencia biográfica da autora, pois céntrase nos campamentos de Tinduf e nos nenos que viven neles. Trátase de cativos que, a pesar da súa pobreza, conseguen alegrarse e ter ganas de aprender. Na mesma liña, todos os relatos narran distintas historias destinadas a sorprender e a entreter ao lector.

Referencias varias:

- Marta Mancebo, “Palabras unidas polo Sáhara”, *El Progreso*, “A Chaira”, 14 novembro 2018, p. 17.

Infórmase da publicación de *Relatos en potencia*, por parte da autora Sabela Núñez Singala, sendo distribuído por Uno editorial. Os beneficios íntegros da obra irán destinados para a adquisición de libros para a biblioteca de Dajla.

López-Barxas, Paco, *A historia de Ramón*, ilustrado por Isabel Pintado, Santiago de Compostela: Teófilo Comunicación, lectorado a partir de 8 anos, 2018, 50 pp. (ISBN: 9788494776373).

Obra de Francisco López-Barxas (Ponte Barxas, Padrenda, 1952) publicada por Teófilo Comunicación. O libro, a través dunha voz narrativa en terceira persoa, conta a vida e a obra de Otero Pedrayo desde o seu nacemento ata a súa morte. O texto parte dun relato autobiográfico que Ramón Otero Pedrayo publicou en 1979 co título *A historia dun neno*. A función principal da obra é a de achegar o público lector infantil á figura de Otero Pedrayo e á relevancia da súa traxectoria biográfica e literaria para a historia de Galicia. O libro inclúe referencias ao entorno familiar do autor, entre elas, destaca pola súa recorrencia ao longo da obra a mención á auracaria, unha árbore que o seu proxenitor plantou cando naceu Otero Pedrayo e que o autor consideraba o seu irmán xemelgo. Do mesmo xeito, a obra afonda na personalidade de Otero Pedrayo, nas súas inxerencias e intereses e no seu labor literario e cultural. O libro remata cunha sección de información biográfica e literaria arredor da figura de Ramón Otero Pedrayo, acompañada de varias fotografías, na que se fundamenta a historia. Xunto co texto preséntanse as ilustracións de Isabel Pintado (Madrid, 1964) que plasman detalles sobre o percorrido vital do autor.

Lozano Garbala, David, *Descoñecidos*, A Coruña: Edicións Rodeira, col. Periscopio, n.º 20, [mocidade], marzo 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-8349-545-2).

Novela de David Lozano (Zaragoza, 1974) galardoada co Premio Edebé de Literatura

Xuvenil. A obra conta, a través dun narrador en terceira persoa, a historia de dous adolescentes, Lara e Wilde, que teñen unha cita a cegas no McDonald's da estación de Sants, en Barcelona, despois de varias semanas intercambiando mensaxes polas redes. Para recoñecerse, os dous levan o libro *Carta a unha descoñecida* de Stefan Zweig. Ao mesmo tempo, non moi lonxe de alí, a policía atopa o cadáver desfigurado dun mozo que caeu dunha ponte e debe averiguar se se trata dun asasinato ou dun suicido. As investigacións policiais vinculan o cadáver con Lara e conducen, en primeiro lugar, á figura do seu ex mozo, acusado de manter con ela unha relación abusiva e de chegar a ameazar a rapaza con suicidarse. Non obstante, os axentes descubren que o adolescente morto é a persoa que se citou con Lara a través das redes sociais e que un compañeiro del está suplantando a súa identidade. Cando Lara e Wilde abandonan o McDonald's e se dirixen a un aparcadoiro, a moza tamén descobre que está a ser enganada e foxe. Finalmente, a policía chega a tempo de salvar a Lara da persecución e do intento de agresión do mozo que se fixo pasar por Wilde.

Osés, Beatriz, *Son unha noz*, trad., María Xesús Gómez Sanjurjo, ilust. Jordi Sempere, A Coruña: Rodeira, col. Tucán Serie Laranxa, n.º 8, lectorado autónomo, febreiro 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-8349-544-5).

Obra de Beatriz Osés (Madrid, 1972) galardoada co premio Edebé de Literatura Infantil, traducida ao galego por María Xesús Gómez Sanjurjo e publicada por Rodeira na colección Tucán. O libro conta a historia de Omar, un neno inmigrante que perdeu os seus pais durante a fuxida da guerra e que, coa súa dozura e sensibilidade, consegue que os maiores vexan máis aló dos seus límites e empecen a querer e a perdoarse a si mesmos e aos demais. Na procura dunhas condicións de vida mellores noutro país, o protagonista refúxíase en Italia (país moi afectado pola inmigración ilegal) na nogueira da avogada Rosana Marinetti e coñece aos seus veciños: o botánico William Peterson, coa súa cuestionable sabedoría sobre as plantas, Madame Juliette Lambert, especialista en tecidos; e o zapateiro do olfacto infalible Fabrizio Gabrielli. Todos eles, por distintas razóns, cóllennlle moito cariño ao pequeno. A avogada, coa axuda das declaracións dos seus veciños, consegue demostrar, nun xuízo disparatado e cheo de ironía e comicidade, que Omar é unha noz porque caeu da mesma árbore e que, segundo unha lei do século XIX, a custodia é súa por ter acontecido o feito nun terreo da súa propiedade. O texto vai acompañado das ilustracións de Jordi Sempere (Barcelona, 1963) que constitúen debuxos feitos con cores e trazos a lapis que, inseridos entre capítulos, resumen os acontecementos.

Recensións:

- Giulia Vezzaro, “Son unha noz, de Beatriz Osés”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, outubro 2018, p. 6.

Achégase unha recensión da obra *Son unha noz* (Rodeira, 2018) de Beatriz Osés. Dise que o libro foi galardoado co premio Edebé de Literatura Infantil e que foi traducido ao galego por María Xesús Gómez Sanjurjo. Explícase que a obra conta a historia de Omar, un neno inmigrante que perdeu os seus pais durante a fuxida da guerra. Destácase que o protagonista, na procura dunhas condicións de vida mellores noutro país, refúxíase en Italia (país que se está vendo moi afectado polo tema da inmigración ilegal) na nogueira da avogada Rosana Marinetti. Anótase que, deste xeito, o rapaz coñece os veciños e que

todos eles lle van coller, por distintas razóns, moito cariño. Saliéntase que a avogada consegue demostrar, nun xuízo disparatado e cheo de ironía e comicidade, que Omar é unha noz porque caeu da mesma árbore e que, segundo unha lei do século XIX, ela ten a súa custodia por ter acontecido o feito nun terreo da súa propiedade. Por último, indícase que o texto vai acompañado, en cada capítulo e a modo de resumo, das ilustracións de Jordi Sempere, que mesturan cores e trazos feitos con lapis.

Paz Limia, Jacobo, *A meiga chuchona*, ilust. Xosé Tomás, A Coruña: Baía Edicións, col. ContoxConto, lectorado autónomo, outubro 2018, 36 pp. (ISBN: 978-84-9995-299-4).

Conto infantil de Jacobo Paz Limia (A Coruña, 1979) inspirado na figura mitolóxica da meiga chuchona e protagonizada por unha personaxe feminina que vive coa súa avoa. A cativa escoita ruídos arrepiantes durante a noite que proceden da meiga chuchona. Trátase dunha divertida proposta dirixida aos máis pequenos que mestura o humor e fantasía.

Paz Limia, Jacobo, *O gatipetro*, ilust. José Tomás, A Coruña: Baía Edicións, col. ContoxConto, lectorado a partir de 6 anos, maio 2018, 34 pp. (ISBN: 978-84-9995-285-7).

Conto infantil de Jacobo Paz Limia inspirado na figura mitolóxica do imaxinario popular galego coñecido como o gatipetro, o responsable de que os máis novos mexen na cama. O relato está protagonizado por un personaxe infantil masculino que debe descubrir quen é o que está a mexar na súa cama e o está inculcando a el. Isto provoca as burlas da súa familia polo que terá que investigar quen é o responsable.

Pedreira, Ugia e **Rougier**, Pierrot, *A comuna del barruzo*, ilust. Mónica Justo, Santiago de Compostela: A Central Folque, col. Tinta imaxinaria, n.º 1, lectorado autónomo, 2018, 22 pp. (ISBN: 978-84-947718-9-7). Contén CD.

Primeiro libro-CD en galego asturiano de Ugia Pedreira e Pierrot Rougier que recolle dez cancións protagonizadas por dez seres que habitan a zona do Eo-Navia. Os debuxos complementan ao texto aludindo a diferentes sitios físicos e á cultura patrimonial e inmaterial da zona. Amósansenos xogos e alternativas saudables inseridos na natureza. A comuna traballa para aumentar a sensibilidade auditiva dos máis novos mais tamén dos adultos, facendo especial fincapé nos valores da autoestima e a aceptación do diferente.

Pombo Graña, Andrés, *O segredo das burgas*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 109, lectorado mozo, decembro 2018, 168 pp. (ISBN: 978-84-9151-271-4).

Novela de Andrés Pombo Graña (Ourense, 1988) publicada por Editorial Galaxia na colección Costa Oeste. Trátase dunha novela que enfía diferentes temáticas como son a historia da cidade de Ourense, a bruxería, a corrupción ou o misterio. A historia pivota arredor dos segredos que agochan as pedras de Ourense, en concreto, menciónanse as catro aras de pedra que se atopan na piscina termal, pois cada unha delas está adicada a un espírito gardián. Pola novela discorren diferentes espazos emblemáticos da cidade como son o antigo hotel San Martín, a antiga porta da cidade da que quedan as ruínas en

Xulio Preto Nespereira, o parque de San Lázaro ou a praza Maior. Na historia interveñen diferentes personaxes fantásticos que dan conta dun Ourense descoñecido que agocha baixo as pedras un mundo de meigas, trasnos e demos. Esta realidade agocha segredos polos que algunhas persoas poderían chegar a matar, de xeito que no libro aparecen demos que aprenden a ser mellores e humanos que poñen a súa existencia ao servizo de propósitos satánicos.

Reimóndez, María, *O xeito das froitas*, ilust. Alicia Varela, Santiago de Compostela: Santillana/Obradoiro, col. Serie morada, lectorado a partir de 8 anos, setembro 2018, 152 pp. (ISBN: 978-84-16834-19-8).

Novela de María Reimóndez (Lugo, 1975) con ilustracións de Alicia Varela (Xixón). A obra narra a historia de Iris, unha nena autónoma e con moita personalidade á que non lle importan as impresións que produce nos demais. A protagonista é a única que fala galego na súa clase, tamén se fai preguntas que os demais non se formulan, vive en paralelo á realidade e non comprende o mundo adulto. Ademais débese enfrontar a un entorno familiar complexo, cun pai e unha nai que perden o traballo e un irmán adolescente preocupado pola aparencia física e a roupa. Non obstante, a familia conta coa axuda da avoa que vive nunha casa na aldea. Ao irse vivir con ela, Iris pode traballar na xastraría do seu avó, o seu irmán consegue facer a súa propia roupa sen atender a prexuízos e a súa nai imparte clases de inglés. Entón, a protagonista atopa unha mazá feita con retallos e inicia unha relación especial coas froitas grazas a esta mazá de peluche que a leva de viaxe cada noite. As froitas axúdanlle a comprender os cambios que suceden na súa vida e como poden supoñer un novo comezo. Trátase dun libro que enfía outros xeitos de vivir desde a perspectiva do humor, da fantasía e da esperanza.

_____, *Fóra do normal*, ilust. Antonio Seijas, Primeiro Premio Agustín Fernández Paz de Narrativa Infantil e Xuvenil pola Igualdade, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Fóra de xogo, n.º 175, lectorado mozo, xuño 2018, 152 pp. (ISBN: 978-84-9121-401-4).

■

Novela de María Reimóndez (Lugo, 1975) que conta coas ilustracións de Antonio Seijas (Ferrol, 1976) e foi publicada por Edicións Xerais de Galicia. A obra foi galardoada co Primeiro Premio Agustín Fernández Paz de Narrativa Infantil e Xuvenil pola Igualdade. Trátase dun libro dividido en catro apartados. Nel, a través dunha voz narradora en primeira persoa que plasma os seus sentimentos e reflexións, póñense sobre a mesa a realidade das liberdades sexuais, así como as situacións que a mocidade ten que afrontar por non encaixar no que se entende por norma. Alén de defender as diferentes orientacións sexuais, a obra constitúe unha defensa da xente do rural ou dos trazos lingüísticos da fala, ao tempo que invita a reflexionar sobre o emprego do xénero gramatical. No libro establécese un paralelismo cos heroes e heroínas dos cómics, cunha narración na que están presentes onomatopeas e descrições gráficas das reaccións dos personaxes que remiten a este xénero literario. A novela constitúe unha reflexión sobre a identidade e a súa aceptación e sobre a importancia de gozar de boas amizades e do apoio familiar. As ilustracións de Antonio Seijas (Ferrol, 1976) apuntan a relación do libro coa banda deseñada e serven para presentar os catro apartados nos que se divide.

Recensións:

- Raquel Senra, “Mudar de corpo conflito a corpo fogar”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 28 outubro 2018, p. 5.

Achégase unha recensión da obra *Fóra de lugar* de María Reimóndez (Lugo, 1975). Explícase que foi galardoada co Iº Premio Agustín Fernández Paz de Narrativa Infantil e Xuvenil pola Igualdade. Dáse conta de que o libro constitúe unha reflexión sobre a diversidade, xa que pon sobre a mesa a realidade das liberdades sexuais, así como as situacións que a mocidade ten que afrontar por non encaixar no que se considera normal. Afóndase no feito de que o libro supón unha defensa das diferentes orientacións sexuais, da xente do rural ou dos trazos lingüísticos e dise que tamén invita a reflexionar sobre o emprego do xénero gramatical, a través da voz narradora en primeira persoa. Anótase o paralelismo da obra co xénero da banda deseñada tanto mediante o texto como a través das ilustracións.

Referencias varias:

- M. R., “María Reimóndez presenta en Vilalba la obra ganadora del I Premio Agustín Fernández Paz”, *El Progreso*, “A Chaira”, 5 setembro 2018, p. 17.

Comenta o acto de presentación en Vilalba da obra gañadora do I Premio Agustín Fernández Paz e indica que conta con ilustracións de Antonio Seijas e que aborda o conflito entre identidade e corpo do mozo protagonista, tratando a transfobia, o bullying, o machismo e o desuso da lingua galega.

Robledo, Miguel, *O tempo metereolóxico*, ilust. do autor, Santiago de Compostela: A Mesa pola Normalización Lingüística, lectorado de 0 a 6 anos, outubro 2018, 23 pp. (ISBN: 978-84-09-04278-4). ♦

Álbum ilustrado con texto e debuxos de Miguel Robledo (Ourense, 1970) publicado pola Mesa Pola Normalización Lingüística. O libro forma parte, xunto con *O abecedario*, *As aves* e *Os peixes e outra fauna mariña* do proxecto didáctico que constitúe a liña de publicacións coas que A Mesa Pola Normalización Lingüística pretende suplir a falta de materiais didácticos en galego para a etapa de 0 a 6 anos e con eles potenciar o uso de vocabulario en lingua galega. A obra, mediante breves secuencias de texto, contribúe a que o público lector infantil ao que vai destinada identifique e coñeza o nome que reciben en galego diferentes fenómenos meteorolóxicos como o sol, as nubes, a brétema ou a sarabia. Tamén explica as consecuencias dos mesmos indicando, por exemplo, se vai frío ou calor. As ilustracións a cor de Miguel Robledo resultan fundamentais para a comprensión do significado do vocabulario que achega a obra.

Rodríguez Rodríguez, Anaír e Nuria **Díaz**, *Pioneiras. Galegas que abriron camiño*, ilust. Nuria Díaz, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Pequeno Merlín, febreiro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-9121-310-9).

Obra de Anaír Rodríguez Rodríguez (Vigo, 1978) e Nuria Díaz (Vilagarcía de Arousa, 1982) publicada por Edicións Xerais na colección Pequeno Merlín. O libro permite coñecer a vida de doce mulleres que conseguiron vencer barreiras que lles estaban impostas ao seu xénero no tempo en que viviron. As autoras achéganlle ao público lector

infantil os trazos máis importantes da primeira escritora, Exeria; da primeira almiranta, Isabel Barreto; da enfermeira en misión internacional Isabel Zendal; da correspondente de guerra Sofía Casanova; das primeiras protagonistas dunha voda entre mulleres, Marcela e Elisa; de Irene González, primeira futbolista nun equipo masculino; da gaiteira Áurea Rodríguez; da directora de xornal Mª Luz Morales; da doutora Olimpia Valencia; da camioneira Celia Rivas e da primeira científica nun buque de investigación internacional Ánxeles Alvariño. Trátase en todos os casos de biografías de curta extensión que visualizan o papel destas mulleres pioneiras.

Recensións:

- Ana González Liste, “Las gallegas (casi) olvidadas”, *Faro de Vigo*, “El Sábado”, 17 febreiro 2018, p. 3./ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 607, “Lecturas”, 24 febreiro 2017, p. 4.

Recensiona a obra *Pioneiras. Galegas que abriron camiño* (Edicións Xerais) da escritora viguesa Anaí Rodríguez e da ilustradora Nuria Díaz. O libro, protagonizado por doce mulleres galegas adiantadas ao seu tempo, coloca o foco na invisibilización da muller ao longo da historia. Destácase tamén que para a compilación das notas biográficas das protagonistas, a autora contou coa axuda do “Álbum de mulleres” do Consello da Cultura Galega.

- Mario Regueira, “Referentes visíbeis”, *Sermos Galiza*, n.º 287, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 8 marzo 2018, p. 6.

Indica que esta obra axuda a romper coa invisibilidade dada a figuras femininas da nosa realidade máis inmediata ao dar a coñecer figuras que fican escurecidas polo tratamento subsidiario dado á historia de Galicia, ademais de resaltar aspectos e ámbitos frecuentemente marxinalizados e pioneiras en eidos como o fútbol e a condución de camións. Apunta que conta cun formato álbum e cos retratos de Nuria Díaz e reprocha a falta de coherencia dalgúns criterios e de pioneiras na literatura galega.

- Francisco Martínez Bouzas, “Pioneiras”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, “Tribuna libre”, 20 marzo 2018, p. 38.

Recensiona a obra *Pioneiras. Galegas que abriron camiño* (Edicións Xerais, 2018) da autoría de Anaí Rodríguez, con ilustracións de Nuria Díaz. Este libro-álbum rescata do esquecemento a vida de doce mulleres galegas que marcaron un fito na historia polo seu incesante labor. Ofrécese unha visión global da temática que se aborda no volume e preséntase, de xeito sumario, cada unha das doce personaxes femininas que protagonizan a obra. Para o crítico literario, Martínez Bouzas, “elas forman parte do noso pobo e cómpre que teñan visibilidade porque fixeron aquilo que era a súa vocación”.

- Marta Neira, “Salientando o labor pioneiro das mulleres”, *El Correo Gallego*, “2domingo”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 8 xullo 2018, p. 6.

Achégase unha recensión da obra *Pioneiras. Galegas que abriron camiño* a cargo de Anaí Rodríguez e Nuria Díaz. Explícase que o libro permite coñecer a vida de doce mulleres que conseguiron vencer barreiras que lles estaban impostas ao seu xénero no tempo en que viviron. Recóllese que as mulleres foron a primeira escritora, Exeria; a primeira almiranta, Isabel Barreto; a enfermeira en misión internacional Isabel Zendal; a

correspondente de guerra Sofía Casanova; as primeiras protagonistas dunha voda entre mulleres, Marcela e Elisa; a primeira futbolista nun equipo masculino, Irene González; a gaitreira Áurea Rodríguez; a directora de xornal Mª Luz Morales; a doutora Olimpia Valencia; a camioneira Celia Rivas e a primeira científica nun buque de investigación internacional Ánxeles Alvareño.

Referencias varias:

- Mila Méndez, “Elas son as grandes pioneiras galegas”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Letras”, “Doce mulleres impresionantes”, 2 marzo 2018, pp. 4-5.

Recolle as palabras de Anaír Rodríguez quen recolle nun libro ilustrado por Nuria Díaz titulado *Pioneiras* as vidas dunha ducia de mulleres dedicadas á medicina, o deporte, o xornalismo, a ciencia, a literatura, a historia e a navegación que se conforma como homenaxe a “galegas que abriron camiño” en diferentes disciplinas para “facer reflexionar sobre a falta de referentes femininos”. Fai unha breve achega biográfica delas e salienta o “minucioso traballo de documentación” e o éxito que está a ter.

- Manuel Bragado, “Olimpia Valencia e outras pioneiras”, *Faro de Vigo*, “Opinión”, “Campo de Granada”, 6 marzo 2018, p. 24.

Dá conta da traxectoria profesional de Olimpia Valencia López, a primeira muller galega en obter a licenciatura de Medicina pola Universidade de Santiago de Compostela. Tamén se destaca a súa inclusión na nómina de mulleres que aparecen compiladas no álbum *Pioneiras* (Xerais, 2018), escrito por Anaír Rodríguez e ilustrado por Nuria Díaz.

- Anaír Rodríguez, “Pioneiras. ‘Unha voda sen home’”, *El Progreso*, “El Progreso Junior”, n.º Especial Semana de la Prensa, 7 marzo 2018 p. 5.

Dá conta da mención especial que a editorial Xerais fai á historia de amor de Elisa e Marcela no libro *Pioneiras. Galegas que abriron camiño*, un álbum recompilatorio dedicado ao importante labor das mulleres galegas que durante séculos foron silenciadas.

- Noelia Díaz, “‘Pioneiras’, un libro para aportar referentes femininos desde la infancia”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 8 marzo 2018, p. 37.

Dá conta da presentación do libro *Pioneiras. Mulleres que abriron camiño* (Edicións Xerais) da autora viguesa Anaír Rodríguez, na librería Lume, na Coruña. Con ilustracións de Nuria Díaz, o volume recolle a traxectoria de doce mulleres que marcaron un fito na historia de Galicia.

- Belén López, “México achega catro exposicións ao Salón do Libro Infantil e Xuvenil”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, 8 marzo 2018, p. 53.

Comenta catro mostras que viaxan dende México, país convidado, até o Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra. Di que “Pintacuentos” reúne 142 obras de 49 ilustradores contemporáneos dende os anos 40 aos 80; que “68 voces” recompila contos indíxenas da tradición oral e contemporáneos, reinterpretados por ilustradores mexicanos; que haberá unha exposición cos 20 carteis finalistas do Concurso Nacional Invitemos a Leer da Feria Internacional del Libro Infantil y Juvenil de Ciudad de México; e que

“Keren Tá Merced. Cultura en resistencia” é unha mostra do mercado dese barrio. Por último, indica que haberá catro exposicións galegas, como “Pioneiras Galegas que abriron camiño” baseada no libro homónimo, ademais dos traballos do Máster de Ilustración da Universidade de Vigo e “Os soños na gaiola”.

- Belén López, “Anaír Rodríguez. ‘O feminismo deu un salto. Hai que aproveitalo’”, *Diario de Pontevedra*, contracuberta/ *El Progreso*, p. 80, 23 abril 2018.

Entrevista na que se tratan diferentes cuestións referidas á obra, salientando o labor de todas aquelas mulleres precursoras galegas e o seu recoñecemento.

- E. Ocampo, “Rodríguez. ‘Non hai referentes femininos porque non se valoran e non se difunden’”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, “Club Faro”, 5 maio 2018, p. 37.

Dá conta da publicación da obra *Pioneiras* (Xerais, 2018) da editora e escritora viguesa Anaír Rodríguez, con ilustracións de Nuria Díaz, que pretende recuperar do esquecemento a historia de doce mulleres galegas pioneiras.

- Ana Abelenda, “Anaír Rodríguez. ‘A onda feminista non é un bluf’”, *La Voz de Galicia*, “Muy de cerca”, 10 xullo 2018, contracuberta.

Entrevista á editora de Xerais Anaír Rodríguez con motivo da publicación do seu último libro *Pioneiras. Galegas que abriron camiño*. Nela coméntanse diferentes aspectos relacionados coa traxectoria profesional da autora, a pervivencia dos estereotipos na infancia, o movemento feminista así como sobre as súas preferencias literarias.

Romero Rodríguez, Alberto, Aloianos, Tui: Gráficas Juvia, lectorado autónomo, abril 2018, 232 pp. (ISBN: 978-84-09-01702-7).

Obra de Alberto Romero Rodríguez que reúne diversas historias arredor do Monte Aloia. Neste libro, o autor emprega o xentilicio ‘aloianos’ para se referir ás persoas que coidaron do Monte Aloia, en particular, aos pastores de Prado, Morgadáns, Frinxo e Peitieiros que fai cen anos, a toque de corneta, xuntaban as súas ovellas para que pacesen. Entre estes pastores destaca o avó do propio autor, Xosé da Pousa, de Frinxo e tamén o enxeñeiro de montes Rafael Areses. O libro recolle como os pastores lles poñían nome aos diferentes espazos e inclúe un total de seiscentos cincuenta topónimos de diferentes lugares do parque natural. Ademais, a obra inclúe lendas que se foron transmitindo de xeración en xeración, como a da Pedra Moura, concibida como o lugar onde se agochaban os mouros invasores; a da Crus do Romero, onde morreu o dono dunha canteira, ou o relato sobre o labor que realizan as formigas medianas do país. Trátase dun libro dirixido ao público infantil, xa que nel o autor tamén explica como eran os colexios de fai sesenta anos e de que medios dispoñían os alumnos para facer os seus traballos.

Referencias varias:

- Judit Bernárdez, “Más de dos mil títulos integrarán la XXI Feira do Libro Galego en Tui”, *Faro de Vigo*, “Baixo Miño”, “Área Metropolitana”, 12 maio 2018, p. 15.

Coméntase o número de postos, actividades e inauguración da Feira do Libro. Algunhas

das librarías anuncian escollas de libros portugueses e de autores tudenses, así como *Nova Nursia* (2018) ou *Aloianos* (2018).

- E. G., “Un nuevo libro narra historias humanas, lugares y personajes del monte Aloia”, *Faro de Vigo*, “Baixo miño”, “Área Metropolitana”, “Tui. O Rosal. A Guarda. Tomiño. Salceda de Caselas”, 27 abril 2018, p. 16.

Dá conta da presentación do libro *Aloianos* do escritor Alberto Romero. O acto terá lugar o 5 de maio no Centro Cultural de Randufe, ao que asistirán destacadas personalidades como o académico Xosé Luis Méndez Ferrín. O autor recomenda moi especialmente o libro ao público infantil debido ás numerosas referencias e alusións que se fan sobre o sistema educativo e os colexios existentes na época.

Rueda, Blas, *Lola e as 21 vacas*, ilust. Blanca Millán, Vigo: Triqueta Verde, 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-941860-6-6).

Álbum fantástico de Blas Rueda narrado en 3ª persoa. A historia trata sobre Lola, unha nena que se encontraba pintando na súa habitación cando de súpeto comeza a escoitar uns rúidos estraños. Parecían ser muxidos, polo que se da conta de que se lle escapan 21 vacas do costureiro por toda a casa, as cales ten que atopar e gardar antes de que cheguen os seus pais. A súa ilustradora é Blanca Millán e son ilustracións figurativas.

Sánchez Calveiro, Marcos, *Pablo e as pombas*, Pontevedra: Edicións Tambre / Edelvives, col. Ala Delta – Serie Verde, abril 2018, 130 pp. (ISBN: 978-84-9046--328-4).

Marcos Calveiro (Vilagarcía de Arousa, 1968) narra a chegada de Picasso á Coruña en outubro de 1891, con 10 anos acabados de facer, debido a que lle concederan ao pai a praza de profesor na Escola de Belas Artes. A historia mostra como o rapaz axiña se adaptará á cidade e dará mostras do seu carácter curioso e inqueda. Ademais, dá conta de como A Coruña simbolizou o xermolo da súa paixón pola pintura, cidade na que fará a súa primeira exposición e na que vivirá o seu primeiro amor.

Serantes, Arantxa, *O valor das ideas: a precursora do libro electrónico. Pequena biografía de Ángela Ruiz Robles*, ilust. Tania Solla, Pontevedra: Lela Edicións, col. Mulleres galegas, n.º 5, lectorado a partir de 6 anos, decembro 2018, 31 pp. (ISBN: 978-84-946043-3-1). (96)

Biografía con tendencia realista escrita por Arantxa Serantes (Ferrol, 1982) e ilustrada por Tania Solla. Esta pequena biografía narra a vida de Ángela Ruiz Robles (Villamanín, 1895- Ferrol, 1975), a precursora do libro electrónico, en 3ª persoa, nela, explica como a esta mestra se lle ocorreu a idea do libro electrónico en 1962, unha idea moi avanzada para a época; Serante tamén trata o tema de como Ángela Ruiz Robles concibía a educación e o importante que era para ela a mesma. Ademais, explica os logros e títulos que recibiu na súa vida, como pode ser a creación dunha metodoloxía ideo-visual de ensino-aprendizaxe moi preto dos sistemas pedagóxicos actuais. Finalmente, o libro cerrase cunha carta escrita pola bisneta de Ángela Ruiz Robles dirixida a mesma, na que

explica como avanzou a tecnoloxía na actualidade. Serante, trata dita biografía dende unha perspectiva máis sinxela, a través da cal pretende chegar os máis cativos e resultarlle máis doada e interesante de ler, por outra banda, as ilustracións, realizadas por Tania Solla, son unha gran axuda para comprender o texto, aínda que non son esenciais, de todos modos, crea unha maior interacción entre texto-ilustración e unha maior facilidade de atención, comprensión e curiosidade cara os máis cativos. Trátanse dunhas ilustracións en cores cálidos sobre fondo moi claros, o cal axuda a súa visualización.

Taboada, Carlos, *A biblioteca de Pedrarcana*, ilust. Carlos Taboada, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Merlín, n.º 270, lectorado a partir de 11 anos , abril 2018, 216 pp. (ISBN: 978-84-9121-370-3).

Obra de Carlos Taboada (Pontevedra, 1979) publicada por Edicións Xerais na colección Merlín galardoada co Premio Merlín de Literatura Infantil de 2017. O libro narra a historia da cidade de Pedrarcana, na que nunca pasa nada e na que a xente non practica ningún tipo de actividade e parece estar mergullada nunha eterna tristura. A situación empeza a cambiar cando Alexandra, a bibliotecaria, esquece o seu misterioso libro da tapa vermella no tranvía e o mestre Mauricio dedícase a lelo. O poder da palabra escrita fai que este saia do seu estado de cativerio mental e dea a súa primeira clase animada, na que fala da historia da súa cidade e da importancia que esta ten para o presente e o futuro. A partir dese momento, os tres irmáns Artai, Xela e Sabela, fan todo o posible para devolver a Pedrarcana ao seu estado orixinal e á xente as súas ganas de vivir. A obra pretende constituír unha reflexión sobre a importancia da lectura, da cultura e do pasado. O texto vai acompañado con ilustracións do propio autor que mostran a diferenza entre as persoas que len, representadas en cor, e as que non o fan, pintadas en cores máis apagadas.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Contra o eterno fastío”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.036/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.036, “máis Libros”, 20 maio 2018, p. 35.

Recensiona a obra *A biblioteca de Pedrarcana* (Xerais) do escritor Carlos Taboada. Nela, Armando Requeixo desenvolve cuestións relacionadas co público ao que vai dirixida a novela, o espazo (na cidade imaxinaria de Pedrarcana de Leria) e os protagonistas (personaxes adolescentes guiados polos adultos) así como a organización da obra, composta por breves capítulos. Destácase tamén a orixinalidade da trama (a cal incorpora o relato de aventuras piratas e a procura dun tesouro agochado) así como da presenza de referencias literarias, cinematográficas e musicais. A plasticidade das descrições do libro fan da novela “unha sorte de plano-secuencia para dar logo paso a unha arquitectura de escenas que se suceden de xeito encadeado”. Requeixo tamén subliña a orixinalidade das ilustracións do propio autor así como a innovación que supón a incorporación de mapas ao inicio e remate da narración e de pequenos debuxos nos encabezados de páxina.

- Giulia Vezzaro, “A biblioteca de Pedrarcana”, de Carlos Taboada, unha obra en defensa da cultura”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 28 outubro 2018, p. 5.

Destaca que o libro foi finalista do Premio Merlín de Literatura Infantil de 2017 e ofrece

un resumo del. Apunta que as aventuras incluídas conseguen que o lectorado non poida deixalo e que a mensaxe da obra, a importancia da lectura, da cultura e do pasado, represéntase a si mesma. Destaca tamén as ilustracións do autor, sobre as que di seren divertidas e animadas, ao tempo que mostran a diferenza entre as persoas que len, representadas en cor, e as que non o fan, pintadas en cores máis apagadas.

- María Navarro, “Desexos, tristezas, ilusións... O feitizo dos libros”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 686, “Libros”, 25 outubro 2018, p. VI.

Desenvolve cuestións relacionadas co espazo, a temática e os personaxes que conforman a novela. Predominan dous espazos: un exterior (a cidade de Pedrarcana de Leria) e outro interior (a biblioteca), no que se sitúan os personaxes, na monótona rutina do día a día da que fuxirán a través da lectura dos libros que conforman a biblioteca. Segundo Navarro, trátase dunha historia que “entretén, divirte, engaiola e distrae”. Finalmente, a autora salienta que o libro foi finalista do Premio Merlín 2017 de Literatura Infantil.

Referencias varias:

- B. L., “Carlos Taboada debuta como autor en solitario con ‘A biblioteca de Pedrarcana’”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 26 abril 2018, p. 13.

Destácase que a obra foi finalista do Premio Merlín de Literatura Infantil 2017 e ofrécese, tamén, un breve resumo da obra.

Tobaruela, Pere, *Auga e lume*, ilust. Víctor Boullón, A Coruña: Baía Edicións, col. Meiga Moira, lectorado autónomo, novembro 2018, 222 pp. (ISBN: 978-84-9995-301-4).

Novela de Pere Tobaruela (Barcelona, 1965) cuxa protagonista é Deva, unha moza galaicorromana, e Paulo, un rapaz do século XXI, asomados a unha profecía que ameaza con acabar coa humanidade e todo xirará arredor dun pergamiño de comezos do século IV, cando as terras galegas formaban parte da provincia romana da *Gallaecia*, que ambos os dous encontran.

Tobaruela, Pere, *A boa e a avoa*, ilust. Víctor Boullón, Ferrol: Edicións Fervenza, col. O Globo, lectorado autónomo, xuño 2018, 68 pp. (ISBN: 978-84-16456-81-9).

Novela de Pere Tobaruela (Barcelona, 1965) que presenta unha historia que mestura personaxes do século IV con personaxes da actualidade para tentar vencer o mal, o Lume. Paulo e o seu amigo Fórmula E teñen que desenvolverse a carón de personaxes do século IV, como a Dama da Auga, Deva, adolescente con poderes especiais, e enfrontaren un exército de lume que ameaza con destruír todo. O libro presenta unha mitoloxía que reflexiona sobre o ben e o mal.

Toro, Xelís de, *A porta dourada*, ilust. de Pablo Rosendo, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Sopa de Libros, n.º 71, lectorado a partir de 10 anos, setembro 2018, 224 pp. (ISBN: 978-84-9121-416-8).

Novela de aventuras con tendencia fantástico-realista de Xelís de Toro (1962, Santiago

de Compostela) cuxa narradora é unha nena que se encontra no hospital por causa dun golpe moi forte que sufriu cabeza. A forte febre que sofre fai que comece a delirar e falar de peixes parlantes, portas douradas e sereas, e a pesar de que os pais se amosan moi nerviosos, os médicos din que non hai por que preocuparse. Ao longo da novela coñeceremos diferentes aventuras vividas entre a protagonista e o seu pai cando os domingos saen xuntos a pescar. O mar e o río son centrais neste libro e represéntanse como espazos de ensoñación, lugares para inventar, para pensar e inventar contos.

Vázquez, Maite, *O sapoconcho Coloríns*, ilustr. da autora, Ourense: A Formiga Rabicha, 2018, 40 pp. (ISBN: 978-84-936432-3-2).

Obra ilustrada e escrita por Maite Vázquez que trata sobre os efectos que provocan os incendios no medio ambiente e que, ao tempo, reflexiona sobre como todos e todas nós podemos servir de solución perante ese problema. Ademais, a historia trata de dar a coñecer a especie en perigo de extinción desde o ano 1999: o sapoconcho.

Referencias varias:

- A. Iglesias, “Presentación y firma de libros de ‘O Sapoconcho Coloríns’ de Maite Vázquez”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, “24 horas de Compostela”, 1 xuño 2018, p. 27.

Informa da presentación do libro en El Corte Inglés, á que asistirá a autora, acompañada por Valentín García, o editor Miguel Ángel Martínez Coello e o director de Publicacións Orixe – A Formiga Rabicha, Avelino Jácome. A temática xira en torno aos incendios, a reutilización e o respecto polo medio ambiente, e prevese un obradoiro con rapazada.

Vázquez Álvarez, David Daniel, *Brian, o Chinés*, ilustr. Andrés Meixide, Ferrol: Edicións Embora, col. O Globo, xaneiro 2018, 144 pp. (ISBN: 978-84-16456-60-4).

Novela realista de David Daniel Vázquez Álvarez (Vilamartín de Valdeorras, Ourense, 1953) que narra en primeira persoa a vida de Brian, un neno con síndrome de down, ao longo dos seus dezoito anos. Brian é un neno que desde moi pequeno empezou a notar que non era igual aos demais. Os seus amigos chamábano “chinés”, xa que unha das súas características físicas máis destacables eran os ollos. Non logrou acabar toda a súa etapa educativa, mais dáselle moi ben os coches e comezou un ciclo de mecánica para finalmente traballar no taller dun amigo de seu pai... Ao longo deses dezoito anos o noso protagonista vive na súa propia pel todos os sentimentos posibles, a rabia, a ira, os ciúmes (pola chegada ao mundo da súa irmá Marta), amor... pero sobre todo interese polos demais. A medida que vai pasando o tempo ao longo da obra, pódese percibir nel un cambio canto á súa forma de actuar ante novas situacións e o control das súas emocións. Finalmente, Brian acaba aceptando que é diferente e que é iso mesmo o que o fai tan especial. As ilustracións de Andrés Meixide acompañan a evolución do protagonista non sempre posúen as mesmas dimensións, senón que van variando dependendo do seu estado emocional.

Referencias varias:

- Mónica G. Bellver, “Novela de David Vázquez”, *O Sil*, n.º 263, maio 2018, p. 26.

Dá conta da presentación do libro *Brian, o Chinés* do escritor valdeorrés David Vázquez Álvarez, que tivo lugar no CEIP Condese de Fenosa do Barco de Valdeorras. Esta obra foi galardoada co I Premio Xosé Neira Vilas de relato curto. No acto de presentación, participaron o secretario xeral de Política Lingüística, Valentín García, Miguel Toval, Juan Andrés Fernández Castro e Luis Reimóndez.

Villar Janeiro, Helena, *Amor por catro. Cantos amores primeiros*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, [mociade], maio 2018, 136 pp. (ISBN: 978-84-9151-166-3).

Libro que recolle catro relatos de Helena Villar Janeiro (Becerreá, 1940) de tendencia realista nos que se narran diferentes historias sobre o amor ambientadas na actualidade e a maioría en Santiago de Compostela. A primeira historia titúlase "A moza de Jamaa Al Fna" contada por un narrador omnisciente. Iamal é un mozo de Marrakech que traballa nunha pequena tenda de xastrería co seu pai. Un día no zoco namora dunha rapaza con tan só mirala, pero xamais volve vela e, para a súa desgraza, a súa nai concértalle matrimonio cunha moza filla dunha amiga súa que tamén está namorada doutro rapaz. Ambos os dous tratan de buscar unha solución e finalmente deciden gardar o segredo e, sen dicir nada, Iamal desaparece. "Os ollos de Galahaz" é o título do segundo relato e nel Alicia, unha das protagonistas, conta a historia de como xunto ao seu irmán e un grupo de compañeiros deciden facer o Camiño de Santiago para demostrar aos seus pais que xa son persoas adultas. O que comeza como una experiencia nefasta para Alicia acaba converténdose en algo marabilloso para ela, xa que coñece a un rapaz británico que está a facer o camiño cos seus pais e do cal namora. O seguinte relato, "Do diario de Chus", está contada a través dun diario, o que escribe Chus durante as súas vacacións. Nel aparecen os días de nadal, as ceas, a loita por conseguir permiso para saír en fin de ano etc. Mais tamén fala da súa familia, os seus amigos e Gustavo, o rapaz que lle gusta pero que só lle fai caso para pedirlle apuntamentos. O último relato titúlase "Unha tenda benéfica" e conta como Loxa abre unha tendiña na que vende artigos de segunda man para recadar cartos e que así o seu irmán poida regresar de Barcelona onde fuxiu en segredo coa súa moza. O primeiro día chega á tenda un ancián que se entende moi ben con Loxa e préstalle os cartos que necesita.

Recensións:

- María Navarro, “O cotián como acontecemento”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 677, “Libros”, 12 xullo 2018, p. VI.

Recensionada a última novela de Helena Villar, que ten como eixo central catro historias de amor entre adolescentes. Para comezar, fai un breve percorrido pola produción literaria da autora de *Patapau*, *O día que choveu de noite*, *Vermiño*, *A canción do Rei* ou *Viaxe a Illa Redonda*, todos eles dirixidos ao público infanto-xuvenil. De temática cotiá, narra acontecementos da vida diaria de varios mozos no tocante ás primeiras relacións amorosas. Así, Iamal namora de Salima, Alicia de Jacques, Chus de Gustavo e Fuco de Maía. A obra acolle reflexións, ensinanzas, aprendizaxes e estratexias a prol de mozos e maiores. O libro está configurado de xeito tradicional, cunha introdución, o nó e o desenlace. Por última, coméntase que se emprega unha linguaxe sinxela e coidada pero, nalgúns momentos, tamén se inclúen voces pertencentes ao rexistro coloquial.

Referencias varias:

- R. Loureiro, “Amor por catro”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 28 maio 2018, p. 27.

Ofrece unha breve recensión da última obra publicada pola escritora Helena Villar Janeiro titulada *Amor por catro*. Comenta cuestións relacionadas co contido e a organización formal da novela, así como ao público ao que vai dirixida. Segundo Loureiro, trátase dun libro no que “a narrativa se converte nun camiño para mirar máis alá de toda evidencia ata chegar á cerna do corazón”.

Yano, Mencía, *Vacacións na aldea*, ilust. Amelia Vila, Ourense: Meiga Ediciones, lectorado a partir de 5 anos, outubro 2018, 34 pp. (ISBN: 978-84-948877-2-7).

Conto de Ofir Rodríguez Noya, máis coñecida como Mencía Yano (A Rúa, 1961) que conta aventuras que pasaron ela e os seus netos nos veráns en San Martiño do Bolo. Narra as noites do avó tocando a guitarra, as tardes pintando cos netos e as diferentes actividades que facían os catro xuntos mentres os pais seguían na cidade por motivos laborais. O libro procura ser un alegato á infancia sen tecnoloxía, onde o wifi e as pantallas non existen.

Referencias varias:

- Xiana Cid, “Mencía Yano. ‘Pasé de la literatura erótica a la infantil para que me lean mis nietos’”, *La Región*, “Ciudadanos”, 4 decembro 2018, p. 14.

Entrevista á escritora Mencía Yano, pseudónimo literario de Ofir Enríquez. Nela salientáanse os motivos de pasar do eido da literatura para adultos, concretamente da erótica, para comezar a escribir literatura infantil, alén de tratárense cuestións relacionadas co seu conto “Vacacións na aldea”.

Yáñez Rodríguez, Antía, *A reconquista*, ilust. Ana Pedreira, Premio Fina Casalderrey de Literatura infantil pola igualdade (2018), A Coruña: Baía Edicións, col. Conto x conto, 2018, 26 pp. (ISBN: 9788499952970).

Álbum ilustrado de Antía Yáñez (Burela, 1991) que localiza o espazo da súa historia no patio do colexio de Lúa, a protagonista, que se encontra tomado polo fútbol, un deporte maioritariamente masculino. Os demais nenos da escola senten que deben xogar ao fútbol aínda que non lles guste e as nenas entretéñense, ben pasan o tempo véndoos xogar, ben entretéñense con outros xogos que precisen pouco espazo. Porén, un día todo muda cando Lúa se farta ao ver como os nenos increpan e berran a unha rapaza que entra no campo de fútbol a buscar unha pelota que se lle escapou. Todo isto provoca que, como reacción, as rapazas comecen a organizarse para ocupar cada vez máis espazo do patio do colexio a modo de protesta. A historia trata temas como os estereotipos de xénero, o respecto e a sororidade.

VII.1.2. REEDICIÓNS COMENTADAS E FACSIMILES. TEXTOS RECUPERADOS

Neira Cruz, Xosé Antonio, *Os ollos do tangaleirón*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 106, [mocidade], setembro 2018, 184 pp. (ISBN: 978-84-9151-196-0).

Obra premiada en 1999 co Premio Barco de Vapor que narra as diferentes situacións ás que se terá que enfrontar unha moza para poder completar a súa investigación en criptozooloxía sobre o Tangaleirón. A historia trata de concienciar sobre cuestións medioambientais e que reivindica o papel das mulleres na nosa sociedade, ao tempo que presenta as dificultades presentes no seu cotián debidas ao seu xénero.

P. DoCampo, Xabier, *A chave das noces*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Fóra de xogo, n.º 154, [lectorado mozo], novembro 2018, 176 pp. (ISBN: 978-84-91-21-412-0).

Xabier P. Docampo (Rábade, 1946-A Coruña, 2018) ofrécenos un relato de xénero negro, ambientado na Galicia urbana e protagonizado por un mozo aprendiz de detective que retrata a marxinalidade, a inxustiza e a opresión nos ambientes suburbanos dunha sociedade que está a sufrir grandes transformacións publicado por primeira vez en 1987 en Vía Láctea.

Recensións:

- Blanca-Ana Roig, “Marxinalidade e problemáticas sociais todavía vixentes”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 2018, p. 6.

Parabeniza a Edicións Xerais de Galicia por recuperar a novela de Xabier P. Docampo (Rábade, 1946-A Coruña, 2018), xa que, comenta, xunto a outros autores como Agustín Fernández Paz configura unha xeración fundamental para o recoñecemento e consolidación da LIX, que tivo que abrir camiño nunha época chea de carencias e dificultades.

Torres, Xohana, *Pericles e a balea*, ilustr. Sheila Santa, Vigo: Editorial Galaxia, col. árbore/galaxia, n.º 7, [lectorado autónomo], xuño 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-9151-184-7). (108)

Conto de Xohana Torres (Santiago de Compostela, 1931-Vigo, 2017) publicada por primeira vez en 1983 que se achega á vida da xente do mar dun xeito lúdico e que ademais establece un diálogo intertextual entre elementos da tradición oral (xogos de palabras, cantares e lendas) e personaxes tomados da Biblia e das culturas fenicia e grega para dalos a coñecer aos máis novos, como a relación que se establece entre Pericles-Ulises e a particular Penélope, unha muller-balea emparentada coas míticas sereas, que namora o heroe navegante da historia.

Recensións:

- Carmen Ferreira, “O encanto de *Pericles e a balea* e a pegada feminista”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 1 xullo 2018, p. 6.

Comenta o recuperación do conto de Xohana Torres por parte da sobre o que di ser un texto fundamental na conformación da Literatura Infantil e Xuvenil galega e achega unha breve sinopse da obra, destacando dela a súa proximidade á vida da xente do mar dun xeito lúdico e que ademais establece un diálogo intertextual entre elementos da tradición oral (xogos de palabras, cantares e lendas) e personaxes tomados da Biblia e das culturas fenicia e grega para dalos a coñecer aos máis novos, como a relación que se establece entre Pericles-Ulises e a particular Penélope, unha muller-balea emparentada coas míticas sereas, que namora o heroe navegante da historia. Estas referencias confiren á narración diferentes niveis de lectura que permiten asentar mitos e símbolos no imaxinario infantil e percibir os xogos de subversión, sen obviar unha perspectiva feminista.

- Mario Regueira, “Navegantes míticos”, *Sermos Galiza*, n.º 305, “fóradeserie”, 19 xullo 2018, p. 6.

Recensiona a reedición comentada da obra narrativa *Pericles e a balea* (Galaxia, 2018) da escritora Xohana Torres, con ilustracións de Sheila Santana. Nela, Mario Regueira trata aqueles aspectos máis relevantes relacionados coa biografía da autora, a publicación desta novela, un conto curto cuxo estilo “aposta pola sinxeleza e un aire que aposta pola complicidade co público obxectivo”, e ofrece un breve comentario sobre os personaxes, neste caso, sobre Pericles, unha figura central na obra. Saliéntase a consideración da novela que fan autoras como Montse Pena Presas cualificándoa como “unha das primeiras narracións feministas da literatura infantil galega”.

VII.1.3. ADAPTACIÓNS

Esopo, *Fábulas de Esopo*, versión de Xosé Ballesteros, ilust. Dani Padrón, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Sete Leguas, lectorado a partir de 5 anos, xullo 2018, 56 pp. (ISBN: 978-84-8464-405-7).

Trátase de historias breves e exemplares protagonizadas por animais humanizados que se pechan cunha ensinanza final sobre os defectos humanos. Reúne unha selección daquelas fábulas máis coñecidas que se ofrecen cun estilo narrativo actual e nas que se reproban a preguiza, ambición, mentira... ao tempo que louvan o esforzo, a prudencia, a bondade ou a astucia. As ilustracións de Dani Padrón (Ourense, 1983) son figurativas, cheas de cores e expresividade que transmiten o humor das historias.

Recensións:

- Montse Pena Presas, “Do amor e da literatura”, *Sermos Galiza*, n.º 312, “*fóradeserie*”, 6 setembro 2018, p. 7.

Recensiona as adaptacións das obras *A árbore xenerosa* (Kalandraka, 2015), traducida ao galego por Chema Heras, e *Fábulas de Esopo* (Kalandraka), adaptadas por Xosé Ballesteros e ilustradas por Dani Padrón. *A árbore xenerosa* trátase dun álbum ilustrado, dirixido a un público infantil, cun protagonista infantil masculino, que conta con ilustracións de Silverstein en branco e negro. Pola súa banda, as *Fábulas de Esopo* conta historias de animais cunha ensinanza final, tamén dirixida ao público infantil.

- Carmen Ferreira, “Historias eternas para lectores actuais”, *El Correo Gallego*, “*ECG*”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 28 outubro 2018, p. 5.

Felicita a Kalandraka por ofrecer a adaptación ao galego dunha obra clásica grega recomendada para lectorado a partir de cinco anos e ofrece unha sinopse da obra e unha descrición detallada das ilustracións que a acompañan.

Patacrúa, *Paco papán*, ilust. Evelyn Daviddi, Pontevedra: OQO Editora, lectorado autónomo, febreiro 2018, 40 pp. (ISBN: 978-84-9871-591-0).

Reedición da adaptación do conto xudeu publicado por primeira vez en 2007. Narra a historia dun neno chamado Paco Papán ao que a nai manda ir traballar para conseguir unha paga. Paco proba diferentes oficios, mais é tan lacazán que ningún traballo lle gusta e sempre fai mil trasnadas. Non obstante, Paco non desiste porque é moi optimista e todo se resolverá cando chega á casa do enterrador.

Referencias varias:

- Alicia Pardo, “Una jornada cargada de palabras”, *La Opinión*, “A Coruña”, “Ciudad y Cultura”, 22 abril 2018, p. 12.

Dá conta da celebración do Día do Libro que contou con numerosos descontos, agasallos e actividades literarias por parte de oito librarías da Coruña. Entre as obras recomendadas

sobresaen *Paco papán* (2018) de Patacrúa e *O grúfalo* (2013) de Julia Donaldson e Axel Scheffner, ámbolos dous dirixidos ao público infantil.

Southey, Robert, *Os tres osos*, ilust. Miguel Tanco, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Os contos do trasno, lectorado prelector, 2018, 40 pp. (ISBN: 978-84-8464-664-8).

Conto tradicional adaptado a partir da versión publicada en 1837 polo poeta inglés Robert Southey. Desta vez é unha nena, e non unha anciá, a que entra sen permiso na casa dos osos. Estes son presentados como animais refinados e pacíficos, a diferenza de quen invade o seu fogar. A historia axuda a reflexionar sobre a familia, o parentesco, o fogar e a boa e má educación. As ilustracións destacan pola sinxeleza e detallismo a través da técnica do collage para representar tanto os personaxes como os espazos do libro.

Recensións:

- Carmen Ferreira, “Remozando contos da transmisión oral a álbums”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 26 agosto 2018, p. 6.

Comenta que os contos da transmisión oral conforman un gorentoso material para crear exitosos álbums dirixidos a prelectores e primeiros lectores e que, por ese motivo, a editorial Kalandraka dedica a colección “Os contos do trasno” a adaptar coñecidos contos populares entre os que se encontra este conto de Robert Southey.

Verne, Jules, *20.000 leguas baixo dos mares*, adapt. Asociación Juan XXIII, ilust. Miguel Rocha, Vigo: Editorial Galaxia, col. Lectura fácil, n.º 1, xuño 2018, 148 pp. (ISBN: 978-84-9151-182-3).

Novela de aventuras de Jules Verne (Nantes, 1828) na que se relata a batalla de Rande. A adaptación correu a cargo da Asociación Juan XXIII de Pontevedra, baixo a coordinación do pedagogo Diego Chapela, validada polo Club de Lectura da Asociación, e con ilustracións de Miguel Rocha.

Recensións:

- Marta Neira, “Unha nova colección pra animar á lectura”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 23 setembro 2018, p. 6.

Comenta que a editorial Galaxia vén de inaugurar unha nova colección co nome “Lectura Fácil” co obxectivo de incentivar e fomentar a lectura en galego entre o lectorado con dificultades lectoras entre a que se encontra a novela de Jules Verne.

Referencias varias:

- Mario Álvarez, “Sae a primeira obra da colección Lectura Fácil en lingua galega”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 9 xuño 2018, p. 38.

Dá conta da publicación da primeira obra da colección Lectura Fácil da man da editorial

Galaxia titulada *20.000 leguas baixo os mares* do escritor francés Jules Verne. A presentación desta tradución en lingua galega tivo lugar en Rande e contou coa colaboración da Secretaría Xeral de Política Lingüística.

VII.1.4. TRADUCIÓNS. VERSIÓNS. REEDICIÓNS

Álvarez Álvarez, Francisco, *Vasoiras Barreiro*, trad. María Dolores Estévez Álvarez, ilustr. Antonio Rodríguez, A Estrada: Edicións Fervenza, 50 pp. (ISBN: 978-84-17094-39-3).

Novela fantástico-realista de Francisco Álvarez Álvarez (A Guarda, 1957) que comeza coa visita de Lourenzo, un neno de 7 anos de idade que reside en Nova York, á casa de seus avós que viven nunha pequena aldea galega. É alí onde Lourenzo descobre a existencia dunha vasoira moi vella, que xa levaba na casa moitos anos e que unha noite, mentres durmía, iluminouse de cor vermella mentres aparecían gravadas no seu mango as palabras “Vasoiras Barreiro”. Ao día seguinte pola mañá, buscou de novo a vasoira para comprobar o seu estado cando descubriu que o nome do mango seguía alí. Foi esa mesma noite cando se decidiu a coller a vasoira e comezar a voar. Mentres esta aventura daba comezo, Lourenzo comezou a botar en falla aos seus amigos Anxo e Alba, polo que decidiu ir despertalos e emprender unha viaxe por todo o mundo. A función que desempeñaron durante esta volta polo planeta foi axudar a persoas que se atopaban en distintas situacións de perigo e de inxustiza como a de axudar a inmigrantes a cruzar a fronteira dun país a outro ou deter a un ladrón dun banco. Tras rematar a súa viaxe na vasoira voadora, Lourenzo foi deixando aos seus amigos nas súas camas e, finalmente, el tamén se botou a durmir aínda que xa case amencera. Ao día seguinte, os tres nenos espertaron moi cansos e non sabían moi ben se todo aquilo que viviran foi un soño ou foi real, aínda que no telexornal estaban a saír novas sobre os inmigrantes que cruzaron fronteiras grazas a unha vasoira voadora.

Álvarez de Eulate, Carlos, *Uxía é Uxía*, trad. Ana Fachal, ilustr. Marta Fábrega, Madrid: Bruño, col. Alta Mar, n.º 33, lectorado a partir de 6 anos, marzo 2018, 20 pp. (ISBN: 978-8469623169).

Conto de Carlos Álvarez de Eulate que narra a historia de Uxía, unha nena á que lle encanta disfrazarse como algúns dos seus bonecos porque: a superheroína Anxelina, o boneco detective, o pirata, o astronauta ou o robot. Quere ser coma eles e cada vez que se disfraza inventa aventuras trepidantes grazas á súa imaxinación. Todo muda cando un día a nai lle agasalla unha boneca moi especial.

Ahlberg, Janet&Allan, *Os esqueletos divertidos (Funnybones, 1980)*, trad. Sandra e Óscar Senra Gómez, ilustr. Janet e Allan Ahlberg, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Tras os montes, [lectorado autónomo], 2018, [32 pp.] (ISBN 978-84-8464-384-5).

Historia de Janet&Allan Ahlberg (Inglaterra, 1938) protagonizada polos esqueletos dun home, un neno e un can que saen pasear e asustar a xente de noite. Non obstante, non conseguen o seu obxectivo xa que son simpáticos e alegres. Xogan, cantan e danse sustos os uns aos outros. O libro procura, a través do humor, desacralizar o tema da morte con naturalidade e sinxeleza.

Recensións:

- María Navarro, “Polos roteiros do inframundo. Divertido, simpático, engaiolante”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 687 “Libros”, 1 novembro 2019, p. VI.

Comenta, co gallo do Samaín, algunhas das características da obra en cuestión, como son o ambiente e a temática, o argumento que dirixe e enfía a historia e algunhas das características dos protagonistas da obra.

Referencias varias:

- Ana Abelenda, “Cuentos para pasarlo de miedo”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros. Para niños valientes”, 26 outubro 2018, p. 5.

Con motivo da celebración do Samaín, recomenda distintas obras literarias: *Os esqueletos divertidos* (Kalandraka), citando un pasaxe da obra na que os esqueletos deciden saír e asustar a xente. *Mortiña* (Hércules Ediciones), que vai dunha zombi macabra rodeada de letras e cores. *Un, dous, tres, vampiro es ti* (Kalandraka), un conto con unicornios, hienas e crocodilos que non dan medo.

Alonso, Fernando, *A árbore dos sonhos*, trad. Ramón Nicolás, ilustr. Emilio Urberuaga,, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Sete Leguas, [lectorado autónomo], 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-8464-371-5).

Historia de Fernando Alonso que conta como un home comeza a escribir cinco relatos protagonizados por árbores como acto de solidariedade ao enterarse de que un home fora detido por escribir nun xornal sobre árbores e paxaros. Coas historias que crea sobre unha árbore namorada, outra no patio dunha escola, un semáforo e un bonsai que desexan ser árbores e unha árbore soñadora pretende esixirlle ao xuíz a absolución do home detido.

Bartiková, Petra, *A árbore*, trad. María Reimóndez, ilustr. Martin Sojdr, A Coruña: Baía Edicións, lectorado autónomo, novembro 2018, 16 pp. (ISBN: 978-84-9995-289-5).

Conto de Petra Bartiková que narra a vida dentro dunha árbore. O vento que zoa, as pólas que abanean, o cuco que canta no seu niño... O libro presenta as árbores como casas e pretende ensinar o valor da natureza e familiarizar os máis pequenos sobre a importancia de coidar e conservar o medio ambiente.

_____, *A colmea*, trad. María Reimóndez, ilustr. Martin Sojdr, A Coruña: Baía Edicións, lectorado autónomo, novembro 2018, 16 pp. (ISBN: 978-84-9995-290-1).

Conto de Petra Bartiková que narra a vida dunha abella dentro dunha colmea. Como voa de flor en flor en primavera ou como recolle o pole que logo reparte coas súas amigas na colmea e como o transforman en mel. O libro pretende familiarizar o lectorado máis infantil co mundo da natureza.

_____, *O formigueiro*, trad. María Reimóndez, ilustr. Magdalena Taková, A Coruña: Baía

Edicións, lectorado autónomo, novembro 2018, 16 pp. (ISBN: 978-84-9995-291-8).

Conto de Petra Bartiková que narra a vida dunha formiga no formigueiro. Como na primavera se deita para quentar o corpo e logo levar a calor ao formigueiro ou como sobe e baixa as árbores na procura de comida. O libro pretende familiarizar o lectorado máis infantil co mundo da natureza

Bonilla, Rocío, *Irmáns*, trad. Elvira Riveiro Tobío, ilust. da autora, Alzira: Editorial Algar, col. Álbumes ilustrados, n.º 7, lectorado a partir de 3 anos, 2018, 46 pp. (ISBN: 978-84-9142-149-8).

Álbum ilustrado de Rocío Bonilla (1970) que trata a relación de amor-odio entre irmáns na infancia, ofrecendo o punto de vista do irmán pequeno e do irmán maior. Nesta liña, a obra pode lerse tanto de dereita a esquerda (para coñecer a versión de un dos irmáns) ou de esquerda a dereita (para coñecer a versión do outro) até que a historia conflúe nunhas páxinas centrais comúns.

Benman, Ilan, *A meniña furacán e o meniño esponxa*, ilust. Lucía Serrano, Valencia: Algar Editorial, col. Álbumes ilustrados en galego, n.º 8, [prelectorado] 32 pp. (ISBN: 978-84-9142-243-3).

Álbum ilustrado con texto de Ilan Benman (Israel, 1973) e debuxos de Lucía Serrano dirixido ao público infantil. A obra presenta a historia de dous cativos, un neno e unha nena, que se caracterizan por ter personalidades opostas. Por unha parte, a nena ten folgos para estar desenvolvendo diferentes actividades que teñen repercusións sobre o seu entorno en todo momento. Por outra parte, o meniño prefere estar quieto e observar. Non obstante, tanto a meniña como o neno son intelixentes e divertidos, de xeito que chegan a facerse amigos e as diferenzas nas súas respectivas maneiras de ser convértense en fonte de aprendizaxe. O desenvolvemento da historia vai acompañado polas ilustracións a cor de Lucía Serrano que contribúen a salientar o contraste entre o comportamento de ambos os dous rapaces.

Brown, Peter, *A miña profe é un monstro! (My Teacher is a Monster! No, I am Not, 2014)*, ilust. do autor, Santiago de Compostela: Alvarellos Editora, col. Verdemar, [prelectorado e lectorado autónomo], 2018, [40 pp.](ISBN: 978-84-16460-39-7).

Álbum ilustrado de Peter Brown (Dublín, 1935) que conta a historia de Brais e a complexa relación que ten coa súa nova profesora, a "profe Lola". Ela é un monstro real, de pel verde e dentes enormes. Lola sempre o castiga e Brais sempre quere fuxir dela, ata que un día atopa no parque e comezan a falar e pasar a tarde xuntos e Brais descobre que a profesora non é como el pensaba. O conto fomenta o diálogo, convida a loitar contra os prexuízos e ensina a entender que os prexuízos enganan.

Referencias varias:

- Marta Neira, “Alvarellos Editora incorpórase á Literatura Infantil”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 13 maio 2018, p. 4.

Comenta a boa nova que significa sempre a chegada dunha nova de libros dirixidos aos máis novos e con intención de quedar para encher ocos no sistema literario galego e en galego ofrecendo continuidade e innovacións. Indica que aínda que aínda que Alvarellos Editora comezou a colección “Verdemar” con dúas obras dispaes no ano 2017, uns prelites, artefactos ou produtos preliterarios que levan á lectura, e que agora, apunta, perfílase con propostas como a de Peter Brown.

Bruno, Pep, *A noite das mudanzas (La noche de los cambios)*, trad. Marisa Núñez, ilustr. Lucie Müllerová, Pontevedra: OQO editora, [lectorado autónomo], outubro 2018, [33] pp. (ISBN: 978-84-9871-611-5).

Conto de Pep Bruno (Barcelona, 1971) que conta o que lle aconteceu ao granxeiro Leiro cando unha noite non conseguía durmir porque esquecera beber o seu vaso de leite e decidiu ir muxir a vaca e non atopa ningún animal no sitio que lle correspondería. A historia pretende achegar os animais da granxa dunha maneira lúdica.

Cantini, Barbara, *Mortiña. Unha historia para esmedrellarse de risa*, trad. Rosa Marta Gómez Pato e Manuel González González, ilustr. Barbara Cantini, A Coruña: Hércules de Ediciones, col. Novas lecturas de Hércules, n.º 20, lectorado autónomo, outubro 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-949176-1-5).

Libro de Barbara Cantini protagonizado por unha personaxe feminina chamada Mortiña, unha nena que é diferente ás demais xa que é unha zombi. Á protagonista gustaríalle ter amigos da súa idade cos que poder divertirse e xogar pero a súa tía prohibiulle relacionarse coa xente por medo a asustala. Todo cambiará coa celebración da festa de Halloween, momento no que todos descubrirán que Mortiña é unha zombi e que non necesita disfrazarse.

Referencias varias:

- Ana Abelenda, “Cuentos para pasarlo de miedo”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros. Para niños valientes”, 26 outubro 2018, p. 5.

Con motivo da celebración do Samaín, recomenda distintas obras literarias: *Os esqueletos divertidos* (Kalandraka), citando un pasaxe da obra na que os esqueletos deciden saír e asustar a xente. *Mortiña* (Hércules Ediciones), que vai dunha zombi macabra rodeada de letras e cores. *Un, dous, tres, vampiro es ti* (Kalandraka), un conto con unicornios, hienas e crocodilos que non dan medo.

Carroll, Lewis, *A través do espello e o que Alicia alí encontrou*, trad. Xavier Queipo, ilustr. Fausto, Santiago de Compostela: El Patito Editorial, lectorado a partir de 6 anos, 2018, 168 pp. (ISBN: 978-84-947348-6-1).

Segundo volume das aventuras de Alicia que recolle algunhas das súas aventuras máis sonadas: o encontro con Ovo Redondo, o xardín das flores que falan ou o poema de Galimatán. O libro está acompañado polas collages de Fausto Isorna.

Recensións:

- Carlos Crespo, “Alicia, en galego e cunha mirada adulta”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 11 maio 2018, p. 8.

Infórmase da publicación da publicación de *A través do espello e o que Alicia alí encontrou* do autor Lewis Carrol. Editado en galego por El Patito Editorial e traducida por Xabier Queibo. Na mesma data celébrase unha exposición na tenda de Sargadelos en Santiago de Compostela, onde o artista Fausto Isorna mostrou os seus colaxes para os libros publicados na devandita editorial.

Chambers, Daniel H., *Unha longa viaxe (Un largo viaje)*, ilust. Federico Delicado, trad. Xosé Ballesteros, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. MareMar, [lectorado autónomo], 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-8464-410-1).

Álbum realista de Daniel Hernández Chambers (Tenerife, 1972) con dúas familias como personaxes principais: unha familia de aves que migra por un lado e outra que foxe da súa cidade. A historia trata de dúas viaxes que transcorren paralelamente: unha gansa e o seu fillo emprenden o traxecto migratorio cara ás terras cálidas do sur, mentres que unha familia que habita nun territorio en guerra emprende camiño cara ao norte para fuxir. Ambas as dúas aventuras reflicten o terror dos viaxeiros máis novos perante todo o que está por vir (inclemencias meteorolóxicas, canseira, falta de alimentos etc.) en contraposición coa esperanza dos adultos por chegar a un lugar mellor para a súa familia. Para rematar, o último reto é atravesar o mar que é o punto no que se cruzan ambas as familias para así poder chegar ao seu destino.

Recensións:

- María Navarro, “Pinceladas de alento. Por un mundo sen lindes”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 682, “Libros”, 27 setembro 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 624, “Letras galegas”, 6 outubro 2018, p. 3.

Comenta que a obra trata cuestións relacionadas coa temática (baseada na migración humana e animal e os dereitos humanos), o discurso narrativo (onde ten unha presenza fundamental o diálogo entre os distintos personaxes) e o público ao que vai dirixido, aos máis novos. Sinálase que a finalidade da novela é concienciar aos máis novos sobre o fenómeno da migración e as súas consecuencias. Por último, salientase a importancia que cobra o aspecto plástico e visual da obra, a través da singularidade das cores, as imaxes e a simboloxía capaces de comunicar todo tipo de sensacións e sentimentos ao lector

Charlip, Remy, *Onde están todos?*, trad. Rafael Salgueiro e Susana Collazo, ilust. do autor, Madrid: Lata de Sal, col. Vintage, lectorado a partir de 2 anos, setembro 2018, 48 pp. (ISBN: 978-8494827877).

Un libro que se caracteriza pola súa sinxeleza á hora de tratar os temas e cun ritmo singular. Trátase dunha obra ilustrada nos anos 60 que nunca antes fora publicada. Os seus protagonistas son os elementos da natureza: o sol, a terra, o ceo, os paxaros etc.

Subliñase no texto a importancia do sol como elemento que provoca que haxa animal mais tamén humana.

Coppo, Marianna, *Unha historia*, trad. Xosé Ballesteros, ilust. da autora, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Demademora, lectorado autónomo, xullo 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-8464-398-2).

Álbum de Marianna Coppo (Roma, 1990) que comeza cunha páxina en branco e, a seguir, presenta a unha serie de animais que agardan a que algo suceda mentres un deles toma a iniciativa e debuxa a súa propia historia. Todos acaban por decatarse que están dentro dun libro e, por tanto, agardan a ver que lles depara o conto pero pasa o tempo e non acontece nada. Deciden seguir esperando e falan entre eles moi molestos pola tardanza da súa historia. Un dos personaxes, un coello rosa, decide comezar a debuxar porque se aburre e, pouco a pouco, os seus debuxos van enchendo as páxinas e cobrando vida.

De Pennart, Geoffrey, *Sofía, a vaca namorada da música*, trad. María Luísa Madriñán, Lugo: Monterroso Editorial, 34 pp. (ISBN: 978-84-09-07624-6).

Conto de Geoffrey de Pennart (Francia, 1951) que narra a historia dunha vaca, Sofía, pianista e cantante que marcha da súa vila á cidade para participar nun concurso de música e unirse a unha orquestra. Proba sorte en diferentes asociacións e rexéitana, mais grazas ao seu espírito de loita non cansará ata conseguir o seu propósito. O conto pon en valor o esforzo, a constancia, a tenacidade, o compañeirismo e a tolerancia para poder acadar os obxectivos que unha persoa se propón.

Garzón Córdoba, Laura, *Tikismikis*, trad. María Jesús Gómez Sanjurjo, ilust. Xan López Domínguez, A Coruña: Rodeira, col. Tren azul. Os meus contos favoritos, lectorado a partir de 3 anos, 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-8349-555-1). (142)

Libro protagonizado por un trasgo moi traveso ao que lle encanta agochar e remexer nas cousas dos demais, poñendo todo ao revés. Destaca polo seu compoñente máxico e lúdico que fai que os máis pequenos se divirtan coas anécdotas do pequeno trasgo.

Grahame, Kenneth, *O vento nos salgueiros*, trad. Estela Villar, Cangas do Morrazo: Sushi Books, lectorado autónomo, xullo 2018, 213 pp. (ISBN: 978-84-16884-14-8). ■

Novela de Kenneth Grahame (Reino Unido, 1859) que presenta a catro animais que viven á beira do río, cada un deles coas súas características: un sapo, un rato, un porco teixo e unha toupa. As súas diferentes personalidades recrean a diversidade humana e nállanse as súas aventuras á beira do río e a súa ocupación máis importante: salvar ao sapo de todos os líos nos que se mete. A historia recrea a sociedade vitoriana e defende valores como a amizade e a lealdade. Tamén hai unha vertente satírica coa que é posible descubrir algúns personaxes e clases da sociedade británica contemporánea do autor. Esta obra recibiu unha axuda da Secretaría Xeral de Cultura da Consellería de Cultura do ano 2017.

Jansson, Tove, *O libro do verán*, ilustr. Tove Jansson, trad. Moisés Barcia, Cangas do Morrazo: Sushi books, lectorado autónomo, abril 2018, 154 pp. (ISBN: 978-84-16884-12-4). ■

Libro de Tove Jansson (Finlandia, 1914) composto por diferentes historias curtas que tratan a relación dunha nena, chamada Sofía, coa súa avoa octoxenaria, unha relación estreita e intensa que se desenvolve na illa salvaxe do Golfo de Finlandia. A obra presenta as súas conversas nas que a natureza ten unha forte presenza: falan sobre o mar, a luz, os animais...

Kelly, Jacqueline, *O curioso mundo de Calpurnia Tate*, trad. Carlos Acevedo, ilustr. April Ward, Vigo: Factoría K de Libros, col. Narrativa K, lectorado autónomo, 2018, 352 pp. (ISBN: 978-84-16721-17-7). ■

Novela de Jacqueline Kelly (Nova Zelanda) que comeza no punto no que terminaba a anterior entrega: *A evolución de Calpurnia Tate*. Trátase dun novo relato mais cos elementos do anterior: Callie Vee quere seguir, a pesar da oposición familiar, a vocación do seu avó, o capitán Walter Tate, e continuar os seus estudos científicos. Nunha das súas investigacións, Callie topa cunha ave estraña porque non é común na costa da súa vila, Caldwell, e que malia que ela recibe con alegría, o avó tómaa como sinal de advertencia xa que significa a chegada dun forte temporal que podería afectar gravemente á illa de Galveston onde viven familiares deles. Ademais disto, outros elementos terán unha importancia significativa nesta novela: a chegada da súa curmá Aggie, a do Dr. Pritzker, un veterinario que espertará a curiosidade polos animais de Callie, e a do seu irmán Travis que vivirá moitas aventuras con ela. Canto á estrutura do libro, cada capítulo comeza cun fragmento da novela de Charles Darwin, *A viaxe do Beagle* (1839)

Kolu, Siri, *Os Bandiden*, Cangas do Morrazo: Sushi Books, novembro 2018, lectorado autónomo, 216 pp. (ISBN: 978-84-16884-18-6). ■

Libro infantil de Siri Kolu (Finlandia, 1972) que xira arredor da protagonista feminina Vilja, que marcha de vacacións á casa da súa avoa acompañada dos pais e da súa irmá. Durante a viaxe, a pequena Vilja é secuestrada polos Bandiden, unha familia de estafalarios ladróns de doces, botín que prefiren antes ca os cartos. A protagonista pasará un verán do máis emocionante con eles e comerá grandes cantidades de doces. Durante o tempo que está prisioneira dos Bandiden, coñecerá outra maneira de vivir diferente á convencional.

Kroeber Le Guin, Ursula, *Os libros de Terramar. Un feiticeiro de Terramar*, ilustr. Víctor Rivas, Santiago de Compostela: Urco editora, col. Urco xuvenil, vol. I, [mocidade], outubro 2018, 290 pp. (ISBN: 978-84-948755-5-7).

Libro protagonizado por un personaxe infantil masculino chamado Gabián, que ten unhas habilidades máxicas que lle levan a formarse como feiticeiro na escola de Roke, onde se forman todos os magos. No entanto, a súa aprendizaxe verase freada pola aparición accidental dunha misteriosa sombra que vai querer apoderarse del. A historia ten lugar en Terramar, un inmenso arquipélago situado no medio dun océano sen límites precisos.

Kulot, Daniela, *Bromas na escuridade (Munkeln im Dunkeln)*, Thienemann-Esslinger GmbH, Stuttgart, 2016), ilust. da autora, trad. Silvia Pérez Tato, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Maremar, lectorado a partir de 5 anos, xullo 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-8464-401-9)

Álbum De Daniela Kulot (Schongau, Alemaña, 1966) que ten como protagonistas tres amigos: o oso Baldo, o verme Ringo e a lebre Herminia. Un narrador en terceira persoa e a voz dos personaxes dan conta do que lle acontece e do que senten (alegría, tristeza, medo etc.) os tres pequenos a primeira vez que dormen xuntos na casa dun deles: cean, xogan a disfrazarse de pantasmas, lavan os dentes, poñen os pixamas, fan batallas de almofadas, escoitan un conto da man de papá oso, asústanse cunha sombra que pensan que é unha pantasma, mais que resulta ser a planta que o pai verme e a nai lebre lle fixeron aos pais do osiño Baldoe, finalmente, dormen contentos e tranquilos. Á mañá seguinte almorzan moi contentos todos xuntos e despois marchan para as súas casas. As ilustracións da autora presentan os protagonistas en diferentes escenas.

Lammers, Pim, *O año que é un porquiño*, trad. María Alonso Seisdedos e Antón Vialle, ilust. Milja Praagman, A Coruña: Hércules de Ediciones, col. Novas Lecturas de Hércules, lectorado a partir de 6 anos, febreiro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-947023-9-6).

A obra *O año que é un porquiño* é un conto fantástico, escrito por Pim Lammers (nacido o 2 de outubro de 1993) e Milja Praagman (nacida o 3 de abril de 1971 en Amsterdam). O conto está narrador polo narrador en 3ª persoa, xunto cos personaxes mediante o uso de diálogos. O conto serve para tratar a propia identidade e conta a historia dun año que lle gusta meterse na lama cos porquiños e afirma que é un porquiño e non un año. O resto das ovellas e porquiños asómbrense e rinse del, e o granxeiro que non entende nada decide levalo ao veterinario. Tras diversas probas, o médico afirma que é un porquiño e quíttalle a la e volve para o charco de lama feliz. O conto é ilustrado por Milja Praagman. Unha mesma ilustración ocupa as dúas páxinas, como no formato álbum; as cores utilizadas son predominantemente cálidas e suaves, aínda que tamén hai, en menor medida, cores escuras. O texto está escrito intercalando frases en letras minúsculas e frases en letras maiúsculas e utilízanse tamén onomatopeas.

Lindgren, Astrid, *Pippi Mediaslongas embarca (Pippi Långstrump går ombord)*, 1946), trad. David A. Álvarez, ilust. Ingrid Vang Nyman, Pontevedra: Editorial Kalandraka, [lectorado autónomo e mocidade], novembro 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-8464-423-1).

■

Conto da coñecida personaxe de Astrid Lindgren (Suecia, 1907), Pippi Mediaslongas. Desta vez, Pippi quere viaxar co seu pai, Efraim Mediaslongas, ata a illa de Korakora, mais a súa posible marcha deixa moi triste os seus amigos. A historia presenta unha Pippi que rompe cos estereotipos de xénero. Trátase dunha nena rebelde, transgresora, independente e extrovertida, e que actúa de forma contestataria fronte aos maiores.

Lionni, Leo, *Paso a paso (Inc by Inch)*, 1988), trad. Xosé Manuel González, ilust. do autor, Pontevedra: Editorial Kalandraka, col. Tras os montes, [prelectorado e lectorado

autónomo], [32 pp.] (ISBN: 978-84-8464-378-4).

Álbum ilustrado de Leo Lionni (Ámsterdam, 1910) que ten como protagonista unha eiruga que, co seu enxeño, ten que loitar para non ser devorada por diferentes aves. O conto pretende resultar de aprendizaxe sobre a supervivencia para os máis pequenos e cuestiona a dicotomía entre o material e o intanxible e o cuantificable e inabarcable.

López López, Xabier, *O segredo da vella librería*, ilust. Xosé Tomás, Vigo: Editorial Galaxia, col. Árbore-Galaxia, n.º 222, lectorado a partir de 10 anos, febreiro 2018, 216 pp. (ISBN: 978-84-9151-169-4).

Novela de Xabier López López (Bergondo, 1974) que reivindica a verdadeira natureza dos libros. Gustavo, o protagonista, pendente de poder conseguir diñeiro para a supervivencia da súa familia, non acaba de entender o que lle conta o misterioso libreiro sobre viaxar sen moverse do sitio, ata que por fin el mesmo se ve inmerso en abraiante mundos, onde vive milleiras de aventuras. A novela tamén agocha un segredo, un crime e uns criminais que o levan a cabo, intentando afastar os libros dos seus lectores, todo pola terrible obsesión duns cantos de ser máis ricos á conta de empobrecer aínda máis aos que xa o son, económica e culturalmente.

Recensións:

- Mario Regueira, “A deriva dos libros”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “fóradeserie”, 31 maio 2018, p. 6.

Recensiona unha nova reedición da novela *O segredo da vella librería* (Galaxia, 2018) do escritor Xabier López López. Primeiramente, Regueira ofrece un breve percorrido pola notable traxectoria literaria do autor, destacando aqueles aspectos chave da súa carreira literaria, para logo afondar en cuestións relacionadas cos personaxes da obra, protagonizada por un personaxe masculino e infantil, o espazo, o tempo e a temática, a cal xira arredor dos libros. Para Regueira, o máis destacable da obra é “a capacidade do autor para crear un universo ben definido, cheo de referencias á nosa realidade, pero coa súa propia autonomía”. Aínda así, Regueira amósase crítico co desenlace do libro, o cal sería “forzado” e carecería de toda intriga.

- Rocío G. Pedreira, “O segredo da vella librería, de Xabier López López”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 23 setembro 2018, p. 6.

Comenta que a editorial Galaxia vén de publicar, na súa colección “Árbore” dirixida a nenos a partir de 10 anos, esta a novela. Ofrece unha sinopse da obra e indica que se trata dun libro que achega con coidado e tenrura o fantástico e marabilloso mundo dos libros a lectores en potencia que, acompañada das fermosas ilustracións a modo de bosquejos a lapis en ton sepia de Xosé Tomás (A Coruña, 1971), fan unha simbiose perfecta que dá como resultado unha obra moi interesante para os que, paseniño, se deixan atrapar pola maxia dos libros.

Referencias varias:

- Marta Otero, “Las librerías todavía viven”, *La Opinión*, “Sada/ Betanzos”, 16 xuño 2018, p. 15.

Dá conta do acto de presentación da obra *O segredo da vella librería* do escritor betanceiro Xabier López López, con ilustracións de Xosé Tomás, que pretende ser unha homenaxe ao oficio do libreiro. No acto, que tivo lugar na librería Biblos de Betanzos, participou tamén a editora Malores Villanueva.

Macfarlane, Robert, **Donwood**, Santley, **Richards**, Dan, *Corredoira*, trad. Xesús Fraga, Pontevedra: Editorial Kalandraka, col. Faktoría K, decembro 2018, 56 pp. (ISBN: 978-84-16721-29-0). ■

Relato realista de Robert Macfarlane (1976), cuxa voz narradora é en primeira persoa, sendo o propio autor un dos protagonistas da historia, xunto con Roger Deakin (escritor e ecoloxista), Stanley Donwood (artista plástico) e Dan Richards (escritor). O principal argumento é a exploración dunha corredoira en Dorset (Inglaterra), realizada polo autor e Roger Deakin nun primeiro momento e anos máis tarde o propio autor volta con Stanley Donwood e Dan Richards. Relátanse fenómenos naturais, descubrimentos arqueolóxicos, así como algunhas reflexións acerca das pegadas dos antepasados naquelas zonas, amosando as emocións provocadas no autor. O ilustrador é Adrià Fruitós, nado en Barcelona en 1984 pero residente en Francia. Tanto na cuberta como no interior do libro, o que ilustra son corredoiras, acordes co título da obra e coa narración que se vai facendo. A cor da cuberta é verde, pois quizais está relacionada coa das corredoiras, mentres que as ilustracións que aparecen posteriormente están todas realizadas en cor negra. Dende un punto de vista persoal, non recomendaría esta obra porque a min non me gustou. A historia e as experiencias que relata si me parecen interesantes pero non a maneira de abordalas, pois ao lelo dábame a impresión de que non había un fío condutor da historia, senón a simple visita á corredoira. A pesar diso, creo que é un relato no que se abordan cuestións de diversa índole e cunha gran riqueza de vocabulario.

McKee, David, *Elmer* (*Elmer*, 1989), ilust. Autor, trad. Xosé Ballesteros González, Pontevedra: Kalandraka Editora [prelectorado e lectorado autónomo], 2018, [32 pp], (ISBN 976-84-8464-380-7).

Álbum de David McKee (Devon, 1935) que presenta a historia dun elefante que se ve distinto aos demais pois non é gris senón multicolor, e que está inspirado na obra plástica de Paul Klee. Na busca de ser igual có resto da manda, aprenderá a importancia de ser un mesmo. O protagonista, farto de facer rir e das burlas do resto de elefantes por ser diferente, decide pintarse con bagas para ser coma os demais. Non obstante, cando parece un elefante corrente dáse de conta de que os demais o seguen acollendo da mesma maneira, demostrando que a personalidade é o máis importante e que ser diferente tamén é unha virtude. Así, co apoio dos seus compañeiros logra superar a inseguridade e tristura que tiña ao principio debido ao seu aspecto.

Recensións:

- Mónica Pazos, “Elmer, un elefante diferente”, *Sermos Galiza*, n.º 295, “*fóradeserie*”, “letras miúdas”, 10 maio 2018, p. 7.

Recensiona a obra *Elmer*, unha tradución ao galego a cargo de Xosé Manuel González do clásico David McKee. A obra, pertencente á colección da editorial Kalandraka “Tras os montes”, que ten como temática a diversidade e as diferenzas. En primeiro lugar, ofrece un breve percorrido da traxectoria literaria do escritor británico David McKee, para logo citar algunhas das traducións ao galego doutras obras deste autor clásico tales como *Branco e negro*. Tamén desenvolve cuestións relacionadas coa temática e os personaxes (protagonizado por un elefante multicolor) da obra, sinala a data do 26 de maio que se vai celebrar o Día Mundial de Elmer e salienta a orixinalidade e o colorido das ilustracións que acompañan ao texto.

- Carmen Ferreira, “Elmer, o elefante de cores, contra as diferenzas”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 29 abril 2018, p. 4.

Indica que se trata da entrañable e emotiva historia dun elefante que se ve distinto aos demais pois non é gris senón multicolor, inspirado na obra plástica de Paul Klee. Ademais, comenta que se trata dunha obra que supera o paso do tempo e que incide en temas de actualidade, como a diversidade e o respecto cara ao outro, ao tempo que promove valores fundamentais como a solidariedade, a amizade e a aceptación.

Referencias varias:

- Belén López, “Kalandraka cumpre 20 anos”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, 1 abril 2018, p. 41.

Comenta a traxectoria de Kalandraka Editora durante os seus vinte anos que conta con proxección internacional e está posicionada dentro das cen primeiras firmas do sector editorial estatal. Apunta o long-seller *A que sabe a lúa?*, os principais premios conseguidos e os seus últimos proxectos como a XVIII Campaña Municipal de Animación á Lectura do Concello de Santiago, a IX edición do Premio Internacional Compostela de Álbum Ilustrado, ademais das novidades *Elmer*, de David McKee e *Cara de velocidade*, de Marga Tojo.

Padullés, Estefanía, *A manchas ou a raias?*, trad. Charo Baleirón Sónora, ilust. da autora, A Coruña: Hércules de Ediciones, col. Novas lecturas de Hércules, n.º 19, lectorado autónomo, setembro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-948619-9-4).

Álbum de tendencia fantástica da autora Estefanía Padullés. A voz é narrativa e en terceira persoa, excepto cando falan os dous personaxes do libro. Este libro conta como conviven montos animais nunha selva, pero todos repente algo en común, que teñen manchas. Estaban separados por un río dos animais de raias, aos que los tiñan moito medo. Un día Leopardo paseando na noite coñece a Gresa e fanse mellores amigas e pouco despois dase conta de que ten raias, xa que é unha tigresa. Leopardo dase conta de que o feito de ter raias non é un impedimento para a súa amizade, e convence ao resto dos animais de manchas da selva e todos fixéronse grandes amigos. A ilustradora é a propia Estefanía Padullés. No libro podemos ver algo que o case característico e son os cores empregados, as tonalidades rosas, moradas, azuis e amarelas.

Praagman, Milja, *Porque te quero moito*, trad. María Alonso Seisdedos e Antón Vialle, ilustr. da autora, A Coruña: Hércules Ediciones, col. Novas lecturas de Hércules, lectorado a partir de 6 anos, setembro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-948619-6-3).

Álbum de Milja Praagman (Ámsterdam, 1971) que conta a historia dunha nena chamada Ibi e a súa avoa con quen vai de paseo pola cidade describindo todo o que ve. A través do relato de Ibi, vemos como viaxa en metro, como ve diferentes tendas, como vai ao museo, ao parque... Ademais de ir contando todo o que se vai atopando, tamén fai fincapé nas cousas que máis lle sorprenden. Ao final da obra móstrase como Ibi veu o mundo enteiro durante o paseo, e en cambio a súa avoa só tivera ollos para ela. As ilustracións xogan un papel fundamental, xa que acompañan o que se relata na historia. Outro detalle a destacar é a tipografía empregada, ca cal se xoga co uso de maiúsculas e minúsculas, así como dándolle unha cor diferente a aquel texto que se quere destacar.

Pintadera, Fran, *Cándido e os demais (Cándido y los demás)*, XI Premio Compostela de álbum ilustrado 2018, ilustr. Christiam Inajara, Pontevedra/Santiago de Compostela, Kalandraka Editora/Concello de Santiago de Compostela [lectorado autónomo], 36 pp. (ISBN 976-84-8464-420-0). ■

Álbum ilustrado de Fran Pintadera, traducido do español, que conta a historia de Cándido, un rapaz que ás veces se sente mal e quere pasar desaparcibido. O conto reflexiona sobre a diversidade, sobre como vemos aos demais e como os demais nos ven a nós sen que en realidade existan tantos elementos que afasten unhas persoas das outras.

Ribeiro, João Manuel, *A casa grande. Manifesto de Cidadanía*, trad. Ánxela Gracián, ilustr. Ricardo Rodrigues, A Coruña: Hércules de Ediciones, col. Novas Lecturas de Hércules, lectorado a partir de 6 anos, xaneiro 2018, 36 pp. (ISBN: 978-84-947770-4-2).

Obra de João Manuel Ribeiro (Oliveira de Azeméis, 1968). Baixo o símbolo dunha casa que se atopa sempre aberta e que, por tanto, está accesible para todo o mundo, o escritor introduce un contexto metafórico onde trata temas tan relevantes como a lingua, a cor, a raza, a relixión e as latitudes. A través de breves parágrafos o autor vai entrelaza os diferentes temas para crear un ambiente apracible e apetecible para o lector, onde cada mensaxe vai debidamente inserida dentro dunha ilustración que reflicte e acompaña de forma divertida e sinxela o texto.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Casa aberta”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.025/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.025, “máis Libros”, 4 marzo 2018, p. 30.

Recensiona a tradución ao galego da novela *A Casa Grande* (Hércules de Ediciones, 2018) do autor portugués Joao Manuel Ribeiro. O autor do artigo, Armando Requeixo, enxalza a escrita do autor, considerándoa como “unha das máis sobresaíntes do panorama infantoxuvenil ibérico” e reconece a orixinalidade do comezo e do peche da obra. Así mesmo, Requeixo insire a obra dentro da “literatura para a educación emocional” e reconece o bo facer tanto do ilustrador do libro, Ricardo Rodrigues, como da tradutora Ánxela Gracián.

Referencias varias:

- Nair Vide, “A Casa Grande’ que acolle a todos”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 6 maio 2018, p. 6.

Ofrece unha sinopse da obra e indica que a súa finalidade é ensinar aos máis pequenos que o mundo, se queremos, é sinxelo e transparente, xa que é un espazo onde o importante é falar unha lingua universal centrada na verdade, o amor e o perdón. Remata indicando que o libro fainos reflexionar e querer unha Casa Grande no noso futuro onde “a única condición para permanecer na Casa/é a de non fechar nada/nin se fechar a nada”, e que se trata dunha obra que recolle un conxunto de bos consellos que nos orientan e convidan a ser uns bos cidadáns desde ben pequenos.

- G.S.M., “Hércules de Ediciones publica ‘A casa grande”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 27 febreiro 2018, p. 36.

Dá conta da publicación do libro *A Casa Grande* (Hércules de Ediciones) do autor Joao Manuel Ribeiro, con ilustracións de Ricardo Rodrigues. Coméntase a temática do libro así como ao público a quen vai dirixida a obra, asegurando que se trata dun libro “onde se pode aprender a ser un maiúsculo cidadán que soña sen medo a envellecer e vive con intensidade”.

- Montse García, “‘A casa grande”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Vida social”, 4 marzo 2018, p. L11.

Informa da presentación desta obra que trata das distintas linguas e crenzas na biblioteca Afundación na que o autor foi acompañado do crítico literario Armando Requeixo.

Riggs, Ramson, *Contos para nenos peculiares*, trad. Moisés Barcia, ilustr., Andrew Davidson, Cangas do Morrazo: Sushi Books, lectorado autónomo, outubro 2018, 230 pp. (ISBN: 978-84-16884-15-5).

Dez contos protagonizados por xente peculiar, persoas estrañas con capacidades peculiares e non humanos escritos por Ramson Riggs (Estados Unidos, 1979). O libro forma parte dunha triloxía de Ramson, *O fogar de Miss Peregrine*, e preséntase como unha colección de mitos e peculiaridades que ensina valores como a diversidade e a defensa da identidade de cada persoa.

Roman, José Carlos, *Lobiños*, trad. Laura Sousa, ilustr. David R. Lorenzo, Madrid: Narval Editores, lectorado a partir de 3 anos, xullo 2018, 36 pp. (ISBN: 978-84-949282-2-2).

Conto de José Carlos Román (Cádiz, 1972) que narra a historia dun neno que descobre que no bosque, ao igual que na vida, as cousas non sempre son o que parecen.

Ruiz García, Pedro, *Rumbo á Terra*, trad. Ana Fachal, ilustr. Francesc Rovira, Madrid: Editorial Bruño, col. Alta Mar, n.º 37, lectorado autónomo, marzo 2018, 240 pp. (ISBN: 978-84-696-2320-6).

Novela de Pedro Ruíz García (Cuenca, 1978) situada no 2017 e que conta a historia de tres rapaces de once anos, Saturno, Modesto e Irache, que están a piques de emprender unha viaxe á Terra, mais o que encontran á súa chegada non é o que esperaran: o Norte é inhabitable e o Sur é un lugar desértico e contaminado. Non obstante, cando xa asumiran que terían que vivir nun lugar así, acontece un feito inesperado que fará que sospeiten que non sabían toda a verdade.

Sandoval, Antonio, *A torre*, ilustr. Adrià Fruitós, trad. Xesús Fraga, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Vitamina N. Factoría K, lectorado xuvenil e adulto, setembro 2018, 240 pp. (ISBN: 978-84-16721-27-6).

Obra de Antonio Sandoval (A Coruña, 1967) que presenta todo un percorrido pola Torre de Hércules da Coruña e á súa contorna. A partir dun paseo nun día de abril o autor vai mesturando sensacións, descrições da natureza, relatos históricos e míticos, reflexións de actualidade e consideracións sobre como debe cambiar a forma na que a nosa especie valora e se relaciona coa biodiversidade.

Recensións:

- Ramón Nicolás, “A torre de Hércules nunca brillou tanto”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Galego”, 19 outubro 2018, p. 8.

Comeza ofrecendo información editorial relevante como a editorial que presenta o libro, Factoría K, cuxa tradución corre a cargo de Xesús Fraga, e insírese dentro dunha nova colección chamada Vitamina N. Segundo o autor, trátase dunha obra concibida como “unha sorte de caderno de campo, que ás veces é un diario e outras unha crónica de viaxes”. No volume trázase un percorrido heteroxéneo e imprevisible que combina historia e arte que ten como eixo central a torre de Hércules.

- Ramón Rozas, “A torre”, *Diario de Pontevedra*, “évenres!”, “fin de semana”, p. 8/ *El Progreso*, “Vivir. Cultura”, p. 76, 19 outubro 2018.

Destaca o significado da Torre de Hércules que recolle Antonio Sandoval en *A torre* a modo de diario con “fondas pegadas poéticas”. Indica que realiza reflexións sobre a política, socioloxía, economía, ciencia, medios de comunicación e ecoloxismo.

Referencias varias:

- M. G. M., “El paseo por la Torre que Sandoval quiso contar”, *El ideal gallego/ Diario de Arousa/ Diario de Ferrol/ “Sociedad”, “Reportaje”, 15 setembro 2018, p. 36.*

Fai unha reportaxe sobre *A Torre* e menciona a homenaxe literaria que o autor lle fai á Torre de Hércules. Sandoval comenta que é un espazo especial entre a cidade e a natureza onde tanto as aves migratorias coma el poden repousar e tamén un lugar moi vinculado a un pasado remoto.

Schami, Rafik, *Un puñado de estrelas*, trad. Moisés Barcia, ilustr. Tove Jansson, Cangas do Morrazo: Sushi books, lectorado autónomo, xuño 2018, 223 pp. (ISBN: 978-84-16884-13-1). ■

Novela do autor sirio Rafik Schami (Damasco, 1946) que relata o diario dun adolescente que escribe nun xornal do barrio antigo de Damasco no que denuncia inxustizas, a desaparición de veciños no cárcere, a presenza de axentes secretos e no que reflexiona sobre a procura da liberdade a través do amor e da literatura, mais, sobre todo, desde o compromiso social e político.

Sierra i Fabra, Jordi, *Berta Mir detective. O caso do falso accidente*, trad. Xesús Domínguez Dono, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 105, lectorado autónomo, setembro 2018, 270 pp. (ISBN: 978-84-9151-192-2). ■

Novela xuvenil, detectivesca e de formación de Jordi Sierra i Fabra (Barcelona, 1947), que constitúe a quinta entrega da serie “Berta Mir detective”, cuxa protagonista é unha moza afouta, independente, reservada e crítica coa contorna. A novela principia co ingreso médico do pai de Berta que provoca que esta investigue as causas do accidente entre os arquivos de tres casos abertos de seu pai. Como consecuencia deste detonante colle as rendas da súa vida adulta e racha co “medo, a soidade, a impotencia”. A novela presenta un final aberto en varios dos planos do discurso, caso do elo de Berta coa avoa paterna, o futuro da axencia de detectives do pai, as amizades e os amores de Berta, entre outros.

Stewart, Lizzy, *Hai un tigre no xardín*, trad. Javier M. Blanco, ilustr. da autora, Vigo: Triqueta Verde, lectorado a partir de 3 anos, xullo 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-941860-4-2).

Álbum ilustrado fantástico-realista de Lizzy Stewart (South-east London, 1985) que conta a historia dunha nena que tiña por rutina debuxar animais, comer bolos e charlar coa súa avoa, quen unha tarde lle propón ir buscar un tigre no xardín. A rapaza xunto á súa mascota, a xirafa Fifi, decide emprender a aventura, sabendo que case seguro é unha broma. Non obstante, na profundidade da vexetación leva moitas sorpresas para ela e a súa fermosa mascota: atopan con diversos animais e plantas que ela consideraba que non existían no seu xardín como, por exemplo, o oso, as plantas que devoran nenos ou mesmo o tigre. Unha vez rematada a aventura, Fifi e máis ela regresan a casa e cóntalle todo o acontecido a súa avoa, a cal dubida da existencia e vivencia de todo o que a neta lle contou, así que a rapaza decide levar a avoa ao cuarto de baño a mostrarlle que tamén hai unha serea na bañeira. O conto trata sobre a maxia e a imaxinación da infancia e sobre a importancia de deixalas voar libremente.

Timmers, Leo, *Unha casa para Tom*, trad. Elvira Ribeiro Tobío, ilustr. do autor, Alzira: Editorial Algar, 2018, 51 pp. (ISBN: 978-84-9142-131-3).

Álbum ilustrado de Leo Timmers (Bélxica, 1970) que conta a historia de Tom, un gato que vive nunha fermosa casa e que apenas sae da casa cando ve a mariposa Vera preto da ventá porque sente vontade de correr con ela. Un día aceptou xogar con ela e seguiuna desde o chan mentres ela facía peripecias no aire, mais cando cansou quixo regresar a casa e non soubo como e Tom comezou a deambular pola cidade topándose con todo tipo de situacións estranas ás que finalmente Vera lle axudará. A obra de Timmers reflexiona

sobre o poder da amizade.

Tolkien, J. R. R., *O señor dos aneis* (*The Lord of the Rings*, 1954-1955), trad. Moisés Barcia, Cangas do Morrazo: Sushi Books, col. Avanzado, abril 2018, 890 pp. (ISBN: 978-84-16884-17-9).

A editorial Sushi Books revisou e actualizou a tradución xa existente desta triloxía, realizada por Moisés Barcia e publicada en Xerais na colección Fóra de xogo en tres tomos –*A irmandade do anel* (2001), *As dúas torres* (2002) e *O regreso do rei* (2002)–, para poñer no mercado unha nova edición de luxo que presenta as tres partes nun só volume, cunha cuberta en cartóné forrada en símil pel e estampación en ouro. *O señor dos aneis* é unha das obras máis lidas e influentes da literatura universal, con máis de 150 millóns de exemplares vendidos en todo o mundo. Ambientada na Terra Media, un orixinal mundo de ficción no que habitan elfos, hobbits, ananos e humanos, a trama conta como o heroe, o hobbit Frodo Bulseiro, non dubida en arriscar a súa vida para asegurar a continuidade do seu universo ao emprender unha viaxe cuxo obxectivo é destruír o Anel Único e, canda el, o seu creador, o señor escuro Sauron. Escrita por J. R. R. Tolkien (John Ronald Reuel Tolkien, Bloemfontein, 1892-Bournemouth, 1973) como unha secuela de *O Hobbit* (1937), a obra bebe dos contos de fadas e da mitoloxía nórdica e conforma un sorprendente mundo de ficción que, ademais de crear unha completa xeografía, incorpora linguaxes propias e un imaxinario de seu.

Twain, Mark, *Unha historia detectivesca de dobre canón*, trad. Antía Veres Gesto, Vigo: Faktoría K de Libros, col. Narrativa K, lectorado mozo, agosto 2018, 94 pp. (ISBN: 978-84-15250-96-8).

Novela curta de Mark Twain (Florida, 1835) que recupera o detective Sherlock Homes e localízao en California durante unhas vacacións onde ten novas dun crime acontecido no campo mineiro onde traballa o seu sobriño, Fetlock Jones. Na mesma vila californiana vive o vello Flint Buckner, asasinado cando alguén fai voar a súa cabana con el dentro, e Archy Stillman, un mozo cun do moi semellante ao de Homes. Ambos os dous poñeran en xogo todos os seus enxeños para tentar descubrir quen foi o asasino.

Ungerer, Tomi, *Novos amigos* (*Neue Freunde*, 2007), trad. Sandra e Óscar Senra Gómez, ilustr. do autor, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Tras os montes, [lectorado autónomo] 2018, [34 pp. (ISBN: 978-84-8464-415-6).

Álbum ilustrado fantástico-realista de Tomi Ungerer (Estrasburgo, 28 de novembro de 1931-Cork, 9 de febreiro de 2019), que narra, a través dunha voz en terceira persoa, a amizade entre un neno e unha nena procedentes de familias inmigrantes (árabes e asiáticos). Estes dous nenos, como non conseguían soliacizar no seu novo barrio, deciden construír diferentes bonecos para non se sentiren sós. A masiva elaboración de xoguetes chama a atención de todos os nenos do barrio e mesmo do alcalde da cidade, o que provoca que as súas creacións rematen nunha exposición, proporcionándolles unha fama que lles posibilitará un futuro como escultor e modista famosos. Toda a historia está acompañada por ilustracións do propio autor que axudan a comprender a historia o mellor posible.

Valios i Buñuel, Ignasi, *Os piratas. Conto para ler ás escuras*, trad. Anaír Rodríguez, ilustr. do autor, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, outubro 2018, 20 pp. (ISBN: 978-84-9121-424-3).

Este conto de Ignasi Valios i Buñuel (Lleida, 1963) recupera as clásicas historias de piratas con patas de pau e loros no ombro. Estes piratas ondean a súa bandeira cunha caveira, utilizan os seus cañóns cando o precisan e na procura de tesouros vivirán mil aventuras. Porén, a principal característica deste libro é que se pode ler ás escuras se o lectorado pon o libro aberto baixo un foco de luz, xa que as páxinas conseguen iluminarse.

Ventura, Antonio, *Nina e Antón*, Mención no IX Premio Compostela Internacional de Álbum Ilustrado, ilustr. Alejandra Estrada, trad. Manuela Rodríguez, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Demademora, [lectorado autónomo], marzo 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-8464-374-6).

Álbum de Antonio Ventura (Madrid, 1954) que ten como protagonista a pequena Nina, quen le un conto a Antón, o seu gato. Aínda que escoitou moitas veces esa historia, o felino está disposto a escoitala una vez máis, pois sabe que a Nina lle gusta moito. Mais como todos os gatos, non para quieto e aí comeza o galimatías. A tenra voz de Nina mestúrase cos desenfadados pensamentos de Antón, creando unha ilusión de diálogo, ao redor do libro, entre os dous personaxes. Mais, que libro é ese que causa tanto barullo entre os protagonistas? O álbum, no que hai acenos a unha autora clásica da Literatura infantil e xuvenil franco-belga, Gabrielle Vincent, fala da curiosidade infantil, os animais e a amizade; tamén da lectura e da súa capacidade para potenciar a imaxinación. O texto acompáñase das ilustracións de beleza sutil case minimalista de Alejandra Estrada (Medellín, Colombia, 1982) que crean un vínculo cromático co texto, invitando os pequenos lectores non só a contemplar os debuxos, senón a encher o espazo coa súa imaxinación.

Recensións:

- Kenya Pineda, “Libros para imaginar”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 3 xuño 2018, p. 5.

Comenta que se trata dun tenro e enxeñoso álbum ilustrado, que recibirá unha Mención no IX Premio Compostela Internacional de Álbum Ilustrado. Ofrece unha sinopse do libro e engade que nel hai unha "chiscadela" a unha autora clásica da LIX franco-belga, Gabrielle Vincent que os lectores espabilados saberán identificar. Indica tamén que as ilustracións son dunha beleza sutil que roza co minimalista e que conseguen crear un vínculo cromático co texto, invitando aos pequenos lectores non só a contemplar os debuxos, senón a encher o espazo coa súa imaxinación. Destaca que a obra se caracteriza pola economía de recursos e a escolla case preciosista dos elementos que emprega, conxugando riqueza textual con imaxes intuitivas, que consegue transmitir a importancia da lectura para potenciar a imaxinación, mais que tamén, de maneira secundaria, fala sobre a curiosidade infantil, os animais e a amizade.

Vincent, Gabrielle, *O Nadal de Ernesto e Celestina*, trad. Tamara Andrés, ilustr. da autora, Pontevedra: Kalandraka Editorial, col. Tras os montes, lectorado autónomo, novembro 2018, 40 pp. (ISBN: 978-84-8464-418-7).

Álbum de Gabrielle Vincent (Bruselas, 1928- Bruselas 2000) que conta e ilustra a historia de Ernesto e de como a súa amiga Celestina consegue que celebren o nadal a través dos diálogos dos personaxes en primeira persoa. Celestina quere celebrar unha gran festa polo Nadal con todos os seus amigos, tal e como Ernesto lle prometerá, pero agora xa non o ve tan claro. Pensa que para celebrar a festa precisan de moitos cartos para a árbore, os pasteis, a música... e fai demasiado frío. Pouco a pouco, Celestina insiste e convence a Ernesto de que non é necesario ter cartos, senón que eles mesmos poden conseguir todo o que precisan para a gran festa. A árbore collerana no bosque, a comida elaboraran eles mesmos, os agasallos serán feitos a man, e a música...cantando e bailando organizaran unha gran festa. Con todo listo, chegan os convidados o gran convite de nadal. Pero non todos están contentos xa que un dos seus amigos critica a festa que con tanto entusiasmo prepararon Ernesto e Celestina. Os amigos animan a Celestina e continúan bailando e cantando sen parar, hasta Ernesto se disfraz de Papa Noel e conta contos... Xa rematada a festa, felicitan a Ernesto e Celestina por esta gran festividade de nadal. Mesmo o amigo descontento o pasou en grande e espera que se repita o ano que ven. As ilustracións que acompañan a historia dispóñense por viñetas como se dun cómic se tratar e os trazos de lápis que as conforman dan movemento a uns personaxes cheos de cores cálidas.

Vila Sexto, Carlos, *As crónicas do viaxante: o pasaxeiro 19*, trad. Belén Rodríguez Suárez, A Coruña: Edicións Rodeira, outubro 2018, 351 pp. (ISBN: 978-84-8349-546-9).

Carlos Vila Sexto (A Coruña, 1977) conta a historia dun rapaz que esperta ao carón dun cadaver nun cuarto dun tren que bordea o mar Cantábrico. O protagonista non lembra nada, nin o seu nome, mais descobre que se lle atribúe o crime. O seu primeiro impulso é fuxir da escena do crime, pero cando comprende que alguén o incriminou no asasinato, non lle queda outra que permanecer a bordo e intentar aclarar o misterio, sen poder baixar dun tren no que todos o perseguen e non ten moito onde se agochar. Trátase da primeira parte dunha triloxía con historias diferentes mais co mesmo fío condutor. Mestura o misterio e o sobrenatural, realidade e fantasía.

Referencias varias:

- Xosé Manoel Rodríguez, “Carlos Vila Sexto. “Antes de escribir imaxino as imaxes xa rodadas”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 10 novembro 2018, p. 36.

Realízase unha entrevista a Carlos Vila Sexto na que fala do argumento da novela *O pasaxeiro 19*, primeira entrega dunha triloxía que se inspira en Agatha Christie, e da súa escrita semellante a un guión de cine ou televisión.

Walliams, David, *O rapaz do vestido*, trad. Moisés Barcia, ilustr. Quentin Blake, Cangas do Morrazo: Sushi books, marzo 2018, 160 pp. (ISBN: 978-84-16884-09-4).

David Williamns (Surrey, 1971) conta a vida de Dennis, un neno de doce anos cunha complexa vida: foi abandonado pola súa nai, non se entende moi ben co irmán, o pai está

deprimido e na súa casa existe unha norma que impide os abrazos. Só hai dúas cousas que o fan feliz: o fútbol (é o dianteiro do equipo de fútbol do colexio) e a moda (adora a revista Vogue). Durante unha detención, Dennis coñece a Lisa, a rapaza máis guapa da escola, á que tamén lle interesa moito a moda, e fanse moi amigos. Un día na casa dela Lisa convece a Dennis para que se poña un vestido e vaia ao colexio finxindo ser unha alumna de intercambio. É a partir dese momento que a vida de Dennis se transforma nalgo extraordinario. O libro reflexiona sobre os roles de xénero, os estereotipos e o respecto.

Willis, Jeanne, *A promesa do cabezolo*, trad. Marta Pérez e Quique Alvarellos, ilustr. Tony Ross, Santiago de Compostela: Alvarellos Editora, col. Verdemar, [lectorado autónomo], abril 2018, 28 pp. (ISBN: 978-84-16460-38-0).

Historia de Jeanne Willis (St Albans, 1959) que conta a historia de amor entre unha larva de ra e unha bolboreta, así como das súas metamorfoses, polo que o conto reflexiona sobre o ciclo da vida e os seus cambios. O libro está ilustrado por Tony Ross (Londres, 1938) con imaxes vibrantes e cheas de cor.

Referencias varias:

- Marta Neira, “Alvarellos Editora incorpórase á Literatura Infantil”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 13 maio 2018, p. 4.

Comenta a boa nova que significa sempre a chegada dunha nova de libros dirixidos aos máis novos e con intención de quedar para encher ocos no sistema literario galego e en galego ofrecendo continuidade e innovacións. Indica que aínda que aínda que Alvarellos Editora comezou a colección “Verdemar” con dúas obras dispaes no ano 2017, uns prelites, artefactos ou produtos preliterarios que levan á lectura, agora perfílase máis con propostas como a de Jeanne Willis e Tony Ross.

.

VII.2 POESÍA

VII.2.1. POETAS GALEGOS

Alonso, Fran, *Street Poems*, Vigo: Editorial Xerais, col. Sopa de Libros, n.º 68, lectorado a partir de 12 anos, abril 2018, 112 pp. (ISBN: 978-84-9121-367-3).

Obra de poesía xuvenil de Fran Alonso (Vigo, 1963) publicada na colección “Sopa de Libros” de Edicións Xerais de Galicia. Neste poemario, o autor utiliza graffiti como fondo e forma dos textos, que son maioritariamente descripcións minuciosas de persoas ou obxectos. Deste xeito, os poemas configúranse como representacións verbais de pezas plásticas coas que se pretende destacar a liberdade de expresión e o uso do humor e da ironía ou de recursos estilísticos como as aliteracións e os xogos de palabras. Trátase dun libro de poemas cunha configuración na que destacan a exploración das potencialidades do diálogo intermedia e interartístico vinculados á tradición literaria galega, a dimensión visual e lúdica da obra e a actualización e ampliación do concepto de poesía para todo tipo de públicos. Neste poemario, o autor fotografa exemplos de *street art* de ámbitos culturais diversos, evidenciando a vitalidade e universalidade do fenómeno, e inclúe unha relación final coa localización e autoría das intervencións artísticas.

Recensións:

- Ramón Rozas, “Cando a rúa nos fala”, *Diario de Pontevedra /El Progreso*, “Táboa Redonda”, n.º 132, 13 maio 2018, p. 6.

Recensiona a obra poética *Street Poems* do poeta Fran Alonso. Nela, Ramón Rozas desenvolve cuestións relacionadas coa destacada traxectoria literaria do poeta, cita algúns dos seus poemarios máis destacados, a importancia que se lle conceden ás fotografías que acompañan ao texto (na súa maioría graffitis e pintadas), sobre a temática, principalmente sobre o existencialismo, a linguaxe de síntese e próxima ao lector adolescente. Tamén se dedican unhas palabras ao deseño e a estrutura externa do libro “no que as palabras invaden as fotografías de diferentes maneiras, dende tipografías variadas”.

- María Navarro, “Directo e coloquial. Poesía que xorde da alma”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 670, “Libros”, 24 maio 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 619, “Libros”, 2 xuño 2018, p. 10.

Desenvolve aspectos relacionados coa estrutura formal do poemario como o seu atractivo deseño mais tamén con respecto ao contido. Navarro destaca o emprego dunha linguaxe directa e coloquial, reflectindo “a íntima relación que se establece entre a idea e a súa expresión” e sinala tópicos como a liberdade, o desasosego, o paso do tempo, a miseria humana ou o labor de escribir. Tamén se fai alusión á mestura que se dá entre a imaxinería dos versos e a crítica que encerran os mesmos. Destaca tamén o xogo que o autor fai coa disposición gráfica dos versos.

- Armando Requeixo, “Poesía canalla”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordésia”, n.º 1.039/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.039, “máis Libros”, 10 xuño 2018, p. 30.

Recensiona da obra *Street Poems* do poeta Fran Alonso. Requeixo ofrécenos un breve percorrido pola traxectoria literaria do autor, citando algúns dos seus títulos máis coñecidos, para logo pasar a cuestións relacionadas coa publicación do seu derradeiro poemario. Desenvolve os motivos literarios tratados nas composicións, comenta o deseño e a organización dos poemas así como a linguaxe empregada polo poeta. Deixa claro que se trata dunha obra que homenaxe ás grandes figuras literarias, que destaca pola súa variada temática e pola orixinalidade dos poemas. Segundo Requeixo, esta obra “non deixará indiferente e moito ben ha facer ás mozas e mozos”.

- Alba Cid, “Poesía feroz no espazo público”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 8 xullo 2018, p. 6.

Salienta a continuidade e sorpresa, o xogo e compromiso deste poemario dirixido a lectores a partir de 12 anos, en *Street Poems* reverbera o carácter urbano, transmedia e político do graffiti e da instalación en calquera cidade do mundo.

- Mario Regueira, “As paredes da cidade”, *Sermos Galiza*, n.º 313, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 13 setembro 2018, p. 6.

Comeza a súa recensión facendo un breve percorrido pola traxectoria literaria do poeta Fran Alonso e cita algunhas das súas obras máis coñecidas como son o libro dixital *Poetic@*, o poemario *Terraza*, *Cidades*, *O meu gato é un poeta*, *Poemas birollos para ler cos ollos* ou *Poetízate*. A súa última achega é *Street Poems* (Xerais, 2018), un libro de poemas que contén fotografías de *street art*. Aas composicións pretenden reflectir o espírito colectivo, xogando moitas veces con alcumes. Tamén se comentan os tópicos literarios que se desenvolven no poemario (a proclama, a defensa dos dereitos humanos e referencias á nosa historia literaria). Segundo Regueira, este volume destaca “polo seu formato e pola predominancia das imaxes”.

Referencias varias:

- N. Neira, “Fran Alonso demostra que a poesía está na rúa”, *El Progreso*, “El Progreso Junior”, n.º 29, 2 maio 2018, p. 11.

Comenta o último libro publicado por Fran Alonso *Street Poems* (Xerais, 2018), obra que combina o mundo do graffiti con outras intervencións urbanas co texto poético. Os versos que conforman o libro, destinado ao público infantil, teñen todos eles carácter rebelde e desafiante, vencellado co “underground”.

- Xesús Fraga, “Versos rebeldes escritos con spray”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 19 maio 2018, p. 38.

Comenta a obra *Street Poems* do poeta Fran Alonso dirixida ao público mozo na que se mestura a poesía co graffiti, unindo así a arte poética coa arte urbana. A esencia deste libro sintetízaa o poeta en tres palabras: “misterio, emoción, enigma”. Tamén se alude a outros poemarios do autor dirixidos á mocidade como *Cidades*, *Poemas birollos para ler cos ollos* ou *O meu gato é un poeta*.

Amil, Chuches, *Monstros, con ou sen consentimento*, ilustr. Manel Cráneo, Vigo: Editorial Galaxia, col. árbore/galaxia, serie sonárbore, [lectorado autónomo], xuño 2018, 24 pp.

(ISBN: 978-84-9151-177-9). **Inclúe CD.**

Libro disco de Chuches Amil con contos musicados para a infancia que ilustra Manel Cráneo. A obra, editada ao coidado de Malores Villanueva e publicada por Galaxia dentro da colección Sonárbore, reúne un conxunto dez contos ou cancións cantadas sobre diferentes monstros. O libro presenta un conxunto de monstros orixinais como lobos bos, robots, seres larpeiros ou personaxes musicais baixo os títulos dos contos cantados “Rock sideral”, “Son un lobo bon”, “Este robot é unha máquina”, “Ñam-ñam” ou “O monstro-orquestra”. A obra tamén inclúe os monstros da Noite de Samaín ou as criaturas que festexan o Nadal no conto “Merry christmas peludos”. Ademais, o libro remata co texto “Con ou sen consentimento”, que supón un manifesto en defensa dos dereitos da infancia a existir, a rir, a soñar ou mesmo a berrar. Á súa vez, os distintos monstros dos contos cantados serven para achegar á infancia a diversos estilos musicais xa que se desenvolven segundo diferentes ritmos como os do blues, do rock, do pop ou do swing.

Blanco, Concha, *Macedonia de versos*, ilust. Lidia Nokonoko, Allariz: Aira Editorial, [lectorado autónomo], 2018, [36] pp. (ISBN: 978-84-947807-3-8).

Libro de poesía infantil de Concha Blanco (Cee, 1950) arredor do mundo das froitas. A obra presenta, a través de dezaioito poemas acompañados de ilustracións, distintas pezas de froita, dende o seu nome, que se corresponde co título das diferentes composicións, até as súas características físicas, como poden ser a cor ou o sabor, que integran os diferentes versos. Nalgúns casos tamén se inclúen datos como o lugar onde se cultiva unha determinada froita ou as festas que se poden celebrar en torno a ela en Galicia. O fío condutor dos poemas é a cesta da cociña, que opera como obxecto no que aparecen recollidas as distintas froitas. A voz poética opina sobre cada unha delas e establece relacións entre as súas características empregando o humor e os xogos de palabras. As ilustracións axústanse ao contido dos poemas e inclúen ademais debuxos nenos e nenas que van explorando as distintas froitas en cada caso.

Referencias varias:

- Daniel Salgado, “A feira das mil industrias culturais”, *Sermos Galiza*, n.º 324, “*fóradeserie*”, 29 novembro 2018, pp. 2-3.

Faise referencia á publicación do libro de poesía infantil titulado *Macedonia de versos* cuxa autora é Concha Blanco e que presenta o mundo das froitas.

Blanco, Isabel, *As receitas de rosaura*, 3º premio Fervenzas Literarias 2017 mellor libro Literatura Infantil, ilust. Luz Beloso, Vigo: Editorial Belagua, col. Rosaura, n.º 1, lectorado a partir de 5 anos, abril 2018, 112 pp. (ISBN: 978-84-946959-4-0).

Álbum ilustrado con texto de Isabel Blanco que conta cos debuxos de Luz Beloso. Trátase dun libro de receitas escritas en verso e en galego para nenos e nenas con diversidade funcional. A obra conta a historia de Rosaura, unha cociñeira que, mentres hai lúa chea e a xente durme, fai receitas de cociña a ritmo de muiñeira. O libro comeza cunha listaxe do material necesario para a elaboración dos pratos. A continuación, presenta un total de seis receitas dirixidas ao público infantil para que poida achegarse ao mundo da

gastronomía. As receitas constitúen poemas de versos octosílabos que, mediante unha linguaxe sinxela e cunha voz lírica en segunda persoa do singular ou en primeira do plural, presentan o proceso de preparación dos pratos de maneira didáctica e con detalle. Trátase de receitas sinxelas feitas con produtos frescos e saudables, aptas para a preparación por parte do público ao que vai dirixida a obra, de xeito que pode contar coa colaboración do público adulto para a súa elaboración. As ilustracións de Luz Beloso retratan a cociñeira e acompañan e exemplifican o proceso de preparación de cada prato amosando os seus respectivos ingredientes.

Recensións:

- María Navarro, “Fragrante e rechamante. Felices na cociña”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 675, “Libros”, 28 xuño 2018, p. VI.

Desenvolve cuestións relacionadas co contido e os personaxes do volume, configurada arredor de versos octosílabos seguindo a estrutura dos textos prescritivos. Así mesmo, tamén salienta o carácter didáctico xa que explica minuciosamente como facer cada unha das receitas. A autora emprega unha linguaxe sinxela a través de frases curtas, enunciadas polaa segunda persoa do singular que, ás veces, se combina co plural maiestético. A autora dedícalle o libro a súa filla, que conta con ilustracións de Luz Beloso.

_____, *Rosaura, cesteira de Mondariz*, ilust. Luz Beloso, Vigo: Editorial Belagua, col. Rosaura, n.º 3, lectorado a partir de 5 anos, xullo 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-946959-8-8).

Álbum ilustrado con texto de Isabel Blanco e debuxos de Luz Beloso. Trátase dunha obra, escrita en verso, que ten como finalidade dar a coñecer e difundir o antigo oficio dos cesteiros que proliferaron na vila de Mondariz. O libro conta a historia de como a protagonista, Rosaura, foi percorrendo diferentes terras cargada coas súas cestas na procura dun lugar onde se establecer. A historia desencadéase a raíz dun soño da protagonista no que ve o lugar onde vivir e ser feliz. Despois, debuxa o seu soño nun papel cun anaco de xiz e chega á vila de Mondariz, que acadou sona a conta da cestería. Mediante unha linguaxe sinxela, o álbum presenta o proceso de confección dos cestos de maneira didáctica e con detalle. A obra constitúese coma unha serie de estampas que recollen as distintas fases e técnicas de elaboración destes produtos de xeito que poidan ser difundidas entre o público lector infantil ao que vai dirixida a obra. As ilustracións a cor de Luz Beloso retratan a Rosaura na súa viaxe e acompañan e exemplifican a confección de cestería amosando este proceso.

Referencias varias:

- V. P., “Un libro divulga la cestería en Mondariz”, *Faro de Vigo*, “Condado. Paradanta”, “Área Metropolitana”, “Ponteareas. A Cañiza. As Neves. Crecente. Covelo. Arbo. Salvaterra. Mondariz. Mondariz Balneario”, 25 agosto 2018, p. 13.

Dá conta da presentación do libro *Rosaura, cesteira de Mondariz* (editorial Belagua) da escritora Isabel Blanco e a ilustradora Luz Beloso, que ten como finalidade subliñar e difundir o tradicional oficio da cestería entre os máis novos. O acto tivo lugar na sala Arte Nostrum en Mondariz a cargo do alcalde da localidade, Xoán Carlos Montes Bugarín, e

a directora da editorial Belagua, Edurne Baines.

_____, *Rosaura e o mar*, ilustr. Luz Beloso, Vigo: Edicións Belagua, col. Rosaura, n.º 2, lectorado a partir de 5 anos, abril 2018, 36 pp. (ISBN: 978-84-946959-5-7).

Álbum ilustrado con texto de Isabel Blanco e debuxos de Luz Beloso. Trátase dunha obra, escrita en verso, que pretende constituir unha homenaxe ás traballadoras do mar e difundir o seu labor entre o público lector infantil. O libro presenta á protagonista Rosaura desenvolvendo diferentes tarefas relacionadas co mar e amosando os seus coñecementos sobre elas dunha maneira didáctica e con detalle. Entre outras actividades, aparece pescando, mariscando, arranxando redes, vendendo nas lonxas ou traballando nas conserveiras. Mediante unha linguaxe sinxela, o álbum dá conta dos oficios do mar que se desempeñan en Galicia co propósito de estimular a imaxinación do público lector infantil ao que vai dirixido a través da divulgación de aspectos relacionados coa súa realidade social próxima. As ilustracións a cor de Luz Beloso retratan a Rosaura e exemplifican as diferentes funcións que a protagonista desempeña ao longo de toda a obra.

Boquete, Manuel, *A fiestra dos soños*, música Ramón Feáns, adapt. Malores Villanueva, Vigo: Editorial Galaxia, col. Sonárbore/galaxia, [prelectorado e lectorado autónomo], febreiro 2018, 24 pp. (ISBN: 978-84-9151-079-6). **Contén CD.**

Libro disco de Manuel Boquete con poemas ilustrados e musicados para a infancia. A obra, editada ao coidado de Malores Villanueva e publicada por Galaxia dentro da colección Sonárbore, reúne un conxunto de trece poemas. As composicións configúranse en torno a un mesmo fío temático que é a exaltación da natureza. O libro contén un CD que recolle a versión musicada dos poemas en formato concerto, con voz de Nadia Fonseca, Manolo Boquete na guitarra, Ramón Feáns nos teclados, Roberto Grandal no acordeón e Dani Riveiro na percusión. Deste xeito, os poemas preséntanse como cancións de diversos ritmos, tolanidades e influencias musicais. Estas cancións abranguen dende a música popular de diferentes partes do mundo, que atinxe a todos os textos para lles dar unidade, até as melodías particulares que, xunto coa letra de cada texto, converten as cancións en pezas exclusivas do proxecto tendo en conta a adecuación ao público ao que van destinadas.

Budde, Nadia, *Un dous tres, vampiro ti es*, versión de Xosé Ballesteros, ilustr. Nadia Budde, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Acartonados, lectorado a partir de 3 anos, 2018, 20 pp. (ISBN 978-84-8464-393-7).

Álbum poético que presenta a historia duns vampiros e outros seres que destaca polo seu carácter rimado a través do esquema que divide os diferentes personaxes en función das características que presentan entre os que destacan todos os relacionados coa temática do Samaín. As ilustracións defínense por presentar os personaxes con grandes trazos e en cores sólidas.

Referencias varias:

- Ana Abelenda, “Cuentos para pasarlo de medo”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros. Para niños valientes”, 26 outubro 2018, p. 5.

Con motivo da celebración do Samaín, recomenda distintas obras literarias: *Os esqueletos divertidos* (Kalandraka), citando un pasaxe da obra na que os esqueletos deciden saír e asustar a xente. *Mortiña* (Hércules Ediciones), que vai dunha zombi macabra rodeada de letras e cores. *Un, dous, tres, vampiro es ti* (Kalandraka), un conto con unicornios, hienas e crocodilos que non dan medo.

Cortizas Amado, Antón, *Non trabes na lingua*, ilustr. Pepa Prieto, Vigo: Editorial Galaxia, col. árbore, n.º 225, lectorado a partir de 8 anos, 111 pp. (ISBN: 978-84-9151-274-5).

Libro de poesía de Antón Cortizas Amado (Ferrol, 1954) baseado nos trabalinguas. Trátase dunha obra para a infancia na que se exploran as posibilidades da lingua galega no eido da expresividade e da creación. No libro empréganse as formas poéticas propias da literatura popular de tradición oral que representan os xogos de palabras, de xeito que, no eido estilístico, proliferan as combinacións de fonemas similares, as aliteracións e as rimas. A estes recursos súmase o emprego da ironía e do humor na maioría das composicións. A obra reúne un conxunto de trabalinguas compostos polo propio autor, outros recollidos en diversos lugares de Galicia (como Carnota, Pontedeume, Murgados ou Ferrol, entre outras localizacións) e un grupo de composicións elaboradas polos alumnos e alumnas do CEIP Unión Mugardesa. A temática dos trabalinguas atinxe a diversos temas e abrangue dende a tradición até a actualidade.

Curiel, Xoán e a **Banda do Verán**, *A casa do terror*, ilustr. Iria Fafián, Vigo: Editorial Galaxia, col. Sonárbore, n.º 33, [prelectorado e lectorado autónomo], outubro 2018, 24 pp. (ISBN: 978-84-9151-199-1). Contén CD.

Libro disco a cargo de Xoán Curiel e a Banda do Verán que constitúe un espectáculo musical con ritmos rock, funky, ska e reggae e que combina as cancións con elementos teatrais, de danza e de clown. O elenco do espectáculo conta con Xoan Curiel na guitarra eléctrica, na guitarra española e na voz; con Jara Ortiz na voz; con Carlos Freire na batería; con Álex Salgueiro no teclado e nas programacións; con Antón Fernández no baixo e con Marta Alonso na danza e na voz. A obra, editada ao coidado de Malores Villanueva e publicada por Galaxia dentro da colección Sonárbore, presenta un grupo de amigos que se ve obrigado a pasar unha noite nunha casa encantada. A partir de esta circunstancia, xorden unha serie de aventuras coas que se pon de manifesto a perspectiva do terror desde un punto de vista lúdico e humorístico, a través de múltiples personaxes de feitura orixinal e diversa como as pultas sombies, o lobo lover, os ratatiburóns, os gativampiros, o monstro da lavadora ou a pantasma con asma, entre outros. O argumento serve para poñer en valor a amizade e a capacidade de superación do medo.

Díaz, Pablo, *Coas miñas mans*, ilustr. Lucía Cobo, Vigo: Editorial Galaxia, col. árbore/galaxia, serie sonárbore, [lectorado autónomo], xuño 2018, 24 pp. (ISBN: 978-84-9151-183-0). Inclúe CD.

Libro disco de Pablo Díaz con poemas musicados para a infancia e ilustrados por Lucía

Cobo. A obra, editada por Galaxia dentro da colección Sonárbore, reúne un conxunto de quince poemas. O fío condutor das composicións é o uso das mans como ferramenta comunicativa para escribir, debuxar, pintar, contar ou sentir. Ademais, o libro presenta temas diversos e de carácter lúdico como a primavera, os xogos, as mascotas ou as festas populares como o San Froilán. Na obra, as composicións presentan diferentes voces poéticas, de xeito que os poemas titulados “Coas miñas mans”, “Vou facer figuriñas de papel”, “Fonte de sorrisos”, “O meu papaventos” e “O meu amoriño” aparecen en primeira persoa do singular, mentres que os poemas “Viva a primaveira”, “Cinco comidas”, “As vogais” e “Namorados no solpor” desenvólvense en primeira persoa do plural. Por último, os poemas “A lúa”, “Evaristo, o can”, “As cores”, “Avelaíñas”, “Chove en Galiza” e “1 2 3” preséntanse en terceira persoa do singular. As ilustracións do libro acompañan a cada composición e desenvolven aspectos da súa temática específica, servindo para resaltar o carácter didáctico da obra.

Referencias varias:

- M. G. M., “Pablo Díaz. ‘Os nenos cantarán: Quero ser un chaval cowboy’”, *El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 22 agosto 2018, p. 37.

Comenta a traxectoria literaria do poeta coruñés Pablo Díaz, sinalando algúns datos relevantes do autor, así como da publicación do seu libro disco intitulado *Coas miñas mans* (Galaxia, 2018), dirixido aos máis novos.

- M. G. M., “Por aquelas primeiras que saían en Xuxán e Cernadas”, *El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 23 agosto 2018, p. 37.

Dá conta da celebración da Festa da Fresa que tivo lugar en Xuxán, Eirís de Abaixo e Cernadas. Nela organizáronse contacontos, obradoiros medio ambientais e a presentación o libro-disco de poesía titulado “Coas miñas mans” de Pablo Díaz.

Domínguez Alberte, Xoán Carlos, *Soneto no alfabeto*, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 99, xaneiro 2018, 64 pp. (ISBN: 978-84-9151-153-3).

Libro de poesía de Xoán Carlos Domínguez Alberte (Ramirás, 1966) publicado por Editorial Galaxia na colección Costa Oeste para a mocidade. O poemario iníciase cun decáloco de “Intencións” que supoñen o conxunto de motivos que subxacen á creación do mesmo, poñendo énfase no público destinatario da obra como transmisor e sustento da lingua galega. A obra componse de vinte e dous poemas que se corresponden coas diferentes letras do alfabeto galego dende o A ata o Z. Trátase en todos os casos de composicións nas que a letra do título serve para desenvolver aliteracións, repeticións, estruturas paralelísticas bimembres, anáforas ou paranomasias de acordo, maioritariamente, coa forma métrica clásica do soneto hendecasílabo que alterna estrofas en cuartetos ou serventesios cos tercetos. En cambio, as composicións X e Z constitúen sonetos de arte menor en octosílabos con cuartetos e redondillas. A temática do libro, coa voz lírica en terceira persoa, xira arredor da lingua, da escrita, da natureza, das prantas, dos animais, do mundo labrego e do mar, do paso do tempo, do amor ou dos seres fantásticos.

Recensións:

- Delfín Caseiro, “‘Xoán Carlos Domínguez Alberte: ‘Soneto no alfabeto’”, *La Región*, “Provincia”, “La tribuna”, 21 marzo 2018, p. 27.

Recensiona a obra poética *Soneto no alfabeto* (Galaxia, 2018) do poeta ourensán Xoán Carlos Domínguez Alberte e coméntase a traxectoria literaria do autor, destacando a súa grande actividade en iniciativas culturais e proxectos educativos. Do poemario trátanse cuestións en relación a súa estrutura formal, a temática e o estilo poético, fundamentalmente. Segundo o profesor Caseiro, o libro comeza con dúas chiscadelas poéticas aos escritores Federico García Lorca e Manuel Antonio e trátase dunha “homenaxe á fala”, con continuas paronomasias. De entre tódolos sonetos que conforman a obra, Caseiro destaca o soneto do Q pola súa orixinalidade.

- María Navarro, “Apuntando aos sentidos”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 665, “Libros”, 19 abril 2018, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 614, “Libros”, 28 abril 2018, p. 10.

Recensiona a obra poética *Soneto no alfabeto* (Galaxia, 2018) do poeta X. C Domínguez Alberte. En primeiro lugar, ofrece un breve percorrido pola traxectoria literaria do escritor, citando algúns dos seus traballos máis destacados, para logo centrarse en aspectos relacionados con a estrutura formal do libro que consta de 22 poemas, comenta o verso e a rima, e destaca a musicalidade e o simbolismo que caracteriza aos versos. En palabras da propia María Navarro, “os versos van deste modo engaiolando e sorprendendo o lector”.

- Ramón Nicolás, “Quen dixo que o soneto está pasado de moda”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros”, “Galego”, 4 maio 2018, p. 8.

Recensiona a obra poética *Soneto no alfabeto* (Galaxia, 2018) do escritor Xoán C. Domínguez Alberte. Nela, Ramón Nicolás trata diferentes cuestións referidas ao carácter intertextual da obra, que introduce referencias directas a outros autores como Petrarca ou Camões, a estrutura interna do libro, marcado polo soneto, así como o público ao que vai dirixido, principalmente un público xuvenil. Tamén se fai referencia ao emprego por parte do poeta de numerosas figuras literarias (paronomasias, aliteracións...) coas que consegue dar axilidade e fluidez aos poemas.

- Miro Villar, “Un sonetario para a mocidade”, *Grial*, n.º 218, “O espello das letras”, abril, maio e xuño 2018, pp. 86-87.

Menciona que a primeira obra de sonetos en galego foi *Do outono* (1924) de Gonzalo López Abente. Destacan os sonetos que María Victoria Moreno inclúe na súa obra *Elexías de luz* (2006) e tamén os destinados á infancia e á xuventude que integran as obras *Animal sen fel* (1998) de Fiz Vergara Vilariño, *Sonetos á xeometría* (1998) de Vicente Piñeiro González, *Chove nos versos* (2004) de Antonio García Teijeiro ou *Zoonetos* (2017) de Antón Cortizas. Informa de que a obra comeza con dez xustificacións sobre a súa escrita, recollidas nun apartado que se titula “Intencións”. Apunta que integran a obra vinte e dous poemas ordenados e titulados seguindo as letras do alfabeto. Sinala a influencia de Manuel Antonio e de Rosalía de Castro na obra. Destaca os trazos estilísticos e métricos do libro, destacando o uso de aliteracións, repeticións, anáforas ou paralelismos, así como a combinación de sonetos de arte maior e menor cun predominio dos primeiros. Informa

de que a temática da obra xira arredor da natureza, o paso do tempo, o intimismo, o amor, a lingua, a escrita e a metaliteratura.

Referencias varias:

- Laura Fernández, “Xoán Carlos Domínguez Alberte. ‘O papel do auténtico creador radica en construír unha obra que faga pensar’”, *La Región*, “Celanova”, “Personaxe do día”, 5 marzo 2018, p. 16.

Dáse noticia da publicación da segunda edición da obra poética *Soneto no alfabeto* do poeta Xoán Carlos Domínguez Alberte.

- Montse García, “Xoán Carlos Domínguez”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Literatura”, 15 maio 2018, p. L10.

Anuncia sucintamente a presentación do volume. O autor estará acompañado por Miro Villar.

- Xoán Carlos Domínguez Alberte, “Soneto no alfabeto”, *Sermos Galiza*, n.º 300, “*fóradeserie*”, “ao pé da letra”, 14 xuño 2018, p. 7.

Comenta a publicación da segunda edición da obra poética *Soneto no alfabeto* do poeta Xoán Carlos Domínguez Alberte, gañador do I Premio de Xornalismo Manuel Lueiro Rey en 2017 con *O segredo mellor gardado*. O autor céntrase, principalmente, no contido, a finalidade, o estilo e a estrutura formal do libro. Non deixa a marxe cuestións referidas á recepción da obra así como a importante tarefa de dar visibilidade á poesía na vida social. En palabras do propio Domínguez Alberte, “son dos que defendo e reivindico decote o extraordinario valor da poesía nos nosos tempos”.

- Mariló Pérez, “O poder comunicativo da poesía”, *La Región*, “Agenda”, “Poesía”, 28 setembro 2018, p. 22.

Informa da presentación de *Cartas dende o esquezo* de Baldo Ramos e *Soneto no alfabeto* de Xoán Carlos Domínguez Alberte na Casa dos Poetas de Celanova.

Fernández, Ana María, *Ring, ring... Quen rima?*, ilustr. Enrique López López, A Coruña: Hércules de Ediciones, col. Novas lecturas de Hércules, [lectorado autónomo], 2018, [56 pp.] (ISBN: 978-84-947770-9-7).

Obra de Ana Mª Fernández Martínez (Palma de Mallorca, 1949) publicada por Hércules Ediciones e ilustrada por Enrique López López. O libro consta de corenta e seis poemas que presentan diferentes mundos rimados de diversas cores, cheiros e sabores. O vínculo entre as diferentes composicións do poemario é o cable dun teléfono rosa que abre o libro e que empata cun teléfono azul ao remate do mesmo. O fío telefónico convértese no nexo de unión das aventuras presentadas, constituídas por diferentes historias rimadas. Este cable percorre mares e prados, atravesas portas e ventás e mesmo campás extractoras, del penduran chaves e calcetíns, chega a ser camiño de galos, caracois, músicos e paxaros e nel enléanse linguas de sapo, eirugas, raios de sol e colas de cabalo. Polo tanto, o fío telefónico serve como condutor de historias debuxadas e encadeadas onde se suceden

personaxes e escenarios diversos. Ademais, os debuxos de Enrique López López acompañan cada poema apoiando o texto.

Recensións:

- Olalla Cortizas, “Aventuras por cable, poesía por etapas”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 23 setembro 2018, p. 6.

Achégase unha recensión da obra *Ring, Ring...! Quen rima?* (2018, Hércules Ediciones) de Ana Mª Fernández Martínez. Menciónase que a autora foi galardoada en 2001 co Premio Lazarillo e en 2003 co The White Ravens polo seu poemario *Amar e outros verbos*. Dise que a obra presentada consta de corenta e seis poemas ilustrados por Enrique López López. Explícase que nos poemas se desenvolven diferentes mundos de diversas cores, cheiros e sabores. Saliéntase que o vínculo entre as diferentes composicións do poemario é o cable dun teléfono rosa que empata cun teléfono azul, deste xeito, o fío telefónico convértese no nexo de unión das aventuras presentadas, constituídas por diferentes historias rimadas onde se suceden personaxes e escenarios diversos. Sinálanse as conexións do libro con outras obras de arte como a Gran ola de Kanaawa, de K. Hokusai.

González Graña, Fernando, *Zapatos máxicos*, ilust. Alberto Piñeiro Gonzalvos, Alfonso Uzal Montero, Álvaro Fernández Barreiro, Amalia López Brea “Luchi”, Carlos Uzal Cabanas, Francisco Ameijeiras Sánchez, Gabriela Lusquiños Santos, Manuel Frago, Manuel Riviera Rendo, María Rubio Pardo, Mario Touceda Torres, Puri Togariños, Ramiro Cimadevila, Rebeca Solla Maquiería, Regina Touceda Rey, Susana Perol Caldelas e Xaquín Blanco Chao, Pontevedra: Edicións Fervenza, [lectorado autónomo], xuño 2018, 72 pp. (ISBN: 978-84-17094-35-5).

Poemario de Fernando González Graña (Cuntis, 1962) dirixido á infancia. A obra achega unha reflexión tanto sobre os grandes descubrimentos da humanidade como sobre as minucias cotiás que arrodean as persoas. As composicións combinan a transcendencia coa insignificancia do ser humano e afondan nunha percepción da vida como percorrido de alegría e entretemento. A temática do libro abrangue dende o mundo animal, a natureza e os fenómenos naturais até a vida cotiá das crianzas, os xogos, as festas ou lendas e fábulas. As composicións, nos que alternan as voces poéticas, presentan abondosas repeticións e rimas, así como estruturas paralelísticas que reforzan o carácter musical dos versos. Nas ilustracións empréganse diferentes técnicas artísticas coma o debuxo, a pintura, o colaxe ou a fotografía.

Referencias varias:

- Clara Aldán, “Cita con la literatura en Cuntis”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Y Además”, “A praza da verdura”, 29 xuño 2018, p. 15.

Clara Aldán convida á presentación do último libro de Fernando González Graña. Dise que a cita tivo lugar o día da publicación da noticia, ás 20:30h, no balneario Termas de Cuntis. Ademais de coñecer a historia de “Zapatos máxicos” tamén se puideron coñecer os 17 ilustradores que participaron.

Morlán Vieites, Rosalía, *O dragón Antón e o sapo Rosendo*, ilustr. Gabriel Iglesias (Pontevedra, 1979), Estrada: Edicións Fervenza, [lectorado autónomo], decembro 2018, pp. [48] (ISBN: 978-84-17094-53-9).

Poemario de Rosalía Morlán Vieites (Trazo, 1959) dirixido ao público infantil que conta coas ilustracións de Gabriel Iglesias. A obra constitúe un relato ilustrado no que se presentan, a través de diversos poemas, as dúas personaxes protagonistas, o dragón Antón e o sapo Rosendo, que habitan no compostelán Castelo de Rocha Forte desde hai séculos até que unha noite de verán deciden fuxir. O propósito da súa marcha é o de visitar diversas localidades de toda Galicia, o de descubrir como é a vida alén da fortaleza e tamén o de atopar a risa, a casa do vento e a fada dos caramelos. Deste xeito, ambas as dúas personaxes vivirán diversas aventuras nas que farán amigos tanto humanos coma animais que lles axudarán a ampliar os seus coñecementos. Nas súas viaxes contribuirán de xeito solidario e ecolóxico con outros seres e descubrirán a fermosura e a variedade de paisaxes do patrimonio galego que se presentan para eles como novos lugares cheos de maxia e sorpresas.

Negro, Carlos, *Aplicación instantánea*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Fóra de xogo, n.º 178, [mocidade], outubro 2018, 88 pp. (ISBN: 978-84-9121-413-7).

Poemario de Carlos Negro (Lalín, 1970) galardoado co Premio Jules Verne de Literatura Xuvenil. A obra recrea nas súas páxinas unha rede social e transporta ao público lector xuvenil a un escenario dixital actual. A temática das composicións é variada e constitúe principalmente unha reflexión sobre as emocións e os estados de ánimo, afondando na xestión da dor ou da acritude, pero tamén supón unha meditación sobre outros asuntos como a lingua galega, as mulleres, a natureza ou a igualdade. Destaca a riqueza do vocabulario empregado e a sinxeleza da sintaxe para erguer a poesía como ferramenta de comunicación que conecta a mocidade coa literatura a partir de avatares da realidade pragmática que lles toca vivir coma a orde establecida, o rebumbio do entretemento ou o discurso único e obsoleto. Os poemas simulan as canles nas que navega o público lector e a mensaxe chega a eles en forma de post ou stories.

Recensións:

- Raquel Senra, “Un bálsamo de versos a converter en trending topic”, *El correo gallego, ECG*, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 3 marzo 2019, p. 6.

Achégase unha recensión da obra *Aplicación instantánea* (Xerais, 2018) de Carlos Negro. Explícase que o libro foi galardoado co Premio Jules Verne de Literatura Xuvenil. Faise referencia a anteriores obras do autor como *Far-west*, *Makinaria* ou *Tundra* e ás coleccións de poemas *Cultivos transxénicos* ou *Penúltimas tendencias*, galardoadas co I Premio de poesía Victoriano Taibo e co VII Premio Johán Carballeira do Concello de Bueu respectivamente. Dise que *Aplicación instantánea* constitúe un conxunto de poemas con aspecto de rede social que transportan a un escenario dixital da actualidade polo seu formato de post ou stories. Destácase que a obra vai dirixida á mocidade e que a súa temática pivota arredor das emocións, afondando na xestión da dor ou da acritude, a partir da realidade pragmática dos lectores. Saliéntase a riqueza léxica da obra e a sinxeleza da sintaxe. Dise que a cuberta do libro foi deseñada por Carlos Serra e que o título mestura

capturas de pantallas das redes sociais e unha pintada sobre un muro da rúa.

- Mario Regueira, “Versos de carpeta”, *Sermos Galiza*, n.º 326, “*fóradeserie*”, “ao pé da letra”, 13 decembro 2018, p. 6.

Trátanse cuestións relacionadas con este libro de poemas como son a temática de adolescentes e as novas tecnoloxías, cuxo formato se inspira no deseño de redes sociais como Instagram ou Twitter.

- Ramón Rozas, “A esperanza na poesía”, *Diario de Pontevedra/ El Progreso*, “*Táboa Redonda*”, n.º 163, 23 decembro 2018, p. 4.

Salienta o amplo coñecemento e a traxectoria literaria do autor, así como diferentes cuestións relacionadas co libro: o tipo de receptor, o estilo poético, a linguaxe empregada e a temática da obra.

Referencias varias:

- Daniel Salgado, “A feira das mil industrias culturais”, *Sermos Galiza*, n.º 324, “*fóradeserie*”, 29 novembro 2018, pp. 2-3.

Dáse noticia da publicación da obra obra *Aplicación instantánea* (Xerais, 2018) de Carlos Negro, entre outras.

Pirilampo, *Serpe de cristal*, ilust. Federico Fernández, Vigo: Editorial Galaxia, col. árbore/galaxia, serie sonárbore, [prelectorado e lectorado autónomo], marzo 2018, 24 pp. (ISBN: 978-84-9151-163-2). **Inclúe CD.**

Libro disco do proxecto de música infantil Pirilampo, liderado por Xosé Lois Seixo, con poemas musicados para a infancia que ilustra Federico Fernández. A obra, editada por Galaxia dentro da colección Sonárbore, reúne once cancións nas que toman a palabra diferentes animais como a abella, o golfinho, a píntega, o reiseñor, a bubela, a serpe sapeira, o tritón e outros peixes. O libro disco presenta unha vertente de fantasía e baséase na humanización da natureza propia da tradición cultural e literaria galega. Trátase dunha achega que reflicte a preocupación pola natureza xa que se centra en animais da contorna galega que están ameazados, sobre todo réptiles e anfibios. O acompañamento musical dos textos corre a cargo de Cristina Romualdo, Galina Botnar, Sergio Franqueira, Tito Barbeito e Xurxo Souto con frautas, gaitas, acordeón, guitarras e percusión. Ademais, a obra conta cun prólogo de María Pilar García Negro.

Pita, Charo, *No país do vento*, ilust. Óscar Villán, Vigo: Editorial Galaxia, col. Árbore/galaxia, serie Sonárbore, [lectorado autónomo], 2018, [28 pp.] (ISBN: 978-84-9151-176-2). **Inclúe CD.**

Libro disco de Charo Pita (1966) con poemas musicados para a infancia que ilustra Óscar Villán (1972). A obra, editada por Galaxia dentro da colección Sonárbore, céntrase nos habitantes e nos sucesos que ocorren no País do Vento, así como nas características deste lugar. Trátase dunha obra que presenta un país de brisas e asubíos cunha ampla variedade

de personaxes, entre outros, unha científica poeta que explora o lugar, noivas, donas, magas, bruxas ou tolas que danzan ao ritmo dunha canción tradicional do país, unha familia de papaventos na procura de espazos imaxinarios aos que viaxar ou unha xirafa que desexa ser araña e unha araña que quere ser xirafa. Especial atención teñen as razóns polas que unhas pitas chegaron ata o lugar e como todos os integrantes as acolleron sen xulgalas. Os textos acompañanse das ilustracións, a cores cálidas, nas que as plumas, que semellan estar voando por todo o País do Vento, teñen gran protagonismo. O espectáculo musical que acompaña o texto conta con Charo Pita, responsable da voz, dos textos e da música; María Faltri, a cargo da voz, da percusión e dos arranxos vocais; Jorge Juncal, responsable do acordeón, teclado, arranxos e produción musical; Javier Fernández, a cargo da batería, percusións e arranxos musicais e Juansy Santomé, responsable do contrabaixo e do baixo eléctrico.

Romero, Miguel Anxo, *Poemas con Canela*, ilust. Leandro Lamas, Ferrol: Edicións Embora, col. Fardel dos soños, xaneiro 2018, 28 pp. (ISBN: 978-84-16456-70-3). **Contén CD.**

Libro-disco composto por doce poemas de Miguel Anxo Romero ilustrado por Leandro Lamas (Narón, 1973) e musicados pola pianista Bárbara Mourelo. Trátase dun poemario dirixido ao público infantil e xuvenil que se caracteriza polas rimas sonoras, o ritmo coidado a presenza dos animais. Tamén destaca o emprego da onomatopeia nas composicións. O libro-CD inclúe o traballo de Bárbara Mourelo e a voz de Ana Rey.

Recensións:

- Mario Regueira, “Entre os bichos e o dereito á diferenza”, *Sermos Galiza*, n.º 310, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 23 agosto 2018, p. 6.

Recensiona o libro-disco *Poemas con canela* (Embora, 2018) do profesor Miguel A. Romero e o pintor e ilustrador Leandro Lamas. Nela, Mario Regueira comenta diferentes cuestións relacionadas coa traxectoria literaria de ambos autores, referíndose as súas dúas primeiras achegas ao eido literario tales como *Pompas de cores* e *Unha ollada a Viladoce*. Este poemario, dirixido ao público infantil e xuvenil, caracterízase polas rimas sonoras, un ritmo moi coidado e unha gran presenza dos animais. Tamén se destaca o emprego da figura literaria da onomatopeia nas composicións. Ao tratarse dun libro-CD a obra inclúe o traballo de Bárbara Mourelo e a voz de Ana Rey.

Tojo, Marga, *Cara de velocidade*, ilust. María Hergueta, X Premio de poesía para nenas e nenos Ciudad de Orihuela, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. O Globo, [lectorado autónomo], 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-8464-376-0).

Poemario fantástico-realista de Marga Tojo (Santiago de Compostela) que acolle vinte poemas que tematicamente non teñen relación entre eles. Trátase dun percorrido a través da cidade que leva á protagonista a descubrir que o tesouro que anda buscando non está fóra, no exterior, nin nas cousas, senón que está dentro de cada persoa, e dela tamén. Mediante accións cotiás o libro viaxa por diferentes lugares como a cociña, o comedor ou as estacións do metro, e neles póñense sobre a mesa diversos temas: a diversidade, o paro, o existencialismo, o poder da fantasía, a igualdade... Todas estas reflexións sobre o mundo

creado polos adultos, están aderezados con toques musicais e moito humor. O poemario transcribe o mundo desde o punto de vista das crianzas empregando a primeira persoa, versos sen rima e unha linguaxe próxima e impregnada de toques de humor. En ocasións, aparecen referencias musicais, notas explicativas e mesmo un enigma. Os textos acompañanse das ilustracións de María Hergueta (Valencia, 1984), a cal opta por unhas ilustracións carácter de bosquejo, con trazos soltos e repetidos, lembrando os debuxos da infancia. Predominan as cores azul, vermella e amarela. As ilustracións serven como acompañamento ao texto, mais non achegan información extra, polo que os poemas poderían ser entendidos á perfección sen elas.

Recensións:

- Mario Regueira, “Superheroínas de bairro”, *Sermos Galiza*, n.º 290, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 5 abril 2018, p. 8.

Recensiona a obra *Cara de velocidade* (Kalandraka, 2018) da poetisa Marga Tojo, con ilustracións de María Hergueta. Mario Regueira aclara o contido do libro e o público ao que vai dirixido, especialmente ao máis novos, e trata aspectos relacionados cos personaxes da obra, explicando que se trata dunha obra protagonizada por unha nena. Non deixa á marxe a importancia que ten o mundo da fantasía e os soños nas composicións así como o merecido galardón “Premio de poesía para niñas y niños, Ciudad de Orihuela” pola tradución desta obra ao castelán. Seguindo palabras do propio Regueira, esta obra é “sen dúbida unha das obras de literatura infantil máis fermosas e logradas do que vai de ano”.

- Raquel Senra, “Ver, pensar e sentir coa mirada da infancia”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 17 xuño 2018, p. 6.

Explica que a obra gañou o X Premio de poesía para nenas e nenos Ciudad de Orihuela e que foi publicada pola editorial Kalandraka o pasado mes de marzo. Di que a obra foi escrita inicialmente en lingua galega e posteriormente traducida ao castelán para participar neste certame que loa a figura de Miguel Hernández. Ofrece unha sinopse do poemario e comenta con detalle as ilustracións que acompañan cada texto. Por último, indica que se trata dunha obra que defende as crianzas e o seu xeito de pensar.

- Lara Rozados, “Conversa con Marga Tojo”, *Tempos Novos*, n.º 257, “protexta”, outubro 2018, pp. 76-78.

Co gallo da publicación do poemario *Cara de velocidade* (Kalandraka, 2018) de Marga Tojo que foi galardoado co X Premio Cidade de Orihuela de Poesía para Nenos e Nenas, na que se tratan, en relación á literatura galega, as seguintes cuestións: as orixes do poemario nas situacións cotiás da infancia, a xénese do libro e tamén do ensaio *Maternidade fóra de catálogo* en relación á súa biografía, a relevancia do espazo urbano para o poemario, a contraposición que supón o pouso de esperanza deste libro con respecto á súa obra anterior *Últimos brúidos* que aparece descrito como unha distopía e, por último, a relevancia da música no poemario.

- Lara Rozados, “A poesía agóchase na sopa de letras”, *Tempos Novos*, n.º 257, “Protexta”, outubro 2018, p. 79.

Explica que a obra foi galardoada co X Premio de Poesía para Nenas e Nenos Cidade de Orihuela. Di que a obra conta a través de poemas a historia dunha rapariga que describe o mundo que a arrodea mediante a imaxinación e a fantasía. Pon en relación esta obra coa anterior da autora *Últimos brúidos* e informa de que se trata dunha distopía apocalíptica. Alude ao pouso de esperanza de *Cara de velocidade*. No tocante ao estilo destaca o emprego de versos breves, rimas internas, o uso simbólico da fonética e o ritmo musical. Fai referencia a que a obra *Fóra do normal* de María Reimóndez foi galardoada co premio Agustín Fernández Paz de Narrativa Infantil e Xuvenil pola igualdade 2017.

- Mª Jesús Fernández, “Cara de velocidade”, *CLIJ. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 286, novembro-décembro 2018, p. 58.

Indica que é o primeiro poemario de de Marga Tojo, galardoado co Premio de Poesía para Niños y Niñas Ciudad de Orihuela 2017. Son vinte poemas nos que unha voz infantil vai transformando a realidade cotiá nun universo propio no que as cousas gozan de novas calidades. Esta voz infantil, salienta, acada un “alto nivel lírico”. Canto á forma, indica que o poemario prescinde da rima e métrica clásicas. Finalmente, loa a edición de Kalandraka e invita á lectura da obra incluso ao lectorado adulto.

Referencias varias:

- Belén López, “Kalandraka cumpre 20 anos”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, 1 abril 2018, p. 41.

Informa da celebración do vinte aniversario da editorial pontevedresa Kalandraka. Dá conta da súa importancia xa que se trata da editorial galega con maior proxección internacional e salientase a novela long-seller *A que sabe a lúa?* de Michael Grejniec por se atopar entre as dez obras deste selo máis vendida a través da rede. Destácanse, tamén, dous libros que proximamente sairán no prelo: *Elmer*, do autor británico David Mckee, e *Cara de velocidade*, de Marga Tojo, galardoado co último Premio Internacional Cidade de Orihuela de Poesía para Nenas e Nenos.

- Marta Neira, “Feira da Selic”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 17 xuño 2018, p. 6.

Comenta as diferentes actividades relacionadas coa LIX que tiveron lugar na Semana do Libro de Compostela (SELIC), celebrada do 1 ao 10 de xuño na praza da Quintana, entre as que se inclúe a presentación do poemario de Marga Tojo.

Varela Gestoso, Mónica Inés, *Un mundo quentiño*, ilustr. Amalia López Brea ‘Luchi’, A Estrada: Edicións Fervenza, 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-17094-52-2).

Poemario infantil de Mónica Inés Varela Gestoso (Vilanova de Arousa, 1968) que explora todo o que nos rodea: caracois nos estantes dos libros, landras e bugallos na alfombra do salón, formigas no chineiro da cociña... para descubrir a maxia do cotián. O libro conta coas ilustración de Amalia López (Silleda).

Veiga, Ramón D., *É tempo de Entroido!*, ilustr. David Sierra, Vigo: Edicións Xerais de

Galicia, novembro 2018, 40 pp. (ISBN: 978-84-9121-406-9).

Álbum ilustrado de Ramón Veiga (1968) que presenta as figuras e símbolos máis representativos do entroido galego: figuras tradicionais dos cigarróns, boteiros, volantes, peliqueiros, máscaras, troiteiros, labardeiros, vergalleiros, pantallas, felos ou osos, sen faltaren madamas e galáns, os xenerais do Ulla... acompañados dun breve texto rimado e con moitas alusións gastronómicas. O libro, ademais, complétase con outros formatos lúdicos dispoñibles na web da editora como unha canción de Isabel Fernández Reviriego inspirada no propio libro ou un karaoke.

VII.2.2. TRADUCIÓNS E VERSIÓNS

Alonso, José Ramón, *A Osa*, trad. Laura Sousa Sánchez; ilustr. Lucía Cobo, Madrid: Narval, 2018, 24 pp. (ISBN 978-84-948765-5-4).

Álbum ilustrado de José Ramón Alonso (Valladolid) que trata o ciclo da vida e da natureza a través de Osa, o animal protagonista que escapa de todos os estereotipos. O libro devén un poema visual grazas ás ilustracións de Lucía Cobo que debuxa dentro de Osa todas as marabillas da natureza para simbolizar como esta a protexe e como se vai fundindo con cada unha das estacións. Cada páxina introduce un aspecto diferente da vida de Osa e as súas características a través dun ritmo cautivador que descobre o ciclo da vida.

Fox, Mem, *Dez dedos nas mans e dez dedas nos pés*, trad. Chema Heras, ilustr. Helen Oxenbury, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Tras os montes, [prelectorado], [40 pp.] (ISBN: 978-84-8464-382-1).

Álbum de Mem Fox (Melbourne, 1946) insiste no feito de que todos os bebés nacen iguais. A obra caracterízase por un argumento que, grazas á súa sinxeleza e a unhas ilustracións realizadas con trazo fino e tonalidades suaves, logra atrapar a atención dos máis pequenos. O relato sucede de maneira acumulativa, ofrecendo unha rima sosegada que invita á narración falada e expresiva. O ritmo repetitivo camiña cara ao desenvolvemento final co nacemento do fillo da narradora. O álbum traballa a diversidade, pois cada bebé ten distinta pel, trazos, roupas e procedencia.

Recensións:

- María Vidal, “Unha obra sobre a igualdade dos bebés de todo o mundo”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 15 xullo 2018, p. 6.

Comenta que Mem Fox é coñecida por escribir obras dirixidas ao público infantil que foron premiadas e traducidas a varias linguas, ofrece unha sinopse do álbum e indica que constitúe un recurso literario moi interesante para traballar, na escola e na familia, aspectos sobre a diversidade.

Rico Ródenas, Jorge, *Tomás o bromista*, trad., Manuela Rodríguez, ilustr. Anna Laura Cantone, Pontevedra: Kalandraka Editora, col. Libros para soñar, lectorado a partir de 5-6 anos, febreiro 2018, 40 pp. (ISBN: 978-84-8464-369-2).

Álbum ilustrado con textos de Jorge Rico Ródenas (Elche, 1977) e debuxos de Anna Laura Cantone (Alexandria, Italia, 1977). O libro foi traducido ao galego por Manuela Rodríguez e publicado por Kalandraka Editora na colección Libros para soñar. A través do recurso á rima, á repetición e ao humor, a obra conta a historia de Tomás, un neno ao que lle encanta disfrazarse para asustar as persoas que van de visita á súa casa. O cativo usa calquera material para crear os seus disfraces: unha manta, un nobelo de la, unha caixa de cartón ou mesmo plásticos. Deste xeito, convértese en león, crocodilo, abella, elefante, touro ou lobo. Non obstante, un día, os visitantes deciden xuntarse diante da casa do

protagonista para amedrentalo cun disfrace de monstro de sete cabezas e Tomás asústase tanto que non se volve disfrazar nin sobresaltar ningúen. A historia vai acompañada das ilustracións a cor de Anna Laura Cantone, que representan os protagonistas e os diferentes escenarios da casa, tanto no interior, coma no exterior. Nestes debuxos destaca o uso da técnica do colaxe, mesturada con diferentes técnicas de pintura.

Recensións:

- María Navarro, “Con dobre atractivo”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 661, “Libros”, 15 marzo 2018, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 610, “Lecturas”, 24 marzo 2018, p. 10.

Indica que este conto transporta a infancia a un espazo cotiá capaz de converterse nun lugar divertido con imaxinación. Salienta o enxeño do rapaz, a sinxeleza da lingua unida ao emprego de rimas cun esquema acumulativo e o final sorprendente desta historia que “resulta moi substancial dende a perspectiva pedagóxica”. Tamén comenta a proposta plástica que reforza o ton lúdico do texto.

VII.2.3. ANTOLOXÍAS

Neira, Xoán, *Gaiola aberta. Escolma de poesía infantil (1997-2017)*, ed. Armando Requeixo, A Coruña: Baía Edicións, abril 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-9995-287-1).

Antoloxía poética do autor Xoán Neira (Lugo, 1953), cunha tendencia fantástica e realista, dirixida a un público infantil e xuvenil. A edición do libro e o limiar están asinadas por Armando Requeixo. O conxunto poético de *Gaiola aberta* está formado por poemas pertencentes aos poemarios: *Recreos* (1997), *Xiz de cor* (2004), *Farrapos de nube* (2007), *No cubil da lúa* (2009), *Un niño no xardín* (2012) e *Chafarís* (2017). Os poemas sucédense de maneira cronolóxica, polo que o libro comeza con tres poemas pertencentes ao libro *Recreos*. Os dous primeiros poemas deste libro presentan a temática do Nadal en forma de panxoliña e cantiga, e o terceiro trata sobre a primavera. A continuación, aparecen sete poemas pertencentes ao libro *Xiz de cor* que falan sobre medios de transporte (o tren e o barco), a lúa, obxectos relacionados a xogos da nenez (o carrusel, un xiz de cor) e, por último, sobre os sonhos. Estes textos mostran unha gran riqueza léxica relacionada coas temáticas tratadas, como por exemplo os estados da lúa. No terceiro conxunto de poemas, pertencentes á obra *Farrapos de nube*, topamos numerosos textos que falan sobre distintos fenómenos meteorolóxicos, elementos ligados á natureza, dous que fan referencia a lugares da vila onde vivía, e un último dedicado ao seu avó. Os oito poemas pertencentes á súa obra *No cubil da lúa* tratan todos eles sobre animais que viven no bosque, descritos á perfección e falando sobre os seus peculiares comportamentos na súa vida cotiá. Nestes textos topamos numerosos adxectivos e moito vocabulario relacionado con estes animais do bosque. Contra o final do libro topamos a selección de poemas pertencente a *Un niño no xardín* que destaca por posuír unha serie de poemas inspirados en lugares, animais, fenómenos meteorolóxicos e obxectos que o autor observa dende o seu xardín; no remate desta selección achamos catro poemas, cada un deles dedicados a unha estación do ano. O último conxunto de poemas que conforma o libro pertence a *Chafarís* e topamos poemas que falan sobre obxectos da vida cotiá (reloxo, pan ou o Chafarís), sobre animais voadores (o morcego, o peto e as aves migratorias) e tamén un sobre as estrelas do ceo.

Recensións:

- M. S., “Gaiola aberta’, boa poesía infantil”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 29 outubro 2018, p. 25.

Indica que se trata dunha “magnífica escolma de poesía infantil” que resume a produción poética de Xoán Neira e que é ideal para iniciarse na lectura. Tamén apunta que da selección se encargou o crítico literario Armando Requeixo.

- N. Neira, “Xoán Neira escolma a súa poesía infantil e xuvenil”, *El Progreso*, “*El Progreso junior*”, n.º 42, 24 outubro 2018, p. 9.

Dáse noticia da publicación da obra *Gaiola aberta. Escolma de poesía infantil (1997-2017)* de Xosé Neira e explícase que o libro constitúe un poemario dirixido á infancia con textos procedentes de libros anteriores do autor.

- Emilio Xosé Insúa, “Gaiola aberta. escolma de poesía infantil (1997-2017)”, de Xoán

Neira”, Aulas libres, “para ver, para ouvir, para ler”, no 11, 2018, p. 28.

Comenta que a obra constitúe un poemario dirixido á infancia cun total de cincuenta textos procedentes dos seguintes libros anteriores do autor: *Recreos* (1997), *Xiz de cor* (2004), *Farrapos de nube* (2007), *No cubil da lúa* (2009), *Un niño no xardín* (2012) e *Chafarís* (2017). Ofrece un percorrido pola traxectoria literaria do autor salientando as obras individuais *Memoria e soño* (1996), *Nas varandas do abrente* (2000) *Ás catro augas* (2004) e *Linguaxes* (2005). Tamén sinala, entre as obras colectivas nas que participou *Alma de beiramar* (2003), *Negra sombra. Intervención contra a marea negra* (2003), *Homenaxe poética ao trovador Xohán de Requeixo* (2003), *A Coruña á luz das letras* (2008) ou *Xistral*. Apunta que a temática da obra está baseada na natureza e no cotián e fai fincapé na visualidade, na ollada novidosa da realidade e no carácter meditativo das composicións. Entre os trazos estilísticos destacan a brevidade, a rima asonante, as aliteracións e a escolla léxica.

Referencias varias:

- Marica Campo, “Abrámoslles a gaiola”, *Diario de Pontevedra*, “Opinión&Análisis”, p. 33/ *El Progreso*, “Opinión”, p. 25, “A tecelá en outono”, 27 xullo 2018.

Recensiona a obra poética *Gaiola aberta* do escritor lugués Xoán Neira, autor de seis libros de poesía dirixida aos máis cativos. Nela, desenvólvense cuestións referidas ao contido da obra, unha escolma feita e prologada por Armando Requeixo para conmemorar o 50 aniversario da publicación de *Os soños na gaiola* de Manuel María. Trátase, pois, dunha obra con abondosas referencias á natureza e as experiencias da infancia. Así, en palabras de Marica Campo: “A lectura ensina a conversar coas persoas e coas cousas que, se as escoitamos, tamén nos falan”.

- Nicolás Carreira, “Neste poemario saldo unha débeda con Manuel María”, *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, 14 setembro 2018, p. 50.

Informa da presentación da obra poética *Gaiola aberta (Escolma de poesía infantil 1997-2017)* do escritor Xoán Neira que tivo lugar na librería Trama. Este compendio recupera 50 poemas infantís de seis libros publicados ao longo destes vinte anos. Ao acto asistiron persoeiros relevantes no eido da cultura e literatura como o escritor Xosé Miranda e a directora da Editorial Baía, Belén López.

- Montse García, “Xoán Neira”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Otros actos hoy”, “Libros”, 4 decembro 2018, L7.

Informa da presentación da obra poética *Gaiola aberta (Escolma de poesía infantil 1997-2017)* do escritor Xoán Neira na Librería Couceiro.

Ribeiro, João Manuel, *Os direitos das crianças. Antoloxía poética*, ilustr. João Vaz Carvalho, Porto: Trinta Por Uma Linha, abril 2018 lectorado autónomo, 90 pp. (ISBN: 978-989-99996-1-19).

Antoloxía de João Manuel Ribeiro (Portugal, 1968) que reúne poemas de dezaioito poetas portugueses e galegos. Os pertencentes ao sistema literario infantil e xuvenil galego que

se reproducen son de Suso Díaz, Alfredo Ferreiro e Antonio García Teijeiro. Os poemas galegos son once e permiten descubrir características poéticas da súa produción e ver como saben, con sensibilidade, achegar aos máis novos emocións para que as saiban xestionar.

Rico Varela, Manuel, *Eu ben vin, virivín. Cancioneiro infantil para dicir, contar e cantar*, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, [lectorado autónomo], 2018, 109 pp. (ISBN: 978-84-9121-408-3). Contén CD.

Cancioneiro de tradición oral infantil de Manuel Rico Vereá (Boimorto, 1948) acompañado dun documento sonoro creado polo Obradoiro Experimental de Música Tradicional, formado por Nani García e Manuel Rico. Ao longo da obra aparecen cancións e recitados, pero cabe mencionar que nas partes nas que o autor narra o que o libro recolle e as distintas actividades didácticas, aparece unha voz en terceira persoa. Os personaxes que aparecen ao longo do cancionero son animais, pois son os principais protagonistas das cancións e recitados. Ademais, desde a páxina 58 ata a 97 aparecen distintas actividades didácticas para realizar coas distintas rimas e cancións e, despois, aparecen outros encadeados propios de Galicia. Os textos do cancionero aparecen acompañados de ilustracións con cores vivas, atraentes e suxestivas de David Rodríguez.

VII.3. TEATRO

VII.3.1. DRAMATURGOS GALEGOS

Castro, Raquel, *A formiga fóra do carreiro*, ilust. Ángela Álvarez Paula, Vigo: Editorial Galaxia, col. Árbore, n.º 223, novembro 2018, 128 pp. (ISBN: 978-84-9151-198-4).

Peza teatral, escrita por Raquel Castro (Alxén, 1971) e ilustrada por Ángela Álvarez (Ourense, 1997), que está conformada por dous actos. Ten como protagonista unha formiga obreira que soña con atopar o seu destino. Cansa de ir sempre polo carreiro, sairá deste na busca dunha nova vida, mais a súa decisión provocará que se teña que enfrontar a diferentes animais que non deixan de dicirlle o que debe facer e como debe actuar, cando ela o que quere é ser libre e feliz. No final da obra aparecerá un personaxe moi peculiar que lle ofrecerá unha lección de vida grazas á cal a formiga obreira entenderá que o destino non se atopa, senón que está no interior. A formiga terminará escoitándose a si mesma e darase conta de que, quizais, a paixón pola cociña pode estar sempre no seu destino. As ilustracións figurativas de Ángela Álvarez presentan cores cálidas e representan diferentes escenas da historia narrada.

Castro Paredes, Fernando, *A derradeira bala*, Iº Certame de Obras Teatrais Roberto Vidal Bolaño 2018, Vigo: Editorial Galaxia, col. Costa Oeste, n.º 108, [mocidade], outubro 2018, 81 pp. (ISBN: 978-84-9151-200-4).

Peza teatral realista do profesor Fernando Castro Paredes (Asturias, 1975) que, con doses humorísticas, se achega á historia dun soldado que quere abandonar a guerra pola música. No intento de abandonar o conflito, Luciano, que é o nome do soldado protagonista, é pillado *in fragantti* pola súa comandante e sentenciado a morte por fusilamento, casualmente coa última bala do seu fusil. Son varios os personaxes que tenta darlle morte, mais tamén diferentes os argumentos que emprega o soldado para tentar evitar ese dramático final. Así, as súas compañeiras, as xemelgas, non queren ser as encargadas de darlle morte, polo que o protagonista tenta aproveitar ese momento de fraqueza para que o deixen libre. Coa sarxento, apélase a que o silencio das trincheiras é porque a guerra rematou e os inimigos abandonaron a guerra, polo que non hai motivo para seguir alí e non irse. Os acontecementos vanse precipitando até que os e as personaxes, agás o Sarxento Unamuno, están convencidas de que realmente o inimigo se retirou, polo que Luciano pode quedar libre. A isto oponse o Sarxento, quen discute fortemente coa Comandante, á que lle dispara, e quen recibe un disparo dunha das xemelgas. Finalmente o Sarxento morre e todos se dispoñen a irse cando, de súpeto, escoitan como os inimigos veñen a atacalos, decatándose así de que o que contaba Luciano eran soamente ilusións. A peza presenta na cuberta unha foto, de Shutterstock, que anticipa a temática do texto teatral. Trátase dunha imaxe en branco e negro na que aparecen tres soldados, no interior dunha trincheira, cun gramófono no medio. No interior, o texto non presenta ilustracións.

Cortegoso, Santiago, *Contiños da terra*, ilust. Manuel Fragoso, A Estrada: Edicións Fervenza, col. A Pinguela. Teatro Escolar, n.º 103, [lectorado autónomo], 58 pp. (ISBN: 978-84-17094-51-5).

Peza realista de Santiago Cortegoso (Domaio, Moaña, 1974) que recompila algúns dos relatos publicados por Manuel García Barros baixo o pseudónimo de Ken Keirades (Ulla, Berres, A Estrada, 1876 - Callobre, A Estrada, 1972). O libro conta cunha introdución de Carlos Loureiro Rodríguez onde se menciona a orixe dos “contiños” que se van presentar, seguida dunha explicación da escena e dos personaxes que van ir aparecendo na obra teatral. A continuación, aparecen doce escenas nas que as voces son os diversos personaxes. O fío condutor das mesmas é o seguinte: Manu, acompañado da súa nai e malia a negativa inicial desta, vai visitar o seu avó á residencia de anciáns coa intención de preguntarlle por algúns contos para un traballo de clase. Ao chegar, o avó comeza a explicarlle onde escoitou eses relatos e, de seguido, cóntallos. Entre estas historias atópase a de Ciridonio ou a do Tío Zanfona (dous homes moi avariciosos). Todos os contos están englobados, a súa vez, nunha historia que lle pasou ao avó nunha pensión cun tenente, unha mesoneira e un defunto. A obra remata cunha pregunta que Manu lle fai á nai sobre a razón da súa negativa á visita, que provoca no lectorado pensamentos sobre a memoria e cultura popular, e cun fragmento do avó que lembra o seu pasado. O texto acompáñase de tres ilustracións figurativas realizadas por Manuel Frago (A Estrada, 1956).

Díaz Núñez, Celia, *O castelo de Pena Redonda o máis tolo da contorna*, Obra gañadora do Concurso de Teatro infantil 2016 convocado pola asociación cultural O Facho, ilust. Ricardo Cid Paz, Edicións Fervenza, col. A Pinguela Teatro Escolar, nº 102, [lectorado autónomo], Outubro 2018, 67 pp, (ISBN: 978-84-17094-45-4). ■

Peza fantástica de Celia Díaz Núñez (As Eiras, O páramo, Lugo, 1961). A obra conta cos seguintes personaxes: Lourenzo, o bufón real; O rei Ramiro I; A Raíña Doña Elvira; A princesa Catarina; Aspirino (médico real); Serafina (científica real); Monsieur Pomme de Terre (cociñeiro real); Lopo (contable real); e Pancho (príncipe enfeitizado). A peza presenta a historia dunha familia real que ten graves problemas económicos debido a que os reis malgastan os cartos: o rei dedícase a celebrar grandes banquetes con cantidades enormes de comida e a raíña merca múltiples pezas de xoias. Un día o contable real explícalles que xa non quedan cartos nas arcas reais, polo que os reis deciden que a súa filla debe buscar un mozo rico e casar con el para solucionar os seus problemas. En cambio, á princesa encantaríalle viaxar e poder coñecer o mundo, polo que non está de acordo coa decisión dos seus pais. Un día, o bufón da corte atopa unha ra que fala nun dos estanques do xardín. A ra explícalles que é un príncipe portugués que está enfeitizado e que a única solución para o seu problema é que unha rapaza que estea namorada del lle dea un bico de amor verdadeiro. A princesa Catarina, tras unha gran conversa coa ra, acábase namorando del e dálle un bico. O feitizo desfáise e a princesa e o príncipe marchan viaxar xuntos polo mundo. Acompañan o texto as ilustracións de Ricardo Cid Paz (Ourense, 1974).

Labraña, Carlos, *A fada pirata*, ilust. María Xosé Díaz, A Estrada: Edicións Fervenza, col. A Pinguela. Teatro Escolar, n.º 101, lectorado autónomo, 2018, 30 pp. (ISBN: 978-84-17094-40-9).

Peza fantástica de Carlos Labraña Barrero (Cedeira, A Coruña, 1969). A obra presenta os seguintes personaxes: o Trasno, o Anano, a Fada e o Mago. A peza conta a historia dun trasno e dun anano que encontran un barco pirata na beira da súa illa e, ao exploralo,

atópanse cunha fada que parece moi enferma. Por este motivo, píndenlle axuda ao seu amo o Mago. Mentres, a fada esperta e cóntalle ao Trasno que ela é unha nena disfrazada e que ten un tesouro: os soños, que garda nos seus libros. Cando chega o Mago e descubre os libros da fada quere desfacerse deles, pois considera que son moi perigosos. A fada, enfadada, decide volver ao mar co seu barco e convence ao Trasno e ao Anano de que vaian con ela, aprendan a ler e así poidan ter soños. Tamén lle deixa un libro ao Mago, para que o lea e volva a crer nos soños. Acompañan a obra as ilustracións a cor de María Xosé Díaz (Catoira, Pontevedra, 1949).

Reigosa, Carlos, *A soidade do asasino*, imaxes Leopoldo Fernández Ortega, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Fóra de xogo, n.º 175, lectorado mozo, marzo 2018, 65 pp. (ISBN: 978-84-9121-328-4).

Peza dramática de Carlos G. Reigosa (Pastoriza, Lugo, 1948). O libro presenta a historia dun asasino que mata por encargo. A historia desenvólvese integramente no mesmo escenario, sen divisións estruturais. Iníciase coa conversa entre dous estraños: o verdugo Víctor, asasino vocacional, e a súa vítima, un transgresor chamado Claudio. Víctor, contratado por unha persoa misteriosa, a modo de mercenario, confesa non ser quen de matar desta vez, amosando, ademais, a súa incredulidade e receo polo acontecido. Con cada ameaza, comentario e burla preséntanse os personaxes, as súas debilidades e a historia que os fixo chegar ata o intre no que se atopan. Malia que raia a tolemia, a relación de confianza que acaban establecendo entre eles desemboca nunha resolución do conflito baseada na cordialidade e no respecto.

Recensións:

- Armando Requeixo, “Sicarios”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.029/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.029, “máis Libros”, 1 abril 2018, p. 30.

Logo de loar a traxectoria literaria do autor xa que, segundo a súa opinión, con cada título consegue abrir espazos ignotos para a súa escrita, pasa a analizar con profundidade a obra. “un texto de tensión máxima, que consegue manter alerta o lector dende a primeira ata a derradeira páxina, intrigado por saber cal será o desenlace a tan inquietante situación”. Ademais, comenta que a incorporación da obra na colección de Galaxia dedicada ao público infantil e xuvenil non lle parece de todo acaída e que considera que atende máis a “criterios comerciais que propiamente literarios”.

- Diego Ameixeiras, “Asasinos desterrados”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “1.080 almas”, 13 abril 2018, p. 8.

Desenvolve cuestións relacionadas coa trama e os personaxes que se deixan levar pola violencia. Como ben sinala o autor “[todos] podemos converternos en asasinos se temos unha arma á man”. A obra de teatro trata temas como a morte, a violencia, a soidade ou a debilidade humana.

- Verónica Pousada Pardo, “A soidade do asasino’, silencio e sangue”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 2 decembro 2018.

Despois de recordar que o escritor e xornalista galego Carlos G. Reigosa (Pastoriza, Lugo, 1948), xa publicara obras como *Irmán Rei Artur* (1987) e *Dous máis dous* (1998), salientase que retorna á Literatura Infantil e Xuvenil coa peza *A soidade do asasino*, na que, de novo, a violencia e o quebrantamento da lei son os puntos de referencia dun escritor que será sempre recordado como o autor da pioneira novela policíaca *Crime en Compostela* (1984), coa que conseguiu o 1º Premio Xerais de Novela. Dise que afonda nunha realidade que racha estereotipos. Descríbese a obra e dise que “a flagrante resolución que se aproxima páxina a páxina mestúrase coa relación de confianza, cordialidade e respecto que vai nacendo entre eles, raiando a tolemia” pois son dous homes fronte a fronte, condenados ao silencio e á soidade na que viven e respiran, obrigados a pagar un alto prezo polo sangue que enchoupa as súas mans. Pese a coñecer o inevitable destino, ambos desenvolven un complexo papel a prol da propia supervivencia. Remátase afirmando que *A soidade do asasino* regálanos un remate épico que evoca as traxedias gregas con tinturas cinematográficas, sen lecturas planas, que sorprende, marca e manipula, convertendo tamén o lector ou lectora en cómplice de asasinato.

VII.3.2. POSTAS EN ESCENA

Neste apartado achégase a información recollida a partir das publicacións periódicas, ben sen asinar, ben asinadas, que son as que se describen en “referencias varias”.

VII.3.2.1. CICLOS, ENCONTROS, FESTIVAIS, MOSTRAS E SEMANAS

12 doces de outono, Ciclo

Ciclo teatral e musical para un público infantil e familiar que se celebra de xeito gratuito os domingos de novembro en doce Centros SocioCulturais de Santiago: Ensanche, Santa Marta, Vite, Amio, Fontiñas, Rocha, Conxo, Castiñeiriño, A Gracia, Marrozos, Lavacolla e Laraño. No ano 2018 participaron das compañías Baobab Teatro, con *Fíos*; Xarope Tulú, con *A miña primeira viaxe teatral*; a Tropa de Trapo, con *O ritmo do camiño*; Elefante Elegante, con *Tristán cara de can*; Os Quinquillans Teatro, con *Por que é salgada a auga do mar?*; Caramuxo Teatro, con *Feo!*; Pablo Díaz, con *Xente miúda, moita fartura*; Paco Nogueiras, con *Brinca Vai!*; Migallas Teatro, con *Contos nas orellas*; Paula Carballeira, con *Contos de nenas que poden cambiar o mundo*; Marta Ortiz, con *Cores*; e Anxo Moure, con *O Nubinete e o paraugas Dameaugas*.

Alter Ego, IIIº Mostra de teatro Afeccionado

Organizada pola Agrupación Teatral Criaturas coa colaboración do Concello de Rianxo. A edición de 2018 tivo lugar durante o meses de setembro e outubro no auditorio e na biblioteca municipal. A edición deste ano contou coas compañías Ditirambo Teatro, coa peza *Anónima 18*; Anxo Fariña, con *Gliz, o pastor de nubes e o pintor de flores*; A Tequerreté, con *O enredo*; Os Kabramakabra (Escola de Teatro Airiños), con *A morte está escrita*; Trotaconventos Teatro, con *Historias de reloxo*; Fátima Fernández, con *Contos pop-up*; Grupo Municipal de Riveira, con *Cousas, de Castelao*; e coa Agrupación Teatral Criaturas, con *As salvaxes*.

Alxén, XIXª Xornadas de teatro de

Organizadas Asociación Teatral Alxén A.T.A. Sempre (Salvaterra de Miño, Pontevedra). A edición de 2018, que se celebrou os días 11, 12, 18 e 19 de maio no centro cultural da localidade, contou coas seguintes actuacións: *Descontrol hospitalario*, de Sans Fins de Rebordáns; *Estes zocos non son para min*, de Alxén; e *Noites de conto e comedia*, de Cándido Pazó. A programación infantil correu da man do grupo infantil Ata Sempre con *Xogando ao xadrez* e do Mago Paco con *O cinematomago*.

Arteixo, XVIª Mostra de teatro Afeccionado de

Organizada pola Concellería de Educación e Cultura de Arteixo, con emprazamento no Auditorio da localidade. A edición de 2018 celebrouse entre o 6 de abril e o 18 de maio co seguinte programa: Grupo de Expresión Teatral SS.SS, con *Como di vostede?*; Ditirambo Teatro, con *Anónima 18*; Faíscas, *Un fiambre, unha rosca e un can can*; e Ibuprofeno Teatro, con *Casa O'rei*; e Malasombra Teatro, con *D.E.P.* Ademais a programación infantil contou co Alumnado do Obradoiro Cultural de Teatro infantil de Meicende, con *Érase unha vez...*; Erica González, con *A sala do Catapumchinpum*; e ES3HA2, con *O soño dunha xoaniña*.

Artistas de rúa, XIX Festival de

Organizado polo Departamento de Cultura do Concello de Redondela, celébrase na Alameda da vila. A edición do 2018 tivo lugar o 3 de agosto e ofreceu actividades para todos os públicos. Actuaron as compañías galegas *Aviador EZ*, de Projeto EZ; *Don Gelati*, de Culturactiva; *A vida tola*, de Pistacatro; e *Oh!Olimpiadas*, de Desincronacidas.

Arzúa, XIº Ciclo de Teatro Afeccionado no Outono

Organizado polo Concello de Arzúa, inclúe música, monólogos e teatro. A edición de 2018 celebrouse durante os meses de outubro e novembro e contou coa seguinte representación: *Sénior*, de Culturactiva. Ademais, o ciclo contou tamén cunha programación infantil que contou coas seguintes pezas: *Os Rockenstein*, de Malasombra Producións; *O camiño dos paxaros*, de Magín Blanco; *Contos do recreo*, de Redrum Teatro; *Leonardo e os fontaneiros*, de Ubú Teatro; e *Logos*, de Lucecús Teatro.

Bande, XXIIIº Encontros de teatro Escolar e Amateur de

Encontros organizados polo Concello de Bande, o IES Aquis Querquernis e o CEIP Xaquín Lourenzo, no que colaboran os centros de ensino da localidade. Na edición de 2018, que transcorreu entre os días 14, 15, 16 e 18 de maio, participou o alumnado do CEIP Xaquín Lourenzo, con *O misterio das sombras*; do CEIP San Marcos, con *Ratonciños en apuros*; do CEIP Plurilingüe Ben-Cho-Shey, con *O formigueiro do Bencho*; CEIP Plurilingüe dos Blancos, con *Zongalo quirico*; do Seminario Menor Diocesano A Inmaculada, con *Historia dun bosque consumido*; do CEIP Padre Feijóo, con *Os Carballo*; do CEIP Manuel Sueiro, con *Ondiñas veñen e van*; do CEIP Curros Enríquez, con *Morte natural*; CEIP do Xurés, con *As tres cabazas*; do E. T. Santo Ángel, con *80 días*; do Santo Ángel, con *As malas formas de Carapuchiña*; do Caixa Desastre, con *Superhéroes*; e do Oreteiro, con *Caixa pazpalo*.

Bebescena

Ciclo de teatro para bebés de un a tres anos organizado pola Concellería de Cultura do Concello da Coruña e celebrado no Centro Ágora da cidade herculina desde o 2013. Ademais de postas en escena leváronse a cabo diversos talleres e conferencias familiares. Nesta edición do ano 2018 representáronse as seguintes pezas teatrais: *Puño puñete*, de Baobab Teatro; *La de Lúa*, de Ñás Teatro; e *Na casa*, de Caramuxo teatro. Tamén

participaron as compañías foráneas Zigzag Danza, con *Xardín segredo*; Teloncillo, con *Muuu*; e La Clá con *Solete*.

Referencias varias:

- M.G.M., “Los ciclos Todo Público y Bebesena comienzan el 27 y 28 con propuestas de danza y teatrales”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 10 xaneiro 2018, p. 36.

Dá conta da programación escénica dos ciclos Todo Público e Bebesena dende finais de xaneiro ata maio no Fórum Metropolitano e no centro Ágora. Menciona a participación de Limiar Teatro o 3 de febreiro con “O Conto da Azuzaina”, de Elefante Elegante o 24 de marzo con “Danza da Choiva” e de Sarabela Teatro o 14 de abril con “O secuestro da bibliotecaria”. Menciona tamén, para nenos de cero a tres anos, as representacións “Bathtime” de Katarsis o 28 de xaneiro, “Na Casa” de Caramuxo Teatro o 4 de marzo, “La de Lúa” de Ñas Teatro o 18 de marzo e “Puño Puñete” de Baobab o 8 de abril.

- Alicia Pardo, “Un mundo de descubrimentos”, *La Opinión*, “A Coruña”, “ciudad y Cultura”, 28 xaneiro 2018, p. 10.

Dá conta da oferta cultural da Coruña que conta con contacontos, concertos e pezas teatrais, como *Bathtime* de Katarsis ou *Muiñada* de Galeatro, indicando as características que deben de ter as pezas pensadas para a infancia como a importancia do decorado e argumento, así como un ambiente suave para favorecer a aprendizaxe a través da experiencia do teatro.

Begonte, VIº Ciclo de teatro de

Levado a cabo por Castiñeiro Milenario en colaboración coa Asociación Cultural de Illán e dentro do proxecto Buxiganga da Deputación Provincial de Lugo. A edición de 2018, que tivo lugar os días 22 de setembro, 20 outubro e o 20 de novembro na Casa da Cultura e no local social da Asociación de Veciñas do Castro, contou coas seguintes representacións: *Manancial de fantasía*, de Alentía Teatro; *Eres único: teatro contra o bullying*, de A Mariña; e *Xogo revoltó*, de Marionetas Trécola.

Referencias varias:

- C. P. R., “Trécola cerra o ciclo de teatro de Castiñeiro Milenario”, *El Progreso*, “A Chaira”, 18 novembro 2018, p. 20.

Informa de que a compañía de marionetas Trécola será a encargada de pechar a sexta edición do Festival de Teatro de Castiñeiro Milenario coa representación “Xogo revoltó”, cuxo tema principal é o acoso escolar. A representación, que terá lugar no colexio de Baamonde o martes 20 de novembro, contará coa asistencia do alumnado deste centro así como do CEIP Virxe do Corpiño de Begonte.

Ben veñas Maio, XXIIª Semana teatral

Mostra teatral ofrecida polos alumnos dos Institutos de Ensino Secundario de Pontevedra na que se presentan pezas dos grupo de teatro dos centros de ensino da cidade. A edición de 2018, que tivo lugar entre os días 8 e 10 de maio estivo dedicada á figura homenaxeada no Día das Letras Galegas, María Victoria Moreno.

Boiro, Mostra de teatro Escolar

Mostra organizada pola Concellaría de Cultura do Concello de Boiro orientada aos centros de ensino. A edición de 2018 tivo lugar os días 20, 21, 22 e 23 de novembro na Casa da Cultura Ramón Martínez López de Boiro e contou coas seguintes representacións: *Rubicundo*, de Teatro dos Ghazafellos; *A danza da choiva*, de Elefante Elegante; *Pum, pum*, de Baobab Teatro; e *Ela*, de Caramuxo Teatro.

Referencias varias:

- J. C., “Comeza a mostra Teatro Escolar para os alumnos de Boiro”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Barbanza”, 20 novembro 2018, p. 32.

Informa do inicio desta mostra do Concello de Boiro.

Buxiganga, Circuitos

Organizado dende o ano 2008 polo Consello da Cultura da Área de Cultura da Deputación de Lugo e coa cooperación do Consello Asesor de Teatro, co obxectivo de achegar o teatro aos diversos concellos da provincia e realizar tamén accións formativas. Na edición de 2018 participaron 50 concellos que acolleron as actuacións dos 40 grupos de teatro amateur da provincia que se indican a seguir: Grupo Humorístico Trípode, con *A panxoliña máis fermosa*; Grupo de Teatro da Biblioteca Municipal, con *A farsa do Bululú*; A Rabela Teatro, con *As consultas do Doutor Baldomero* Bautista; Colectivo Cultural Ollomao, con *Enciclopedia Álvarez*; O Torques, con *Donde as dan as toman*; Os Baluros, con *Menciñeiro á forza*; Os Trocos, con *Farsa plautina*; A Mariña, con *Eres único: teatro contra o bullying*; Ardora Amor filial; O Bordelo, con *Depende*; Argalleiras Teatro, con *Comedia bífida*; Centro Teatral Faro-Miño, con *Langreira de amor*; Sacarina, con *Madialeva*; A Adala, con *Elixir de xuventude*; A Adala Infantil, con *Mamasiña que medo!*; Axóuxeres, con *Non casei con todos*; O Batán, con *Bicos de vinagre*; O Centiño, con *Zume de amorodios*; Pico do Castro, con *Matías está tolo*; Torta de Millo, con *Innoveitin... ou algo*; Achádego Teatro, con *Balas sobre Broadway*; Curuxan, con *Impropio*; Grupo de Teatro Down, con *Soño dunha noite de verán*; Hipócrata Teatro, con *Hotel desencanto*; Nostrum Cai, con *Romani ite domum*; Nova Escena Teatro, con *As fillas de Eva*; Os Palimoquiños, con *Borralliña*; Os Pinchacarneiros, con *A ola de ouro*; Teatro Lucho Hospital Xeral-Calde, con *O parto de Calandrino*; Ti e máis Eu Teatro, con *A troita do río...*

; Grupo de Teatro Afeccionado Monfortino, con *Os intereses creados*; Teatreir@s, con *Cumprimento de contrato*; A Peneda, con *A cea dos idiotas*; Escola de Teatro Falcatrueiros, con *As monxas e a María*; Alentía Teatro, con *Manancial de fantasía*; Metátese Teatro, con *O euromillón*; Unidade do Zono, con *Tren a Nápoles*; Lume Escénico, con *Hotel rosamar*; Grupo de Teatro Augas do Sil, con *Un día nas portas do ceo*; e Rebuldeira Teatro, con *Delicadas*

Cambados, Ciclo de teatro Infantil de

Ciclo de teatro realizado no Auditorio da Xuventude de Cambados que forma parte da iniciativa da Rede Galega de Teatros e Auditorios, Agadic. Na edición de 2018, celebrada durante os domingos de febreiro e marzo, representáronse as pezas *O segredo do tendal*, de Raquel Queizás; *Os Rockenstein* e *Os fabulosos Cleaners*, de Malasombra Producións; e a versión de Sherlock Holmes de Cayetano Lledó.

Cangas, XXXV^a Mostra Internacional de teatro Cómico e Festivo

Fundada en 1984 pola Asociación Cultural Xiria. Organizada pola Asociación Cultural Xiria, o Concello de Cangas e Ningures Produción. Está actualmente patrocinada pola Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC), Concello de Cangas, Deputación de Pontevedra, Frigoríficos del Morrazo e a Xunta de Galicia. Realiza unha programación internacional, estatal e galega, ademais de exposicións, obradoiros, encontros e eventos como o “Revoltallo en Pedra”, no que se dan cita moitas das asociacións culturais e artísticas de Cangas, ou as xornadas “Mulleres en Acción” (creadas no ano 2000). Durante esta mostra entrégase anualmente o Premio “Xiria”, co que se destaca o labor teatral dunha persoa ou a traxectoria dunha agrupación; este ano recaeu en Mabel Rivera. A edición de 2018, que se celebrou do 29 de xuño ao 8 de xullo no auditorio municipal, contou coa participación do Centro Dramático Galego, con *Divinas palabras revolution*; *A leituga* de EME2 Producións; *Na butaca [fantasía nº 3 en dor maior]* de Esther F. Carrodegua e Cía. ButacaZero; *Teatro invisible* de Materile Teatro. A programación infantil contou cos seguintes espectáculos: *Paraíso pintado* de Pepa Plana; *Nómades*, de Xarope Tulú. Tamén estivo presente a compañía italiana Lucchettino, con *Maghi per una notte*.

Referencias varias:

- Vanesa M. Sotelo, “Irmandade entre a MITCFC e o Singlot Festival”, *RGT. Revista Galega de Teatro*, “Festivals”, n.º 95, 2018, pp. 47-48.

No contexto dunha crónica sobre a cuarta edición do Singlot Festival celebrado en Cataluña, ponse en relación este evento coa Mostra Internacional de Teatro Comico e Festivo de Cangas do Morrazo aludindo a que ambos os dous pivotan arredor as artes escénicas e a comedia.

- Manuel Xestoso, “XXXV Mostra Internacional de Teatro Cómico e Festivo de Cangas. Isto non é unha crónica”, *RGT. Revista Galega de Teatro*, “Festivals”, n.º 95, 2018, pp. 45-46.

Achega un percorrido pola traxectoria da Mostra Internacional de Teatro Cómico e Festivo de Cangas co gallo da súa trixésimo quinta edición. No tocante á dramaturxia galega destaca as pezas *Laboratorio de estremenias* de Mónica Camaño ou *Silda e Hadrián*, de Casilda Alfaro e Adrián Ríos. Fai referencia á obra *Divinas palabras revolution* como peza de Chévere para o CDG e ao seu encadramento na definición de comedia e menciona tamén que tivo lugar a representación da obra *A leituga* a cargo de

Emedous.

- A. B. de Becerreá, “XXXV MITCF de Cangas do Morrazo”, *Tempos Novos*, n.º 255, “crónica”, agosto 2018, pp. 66.

Panorámica sobre as actuacións teatrais levadas a cabo durante 35 Mostra Internacional de Teatro Cómico e Festivo de Cangas do Morrazo. No tocante á literatura galega, dá conta da posta en escena das seguintes obras de temática seria con trazos de humor: *Divinas Palabras Revolution* do CDG arredor da moralidade, *A leituga* de EME2 Producións sobre a eutanasia, *Na butaca [fantasía nº 3 en dor maior]* de Esther F. Carrodegua e Cía. ButacaZero sobre o alzheimer e *Teatro invisible* de Materile Teatro sobre o teatro, a existencia e a morte. Tamén informa de que as obras cómicas con riscos maravillosos, de parodia, da pantomima ou da simulación foron: *Paraíso pintado* de Pepa Plana, *Nómades* da Cía. Xarope Tulu, o II Torneo de Dramaturxia de Galiza, cinguido á comedia breve, *Silda e Hadrián* de Casilda Alfaro e Adrián Ríos e *Monstruación* de Enconarte Producións.

Caranza, Ciclo de teatro Afeccionado “Domingos a escena”

Ciclo teatral organizado pola Concellaría de Cultura de Ferrol, coa colaboración da Deputación da Coruña e coordinado por Ti e Máis Eu Teatro. Celébrase no Centro Cívico de Caranza e durante a celebración outórgase o Premio do Público. A edición de 2018 tivo lugar durante os meses de novembro e decembro e contou coas seguintes representacións: *A cantante calva*, de Corifeo Teatro; *Pai, respóstame*, de Ti e Máis Eu Teatro; *Un caso complicado*, de Cantigas da Terra; e *As pretendentas do Rei Centolo*, de Bradomín Teatro. Ademais representárase para público infantil a peza *Un nadal de neve e soños*, de Ti e Máis Eu Teatro.

Carballiño, X Festival de títeres

Organizado pola Concellería de Cultura do Concello ourensán de Carballiño. A edición de 2018 celebrouse durante o mes de agosto e contou coa celebración de obradoiros da man dalgunhas das compañías participantes. Representáronse as pezas infantís *O soño do rato* e *Historias do mar*, de Títeres Intres; *Tita*, de Títeres Babaluva; *A familia unida*, de Micromina Teatro; *Ghop!*, de Teatro ao cubo; *Lolo e ratoa* e *Totilates*, de Trécola Teatro.

Carballo, Teatro en Ruta

Organizado pola concellaría de Cultura de Carballo o ciclo desenvolverase por cinco parroquias de Carballo (Cances, Rus, Verdillo, Sofán e Ardaña) durante o mes de novembro. A edición deste ano contou coas seguintes representacións: *Canto te quero* e *O fontaneiro*, de Vagalume Animación.

Carballo, Venres Culturais en

Programa cultural organizado polo Concello de Carballo que integra música, teatro, maxia, exposicións, cinema e outras actividades. A edición de 2018, celebrada dende febreiro até marzo, no Pazo da Cultura de Carballo e na Biblioteca Rego da Balsa, contou coa participación de A Panadería, con *Elisa e Marcela*; Ibuprofeno Teatro, con *Casa O'Rei*; e Teatro do Atlántico, con *Helena: xuízo a unha lurpia*. Tamén contou con dúas representacións para público infantil: *A galiña azul* de Tanxarina Teatro e *Danza da choiva*, de Elefante Elegante.

Carballo, Verán Cultural

Ciclo de teatro familiar organizado polo concello de Carballo (A Coruña), co apoio da Deputación da Coruña. A edición de 2018 tivo lugar no mes de agosto e contou coa actuación de Magín Blanco co seu espectáculo *A nena e o grilo*.

Cariño, XLIIª Mostra de Teatro Galego de

Mostra teatral para compañías profesionais e afeccionadas e para diversos tipos de público, que ten lugar no Auditorio Municipal do concello ferrolán. Na edición de 2018, celebrada entre o 11 e o 17 de agosto, participou Natalia Outeiro, co seu espectáculo *Pajarito. A vida tola*, e as compañías Culturactiva, coa peza *Saaabor!*; Contraproducións, con *Commedia. Un xoguete para Goldoni*; A Panadería, con *Elisa e Marcela*; Mofa e Befá, con *Cranios privilexiados... ou crítica da razón perralleira*; Redrum Teatro, con *A canción do elefante*; e Chévere, con *Río Bravo*. Tamén contou cos espectáculos para público infantil: *Pum, Pum!*, de Baobab Teatro; *Planeta Ardora*, de Trompicallo; *Lúa*, de Ghazafellos Teatro; *A horta de Balbina*, de María Fumaça.

Colorín, Colorado

Ciclo de teatro infantil promovido pola concellería de Cultura da Estrada. A edición de 2018 celebrouse os días 26, 27, 28 e 29 de decembro e contou cos seguintes espectáculos galegos *Retrete cabarete*, de O Retrete de Dorian Gray; *Baleadas*, de Traspediente e cos estranxeiros *Piedra a piedra*, de El Teatre de l'Home e *Screen man*.

Cultura no Camiño

Programa escénico e musical organizado pola Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, coa colaboración da Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC) e da Axencia de Turismo de Galicia. A edición de 2018 desenvolveuse nos concellos das rutas xacobeas dende o 16 de abril até o 30 de setembro cun total de 342 actuacións.

Referencias varias:

- X. M. Lema, “Teatro, cine, literatura y fotografía este mes en la Primavera Cultural”, *El*

Correo Gallego, “Área Compostela”, “Comarca de Santiago-A Barcala-Xallas”, 5 maio 2018, p. 28.

Informa da inauguración dunha nova edición da Primavera Cultural, organizada polo Concello de Santa Comba. Entre as actuacións, destácase a peza teatral *Enredando con Pakolas*, de Pakolas e *María e os ollos alabarados*, baseada nunha obra de María Victoria Moreno.

Daniel Cortezón, XVIª Mostra de Teatro Afeccionado ESTE ANO 2018 DEDICADO A PÚBLICO INFANTIL

Ciclo de teatro afeccionado levado a cabo no municipio de Ribadeo que recibe o seu nome do escritor ribeirense Daniel Cortezón Álvarez. A edición de 2018, que tivo lugar entre os días 14 e 28 de outubro, contou coa presenza de Trécola Teatro, con *Choruma*; A Adala Infantil, do grupo de teatro de Fazouro, con *Ai mamaciña, que medo*; e Agrupación Ollomao, con *Cabeza de dragón*.

Domingos do Principal, Ciclo de teatro Infantil de Pontevedra

Ciclo de teatro dirixido a un público familiar, que se vén organizando dende o ano 2000 como campaña teatral que parte da iniciativa do Concello de Pontevedra e do grupo Teatro Akatro, encargado, como especialista en teatro para a nenez, de seleccionar os espectáculos desta programación. Nas dúas primeiras edicións celebrouse durante os meses da primavera, pero a partir da de 2002 pasou a celebrarse no inverno. No ano 2018 as actuacións tiveron lugar entre o 21 de xaneiro e o 11 de marzo. Participaron as compañías galegas Ghazafellos, con *Rubicundo*; Píscore, con *Concerto singular*; Teatro ó Cubo, con *O faiado*. Tamén representaron pezas as compañías foráneas: Unahoramenos (Canarias), Mumusic Circus (Cataluña), Spasmo Teatro (Salamanca).

Referencias varias:

- Lucía D. Bóveda, “Tempo de gozar do mellor teatro”, *Diario de Pontevedra*, “*miniDiario*”, n.º 611, 21 xaneiro 2018, pp. 2-3.

Informa da inauguración do ciclo de teatro “Os Domingos do Principal” de Pontevedra. Esta edición contou con numerosas actividades teatrais, de danza, monicreques, etc. Entre as actuacións, destácanse as dos grupos Teatro dos Ghazafellos coa súa obra “*Rubicundo*”, Spasmo Teatro con “*Mundo Lirondo*” e Teatro ó Cubo con “*O Faiado*”.

- Cuca M. Gómez, “Fiestón en Ponte Caldelas”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 29 xaneiro 2018, pp. 34-35.

Entre outras actividades, informa da representación da peza *Rubicundo*, a cargo da compañía Ghazafellos dentro dos Domingos do Principal, e resume o seu argumento.

- Olga Fernández, “Amigoos’, nova cita dos Domingos do Principal”, *Diario de Pontevedra*, “*miniDiario*”, 11 febreiro 2018, p. 4.

Apunta que o espectáculo é “unha travesía xestual e musical” polas vidas de un home e unha muller que tecen un mundo “irreal de poesía e complicidade” con “momentos de delirio de disparate entre bailes e acrobacia”.

Escena en Familia

Ciclo de teatro de longa duración protagonizado por teatro de títeres e de actor que se celebra na sala compostelá Arteria Noroeste, organizado pola SGAE-Fundación Autor Santiago. Na edición de 2018 participaron as compañías galegas Larei Lará, con *Brancaneves e os 7*; e Caramuxo Teatro, con *Redondo*. Tamén contou coa participación das compañías foráneas APP Creacións, A La Sombrita, Gabriela González López, La Gaviota e Teatro Arbolé.

Estrada, VIº Festival de teatro Escolar da

Certame organizado pola Aula de Teatro Avelaíñas Teatro do IES Antón Losada Diéguez da Estrada, o clube de lectura Retelladores do Galiñeiro, a Asociación A Rapa das Bestas de Sabucedo, o equipo de Dinamización Lingüística, a Asociación Cultural A Fervenza de Ouzande e o Concello da Estrada. Na edición de 2018, celebrada o día 29 de abril, representouse o espectáculo *Un planeta literario máximo*, de Avelaíñas Teatro, Escola Municipal de Teatro de Laxe, Obradoiro Municipal de Teatro de Palas de Rei, Aula de Teatro CPI de Touro e Aula de Teatro do IES Antón Fraguas de Santiago.

FalaRedes

Ciclo de teatro familiar organizado pola Secretaría Xeral de Política Lingüística da Xunta de Galicia para a dinamización lingüística. No ano 2018 representáronse as pezas *Terrícolas igualiños, igualiñas*, de Os Bolechas; *Asubíos*, de Elefante Elegante; *A casa do terror*, de Son+d2; *Os Bolechas e o amigo Monte*, de Os Bolechas; *Enredando con Pakolas*, de Pakolas; e *Señora que pasea pola rúa con dous cans preciosos*, de Matrioska teatro.

Referencias varias:

- Luis Seoane, “Recta final de ‘Falaredes’ ata setembro en seis vilas”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 27 xullo 2018, p. 37.

Apunta que o programa de dinamización lingüística FalaRedes se despide coas funcións *Os Bolechas e o amigo Monte* e *A casa do terror*, de Xoán Curiel, ademais de indicar onde se pode atopar información do evento en Internet.

Familirúa

Organizado polo Concello da Coruña no marco das festas de María Pita. A edición de 2018, celebrada polas rúas da cidade entre o 1 e o 16 de agosto, contou cos seguintes

espectáculos: *Brinca vai! De aquí e acolái*, de Paco Nogueiras; *AsacoCirco*, de Asaco Circo Show; *Romaría*, de Raquel Queizás; e *Música de contos*, de Marian Ledesma.

FESTEIA, III Ciclo de teatro de Obxectos e Monicreques

Festival de teatro orientado ao público familiar que se celebra desde 2016 promovido pola Concellería de Cultura do Concello de Ferrol. A edición de 2018, que tivo lugar entre os meses de outubro e novembro, contou coas seguintes representacións: *A galiña azul* de Tanxarina; *O soño na gaiola*, de Títeres Alakrán; e *Brancaneves*, de Títeres Cachirulo.

Festiclown

Festival internacional de clown que comezou en Galicia e que pouco a pouco, desde o 2011, foise expandindo a diferentes cidades do mundo. A edición galega de 2018 tivo lugar, por cuarto ano consecutivo, en Vilagarcía de Arousa, concretamente entre os días 9 e 13 de agosto, e contou cos seguintes espectáculos: *Saaabor!*, de Culturactiva; *Código*, de Dani García; e *Animacreques*, de Catropés.

FIOT, XXVIIº Festival Internacional “Outono de teatro” de Carballo

Organizado pola Asociación Cultural Telón e Aparte, baixo a dirección do seu presidente, Alberto Sueiro, e a Concellaría de Cultura do Concello de Carballo. A partir da edición de 2002 pasou a se denominar “FIOT”. Acolle representacións teatrais, contacontos, actuacións musicais e distintos tipos de *shows*. Na edición de 2018, celebrada dende o 28 de setembro até o 31 de outubro, concedeuse o galardón honorífico “Xogar de Outono” a Miguel de Lira. Participaron as compañías galegas Contraproducións, con *Commedia*; Carlos Blanco e Xosé A. Touriñán, con *Somos criminais*; Manoliño Nguema, con *Ngoan ntangan, dous mundos que se tocan*. Tamén estiveron presentes as compañías foráneas Ron Lalá (Madrid), La Joven Compañía (Madrid), La Tristura (Madrid), Pentación espectáculos (Madrid), La Trócola Circ (Valencia), Suttotos (Arxentina), Compagnia Baccalá (Suíza), Serena Producciones (Madrid), La Abducción e Buxman Producciones (Madrid), El Pavón Teatro Kamikaze (Madrid) La Zona (Madrid) Asemade, no marco deste festival, tivo lugar o IX Ciclo OTNI e a XVIII edición Rúa dos Contos. O Ciclo OTNI, mostra teatral destinada a proxectos de carácter máis contemporáneo, contou coas compañías Théâtre national de Wallonie-Bruxelles, Theatre Lliure, Teatros del Canal (Bélxica, Cataluña e Madrid), Borja Fernández (Galicia), con *Salvador*; e Íntims Produccions (Cataluña) Na XX edición Rúa dos Contos, ciclo celebrado en locais de hostalería, ademais de monólogos e música, representáronse as pezas galegas *Contos de contrabando*, de Avelino González; *Como ser armario empotrado*, de Marcos Pereiro; *En crudo*, de Peter Punk; *Como cho conto*, Cándido Pazó; e *Historias da fronteira*, de Lois Pérez; *Papar sen cancelas*, de Isabel Risco, Pedro Brandariz e Fran Rei; *A musicleta*, de Pulpiño Viascón; e *Camaré sonambulante*, de Antón Coucheiro.

Referencias varias:

- Marta López, Cristina Viu, “Carballo, meca del teatro en Galicia con la 27.ª edición del festival de otoño FIOT”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 11 outubro 2018, p. 37.

Dá conta da programación da 27ª edición do Festival Internacional Outono de Teatro (FIOT). Destácase a actividade Rúa dos Contos a cargo de David Amor, Monoulous Dop e o trío formado por Isabel Risco, Pedro Brandariz e Fran Rei, que conta con monólogos que se desenvolverán en diferentes establecementos de Carballo.

Galicia Escena Pro, Vª Mostra de artes escénicas

Organizada dende 2013 pola Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC) en cinco espazos de Santiago de Compostela: o Salón Teatro, o Auditorio da Universidade, o Teatro Principal, a Fundación SGAE e o Auditorio Abanca. A edición de 2018 celebrouse entre os días 11 e 14 de xuño e contou coas seguintes pezas e compañías: *A leituga*, de Eme2; *Casa O'Rei. Traxicomedia gastronómica*, de Ibuprofeno Teatro; *Cranios privilexiados... ou a crítica da razón perralleira*, de Producións Teatrais Excéntricas; *Elisa e Marcela*, de A Panadaría; *Fillos do sol*, de Contraproducións; *O rei morre*, de Sarabela Teatro; e *O servidor de dous anos*, de Talía Teatro. En canto á oferta teatral para público familiar, as propostas seleccionadas son *A galiña azul*, de Tanxarina; *Bathtime*, de Katarsis Educación-Teatro; *Patapatum*, de Elefante Elegante, e *Planeta Ardora*, de Títeres Trompicallo. Ademais, o festival desenvolve unha sesión dedicada a que diferentes compañías presenten aos programadores un avance dos proxectos nos que están comezando a traballar cara á vindeira temporada. Nesta edición os títulos escollidos foron *Alma (non é hippie)*, de Colectivo Verticalia; *Anatomía dunha serea*, de Iria Pinheiro; *Arnoia, Arnoia: o circo da casa pequena*, de Quico Cadaval; *Auga que non vas beber*, de Inacio Vilariño; *Cinco mulleres que comen tortilla*, de Javier Lojo; *In Between*, de Mikel Arístegui; *Insumisión*, de Gema Ulloa; *Involución*, de Alfredo Muíño; *Liberto*, de María Vázquez; e *Sofía e as postsocráticas*, de Marta Pérez.

Galicreques, XXIVº Festival Internacional de Títeres

Este festival vense organizando dende o ano 1996 en Santiago de Compostela pola Asociación Barriga Verde, baixo a dirección de Xurxo Rey. Dende o ano 1998 comezou a levar representacións a outras cidades galegas como Lugo, Betanzos e Pontevedra. Actualmente, o festival ten lugar en Lugo, Compostela e mais os concellos pertencentes ao Consorcio das Mariñas. A asociación organizadora contou co patrocinio de cada un dos Concellos nos que se celebrou e, dende a edición de 2000, co apoio do IGAEM (Instituto Galego de Artes Escénicas e Musicais), agora substituído pola AGADIC (Axencia Galega das Industrias Culturais, e o INAEM (Instituto Nacional de Artes Escénicas y Musicales). O nome de “Galicreques” adoptouno no ano 2002. As representacións están divididas en dous apartados: Títeres nos Teatros, que teñen lugar nas diferentes salas; e Títeres na Rúa, que se desenvolven nas prazas e barrios dos concellos participantes. Na edición de 2019, que tivo lugar entre o 13 e o 21 de outubro, contou coa participación de *Toque de caixa e Alforria* pasarrúas de Boca de Cao; *Orellas de Trapo*, de Títeres Brincadeira; *Cantamos?*, de Luís Vallecillo; *As xeneraldas da Ulla*, de Títeres Cachirulo; *Réquiem por un monicreque*, e de Os Monicreques de Kukus; *Auga que non vas beber*, de Fantoques Baj..

Gondomar, Nadal,

Mostra de teatro de títeres para toda a familia organizadas polo concello de Gondomar para celebrar o Nadal. Na edición de 2018 representáronse para público infantil *O mundo máxico de Pinocho*, de Educa Teatro Producións e *O conto de Azuzaina*. Para o público adulto representouse o espectáculo *Eroski Paraíso* de Chévere.

Gran teatro para os máis pequenos, II

Organizado polo Centro Dramático Galego no Salón Teatro de Santiago de Compostela. A edición de 2018, celebrada entre os meses de decembro e xaneiro, contou cos seguintes espectáculos: *A casa do avó*, de Tanxarina Teatro; *Ela*, de Caramuxo Teatro; e *Animais de compañía*, de Teatro do Noraeste.

Intercentros, XXXIIIº Certame de teatro

Ciclo teatral que se celebra na cidade de Santiago de Compostela e galardoa a grupos de teatro de centros escolares. A edición de 2018 celebrouse os días 7, 8, 21 e 22 de maio. Participaron o IES Eduardo Pondal, coa peza *Odisea*; o CPI Plurilingüe Eusebio Lourenzo Baleirón (Dodro) con *A arboriña de Nadal*; o IES Rosalía de Castro, con *Pelagatos* e *Ágora*; IES Antón Fraguas, *Universo de lectura* e *As instancias da morte*; o IES Pontepedriña, con *Over the rainbow*; o IES Xelmírez I, con *Punto de fuga*; o CPI Dices-Rois, con *A taberna do Chato*; o CEIP de Roxos, con *Restaurante Farruco*; O CEEPR Aspanaes, con *Así é o meu corazón*; o Colexio San Jorge, con *Monstros*; e o CEIP López Ferreiro, con *Rillotes*.

Itineranta, IX Festival de Espectáculos de Rúa Itinerantes

Programa de animación teatral de rúa organizado pola concellería de festas do concello de Pontevedra. A edición de 2018 celebrouse entre os días 7, 8 e 9 de agosto. Nela representáronse pezas como *Psycodelia*, de Troula Animación; e *A tropa do Doutor Milagre*, de Inventi Teatro. Participaron tamén as compañías foráneas Asaco Producciones (Mérida), Yera Teatro (Granada), Remue Menage (París, Francia), Scura Splats (Castellón), Discípulos de Morales (Badalona) e Bambolea (Madrid).

Referencias varias:

- Sara Vila, “O circo, o lume e o teatro tomarán a cidade”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, 4 agosto 2018, p. 50.

Ofrece a programación e rutas da IX edición de Itineranta que se celebra en Boa Vila co obxectivo de animar a participación da xente na rúa.

Laxe, XIª Mostra de Outono de teatro do Concello de

Organizada pola Concellería de Cultura do Concello de Laxe en colaboración coa Asociación Folerpas Teatro. A edición de 2018 os días 21 e 28 de outubro e 4 e 11 de novembro no salón de actos municipal. As pezas representadas este ano foron: Os

fabulosos cleaners, da Compañía Malasombra; *2010*, de Sen Cancelas Teatro; *Dora e Lola*, de Metatese Teatro (Palas de Rei); e *Cambiouche ben o conto*, do Grupo de Teatro APEM (Carballo).

Lugo-Ourense, XVIIIª Mostra de teatro Grecolatino

Festival organizado pola asociación Prósopon, a sección galega da Sociedade Española de Estudos Clásicos e o Concello de Lugo. Ten como obxectivo achegar o teatro grecolatino aos mozos de Educación Secundaria e Bacharelato. A edición de 2018 de Lugo, celebrada o 5 de marzo no Auditorio Gustavo Freire, contou coa representación das pezas *Hécuba* de Eurípides e *Miles gloriosus* de Plauto a cargo de Noite Bohemia (A Coruña). A edición de Ourense, celebrada os días 9 e 10 de abril no Auditorio Municipal, contou coas pezas *Anfitrión*, de Plauto, a cargo do Grupo Noite Bohemia (Coruña).

Malpica, XIVª Mostra de teatro de

Organizada pola Consellería de Educación e Cultura do Concello de Malpica. A edición de 2018, que tivo lugar do 26 de outubro ao 30 de novembro, acolleu as representacións seguintes: *Falar sen cancelas*, de Culturactiva; *O caso é ter saúde*, de Malasombra Producións; e *Fillos do sol*, de Contraproducións. En canto á programación infantil dentro da Mostra a programación contou con *Danza da choiva*, de Elefante Elegante; *A casa do Terror*, de Xoán Curiel e a Banda do Verán; e *Sopa de sapo*, de Talía Teatro.

Mámoa de Luou, XIXº Mes do teatro da

Ciclo organizado pola Asociación Cultural A Mámoa de Luou, Teo. A edición de 2018, celebrada entre o 4 e o 25 de novembro, contou coa participación das compañías de Fantoques Baj, con *Auga que non vas beber*; O Aturuxo de Malpóneme, con *Terapia de Bar*; O Grupo de Teatro Xuvenil do Concello de Teo, con *A vida nun fío*; e Chumpá Teatro, con *Intocables. A comedia*.

María José Jove, XVIº Festival de títeres

Organizado pola Fundación María José Jove e o Concello da Coruña a través do Instituto Municipal Coruña Espectáculos (IMCE). É unha continuación do Festival de Teatro e Cine infantil iniciado no ano 2003. Nesta edición de 2018 celebrada os días 27 e 28 de decembro tanto na propia Fundación María José Jove como no Forum Metropolitano, participaron as compañías galegas Títeres Cachirulo, con *Alicia no país das marabillas* e Fantoques Baj, con *O castiñeiro do Apalpador*. Tamén participaron as compañías foráneas El Retrete de Dorian Gray, APP Creacións,

MIT, XXXIVª Mostra Internacional de teatro de Ribadavia

Mostra de teatro creada en 1973 baixo o nome Mostra de Teatro Abrente. Organizada pola Concellaría de Cultura do Concello de Ribadavia, está dirixida por Roberto Pascual

e ten como marco a Praza Maior de Ribadavia, o Auditorio do Castelo dos Sarmientos e as rúas do barrio xudeu, así como a Igrexa da Madalena ou mesmo outras rúas e prazas da vila. Dende o ano 2000, ao longo do transcurso da Mostra, o público pode elixir a mellor obra representada, que é galardoada cunha figura representativa que se entrega no último día da mostra e que supón a invitación para participar na seguinte edición. A edición de 2018, celebrada entre os días 14 e 22 de xullo, contou coa presenza das compañías galegas Contraproducións, con *Commedia, un xoguete para Goldoni*; Inventi Teatro, con *A tropa do Doutor Milagre*; A Panadería, *Elisa e Marcela*; Teatro do Vilar, con *Non se chora*; e das compañías foráneas La Trocola (Valencia), Pippo Delbono (Italia), Micomisión (Madrid), Projecto EZ (Portugal), Los Colochos (México), Euroscena (Castilla La Mancha e Madrid), Teatre Tot Terreny (Cataluña), Rodrigo Cuevas (Asturias), Blind Summit Theatre (Reino Unido). Ademais representáronse para o público infantil as pezas *A gata con zocos*, da Cova das Letras e Banda La Lira de Ribadavia.

Referencias varias:

- Mónica G. Bellver, “Teatro en Ribadavia”, *“O SIL, “Cultura”,* xullo 2018, p. 29.

Informa da chegada dunha nova edición da MIT de Ribadavia, sobre a que comenta a programación, un festival cuxas liñas mestras son, apunta, a comedia, o musical, as linguaxes híbridas e a diversidade.

- Eufrasio Lucena Muñoz, “MIT de Ribadavia. Amor e compromiso pola escenografía made in Galicia”, *RGT. Revista Galega de Teatro*, “Festivals”, n.º 95, 2018, pp. 49-51. No contexto dun artigo sobre os recoñecementos á escenografía galega na trinta e catro edición da Mostra Internacional de Teatro de Ribadavia (MIT-Ribadavia) menciona a figuras relevantes da literatura galega que desenvolveron as súas actividades nese eido como Luís Seoane, Roberto Vidal Bolaño ou Camilo Díaz Baliño. No tocante á dramaturxia galega, alude ás compañías Chévere, Matarile, A Panadaría ou ao CDG. Tamén fai referencia ás obras *Martes de Carnaval*, *O feo*, *Tras Tannhäuser* ou *O mundo Persistente*.

- Afonso Becerra de Becerreá, “34 MIT Ribadavia. Cada ano, mellor”, *Tempos Novos*, n.º 255, “crónica”, agosto 2018, pp. 62-65.

Panorámica sobre as actuacións teatrais levadas a cabo durante a 34 MIT Ribadavia 2018. No tocante á literatura galega, destaca a posta en escena de *Commedia, un xoguete para Goldoni* e fai referencia á súa estrea vinte e cinco anos antes na Mostra de Ribadavia. Sinálase que se trata dunha peza dirixida por Cándido Pazó e que constitúe unha mostra de comedia italiana. Salienta que a temática da peza xira arredor das aventuras dun protagonista que deixa de lembrar a conta dun anel e sublíñase o seu carácter cómico e metateatral. Dá conta tamén da posta en escena da obra *Elisa e Marcela* a cargo da compañía teatral A Panadaría. Alúdese a que a peza foi galardoada cos Premios María Casares e á grande cantidade de postas en escena da mesma. Explica que a obra gañou o Premio do Público desta 34 MIT e que se trata dunha comedia convencional cun enfoque queer e destácase o seu carácter fragmentario así como a mestura que se leva cabo nela de teatro físico, musical ou da pantomima, entre outras modalidades. Di que a obra presenta o primeiro matrimonio rexistrado entre mulleres e na fuxida que esta unión ocasionou. Apúntase que a peza *O día no que bicar a terra* de Avelina Pérez gañou o 13

Premio Abrente.

MITEU, XXIIIª Mostra Internacional de teatro Universitario Galego

Mostra que tivo a súa orixe en 1994, organizada pola Aula de Ourense baixo o nome de I Mostra de Teatro Galego Universitario de Ourense. En 1996 pasou a constituírse na I MITEU (Mostra Ibérica/Internacional de Teatro Universitario). Entre os seus obxectivos están potenciar o intercambio artístico entre grupos galegos e grupos da Península ou de fóra dela. Celébrase anualmente no Teatro Principal, aínda que tamén sae por veces a outros lugares. Ao remate das funcións establécese un coloquio sobre a obra e sobre as distintas xestións dos grupos universitarios. Está organizada pola compañía Sarabela Teatro xunto coa Aula de Teatro Universitario de Ourense Maricastaña, baixo a dirección de Fernando Dacosta e a coordinación de Elena Seijo. Conta tamén co patrocinio da Universidade de Vigo, a Área de Cultura do Concello de Ourense e a Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC). Dende 1999 celébrase tamén o “Premio de Dramaturxia Carlos Couceiro”, que na edición de 2011 engadiu a figura de Begoña Muñoz ao seu nome, para premiar con 600 euros unha das compañías participantes, ademais dos premios do público e da MITEU de cada edición: outorgado este ano na Aula Universitaria de Lugo e a súa peza *WK*. Posteriormente engadiuse un novo premio, á mellor resolución técnica, denominado “Susó Díaz”, que este ano recaeu en Manolo Alcántara. Ademais, a organización do festival otorgou o seu premio especial a Tareixa Campo. Na edición de 2018, que se celebrou entre o 12 e o 28 de abril participaron as compañías galegas Rosaura (Aula de Teatro Universitaria de Ourense), con *Sen pés nin cabeza*; Cordelia (Aula Universitaria de Ourense), con *A nosa cociña*; Compañía de Teatro USC, con *Wk*; Contraproducións SL, con *O tolleito de Inishmaan*; Aula de Teatro da USC, con *Pasar por Nida*; Aula de Teatro da UVI, con *Paraíso*; e Palimoco Teatro, con *Medea, salvaxe?*. Ademais representouse, para o público infantil, a peza *(Du)as viaxes de Gulliver*, de Geppeto (Aula de Teatro Infantil de Ourense).

Referencias varias:

- C. M., “A retransca de Quico Cadaval abre a MITEU”, *La Región*, “Ciudadanos”, 12 abril 2018, p. 16

Informa da inauguración da 23ª edición da Mostra Internacional de Teatro Universitario de Ourense (MITEU) no Teatro Principal de Ourense. A programación conta con 28 espectáculos e abranguerá ata o 28 de abril.

Monecadas, V Festival

Organizado polo Concello de Brión e Titiriteiros da Comarca. A edición de 2018, celebrada durante o mes de setembro na carballeira de Santa Minia, contou coa presenza das compañías Títeres Cachirulos con *A cabeza do dragón*, Viravolta Títeres con *O galo Quirico e os seus amigos*; e Fantoques Baj, con *Tío Miseria*.

MOTECES, XIIª Mostra de teatro de Ensino Secundario

Organizada por primeira vez no ano 2002 pola área de Educación, Universidade e Xuventude do Concello de Ourense en colaboración co Instituto Blanco Amor, naceu coa vontade de establecer un espazo na cidade para o teatro que nace nos centros de ensino, ao tempo que dar proxección e incentivar o labor desenvolvido por estes escolares. A edición de 2018 celebrouse entre os días 3 e 11 de maio no salón de actos da Escola Municipal de Artes Escénicas. Participaron os seguintes grupos teatrais de alumnado dos seguintes centros: o IES Lagoas, con *Alicia*; o CPR Santo Ángel, con *Superhéroes*; e o IES Universidade Laboral, con *Vocación de Adrián Silva*.

MOTESMO, XXIIª Mostra de teatro de Ensino Secundario do Morrazo

Conta co patrocinio da Deputación Provincial de Pontevedra, dos concellos de Marín, Bueu, Cangas e Moaña, así como de Caixanova. Colaboran tamén a APA do Colexio de San Narciso de Marín, Kalandraka Editora, Editorial Anaya, Edicións Xerais de Galicia e o Centro de Recursos de Bueu. Nela participan grupos de teatro de colexios e centros de bacharelato desta comarca e ao seu redor organízanse outro tipo de actividades como conferencias e actuacións teatrais fóra de concurso. A edición de 2018, que tivo lugar do 25 ao 27 de abril, contou coa participación do grupo A Réplika de María, unha coprodución do Obradoiro de Teatro IES María Soliño e o grupo de teatro A Réplica do IES Rodeira con *Arredor de ti*; Comediantes anónimos, do IES Johan Carballeira de Bueu, con *Vodkavil*; Grupo Dramátic@s de A Paralaia, con *Comedia bífida*; grupo de teatro do IES As Barxas, con *Fobofobias*; e Asmpasim, con *Sons e silencios*.

MOTI, XVª Mostra de teatro Infantil de Ourense

Mostra organizada polo concello, o Teatro Principal e a Universidade de Vigo (campus de Ourense), dende o ano 2004 co obxectivo de converterse nunha oferta cultural máis da cidade de Ourense para o público infantil nas datas de Nadal. Dirixida por Fernando Dacosta ten como escenarios o Teatro Principal e o Auditorio e a Universidade de Ourense. Parte da recadación destínase a UNICEF. A edición de 2018, celebrada o día 21 e do 26 ao 30 de decembro, contou coa participación das compañías Caramuxo Teatro, con *Ela*; Tanxarina Teatro, con *A galiña azul*; Eme2 Producións, con *Contacreques*; e Elefante Elegante, con *Danza da choiva*. Tamén asistiron as compañías La Espiral Mágica (Madrid), Jean Philippe Kikolas (Castela e León), Markeliñe (Euskadi) e We Tum Tum (Portugal).

Narón e Ferrol, XXXIV Mostra de teatro Infantil e Xuvenil de

Organizada por primeira vez en 1998, quere achegar o teatro a miles de escolares do Concello de Narón durante o mes de novembro, á vez que recuperar a vella mostra infantil “Xeración Nós”, que celebraban dende 1984 os sete concellos da Mancomunidade. Durante os anos 2001 e 2002 sumouse á organización o Padroado de Cultura do Concello de Ferrol e contou coa colaboración do Instituto Galego de Artes Escénicas e Musicais (IGAEM), agora substituído pola Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC), e da Deputación da Coruña. A edición de 2018 tivo lugar entre finais de outubro e finais de novembro e contou coas seguintes compañías: Tanxarina Teatro, con *A galiña azul*; Teatro dos Ghazafellos, con *A nena e o grilo*; e Talía Teatro, con *Bicos con lingua*.

Negreira, Ciclo de teatro de

Organizado polo Concello de Negreira en colaboración coa Deputación da Coruña chega representacións de grupos afeccionados e profesionais. A edición de 2018 desenvolveuse durante os meses de abril, maio e xuño. Contou coa participación de Aturuxo de Melpómene, con *Misterios*; Ainé Produccións, con *Os coleccionistas*; Malasombra Teatro, con *O caso é ter saúde*; Metátese Teatro, con *Dora e Lola*, Ainé Produccións, con *A culpa é do sistema*; Aquelando Teatro, con *Lisístrata*; e Debullando Teatro, con *E ti, de quen ves sendo*. Ademais, a programación infantil contou coa Escola Municipal de Teatro de Negreira, coa peza *Selfies a Go Go*; e coa Escola Municipal de Teatro de Negreira, con *Asemblea de ratos* e *O cerebro tolo*.

Noia, IIª Mostra de teatro Infantil e Xuvenil

Organizada polo Concello de Noia en colaboración coa Deputación. A edición de 2018 celebrouse durante os días 21, 22 e 23 de setembro no Teatro Coliseo Noela e contou coa participación da Agrupación Teatral Criaturas, con *As salvaxes*; co Grupo de Teatro A barquiña azul, con *Nunca xulgues un libro pola súa portada*; Teatrando Alecrín, con *Feliz 1990!*; e a Asociación Matacandís de Teatro Noia, con *Quen anda aí?*

Núbebes, VI Festival das

Organizado pola compañía Baobab co apoio do Concello de Pontevedra. Preséntase como un festival de artes escénicas para bebés e familia, con teatro, contos, música, danza e obradoiros. A edición de 2018 celebrouse os días 21, 22, 23, 29 e 30 de setembro en distintos espazos da cidade de Pontevedra. Participaron as compañías Baobab Teatro, con *Durme Roque, durme* e *Puño Puñete*; Atenea García, con *Bichocas*; Caramuxo Teatro, con *Redondo*; Eugenia Manzanera, con *Historias con Candela*; Charo Pita, con *A pitiña Cocoricoricoricó*; Xarope Tulú, con *A miña primeira viaxe*; e Caxoto, con *Levántate, Xan!!*

Referencias varias:

- Belén López, “A cidade dos bebés”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 23 setembro 2018, p. 12.

Dá conta da inauguración da 6ª edición do Festival de Artes Escénicas para Bebés e Familias de Pontevedra, Núbebes. A programación contou con diferentes espectáculos da man da compañía Baobab con *Durme, Roque, durme*, o espectáculo de contacontos de Atenea García *Bichocas* e Caramuxo Teatro con *Redondo*.

Nun Local, IIIº Festival

Iniciativa comunitaria e independente que integra música, teatro, danza, monólogos, cabaret, maxia e poesía. A edición de 2018 tivo lugar o 15, 16, 17 e 18 de marzo en

diferentes espazos do casco vello da cidade e Vigo e contou coa presenza de Moito Morro Teatro, coa peza de microteatro *A boneca*; e SOS, de Careco Teatro. Tamén contou cunha programación orientada a público infantil que contou coa peza, *Tilintilona*, de O Baúl da Tía Lola.

Ordes, Verán Cultural

Ciclo de teatro familiar organizado polo concello de Ordes (A Coruña). A edición de 2018 tivo lugar entre o día 1 e o 17 do mes de agosto. Representáronse o espectáculo de clown *Ritmo refugallo*; a peza para bebés *A alfombra máxica*, de Títeres Babaluva; o espectáculo de monicresques *As mil e unha noites*, de Teatro dos Ghazafellos; e o espectáculo *Xan Perillán compra queixo, compra pan*, de Monicreques Kukas.

Oroso, Outono Cultural de

Organizado polo Concello de Oroso no Centro Cultural de Sigüeiro. A edición de 2018, celebrada durante os meses de outubro, novembro e decembro, incluíu diversas actividades: música, danza, maxia, exposicións e teatro. No tocante ao teatro contou coa participación de Butaca Zero, coa peza *Camiños*; e Culturactiva, con *Sénior*. Tamén contou cunha programación infantil da man de Trompicallo, coa peza *O día que chegou unha nube e choveu* e Malasombra Producións, con *Os Rockenstein*.

Outes, Outono teatral de

Ciclo organizado polo Concello de Outes. A edición de 2018 celebrouse do 30 de setembro ao 22 de decembro no auditorio da Casa da Cultura e contou coas seguintes representacións: *O furancho*, de Ibuprofeno Teatro; *A leituga*, de Eme2; *Alegría na corte*, de Teatro Galego de Berna; *Commedia*, de Contraproducións; *Maniféstate!*, de Andaravía Teatro; *Romeo e Xulieta*, de Teatro Airiños; e *Autoestopista intergaláctico* e *Arnoia*, de Pistacatro Productora de Soños. Ademais, tamén houbo unha programación infantil no que participaron as seguintes compañías: Elefante Elefante, con *Danza da choiva*; Magín Blanco, con *O camiño dos paxaros*; Pérez & Fernández, con *O poder de Amabel*; Teatro dos Ghazafellos, con *Bon appetit*; Teatro ó Cubo, con *O faiado*; Paco Nogueiras, con *Brinca, vai!*; e Urdime S. Coop. Edega, con *Martiña Soñadora*.

Palas de Rei, XIX^a Mostra Internacional de Teatro Amador “teatro no camiño de Santiago”

Mostra de teatro afeccionado organizada polo Grupo Metátese Teatro e a sociedade cultural “Orden de donas e cabaleiros do priorado de Vilar de Donas: Os lobos”. Levada a cabo a través do Centro de Documentación e Interpretación da Ulloa, esta mostra, que foi creada coa finalidade de achegar o traballo de grupos afeccionados galegos e foráneos, conta asemade coa colaboración do Concello, a Concellería de Cultura e a Deputación. Na edición de 2018, celebrada entre os días 23 de agosto e 2 de setembro, entregouse o Premio Careón ao escritor e dinamizador da cultura galega Carlos Callón e o Premio Máscara ao grupo teatral Chévere pola súa traxectoria. Participaron os grupos Caxigos

Teatro (Curtis), coa peza *Os supergaleguistas*; Debullando Teatro (Negreira), coa peza *E ti de quen vés sendo?*; Soledad Felloza, con *Xeografía do imaxinario*; Son d'Aldea, con *As novas na aldea*; Grupo de Teatro da Biblioteca Municipal de Antas de Ulla, con *A farsa do bululú*; *Nas mans dos contos*, de Alentía Teatro; e *Fíos!*, de Metátese Teatro.

Referencias varias:

- Mónica Vázquez, “Teatro Amador, en Palas”, *La Región*, “La Revista”, “Con Arte”, 31 agosto 2018, p. 15.

Dá conta da 19ª edición da Mostra de Teatro Amador de Palas de Rei na que participaron diferentes obras: *Xeografía do imaxinario*, a cargo do grupo Soledad Felloza; *As novas na aldea*, do grupo Son d'aldea xunto con Metátese Teatro e *A farsa do bululú* do Grupo de Teatro da Biblioteca Municipal de Antas de Ulla.

Pequespectacular, XVI Edición Nadal

Ciclo de espectáculos para un público familiar organizado polo concello de Carballo para as datas de Nadal. A edición de 2018 celebrouse entre 12 e o 28 de decembro e participaron as seguintes compañías: a galega Gramola Gominola, con *Cancións para desafinar*, a rioxana El Perro Azul, con *Peter Pan y Wendy*; e o mago Cayetano Lledó coa súa versión de Sherlock Holmes.

Plis Plas, IIº Festival

Iniciativa de *Plis Plas*, *la guía de los niños* e a Escola de Música Mundo Sonoro que conta co patrocinio do Concello de Vigo e da Deputación. O festival inclúe espectáculos teatrais, concertos, obradoiros, contacontos e xogos. Na edición de 2018 que se celebrou durante os días 12 e 13 de maio en Navia déronse as seguintes representacións: *Illas e camiños*, de Magín Blanco; *A música da auga*, de Servando Barreiro e Anxo Moure; *Asacocirco Show*, de AsacoCirco; *Brinca vai! De aquí e acolá* e *Bule, bule*, de Paco Nogueiras; e *Peor imposible*, de Peter Punk.

Poio Escena, IVº Ciclo de teatro

Ciclo de teatro afeccionado organizado pola SCD de Raxó, a SCD de Samieira e a asociación Armadiña de Combarro, en colaboración co Concello de Poio. Desde a edición de 2013 cambiou o formato, pasando de celebrarse nun mes a ofrecer un programa ao longo de medio ano con representacións o último venres de cada mes. Así, na edición de 2018 tiveron lugar as seguintes representacións: *A mirada das...bolboretas!*, de Lohengrín Teatro; *Ubú*, de Moura Teatro; *A ópera de a patacón*, de Avelaíño Teatro; *A fermosa Dorotea*, Fonte da Tella.

Ponteatro, IVº Ciclo

Ciclo teatral organizado polo Concello de Pontevedra que se desenvolve no Teatro Principal. A edición de 2018, celebrouse entre o 4 outubro e o 20 de decembro e contou coas seguintes compañías: Eme2, con *A leituga*; A Panadería, con *Elisa e Marcela*; Redrum Teatro, con *Invisibles* e *Estás aí?*; e Grupo Chévere con *Goldi libre*. Tamén se representou para público infantil a peza *Tropical*, de Elefante Elefante.

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Son protagonistas del...¡presente!”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, 27 outubro 2018, pp. 62-63.

Infórmase da representación da peza *Goldi Libre!* por parte da compañía Chévere ao abeiro do ciclo Ponteatro.

As Pontes, Nadal

Mostra de teatro e doutras actividades lúdicas para toda a familia organizadas polo concello coruñés de As Pontes para celebrar o Nadal. Na edición de 2018 tivo lugar o espectáculo de monicreques *O castiñeiro do Apalpador*, de Fantoques Baj.

Porriño, Ciclo de teatro Afeccionado do

Ciclo de teatro afeccionado do Porriño dentro do circuito da Federación Galega de Teatro Afeccionado (FEGATEA). A edición do 2018 tivo lugar os días 8 e 9 de xuño e contou co espectáculo *En venda*, de O Trasno Teatro e *Quero ser maior*, de Axouxere Teatro.

Porriño, Circuito Galego de teatro Amador de

Organizado pola Asociación Cultural Papaventos, coa colaboración da Federación Galega de Teatro Afeccionado (FEGATEA) no centro cultural do Porriño. Na edición de 2018, celebrada entre o 8 e o 17 de xuño, participaron as compañías O Trasno Teatro, coa peza *En venda*; Axouxere Teatro, con *Quero ser maior!*; Max Teatro, con *Cousas de matrimonio*; e Andaravía Teatro, con *Moito barullo e poucas carolas*. Tamén contou cunha representación para público infantil da man de Atrezo Teatro coa peza *As laranxas... non, non... cala*.

Porto do Son, Novembro Cultural

Organizado polo Concello de Porto do Son, inclúe espectáculos musicais e teatro. A edición de 2018, celebrouse durante o mes de novembro na Casa da Cultura de Porto do Son. Contou coa participación das compañías Grupo de Teatro de Ribeira, con *Cousas de Castelao*; e Contraproducións, con *Nacidas libres*. Ademais tamén se representou a peza *Os Rockenstein*; de Malasombra Producións.

Rianxo, Outono Cultural de

Organizado pola Área de Educación, Cultura e Normalización Lingüística do Concello de Rianxo, coa colaboración da Deputación da Coruña e outras entidades. O teatro ocupa un papel fundamental neste programa, onde tamén teñen oco as presentacións literarias, as exposicións, os concertos e até unha acampada na biblioteca municipal. No 2018 celebrouse durante os meses de setembro, outubro, novembro e decembro e contou coas seguintes postas en escena: *Anónima 18*, de Ditirambo Teatro; *A morte está escrita*, de Os Kabramakabra; *Historia do reloxo*, de Trotaconventos Teatro; *Cousas de Castelao*, de Grupo de Teatro Municipal de Ribeira; *As salvaxes*, da Agrupación Teatral Criaturas; *Pelos na lingua*, de Talía Teatro; *Fillos do sol*, de Contraproducións; *De abrentes e ocasos*, de Teatro do Atlántico; *Language planning*, de Os Quinquilláns; e *Commedia*, de Contraproducións. Ademais, representáronse para o público infantil, *Danza da choiva*, de Elefante Elegante; e *O enredo*, de A Tequerreté Teatro.

Redondela, Memorial Juanjo Amoedo, XIXº Festival Internacional de títeres de

Organizado por primeira vez no ano 2000 polo grupo Tanxarina e o colectivo Erre que erre, conta co patrocinio do Concello de Redondela, a Consellería de Cultura, a Deputación Provincial e a obra social de “La Caixa”, ademais dun grupo de cen pequenos empresarios. Dirixido por Miguel Borines co apoio dos compoñentes do colectivo Xente Titiriteira, ten como obxectivo fundamental o achegamento dos monicreques ao público infantil e amosa as distintas técnicas de manipulación que se empregan actualmente no teatro de marionetas, así como servir de homenaxe a Juanjo Amoedo, falecido en 1999 e promotor desta iniciativa. A edición de 2018 tivo lugar dende o 14 até o 20 de maio e contou coa representación da peza galega *A galiña azul*, de Tanxarina Teatro. O festival tamén contou coas compañías foráneas Alex Mihailovski, con *Mr Barti*; Stephen Mottram, con *The parachute* e *Mira la pelota*; Arriba las Hu!Manos, con *Un botón en mi cabeza*; Periferia Teatro, con *Vuela pluma*; Alauda Teatro, con *Cristóbal Purchinela*; e Títeres Etcétera.

A Rúa é vosa, VI Festival Cómico Festivo

Certame organizado polo Concello de Monforte de Lemos, a Deputación de Lugo e Boneca Lareta Producións. Celebrado desde o 2018, a edición deste ano acolleu, durante os días 12, 13, 14, 15 e 16 de agosto, os seguintes espectáculos: *Uxía a Lambona e a Banda Lambona*, espectáculo infantil músico-literario; Cirkote e Kicirke, espectáculos que conxugan circo, comedia, música e artes visuais; Mago Charly Braun; Inconfundibles, circo; e *Clowntamination*, espectáculo clown.

Salceda de Caselas, Nadal

Mostra de teatro e doutras actividades lúdicas para toda a familia organizadas polo Concello de Salceda de Caselas para celebrar o Nadal. Na edición de 2018, celebrada entre o 2 de decembro e o 5 de xaneiro, tiveron lugar os seguintes espectáculos: *Volta á maxia*, de Dani García; *Contos e lérias*, de Vero Rilo; e *O paxe real*, de Caxoto contacontos.

Sarria, VIIIª Semana de teatro

Xornada teatral celebrada na Casa da Cultura da vila de Sarria. Na edición de 2018, celebrada os días 3, 3 e 5 de agosto, contou con seis representacións. Participaron as compañías Ibuprofeno Teatro, con *Raclette* e a Aula de Teatro de Sarria, con *Milagre no convento*. Canto á programación infantil representáronse as pezas *Maria Faltri-Picadisco Infantill*, de Urdime e *Radio Bule Bule*, de Paco Nogueiras.

O Seixo, XXVIIIª Xornadas de teatro Afeccionado en galego

Ciclo escénico organizado pola Sociedade de Amigos da Paisaxe Galega en colaboración co Concello de Mugardos. Na edición de 2018, celebrada do 6 ao 10 de decembro no local social de Bello Piñeiro, representáronse as seguintes pezas: *Ulises*, de Xosé María Pérez Parallé (C.E.I.M. de Fene); *A invitada*, de A Pombiña (Pedroso); e *O de menos é o nome*, de Agrupación Teatral Mariñán (Betanzos).

Sociedade de Amigos da Paisaxe Galega, Xornadas de teatro da

Ciclo escénico organizado pola Sociedade de Amigos da Paisaxe Galega en colaboración co Concello de Mugardos, a Deputación da Coruña e Novacaixagalicia. Nesta edición de 2018, celebrada entre o 6 e o 9 de decembro, participou o grupo afeccionado da asociación Teruca Bouza con *Rosalía, poeta na beira do mar*; A Xanela do Maxín, con *As aventuras de Gale*. Tamén se representaron *All you need is war*, de El Catre Teatro e *El florido pensil*, de O Maxolo.

Teatro con G

Programa organizado pola Coordinadora de Equipos de Normalización Lingüística de Ferrol, celebrado no centro cultural Carvalho Calero e no Teatro Jofre. No ano 2018 celebrouse entre o 8 de maio e o 30 de outubro. Contou coa participación das compañías Caramuxo Teatro, con *Pavillón lino*; Teatro dos Ghazafellos, con *Frankeinstein* e *As mil e unha noites*; IES Carballo Calero, con *Ferrol 1925*; CPR Tirso de Molina, con *Na busca do arco da vella* e *O dragón*; CEIP Isaac Peral e CEIP Os Casais, con *O mundo das cores*, *Restaurante Farruco* e *Zapping*; CPR Ludy con *O país dos mandóns*, *O principião*, *Rosiña a sordiña* e *Os doutores da inseguridade social*; e CEIP A Gándara, con *A festa no faiado*, *Xosé*, *Rocío* e *Un país calquera*. Tamén contou coa representación da peza *Cranios privilexiados* de Mofa e Befá destinada a público adulto.

Ciclo Teatro&Danza de Santiago de Compostela

Organizado pola Concellaría de Acción Cultural o ciclo desenvolverase no Teatro Principal de Santiago de Compostela, no Auditorio de Galicia e na sala Agustín Magán (CSC de Santa Marta). O ciclo, que decorreu entre o 24 de xaneiro e o 26 de maio, contou coa presenza das seguintes compañías: Mofa e Beja, con *Cranios privilexiados ou crítica*

da razón perralleira; Talía Teatro, con *O servidor de dous amos*, de Godoni; IlMaquinario, con *Resaca*; e Ibuprofeno Teatro, con *Casa O'Rei*. Ademais, tamén contou cunha programación infantil coas pezas *O conto da azuzaina*, de Limiar e *Pum Pum!*, de Baobab Teatro.

Referencias varias:

- Ana Iglesias, “La agenda semestral apuesta por las compañías gallegas”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 18 xaneiro 2018, p. 26.

Informa da inauguración do ciclo Teatro&Danza que contará con máis de 18 espectáculos e 26 funcións. O ciclo vai ter lugar na Sala Agustín Magán, no Centro Sociocultural de Santa Marta de Santiago de Compostela. O programa iniciárase co novo traballo de Mofa e Befá *Cranios privilegiados ou crítica da razón perralleira*. Tamén se destaca a participación da compañía Talía Teatro co estreno da súa comedia *O servidor de dous amos*.

Teatro en Ruta, ciclo

Organizado pola concellaría de Cultura de Carballo o ciclo desenvolverase por cinco parroquias de Carballo (Cances, Rus, Verdillo, Sofán e Ardaña) durante o mes de novembro. A edición deste ano contou coas seguintes representacións: *Canto te quero* e *O fontaneiro*, de Vagalume Animación.

Referencias varias:

- J. M. R., “Teatro en Ruta polos centros sociais de cinco parroquias de Carballo”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Costa da Morte”, 9 novembro 2018, p. 33.

Informa da posta en marcha da iniciativa Teatro en Ruta, da man da Concellaría de Cultura de Carballo, que percorrerá diferentes centros sociais de cinco parroquias do municipio. Entre as actuacións, destácanse as dos grupos Vagalume Animación con *Canto te quero* e Redrum Teatro con *A canción de elefante*.

Teatrofilia, XVIª Mostra de teatro Amador de Vedra

Festival de Teatro Amador organizado pola Asociación Cultural Papaventos, coa colaboración do concello de Vedra, FEGATEA e Ullán Teatro. Na edición de 2018, celebrada no Centro Social da Terceira Idade de Vedra dende o 2 até o 24 de marzo, participaron as seguintes compañías: Aula de Teatro da USC, con *Pasar por Nida*; Grupo de Teatro Mediogüevo, con *Só ante a Perigos*; Achádego Teatro, con *Balas sobre Broadway*; Andaravía Teatro, con *Moito barullo e poucas carolas*; A Flor de Aldriz, con *O último baile do Sr. José da Cunha*; Colectivo Cultural Ollomao, con *Enciclopedia Álvarez*; Grupo de Teatro de maiores do Centro Social de Vedro, con *Contos de zapatilla*; e Teatro Airiños, con *Romeo e Xulieta*. Ademais, contou tamén cunha programación infantil no que se representaron as seguintes pezas: *Bernarda*, de Lohengrín Teatro; *Alén*,

de Paso de Valverde; *Danza da choiva*, de Elefante Elegante; *O sono de Nadal*, de Escola de San Miguel de Sarandón (Vedra); *Non máis muros*, de Teatro d'Ulla e máis aló; e *Un, dous, tres, acción!*, de Grupo de Teatro da A.C. Cotomanguelo (Orazo).

Teo, XI Mes do teatro de

Ciclo de teatro organizado pola Concellaría de Cultura do Concello de Teo, en colaboración coa Deputación Provincial da Coruña e a Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC). A edición de 2018 celebrouse durante o mes de outubro e contou coas seguintes compañías e pezas: Sarabela Teatro, con *Normas para saber vivir na sociedade actual*; Asociación Prosaúde Mental, con *Full Monty*; Obradoiro de Teatro Municipal de Teo, con *A vida nun fío*; e Grupo Chévere con *Anatomía dunha serea*. A edición tamén contou cunha programación infantil coas pezas *A cabeza do dragón*, de Títeres Cachirulo; *Pum, pum*, de Baobab Teatro; *Como axudo a Antón?*, de Biosbardos; *Contos vivos que fan poesía*, de Chío Couto; *A alfombra máxica*, de Babaluva Teatro; e *A casa do terror*, de Xoán Curiel.

Titerentroido, Festival de Contos tradicionais

Festival de contos tradicionais de Lalín cuxa edición de 2018 tivo lugar entre os días 10 e 13 de febreiro no Museo Ramón Aller da vila. O festival contou coa participación de Títeres Alakrán, con *Os sonhos na gaiola*; Baychimo Teatro, con *Contos en verso para nenos perversos*; Os Contos do Pablísimo, con *Mans*; e Elefante Elegante, con *Lobo bobo*.

Titiriberia, III Festival de títeres Ibéricos

Organizado pola Asociación Cultural Morreu o Demo para a Recuperación do Títere Tradicional Galego. Celebrouse en Teo entre os días 4 e 11 de novembro e contou coas seguintes representacións: *A familia unida*, de Micromina Títeres; *Todos ao balcón*, de Viravolta Títeres; *Auga que non vas beber*, de Fantoques Baj; *Barriga Verde ataca de novo*, de Títeres Alakrán, e *Dona Barriga Verde*, de Larraitz Producións Artísticas.

Titirideza, XVII Festival de títeres

Festival de títeres organizado por Viravolta Títeres celebrado no auditorio Municipal da capital do Deza, Lalín, e nas rúas e prazas desta cidade, que conta ademais cunha edición específica celebrada durante os carnavais, o Titerentroido. Na edición de 2018, celebrada entre os días 23 e 25 de agosto, contou coas seguintes representacións: *A galiña azul*, de Tanxarina Títeres; *Danza da choiva*, de Elefante Elegante; *A familia unida*, de Micromina Títeres; *Jiñol*, de Títeres Trompicallo; e *Hakuna Matata*, de Troula Animación.

Ti-ti ritando de emoción, XIª Mostra de títeres e Riveira

A edición de 2018, celebrada durante o mes de abril na Praza do Concello da vila, contou coa presenza das compañías Bandullo azul, coa peza *Filipa cos contos*; Teatro do

Andamio, con *Carapuchiña no faiado*; Títeres Cascanueces, con *A festa de Barriga Verde*; e Duende Sico con *Menudos tres porquiños* e *A mestra Tomasa e os libros*.

Todo Público, Ciclo

Ciclo de teatro organizado polo colectivo “Todo Público” no que se representan unha serie de obras coa finalidade de achegar as artes escénicas aos máis pequenos. Cada edición deste ciclo dá comezo a finais de ano para extenderse até ben entrado o ano seguinte. A edición do 2018 tivo lugar os días 27 de xaneiro, 3 de febreiro, 24 de marzo, 14 de abril e 12 de maio. O programa contou cos seguintes espectáculos: *Caperucita: lo que nunca se contou*, de Teloncillo; *O conto da azuzaina*, de Limiar Teatro; *Danza da choiva*, de Elefante Elegante; *O secuestro da bibliotecaria*, de Sarabela Teatro; e *Garbancito en la barriga del buey*, de La gotera en Lazotea.

Tomiño, Outono Cultural

Organizado polo Concello de Tomiño. A edición de 2018, celebrada durante os meses de outubro e novembro no Auditorio de Goián incluíu concertos, cinema, teatro e exposicións. Participaron as compañías Culturactiva, con *Sénior*; Cándido Pazó, con *Historias que veñen e van*; Matrioska Teatro, con *Señora que pasea pola rúa con dous cans preciosos*; Contraproducións, con *Os fillos do sol*; e A Panadería, con *Elisa e Marcela*. Ademais, tamén houbo unha programación dedicada ao público infantil coas seguintes pezas: *Roedores*, de Redrum Teatro; *As fedellas purpurina e brillante*, da Agrupación de Teatro de Pontevedra; *Aire*, de María Fumaça; *O nadal!*, de Migallas Teatro; e *Os tres porquiños*, de Educateatro Producións;.

Touro, IXº Festival do teatro Escolar de

Organizado polo Concello de Touro. Nesta edición de 2018, celebrada o 31 de marzo, na casa da cultura da localidade, a Aula de Teatro do CPI Fonte Díaz de Touro, O Obradoiro Municipal de Teatro de Palas de Rei, A Escola Municipal de Teatro de Laxe, A Aula de Teatro do IES Antón Losada Diéguez da Estrada, Avelaíñas Teatro e A Aula de Teatro do IES Antonio Fraguas Fraguas representaron a peza *Vogando nos contos*.

Val do Dubra, Outono Cultural

Organizado polo Concello de Val do Dubra en colaboración coa Rede de Bibliotecas de Galicia e a Deputación de Coruña. A edición de 2018, celebrada no auditorio municipal de Bembibre durante os meses de outubro, novembro e decembro contou coas seguintes representacións: *Sénior*, de Culturaactiva; *2010*, de Sen Cancelas Teatro; *A noite do capador*, de Os Dous Ardebullo; e *Nabiza Girl*, de Culturaactiva. Ademais, houbo unha programación infantil que contou coas seguintes compañías: Ghazafellos, con *A máquina do tempo*; Teatro ao Cubo, con *O faiado*; e Xarope Tulú, con *Estrafalaria*.

Valladares teatral, XIIº Ciclo de Teatro Afeccionado

Organizado pola Área de Cultura do Centro Veciñal e Cultural de Valladares, coa colaboración da Federación Galega de Teatro Afeccionado (FEGATEA) e co patrocinio da Xunta de Galicia. Na edición de 2018, celebrada os sábados do mes de outubro no auditorio do C. V. C de Valladares, representáronse as pezas *A túa tenrura*, *Molotov*, de Axóuxere Teatro e *Cousas de matrimonio*, de Max Teatro. Tamén se representou para público familiar *Balas sobre Broadway*, de Achádego Teatro.

Vigocultura

Organizado polo concello de Vigo no auditorio municipal, inclúe espectáculos de música, teatro e danza. A edición de 2018, celebrouse durante os meses de xaneiro, febreiro, marzo e abril. A programación infantil contou coas seguintes representacións: *A tropa do Doutor Milagre*, de Educa Teatro Producións; *Aguratrát*, de Pérez&Fernández; *Lua*, de Ghazafelhos; *Os rockenstein*, de Malasombra Producións; *As bombas e o xeneral*, de Tanxarina Títeres; *Ela*, de Caramuxo Teatro; *Xurdefet*, de Berrobambán; e *Danza da choiva*, de Elefante Elegante.

Vimianzo, Sábados de outono de

Ciclo de teatro, maxia e música organizado polo Concello de Vimianzo todos os sábados dos meses de outubro, novembro e decembro (do 6 de outubro ao 2 de decembro) na Casa da Cultura da localidade. Na edición de 2018 participaron as compañías ButacaZero, con *Camiños*; Eme2 Producións&Arte, con *A leituga*; Os Náufragos Teatro, con *Castrapo*; Pistacatro, con *Outono*; Redrum Producciones, con *A canción do elefante*; Talía Teatro, con *O servidor de dous amos*; Quico Cadaval, con *Os inocentes*; e Contraproducións, con *Fillos do sol*. Ademais, representouse para o público infantil *Tropical*, de Elefante Elegante.

Xosé Agrelo, XIIª Mostra de teatro

Mostra de teatro organizada polo Concello de Muros coa colaboración da Axencia Galega das Industrias Culturais (AGADIC). A edición de 2018 tivo lugar dende o 23 de abril até o 19 de maio no auditorio municipal con representacións e contacontos. Participaron as compañías Martabelas Teatro, con *A cousa de Bernarda Alba*; Grupo de Teatro O Xeito, *Caralavada e Chourisón*; Grupo de Teatro Sueiro, con *Aventuras e desventuras dunha espiña de toxo*; Teatro Solidario As Insuas, *Chorima*; Aquelando Teatro, *Lisístrata*; e O Que Faltaba Teatro da Asociación de Veciños O Ferrollo de Trasdacosta, *Aurora*. Ademais, tamén contou cunha programación infantil no que participaron as seguintes compañías: CEIP Ramón de Artaza, *Búscame unha estrela, por favor*; Debullando Teatro, con *E ti de que ves sendo*; Teatro Ramón de Artaza, con *Xa non teño medo*; CEIP Ricardo Tobío de Esteiro, *O espantallo*

VII.3.2.2 ESTREAS

VII.3.2.2.1 GRUPOS ESTÁBEIS E PROFESIONAIS

Alentía Teatro: *Terra*, texto e dirección Afonso García

Barafunda Animación: *Bañistas despistados*

Elefante Elegante (1): *Asubíos*

Referencias varias:

- S. N., “Asubios’ en el medio natural”, *La Región*, “*La Revista*”, “Con arte”, 7 decembro 2018, p. 15.

Salienta que a peza está inspirada no universo de Mia Couto e no conto “O frautista de Hamelin”, dos Grimm, e que trata sobre o medio natural e o modo de vivir en harmonía con el. Fai un breve resumo do argumento.

Elefante Elegante (2): *Cada home é unha raza*

Elefante Elegante (3): *Patapatúm*

ESAD Galicia: M. 4. A. 4.

Fantoques Baj: *Auga que non vas beber*

Monicreques de **Kukas**: *Arlequina*

Monicreques de **Kukas** (1): *Réquiem por un monicreque*, texto Roi Vidal, dirección de Isabel Rey.

Referencias varias:

- ECG, “Os monicreques de Kukas, no Salón Teatro desde mañá e ata este domingo”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 10 xaneiro 2018, p. 36.

Dá conta da representación *Réquiem por un monicreque*, unha montaxe que leva a escena os textos de Roi Vidal ponte, asistente de dirección, e que dirixe Isabel Rei. Comenta tamén que a obra foi galardoada co premio Barriga Verde 2016 e que se trata dun dos 31 espectáculos que recibiu as axudas da Agadic en 2017 para a produción escénica galega. Xa por último fai unha breve sinopse.

- Montse García, “Isabel Rei. ‘Facemos unha homenaxe aos oficios teatrais’”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Títeres”, 12 xaneiro 2018, p. L10.

Sinala o punto de partida desta peza de Os Monicreques de Kukas que se define como “unha obra de teatro dentro do teatro” cunha trama de intriga e crítica social ao amosar

as miserias humanas e as diferenzas de clases, conformándose nunha homenaxe ao teatro. Indica que a peza escrita por Roi Vidal recibiu o Premio Barriga Verde e lembra os inicios da compañía. Por último, fala do proxecto de musealización do seu patrimonio. Monicreques de **Kukas** (2): *Trebellos, perellos e fedellos*

Larraitz Produccións Artísticas: *Dona Barriga verde*

Lila Teatro: *Segundo caviloso*

Referencias varias:

- N. G. M., “Talleres por la tradición”, *El Progreso*, “Lugo”, “San Froilán 2018”, 9 outubro 2018, p. 7.

Indica que na segunda edición de Cultura e Tradición no Camiño se desenvolverán actividades e obradoiros, como a actuación de *Segundo caviloso*, a cargo de Lila Teatro dentro do San Froilán Miúdo.

María Fumaça: *As que máis molan*

Os Bolechas (1): *Terrícolas. Igualiños, igualiñas.*

Referencias varias:

- C. P. R., “Os Bolechas estrenan su espectáculo sobre la igualdad en Vilalba”, *El Progreso*, “A Chaira”, 7 decembro 2018, p. 15.

Apunta o argumento deste espectáculo dentro do programa FalaRedes. Indica que está protagonizado polos Bolechas e que busca concienciar na igualdade e no coidado do medio.

- J. M. R., “A Laracha acolle o espectáculo de Os Bolechas e o pase do filme ‘Sicixia’”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Costa da Morte”, 7 decembro 2018, p. 32.

Indica que a Casa da Cultura da Laracha acolle o espectáculo *Terrícolas igualiños igualiñas* dos Bolechas sobre os valores que promove a Constitución Española.

Pedras de Cartón: *Lázaro de Tormes*, dirección Juan Rodríguez

Pérez&Fernández: *Aguratrát*

Raquel Queizás: *Raposadas*

Referencias varias:

- Rosa Cano, “Ler conta moito’: 56 actos este mes en 35 concellos”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 9 agosto 2018, p. 37.

Salienta a importancia da dinamización da lectura do programa Ler conta moito que achega actividades a 35 concellos, entre elas o contacontos “Raposadas”, o espectáculo

Pobre poesía de Xoán Curiel, *As parábolas de Pakolas*, *Xan Perillán e a maleta máxica...* ademais de obradoiros creativos, narración oral, danza, exposicións...

- Alba Prada, “Obradoiros, contacontos ou teatro este outono en Touro”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Deza-Touro”, 14 outubro 2018, p. 29.

Dentro da programación de outono do Concello de Touro, que inclúe obradoiros, contacontos, teatro, exposicións, teatro e faladoiros, apunta os contacontos de Raquel Queizás, que acolle contos de tradición oral con obxectos e monicreques, e de TrinkeTrinke, ademais do espectáculo de música, cantigas e contos *Puño Puñete*, a representación sobre a igualdade de xénero *Iriña Bailarina* de Ghazafellos e a peza *O lobo e a lúa* de Baobab Teatro.

Sarabela Teatro: *Proxecto Noé*

Referencias varias:

- F. D., “Conciertos y campamento infantil”, *La Región*, “Extra Nadal”, “Nadal en A Peroxa”, “Programa”, 22 decembro 2018, p. 36.

Salienta dentro o programa de Nadal da Peroxa a obra *Proxecto Noé*, de Sarabela Teatro.

- C. R., “Teatro a cargo de Sarabela”, *La Región*, “Extra Nadal”, “Nadal en Xunqueira de Ambía”, “Programa”, 22 decembro 2018, p. 16.

Presenta o programa festivo de Xunqueira, que acolle esta montaxe teatral.

Titereficiós: *Cantos, contos, contas*, texto Sofía Espiñeira e Roberto C. Mouriño

Trécola Teatro: *Amodiño, amodiño*

Trécola Teatro (2): *Xogo revoltó*

Referencias Varias:

- C. P. R., “Trécola cerra o ciclo de teatro de Castiñeiro Milenario”, *El Progreso*, “A Chaira”, 18 novembro 2018, p. 20.

Informa de que a compañía de marionetas Trécola será a encargada de pechar a sexta edición do Festival de Teatro de Castiñeiro Milenario coa representación *Xogo revoltó*, cuxo tema principal é o acoso escolar. A representación, que terá lugar no colexio de Baamonde o martes 20 de novembro, contará coa asistencia do alumnado deste centro así como do CEIP Virxe do Corpiño de Begonte.

- C. Pérez, “Marionetas Trécola representa ‘Xogo revoltó’ para los escolares begonteses”, *El Progreso*, “A Chaira”, 21 novembro 2018, p. 20.

Sinala que o alumnado e profesorado do CEIP Virxe do Corpiño de Begonte e do CEIP de Baamonde asistiron, dentro do Festival de Teatro da Asociación Castiñeiro Milenario, á representación da peza de monicreques *Xogo revolto* de Marionetas Trécola, sobre o acoso escolar.

Trinke Trinke Teatro (3): *Non máis guerras*

A **Xanela do Maxín**: *Apalpador e a nena sen medo*

Referencias varias:

- J. M. R., “Monicreques co Apalpador na vila de Eduardo Pondal”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Costa da Morte”, 12 decembro 2018, p. 34.

Anuncia o contacontos con monicreques *Apalpador e a nena sen medo*, producido por Celtia Figueiras e representado por A Xanela do Maxín.

Xarope Tulú (1): *María e os ollos alabarados*

Referencias varias:

- M. M. O., “concursos, teatro y curso en la capital xalleira dentro de la Primavera Cultural”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “comarca de Santiago. A Barcala. Xallas”, 9 maio 2018, p. 30.

Divulga o programa da Primavera Cultural do Concello de Santa Comba que homenaxea a María Victoria Moreno. Apunta que se representará o espectáculo de monicreques *Pum Pum* de Baobab Teatro e a obra *María e os ollos alabarados* de Xarope Tulú.

Xarope Tulú (2): *Nómades*

Referencias varias:

- Seve Nieves, “Nómades’ y el movimiento”, *La Región*, “La Revista”, “Con arte”, 30 novembro 2018, p. 15.

Comenta que é un espectáculo de carácter visual no que se relacionan movemento, escenografía e luz e que presenta o nomadismo como ruptura dos moldes impostos.

Xerpo Teatro: *Eu árbore*, dirección Irene Moreira

VII. 3. 2. 3. POSTAS EN ESCENA QUE CONTINUÁN EN CARTEL

VII. 3. 3. 3. 1 GRUPOS ESTÁBEIS E PROFESIONAIS

Títeres Alacrán: *Os soños na gaiola*

Teatro **Avento:** *O mago de Oz*, dirección Xoán Abreu

Teatro **Avento:** *Aladino e a lampada maravillosa*

Referencias varias:

- Fernando Franco, “A troupa do doctor Alegre”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 26 xaneiro 2018, p. 10.

Dá conta da programación teatral para a fin de semana na cidade de Vigo, onde as compañías Artika e Teatro Ensalle ofrecen espectáculos infantís baixo os títulos *Aladino e a lampada maravillosa*, *Masa madre + Sal Marina* e *A Troupe do Doctor Alegre*.

Títeres Babaluva: *A alfombra máxica*

Títeres Babaluva (1): *Lume*, texto Alberto Varela Ferreiro, dirección Mariza Basso.

Títeres Babaluva (2): *O Crebanoces*, baseado na obra homónima de Hoffmann.

Baobab Teatro (1): *Bailando cos contos*, dirección Óscar Ferreira e Andrea Bayer

Baobab Teatro (2): *Contos para un caldiño*

Baobab Teatro (2): *Luppo*

Baobab Teatro (3): *O lobo e a lúa*

Baobab Teatro (4): *Pum pum*

Referencias varias:

- Montse García,, “Once funciones teatrales para niños y adultos”, *La Voz de Galicia*, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Ames”, 18 xaneiro 2018, p. L10.

Recolle a programación teatral para o primeiro semestre do ano do concello de Ames, entre a que destacan as pezas para o público infantil con pezas como *Animais de compañía* de Teatro do Noroeste, *A danza da choiva* da compañía Elefante Elegante, *PUM PUM* de Baobab Teatro e *Os fabulosos CLEANERS* de Malasombra Produccións.

- Montse García, “Espectáculos con debate como epílogo”, *La Voz de Galicia*, “Agenda”, “Para todos los públicos”, 18 xaneiro 2018, p. L10.

Dáse conta de que a programación de teatro e danza do Concello de Santiago inclúe a posta en escena das obras *Cranios privilegiados ou crítica da razón perralleira* a cargo de Mofa e Befá. Tamén se informa de que a área de cultura de Ames presentou a programación teatral do semestre, que inclúe as obras *Nacidas Libres*, *House desaforado* de Teatro do Morcego, *Elisa e Marcela* de A Panadaría e *Casa O’Rei* de Ibuprofeno Teatro. Dise que dentro da programación infantil representaranse as pezas *Animais de compañía* de Teatro do Noroeste, *A danza da choiva* de Elefante Elegante, *PUM PUM* de Baobab Teatro e *Os fabulosos CLEANERS* de Malasombra Produccións.

Baobab Teatro (5): Puño Puñete

Referencias varias:

- B.L., “A Rede Galega de Teatros ofrecerá 27 actuacións na cidade ata o mes e xuño”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 27 xaneiro 2018, p. 12.

Sinala as actuacións do ciclo “Domingos do Principal” no que se poderán gozar as pezas teatrais en galego *O Faiado* de Teatro Ó Cubo, *O secuestro da bibliotecaria* de Sarabela Teatro, *Rosa Caramelo e outras historias* de Talía Teatro, *Puño Puñete 2* de Baobab Teatro; e os espectáculos musicais *O camiño dos paxaros* de Magín Blanco, a nova proposta de María Fumaça e *Radio Bulebule* de Paco Nogueiras.

- Belén López, “Baobab saca os puños”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 27 abril 2018, p. 12.

Salienta a estrea dentro da programación do Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra do espectáculo *Puño Puñete* que reúne cantigas tradicionais e orixinais e que se complementará cun disco.

- Belén López, “O XIX Salón do Libro Infantil e Xuvenil pecha cun balance de 30.000 visitantes”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, 30 abril 2018, p. 22.

Fai un balanço das actividades celebradas no XIX Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra e indica a estrea deste espectáculo musical co que se pecha este evento. Recolle as opinións de Carme Fouces, concelleira de Cultura e de Eva Mejuto, coordinadora do Salón.

- M. Outeiro, “Los amaianos anticiparán las fiestas navideñas con cuentacuentos y teatro”,

El Correo Gallego, “Área Compostela”, “Ames”, 4 decembro 2018, p. 30.

Dentro da programación do Nadal do Concello de Ames que contará con contacontos, apunta a representación desta peza de Baobab Teatro, entre outras actividades.

- Montse García, “Talleres, teatro e música con Nadal en Rede”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “En galego”, 14 decembro 2018, p. L11.

Faise eco do programa de dinamización lingüística Nadal en Rede que conta con teatro, música e obradoiros en dez concellos da área compostelá, como o espectáculo de Baobab Teatro.

Barafunda Animación (1): *Antón o Apalpador*

Barafunda Animación (2): *Preséntame un pallaso*

Barafunda Animación (3): *Xan das ondas*

O Baúl da tía tola: *Estrazalonia*

Berrobambán: *Xurdefet*, texto de Paula Carballeira, dirección Chiqui Pereira.

BocAberta: *A tropa Trapalleira (Pequena trapallada e algunha que outra batalla)*

Referencias varias:

-Mariló Pérez, “Comedia para superar o conflito”, *La Región*, “Agenda”, 7 outubro 2018, p. 22.

Indica que se emprega “un humor absurdo para invitar á reflexión sobre o ilóxico das guerras e a importancia do diálogo e da tolerancia” e que é un “exercicio teatral colorista e dinámico” con dúas lecturas: unha cómica e outra reflexiva e crítica para os adultos. Fai un breve repaso histórico pola compañía compostelá BocAberta.

Títeres **Cachirulo** (1): *A cabeza do dragón*,

Títeres **Cachirulo** (2): *O libro da selva*, texto Rudyard Kipling.

Títeres **Cachirulo** (2): *As xeneralas do Ulla*

Caramuxo Teatro (1): *Feo!*

Caramuxo Teatro (3): *Glub Glub*

Caramuxo Teatro (2): *Mensaxe sen botella*

Caramuxo Teatro: *Pavillón Lino*

Caramuxo Teatro (3): *Zapatos*

Referencias varias:

- Alicia Pardo, “En galego desde a infancia”, *La Opinión*, “ A Coruña”, “Cultura y ciudad”, 31 agosto 2018, p. 9.

Resume a programación de Apego, un proxecto pensado para a socialización temperá en lingua galega dunha forma lúdica e didáctica, que inclúe teatro, música, danza e obradoiros con consellos pedagóxicos, espectáculos, arrollos e material audiovisual. Indica que na Festa do Apego participarán Caramuxo Teatro con *Zapatos*, Baobab Teatro, Pesdelán e Pakolas. A seguir, sinala algunhas das actividades que se van a celebrar na próxima tempada, como o curso de cantos de berce Radio Bulebule de Paco Nogueiras e o Cantacontos de Migallas Teatro, para romper os prexuizos coa lingua.

Danthea Teatro: *Cincenta*

Referencias varias:

- M. G., “Cincenta’ pecha o ciclo de teatro de Nadal en Familia”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Noia. Muros”, 11 xaneiro 2018, p. 32.

Apunta que a programación de Nadal do Concello de Muros se pecha con esta peza de Danthea teatro dentro do ciclo Teatro de Nadal en Familia.

Producións **Dispersas**: *O souto dos prodixios*, dirección Diego Freire

Educa Teatro Producións (1): *Carapuchiña vermella*

Educa Teatro Producións (2): *O mundo máxico de Pinocho*

Educa Teatro Producións (3): *Os tres porquiños*

Referencias varias:

- Sonia Torre, “Tres cerditos y un lobo buscando nuevos retos”, *La Región*, “La Revista”, “Con Arte”, 5 xaneiro 2018, p. 15.

Dá conta da estrea dunha peza teatral modernizada sobre o conto clásico de *Os tres porquiños*, a cargo da compañía teatral Educateatro Produccións. A obra, dirixida ao público infantil, terá lugar no Auditorio Municipal de Ourense.

- Juan Caamaño, “Xogos tradicionais, teatro, cancións e magosto para os pequenos de Lousame”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Noia-Muros”, 25 outubro 2018, p. 32.

Dá conta da función que tivo lugar no Coliseo Noela de Noia.

- J. C., “A música e o teatro enchen esta fin de semana varios municipios do Concello noiés”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Noia, Muros”, 2 novembro 2018, p. 32.

Informa da posta en escena de varios espectáculos infantís no entorno da comarca de Noia, entre os que atopamos a peza *Os Tres Porquiños*, a obra *Historias de Reloxo* da compañía Trocaventos e por último obra dramática *O poder de Amabel*.

- A. Ferreira, “Tomiño ofrece teatro, talleres y la cabalgata”, *Atlántico Diario*, “Área Metropolitana”, “Baixo Miño”, 29 decembro 2018, p. 22.

Na programación de Nadal de Tomiño, salienta o espectáculo *Cantacontos*, de Migallas Teatro, no que se mesturan contos tradicionais e propios con música, cancións e sons; e a peza *Os tres porquiños*, de Educateatro Produccións que adapta esta fábula.

Elefante Elegante: Danza da choiva

Referencias varias:

- Montse García, “Once funciones teatrales para niños y adultos”, *La Voz de Galicia*, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Ames”, 18 xaneiro 2018, p. L10.

Recolle a programación teatral para o primeiro semestre do ano do concello de Ames, entre a que destacan as pezas para o público infantil con pezas como *Animais de compañía* de Teatro do Noroeste, *A danza da choiva* da compañía Elefante Elegante, *PUM PUM* de Baobab Teatro e *Os fabulosos CLEANERS* de Malasombra Produccións.

- Montse García, “Espectáculos con debate como epílogo”, *La Voz de Galicia*, “Agenda”, “Para todos los públicos”, 18 xaneiro 2018, p. L10.

Dáse conta de que a programación de teatro e danza do Concello de Santiago inclúe a posta en escena das obras *Cranios privilegiados ou crítica da razón perralleira* a cargo de Mofa e Befá. Tamén se informa de que a área de cultura de Ames presentou a

programación teatral do semestre, que inclúe as obras *Nacidas Libres*, *House desaforado* de Teatro do Morcego, *Elisa e Marcela* de A Panadaría e *Casa O'Rei* de Ibuprofeno Teatro. Dise que dentro da programación infantil representaranse as pezas *Animais de compañía* de Teatro do Noroeste, *A danza da choiva* de Elefante Elegante, *PUM PUM* de Baobab Teatro e *Os fabulosos CLEANERS* de Malasombra Producións.

Elefante elegante (2): *Lobo bobo*

Referencias varias:

- M. M. G., “Concurso de disfraces lalinense o luns e Titirentroido este mes con catro pezas”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Deza.A Estrada.O Sar”, 7 febreiro 2018, p. 33.

Indica que dentro do Titirentroido se representan as pezas *Os sonhos na gaiola* de Títeres Alakrana e *Lobo bobo* de Elefante Elegante.

Elefante Elegante (3): *Tristán cara de can*

Erica Esmorís: *O poder de Amabel*

Referencias varias:

- J. C., “A música e o teatro enchen esta fin de semana varios municipios do Concello noiés”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Noia, Muros”, 2 novembro 2018, p. 32.

Informa da posta en escena de varios espectáculos infantís no entorno da comarca de Noia, entre os que atopamos a peza *Os Tres Porquiños*, a obra *Historias de Reloxo* da compañía Trocaventos e por último obra dramática *O poder de Amabel*.

Fantoches Baj: *Tío Miseria*

Fantoches Baj: *O castiñeiro do Apalpador*

Fantoches Baj: *Os golfiños e o xigante*

Referencias varias:

- Rubén Balmaseda, “Fantoches Baj pone en escena en el MIHL ‘Os golfiños e o xigante’”, *El Progreso*, “Lugo”, “Mira Lugo”, 4 xaneiro 2018, p. 8.

Informa da actuación do grupo de marionetas “Fantoches Baj”, dirixido por Ignacio

Vilariño, no MIHL de Lugo, onde se porá en escena a peza *Os golfiños e o xigante*. Saliéntase que esta actividade encádrase dentro da programación Brinqueiro de Nadal do Concello lugués.

- Cuca M. Gómez, “Homenaje a Fuxan aos Ventos”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “Vivir Aquí”, “De café con Cuca”, 15 xaneiro 2018, pp. 34-35.

Dá conta da actuación de Fantoches Baj coa peza *Os golfiños e o xigante* no marco do ciclo “Faise camiño ao andar” da Banda de Música de Pontevedra.

Fantoches Baj (1): *Rodari Rodari (Contos do tranvía)*

Teatro **Filmado**: *A avelaiña*, dirección Millán Picouto

Fulano, Mengano e Citano: *Top Manta*

Teatro dos **Ghazafellos**: *Rubicundo*, adaptación Pepablo Patiño, texto María Canosa

Galeatro: *Muiñada*

Galitoon: *Güela Güela*

Geppetto. Aula de Teatro Infantil do Campus de Ourense (2): *Os sonhos de Xulia*

Teatro dos **Ghazafellos** (1): *Iriña bailarina*

Referencias varias:

- J. M., “Iriña Bailarina’, de Ghazafellos, chega mañá ao Museo de Corme”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Costa da Morte”, 29 decembro 2018, p. 34.

Informa deste espectáculo teatral que busca reflexionar sobre a igualdade de xénero, o cambio de roles e os estereotipos sociais e que se basea no conto de Cristina Justo e Paloma Rodríguez.

Teatro dos **Ghazafellos** (3): *As mil e unha noites*

Teatro dos **Ghazafellos** (3): *Bon Appétit*, adaptación do libro de recetas *A cociña galega* de Álvaro Cunqueiro, dirección Pepablo Patinho

Teatro dos **Ghazafellos** (3): *Acuario*, texto de María Canosa.

Monicreques de **Kukas** (1): *A frauta máxica no maxín*, dirección Marcelino de Santiago

Monicreques de Kukas (2): *Xan Perillán compra queixo, compra pan*.

Monicreques de **Kukas** (3): *Xan Perillán e a maleta máxica*, texto Marcelino de Santiago, dirección de Isabel Rey

Larraitz Urrozola, María (1): *Babacontos*

Larraitz Urrozola, María (2): *O Quebranoces*

Limiar Teatro: *O conto da azuzaina*

Limiar Teatro: *Verbum Farenheit*

Magín Blanco: *A nena e o grilo nun barquiño*

Magín Blanco: *O camiño dos paxaros*, dirección Santiago Cortegoso

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Cualquier cosa es posible”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 23 abril 2018, pp. 34-35.

Informa da celebración do Día do Libro na cidade pontevedresa que contou cunha variada programación (espectáculos de maxia, talleres de poesía e coloquios en librarías). Entre os espectáculos, destácase “O camiño dos paxaros” a cargo de Magín Blanco, que tivo lugar no Salón do Libro Infantil e Xuvenil.

- Pepe Porta, “Teatro e música chegan da man de Vive o Camiño á Ruta portuguesa”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 27 agosto 2018, p. 25.

Faise eco do programa festivo Vive o Camiño no que se inclúen contacontos sobre as árbores do camino Portugués a cargo de Anxo Moure e outro de Celso Fernández Sanmartín; ademais do espectáculo *Camiños*, de Magín Blanco, que mestura canción, contos, poemas e textos.

Malasombra Producións: *Os fabulosos CLEANERS*

Referencias varias:

- Montse García, “Once funcións teatrales para niños y adultos”, *La Voz de Galicia*, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Ames”, 18 xaneiro 2018, p. L10.

Recolle a programación teatral para o primeiro semestre do ano do concello de Ames, entre a que destacan as pezas para o público infantil con pezas como *Animais de compañía* de Teatro do Noroeste, *A danza da choiva* da compañía Elefante Elegante, *PUM PUM* de Baobab Teatro e *Os fabulosos CLEANERS* de Malasombra Producións.

- Montse García, “Espectáculos con debate como epílogo”, *La Voz de Galicia*, “Agenda”, “Para todos los públicos”, 18 xaneiro 2018, p. L10.

Dáse conta de que a programación de teatro e danza do Concello de Santiago inclúe a posta en escena das obras *Cranios privilegiados ou crítica da razón perralleira* a cargo de Mofa e Befá. Tamén se informa de que a área de cultura de Ames presentou a programación teatral do semestre, que inclúe as obras *Nacidas Libres*, *House desaforado* de Teatro do Morcego, *Elisa e Marcela* de A Panadaría e *Casa O’Rei* de Ibuprofeno Teatro. Dise que dentro da programación infantil representaranse as pezas *Animais de compañía* de Teatro do Noroeste, *A danza da choiva* de Elefante Elegante, *PUM PUM* de Baobab Teatro e *Os fabulosos CLEANERS* de Malasombra Producións.

Malasombra Producións (2): *Misión Sapiens*, texto José Luís Prieto, dirección Maros Orsi

Malasombra Producións (3): *Go on*, texto José Luis Prieto, dirección Marcos Orsi

Magín Teatro: *Gatuxo*

Magín Teatro: *A nena e o grilo no país das apertas*

Mamá Cabra: *As aventuras de Mamá cabra, contos que saen dos libros*

Referencias varias:

- Montse García, “La biblioteca Ánxel Casal celebra mañana sus 10 años”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Literatura”, 4 abril 2018, p. L11.

Anuncia a programación especial da Biblioteca Ánxel Casal con motivo do seu 10 aniversario, entre cuxas actividades destacan unha sesión de contacontos con Paula Carballeira e o espectáculo musical “As aventuras de Mamá cabra, contos que saen dos libros” de Gloria Mosquera.

Mamá Cabra: *O paxaro amigo-Músicas para a paz*

Referencias varias:

- M. G., “O grupo musical Mamá Cabra actúa este sábado polo Día da Paz”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Barbanza. Muros. Noia”, 24 xaneiro 2018, p. 32.

Dá conta deste espectáculo músico-teatral para público infantil e familiar con motivo do Día da Paz.

- ECG, “O Teatro Municipal de Tui ofrecerá seis espectáculos de febreiro ata marzo”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 27 xaneiro 2018, p. 39.

Salienta entre as actuacións no Teatro Municipal de Tui o musical familiar *O paxaro amigo-Músicas para a paz* de Mamá Cabra.

Migallas Teatro: *O libro máxico*

Referencias varias:

- Elisabet Fernández, “Un tesoro pirata en forma de libro”, *La Región*, “Agenda”, 24 marzo 2018, p. 18.

Ofrece un resumo argumental desta exitosa peza teatral que fomenta a imaxinación e a lectura a través dunha historia de piratas e que reflexiona sobre o abandono animal.

Migallas Teatro (1): *Pan de millo*

Migallas Teatro: *¡Canta connosco!*

Miriñaque: *Cucu Kaiku*

Mofa e Befá: *O pior de Mofa e Befá*

Nelson Quinteiro: *Pequeno cabaret infantil*

Teatro do **Noroeste:** *Animais de compañía*

Referencias varias:

- Montse García, “Once funciones teatrales para niños y adultos”, *La Voz de Galicia*, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Ames”, 18 xaneiro 2018, p. L10.

Recolle a programación teatral para o primeiro semestre do ano do concello de Ames, entre a que destacan as pezas para o público infantil con pezas como *Animais de compañía* de Teatro do Noroeste, *A danza da choiva* da compañía Elefante Elegante, *PUM PUM* de Baobab Teatro e *Os fabulosos CLEANERS* de Malasombra Producións.

Teatro **Ó Cubo**: *O faiado*

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Mañana de teatro y tarde de cine”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 5 marzo 2018, pp. 34-35.

Entre outras actividades de lecer, resume o argumento da peza *O faiado* dentro do ciclo Domingos do Principal.

Os Bolechas (2): *Un conto de Nadal*

Referencias varias:

- C. R., “Xira de Os Bolechas”, *La Región*, “xornal escolar”, n.º 127, “hiperactivos”, “Axenda de actividades”, 10 xaneiro 2018, p. 2.

Informa da xira dos Bolechas co seu espectáculo *Un conto de Nadal* no que os seis intrépidos irmáns teñen que resolver o misterio da desaparición do camello dos Reis Magos.

Paco Nogueiras: *Radio Bulebule*

Referencias varias:

- Alicia Pardo, “Música e animacións para xente miúda”, *La Opinión*, “A Coruña”, “Ciudad y Cultura”, 2 xaneiro 2018, p. 6.

Indica que *Brinca vai! 2.0* de Paco Nogueiras quere poñer en valor a cultural galega, repasando as festas cun compoñente audiovisual e con animacións do ilustrador sen esquecer o humor e as melodías de todos os estilos, ao tempo que recupera figuras como o Apalpador, criticando a desaparición do galego nos centros. Tamén apunta a peza *Radio Bulebule*.

- ECG, “As bibliotecas públicas ofrecen ata 135 actividades en ‘Ler conta moito’”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 1 setembro 2018, p. 38.

Recolle a programación que se vai celebrar en noventa localidades galegas dentro do programa de dinamización da lectura “Ler conta moito”, promovido pola Secretaría Xeral de Cultura. Salienta Radio Bulebule de Paco Nogueiras, o obradoiro de creación de libro ilustrado de Minia Regos, o conto de maxia *O neno que quería ser mago*, o espectáculo

Amodiño, amodiño, de Trécola Teatro, contacontos en verso de Yolanda Castaño, *A cabeza do dragón*, de Títeres Cachirulo e *Os contos do chupete*, de Migallas Teatro. Indica os concellos participantes, así como o orzamento, as características dos destinatarios e a descrición xeral do programa, que conta con obradoiros creativos, narración oral, actividades de dinamización con música, teatro, danza e exposicións.

Paco Nogueiras: *Brinca vai!*

Palimoco Teatro: *Queres que cho conte?*

Pallasos en Rebeldía: *O valo*, texto Carlos Labraña

Peter Punk (1): *Peor Imposible*

Peter Punk (1): *Chungo Ke Te Kagas*

Pistacatro Productora de Soños: *Outono*

Píscore Teatro: *Concerto singular*

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Teatro y zorza con la pequena Ainhoa”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 19 febreiro 2018, pp. 34-35.

Entre outras actividades culturais, comenta o espectáculo *Concerto singular* de Píscore dentro da programación de Domingos do Principal.

Os **Quinquillans Teatro (1):** *Por que é salgada a auga do mar?*

Os **Quinquilláns Teatro:** *Espantallo amigo*, texto Xosé Neira Vilas, adaptación de Tito Vizoso

Raquel Queizás: *O Segredo do Tendal*

Raquel Queizás (1): *O eco das pedras*

Referencias varias:

- J. M. R, “Chega a Cee o espectáculo de Queizás ‘O eco das pedras’”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Costa da Morte”, 23 outubro 2018, p. 33.

Sinala que Raquel Queizás presenta este espectáculo de narración oral no que participará alumnado de Primaria do CEIP Eugenio López, CPR Manuela Rial e Aspadex.

Redrum Teatro: *A nena que quería navegar*, dirección Álex Sampayo

Redrum Teatro: *Roedores*, dirección e texto Alex Sampayo

Referencias varias:

- J. C., “Actividades de música, cine e teatro chegan co Nadal Cultural a Noia”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, “Noia.Muros”, 12 decembro 2018, p. 32.

Entre as actividades do Nadal Cultural de Noia, salienta a obra de teatro familiar *Roedores*.

Sarabela Teatro: *O secuestro da bibliotecaria*

Sarabela Teatro: *O rei morre*

Títeres **Seisdedos**: *Cocer e cantar*

Teatro da **Semente** (1): *Chíos*

Teatro da **Semente** (2): *Viaxe a Dadá*

Talía Teatro: *Sopa de sapo*

Talía Teatro: *Rosa caramelo e outras historias*, texto Adela Turín, dirección Paula Carballeira

Tanxarina Teatro: ***Trogloditas***

Referencias varias:

- F. Frieiro, “A filosofía cómica de “Mofa e Befá” abre o ciclo de teatro galego no Auditorio”, *Diario de Arousa*, “Vilagarcía”, 25 xaneiro 2018, p. 8.

Dá conta da programación teatral que conformará o ciclo de teatro galego no Auditorio de Vilagarcía, entre a que destaca a peza *Nacidas libres*. Tamén dá conta da programación teatral que conformará o ciclo de teatro galego no Auditorio de Vilagarcía, entre a que destaca a peza para o público infantil *Trogloditas* da compañía Tanxarina.

Tanxarina Teatro: ***A galiña azul***, dirección Tareixa Campos, texto Carlos Casares

Referencias varias:

- José M. Ramos, “Carballo segue formando desde o berce con Apego”, *El Correo Gallego*, “Área Compostela”, 23 xaneiro 2018, p. 35.

Fai un repaso histórico por este programa que busca socializar en galego á infancia mediante contacontos, música, xogos e obradoiros e describe algunhas das actividades, como as postas en escena *As illas do tesouro*, *Aventuras na cociña* e *Non máis guerras*, de Trinke trinke; o espectáculo musical *Fíos do querer*, de Cé Orquesta Pantasma; as sesións de contacontos *As aventuras de Mamá Cabra*, *Contos vellos, novos finais*, de Caxoto; a peza *A galiña azul*, de Tanxarina; o concerto Radio bulebul de Paco Nogueiras e o contacontos teatral *Danza da cohovía*, de Elefante Elegante. Logo apunta os concellos participantes e mais información para a inscrición

- Ruth López, “Agadic y Concello programan cinco obras de teatro y danza en Lugo”, *El Progreso*, “Cultura”, “Vivir”, 18 outubro 2018, p. 45.

Apunta que dentro do ciclo de teatro do Concello de Lugo se porán es escena *A galiña azul*, de Tanxarina; *A biblioteca máxica*, de Mundo Piruleta; *O agasallo de Anya*, de Títeres Trécola e *Uxío no país de Patadecabra*, de Expresión Produccións.

- A. Iglesias, “Relatos, música, marionetas y dulces de otoño en la agenda de ocio de los escolares”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 3 novembro 2018, p. 25.

Dentro do programa Apego, informa dun contacontos de Caxoto sobre o medo e das temáticas das postas en escena *A galiña azul* de Tanxarina, *A máquina do tempo* de Teatro dos Ghazafellos e *Unha presa de castañas* de Caxoto.

- ECG, “Representación teatral en Abanca para escolares”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 27 novembro 2018, p. 26.

Informa da representación de *A galiña azul* no Auditorio Abanca que contará coa asistencia de máis de 600 escolares. Lembra tamén que a obra foi Premio María Casares ao Mellor Espectáculo Infantil 2018.

- Cuca M. Gómez, “Ir al teatro desde pequeños”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 4 decembro 2018, pp. 54-55.

Lembra cando ía de pequena ao teatro con motivo da representación no Auditorio Sede Afundación de Pontevedra d’*A galiña azul*, de Tanxarina, unha peza sobre a diversidade e a solidariedade que gañou o Premio María Casares ao Mellor Espectáculo Infantil 2018 e o Fetén ao Mellor Espectáculo de Monicreques 2018.

A Trastenda dos Contos: *O Apalpador conta con vós*

Referencias varias:

- J. C., “El año teatral de O Barco finaliza con tres obras de teatro familiar”, *La Región*, “Provincia”, “Valdeorras”, 22 decembro 2018, p. 26.

Sinala que tres obras de teatro familiar pechan o ano do Teatro Lauro Olmo: *Patapatún*, de Elefante Elegante, un espectáculo “de teatro visual, sin música”; *Le Cirque*, do mago Cayetano Lledó que recupera a Monsieur Lafayette; e *O Apalpador*, de Trastenda dos Contos, sobre a orixe e dedicación deste personaxe do Nadal galego.

- S. N., “Teatro, cine y música”, *La Región*, “Extra”, “Nadal de O Barco”, “Programa”, 22 decembro 2018, p. 73.

Dentro da programación do Nadal do Barco, salienta que é relevante o teatro, pois represéntase *Patapatum* e o espectáculo de maxia *Le Cirque*, ademais de *O Apalpador conta con vós*, de A Trastenda dos Contos.

Trécola Teatro : *As exploradoras*

Trécola Teatro: *Choruma*

Trécola Teatro (1): *O agasallo de Anya*

Os Tres Tenedores (1): *Cocido sinfónico*

Trinke Trinke Teatro (1): *As illas do tesouro*

Trinke Trinke Teatro (2): *Aventuras na cociña*

Trompicallo: *O día que chegou unha nube e choveu*

Trompicallo (1): *Rumpelstikin, o anano saltarín*

Trompicallo (2): *Jiñol*

A tropa de trapo: *Contamos todas*

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Fin de semana de Culturgal”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 1 decembro 2018, pp. 62-63.

Apunta que A Tropa de Trapo representou a peza *Contamos Todas* no IES de Poio.

A tropa de trapo: *Antía, Wamba e o ritmo do camiño*

Troula Animación: *SubUmbra*

Referencias varias:

- M. X. Blanco, “Viaje al pasado en Porto do Son”, *La Voz de Galicia*, “Al Sol”, “En la calle”, 28 xullo 2018, p. 33.

Dentro do programa da Feira Celta de Porto do Son, apunta o espectáculo de Troula Teatro *Subumbra*.

Viravolta Títeres (3): *Barriga Verde*, texto tradicional e Viravolta Títeres, dirección Anxo García

A Xanela do Maxín: *Pequena Lúa*, texto Celtia Figueiras, dirección Luis Vallecillo

A Xanela do Maxín (1): *O murmurio do mar*

A Xanela do Maxín (3): *Titeremusiconos*

A Xanela do Maxín (1): *Caixa de Nuk*

Viravolta Títeres: *A maleta de Don Attilio*

Xarope Tulú (3): *O cardume*

V.4. CÓMIC

V.4.1. GALEGOS

Alves, Abel, *A tumba de Breogán*, ilustr. Abel Alves e Esteban Tolj, A Coruña: Demo Editorial, 2018, 100 pp. (ISBN: 978-84-947396-7-3).

Obra de Abel Alves (Ferrol, 1981) con ilustracións tamén de Esteban Tolj (Santa Fe, Arxentina, 1964). O libro pivota arredor do achádego, no ano 1870, dunhas táboas de madeira cunha inscrición en latín de Cayo Sebio Lupo, arquitecto da Torre de Hércules, a raíz dunhas reformas neste monumento. A inscrición ten que ver co lugar onde descansan os restos da figura castrexa e lendaria de Breogán na cidade Brigantia. O poeta Eduardo Pondal emprenderá a busca do sepulcro e contará coa axuda do salteador Antón Dedo d'Ouro. Os dous rivalizarán cun grupo de carlistas e xente da igrexa. Na obra destaca a presenza de figuras e localizacións relevantes relacionadas coa cidade da Coruña como poden ser Manuel Murguía ou Rosalía de Castro ou, no tocante aos espazos, a propia Torre de Hércules e a Colexiata de Santa María do Campo.

Cráneo, Manel, *Os Áridos 2. Lagartiño e o futuro da canteira*, ilustr. do autor, ARIGAL (ASOCIACIÓN GALEGA DE ÁRIDOS), 2018, 24 pp. (Dep. Legal: C 2174-2018).

Banda deseñada de Manel Cráneo (A Coruña, 1973) que se centra na recuperación dunha canteira despois de rematadas as actividades de extracción de áridos nese tipo de contorna. O protagonista do libro é un camión dumper chamado Lagartiño que grazas a unha anduriña dos rochedos, de nome Roque, vai ir achando as vantaxes ambientais que implica a transformación de canteiras en parques naturais, tanto para humanos como para animais, así como as diferentes posibilidades económicas, laborais e sociais que estes últimos ofrecen. Lagartiño e Roque faranse amigos e irán xuntos a diferentes lugares que antes foron canteiras coma o Pazo da Ópera na Coruña, o polígono industrial de Salvaterra de Miño ou as Areeiras da Limia en Ourense.

Referencias varias:

- S. Riveiro, “A novena arte ensina coas súas viñetas ós nenos que as canteiras son sostibles”, *El Correo Gallego*, “Galicia”, 6 decembro 2018, p. 16.

Informa da publicación da segunda edición do volume do cómic *Lagartiño* e do segundo número da serie *Lagartiño e o futuro da canteira*. Dise que a presentación tivo lugar na sala Eisenman da Cidade da Cultura. Coméntase que ambos os dous traballos atópanse colgados na web de Arigalna para a súa consulta.

Da Silva, Kiko e Pablo Prado, *Os berros da motocicleta*, Pontevedra: Concello de Pontevedra e O Garaxe Hermético, col. A memoria das mulleres, n.º 1, outubro 2018, 48 pp. ♦

Proxecto de banda deseñada sobre a vida de Josefina Arruti con guión de Kiko da Silva (Vigo, 1979) e debuxos de Pablo Prado. O libro conta cun prólogo de Montse Fajardo (Vilagarcía de Arousa, 1973) que operou de asesora histórica. A obra responde ao propósito de recuperar, divulgar e poñer en valor a biografía da protagonista e a súa relación coa cidade e a comarca de Pontevedra, en especial polo papel desempeñado na Guerra Civil e no Franquismo. Deste xeito, o libro expón a vida de Josefina Arruti, casada co primeiro alcalde republicano de Pontevedra, Bibiano Fernández, e pivota arredor do seu papel tras o estoupido da Guerra Civil, cando é detida e despois sofre arresto domiciliario, destacando a súa axuda ás persoas represaliadas.

Referencias varias:

- Belén López, “Josefina Arruty en banda deseñada”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 26 abril 2018, p. 13.

Informa da publicación do cómic *Os berros da motocicleta* (2018) sobre a biografía de Josefina Arruty, cuxos autores son Kiko da Silva e Pablo Prado. Déixase claro que se trata do primeiro título dunha colección dentro do programa “A memoria das mulleres”, organizada polo Concello de Pontevedra, en colaboración co colexio O Garaxe Hermético. A presentación do libro tivo lugar no Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra na que participou Montse Fajardo.

- Cuca M. Gómez, “Celebremos Santa Katabirra”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 27 abril 2018, pp. 70-71.

Dáse noticia da publicación do cómic *Os berros da motocicleta* (2018) sobre a biografía de Josefina Arruty, cuxos autores son Kiko da Silva e Pablo Prado.

De Río, Anémona, *tam*, Pontevedra: Retranca Editora, xaneiro 2018, 78 pp. (ISBN: 978-84-941632-6-5).

Banda deseñada de Aldara Álvarez García (Vigo, 1995) que presenta a historia da rapariga chamada Tam. A trama desencadéase cando a protagonista recibe un día un convite para asistir a unha cea de antigos alumnos á que tamén vai ir Hevin, un mozo que lle gusta. Esta situación xéralle a Tam dúbidas e inseguridades sobre a súa aparencia, de modo que chega dudar se asistirá ou non ao evento. A temática da obra pivota arredor do conflito entre os cánones de beleza impostos socialmente sobre o aspecto físico das mulleres e a opresión que xeran fronte á naturalidade. A obra presenta un deseño manga dos debuxos combinado cunha estrutura correspondente á da banda deseñada occidental.

Recensións:

- Isabel G. Avión, “*tam*: manga orixinal en galego”, *Aulas libres*, “para ver, para ouvir, para ler”, n.º 10, 2018, pp. 37-38.

Comentario desta obra de Aldara Álvarez García no que indica que constitúe o primeiro álbum manga escrito en lingua galega. Informa de que o libro trata, a través da figura dunha protagonista, do conflito entre as normas sobre o aspecto físico das mulleres que imperan na sociedade e a ausencia de artificios. Resalta que a obra presenta un deseño

manga dos debuxos, mentres que a estrutura é a das bandas deseñadas occidentais. Destaca a necesidade de que o libro se difunda non só entre as lectoras adolescentes ás que vai dirixido senón tamén entre o lectorado de banda deseñada xuvenil e adulto en xeral.

Referencias varias:

- Cuca M. Gómez, “Siempre nos quedan las murgas”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 14 febreiro 2018, p. 58.

Informa da celebración do Entroido que trae consigo numerosas actividades dirixidas aos máis novos, entre as cales se salienta a presentación da primeira obra de banda deseñada galega titulada *Tam* da ilustradora Anémona del Río, que tivo lugar na librería Paz de Pontevedra.

Lema, Bea, *O corpo de Cristo*, XII Premio Castelao da Deputación da Coruña 2017, A Coruña: Deputación da Coruña, abril 2018, 40 pp. (ISBN: 978-8-498123-20-3). ■

Primeira obra de banda deseñada de Bea Lema (A Coruña, 1985). Trátase dunha novela gráfica de carácter autobiográfico. O argumento do libro xira arredor da personaxe de Vera, unha nena que fai fronte diariamente aos problemas que supón convivir coa patoloxía mental da súa nai, Adela. Adela preséntase como unha persoa hipersensible, desconfiada e marcada por unha tendencia paranoica, razón pola cal parece estar convencida de que o seu fillo, Alfredo, é un drogadicto. Conforme a tensión e o malestar crecen no seu fogar, Vera envorca os seus esforzos, ao longo de varios anos, en convencer a súa nai de que se medique. Finalmente, Adela decide seguir os consellos da súa filla, pero Vera segue a preocuparse polo seu estado de saúde e ten que asegurarse, en moitas ocasións, de que súa nai continúa co tratamento. Cando á protagonista lle ofrecen unha bolsa para viaxar a Roma, a nai comprende que, a partir dese momento, a responsabilidade recaerá unicamente nela mesma.

Recensións:

- Patrícia Porto, “*O corpo de cristo, é...*”, *Luzes*, n.º 58, “As libreiras”, xullo 2018, p. 87.

Comenta que a obra foi galardoada co XII Premio Castelao de Banda Deseñada da Deputación da Coruña en 2017 e explica que recolle os testemuños dunha filla arredor da enfermidade mental da súa nai. Informa de que a obra afonda, a través de diálogos e escenas, na relación da filla coa nai que non asume a enfermidade e na ausencia do pai. Destaca a sinxeleza dos debuxos en branco e negro.

Referencias varias:

- A. C., “La lucha contra las enfermedades mentales, en dibujos”, *La Opinión*, “A Coruña”, “Ciudad y Cultura”, 21 marzo 2018, p. 12.

Comenta a novela gráfica *O corpo de Cristo* da ilustradora Bea Lema, gañadora do Premio Castelao de Banda Deseñada, indicando que é un traballo autobiográfico que trata as enfermidades mentais para darlle visibilidade sen exceso de dramatismo. Indica que é

a primeira muller en obter este galardón e que na presentación destacou a calidade na técnica dos debuxos e a obxectividade empregada. Apunta outras obras da autora como *Pasado ou futuro?* (2015) e *O diario de Raquel* (2015), ademais de participar no proxecto Ilustradanza e ser seleccionada no Concurso Internacional de Ilustración do Festival Valladolid Ilustrado.

- Montse García, “Bea Lema”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Otros actos hoy”, “Libros”, 20 xuño 2018, p. L10.

Anuncia a presentación da obra, novela gráfica gañadora do Premio Castelao da Deputación da Coruña, na librería Numax. A autora estará acompañada por Goretti Sanmartín, responsable de cultura do organismo provincial.

- ECG, “Lousame acolle a obra gañadora nos Premios Castelao”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Noia-Muros-Barbanza”, 7 xullo 2018, p. 34.

Informa de que a casa da cultura de Lousame acollerá a exposición de vinte paneis d’*O corpo de Cristo*, obra na que a coruñesa amosa a resiliencia dunha nena fronte aos problemas adultos, e explora as patoloxías mentais.

- María Orge, “Bea Lema. ‘A sociedade esconde os problemas mentais, seguen a ser un tabú’”, *Diario de Pontevedra*, “Dverano”, 26 xullo 2018, p. 10/ *El Progreso*, “deVerano”, 24 xullo 2018, p. 44, “Entrevista”.

Entrevista á autora con motivo da súa última publicación. Nela reflexiona sobre o tema principal da obra, as enfermidades mentais que, segundo ela, seguen a ser un tabú social por medo ao rexeitamento. Doutra banda, comenta tamén a situación das ilustradoras xa que foi a primeira muller en gañar o premio Castelao.

- Kenya Pineda, “Unha banda deseñada para ler sen edulcorantes”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 2 decembro 2018, p.

Achégase unha recensión da obra *O corpo de Cristo* na que se explica que a protagonista Vera vive con seus pais e co seu irmán maior, Alfredo, pero é ela a que pasa a maior parte do tempo coa súa nai na casa. Explícase como a rapaza se vai decatando de que a súa nai ten unha enfermidade mental e apúntase que a obra ten carácter autobiográfico. Dise que o libro trata os problemas derivados do enfrontamento a unha enfermidade mental como o silencio, a falta de información, o medo ao illamento social, as relacións familiares e a negación. Destácase que a obra, en branco e negro, está construída a partir de pequenos relatos e que a autora Bea Lema (A Coruña, 1985) foi galardoada co XII Premio Banda Deseñada Castelao da Deputación da Coruña.

Mauricio, Enrique, *A detective Peregrina e o insólito "caso Antón Fraguas"*, ilust. Carlos Roberto Álvarez Taboada, Pontevedra: Lela Edicións, col. BD, lectorado a partir de 6 anos, outubro 2018, 32 pp. (ISBN: 978-84-946043-6-2).

Obra de Enrique Mauricio (Pontevedra, 1977) e Carlos Roberto Álvarez Taboada (Pontevedra, 1979) que protagoniza a rapariga Peregrina. A obra pivota arredor dunha serie de misterios que atinxen á cidade de Pontevedra, na que comezan a desaparecer os oficios

tradicionais. A protagonista Peregrina, co seu amigo Roque e o seu can Magnun, vai tratar de que se recuperen e, a raíz deste propósito descobre a figura do autor Antón Fraguas, a quen se adica o Día das Letras Galegas. O libro inclúe datos sobre a vida e a obra deste escritor.

_____, *A detective Peregrina e o misterio do torque*, ilust. Carlos Taboada, Pontevedra: Lela Edicións, col. BD, lectorado a partir de 6 anos, xaneiro 2018, 31 pp. (ISBN: 978-84-946043-5-5).

Obra de Enrique Mauricio (Pontevedra, 1977) e Carlos Roberto Álvarez Taboada (Pontevedra, 1979) que protagoniza a rapariga Peregrina. Na compañía do seu can Magnun e do seu amigo Roque, Peregrina vai resolver unha serie de misterios que, neste libro, sirven para divulgar e achegar ao público infantil, dun xeito lúdico, obras do Museo de Pontevedra relacionadas coa cultura castrexa. O libro complementase ao final con actividades didácticas.

Prado, Miguelanxo, *Valdeorras*, ilust. do autor, A Coruña: El Patito Editorial, col. Fondo, xullo 2018, 80 pp. (ISBN: 978-8494734892).

Obra de Miguelanxo Prado (A Coruña, 1958). Trátase dun caderno de viaxe ilustrado no que o autor relata a súa experiencia persoal visitando os paraxes de Valdeorras. O libro comeza cunha presentación do territorio de Valdeorras, co autor describindo en que lugar xeográfico se atopa, a orixe dos seus topónimos ou a importancia e recoñecemento do que goza a agricultura vinícola como fonte principal de riqueza. A obra supón un percorrido dos distintos espazos que compoñen á comarca, deténdose nalgúns dos monumentos máis importantes, como é o caso do mosteiro de San Miguel, da capela de Outarelo, da Ponte de Sobradelo, da Casa Grande de Viloiira, do Castelo do Bolo ou da Igrexa de Santo Estevo, entre outros. Co texto acompañando en todo momento por ilustracións, a obra representa unha guía de distintos paraxes e do seu patrimonio, destacando o prestixio da denominación de orixe vitícola.

Referencias varias:

- María Bueno, “Miguelanxo Prado. ‘O viño intensifica a nosa lembranza dunha paisaxe’”, *La Opinión*, “El Domingo”, n.º 887, “Galicia en vinos”, 8 xullo 2018, pp. 8-9.

Entrevista a Miguelanxo Prado, ilustrador e autor de cómics, que publicou o seu caderno de viaxes *Valdeorras*. Nela, abórdanse cuestións relacionadas co proceso de creación da obra e a comarca que a inspirou.

Rial Santos, Manuel, *Unha historia de Vimianzo*, ilust. Rubén Rial Santos, A Coruña: Deputación da Coruña, xuño 2018, 48 pp. ♦

Obra de Rubén Rial (Basilea, 1991) que consta de vinte ilustracións acompañadas de vinte textos. Trátase dun libro que presenta as etapas máis relevantes da historia do concello de Vimianzo e as súas parroquias, desde o Neolítico ata a actualidade. O libro, a partir dun traballo de documentación previo recollido na bibliografía final, pretende ofrecer aos

lectores unha representación realista de lugares, patrimonio e acontecementos desta vila, entre outros, os Penedos de Pasarela, a anta de Pedra Cuberta, os petróglifos de Outeiro do Recosto ou o Castro do Sino.

Referencias varias:

- J. M. R., “Presentada a obra gráfica que narra a historia de Vimianzo”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Costa da Morte”, 19 xuño 2018, p. 33.

Comenta sucintamente a presentación desta obra, que recolle a historia de Vimianzo desde o Neolítico, nun acto presidido polo alcalde, Manuel Antelo, e o autor, Rubén Rial. Asistiu alumnado do IES Terra de Soneira.

Tokio, *Gol. Aventuras no mar*, ilustr. do autor, A Coruña: Demo Editorial, 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-947396-8-2).

Nokio (1964) presenta un monllo de historias autoconclusivas en que o protagonista é o arroz “Gol”. As historias están tratadas con transparencia, enxeño e verosimilitude, mais tamén con doses de humor. A obra transmite unha mensaxe ecolóxica que vai desde a denuncia polo tratamento inadecuado do noso medio natural ata a defensa polo respecto cara ás diversas especies mariñas.

Referencias varias:

- Daniel Salgado, “As mil vidas da banda deseñada galega”, *Sermos Galiza*, n.º 310, “*fóradeserie*”, 23 agosto 2018, pp. 2-3.

No marco dunha reportaxe sobre o vizoso intre creativo da banda deseñada galega, pexado por complexos problemas estruturais, recóllense declaracións de Alfredo López, Tokio de nome artístico e colaborador con cadriños humorísticos no semanario que recolle a reportaxe. Vén de presentar o seu último traballo no Viñetas desde o Atlántico e reflexiona sobre as dificultades das editoras pequenas e a escena actual.

Tomás, Xosé, *Animalia 1. Verde*, ilustr. do autor, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Merlín cómics, n.º 1, maio 2018, 54 pp. (ISBN: 978-84-9121-385-7).

Banda deseñada de Xosé Tomás (Betanzos, 1971) que presenta os animais que habitan a selva, os bosques e as pradeiras. Cada páxina preséntase como un relato auto-conclusivo cheo de humor que convida a observar con detalle os animais, a súa forma de vivir, de interactuar con outros animais e os perigos da vida salvaxe, caracterizándoos na súa diversidade.

Recensións:

- Kenya Pineda, “Animalia’, unha lectura do máis salvaxe”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 29 xullo 2018, p. 6.

Comenta que esta banda deseñada é a primeira entrega dunha serie recollida na colección

“Merlín Cómics” de Edicións Xerais de Galicia. Apunta que Xosé Tomás é ilustrador, profesor e autor de máis dunha vintena de libros e que o resultado desta obra é divertido e instrutivo, destacando o convite que lanza a reflexionar sobre a nosa maneira de ver os animais e de relacionalos con eles.

- Esther Gómez, “A sedutora creatividade...”, *Luzes*, nº 60, “As libbreiras”, setembro 2018, p. 88.

Comenta que se trata da primeira obra dunha triloxía dirixida á infancia e explica que, a través de ilustracións de animais, o autor trata diferentes temáticas coma o temor, as rarezas, a intelixencia, a brutalidade, a impasibilidade, o desamparo ou os desvelos. Resalta o carácter conclusivo das historias así como a súa elaboración a partir dunha selva de animais sen leis e, por último, destaca o recurso á ironía, á diversión, á singularidade e ao enxeño.

VV. AA., *Intraterra*, Pontevedra: Garaxe Hermético, 2018, 66 pp. (ISBN: 978-84-8457-485-4).

Libro da escola profesional de banda deseñada de Pontevedra na que participan un total de 25 alumnos: Ana Pumares, Atenea Agular Ferradás, Ángel Verísimo Pazos, Bea Bendaña Bermejo, Carlos Fandiño Soto, Damián Gómez Figueiras, Daniel Zamudio, Fenando Mármol Fernández-Ayala, Hugo Feal Permuy, Iago Fernández Falcón, Jacobo Troitiño Lubiáns, Laura da Silva Irago, Lorena Abilleira Acevedo, Luz Fraga Constenla, Marcos Pérez Rial, Clara Muñiz Cameán, Olalla González Barja, Pablo Lloveres Tembrás, Ramón Fernández Ameijeiras, Rosa Magdalena Fernández, Sabela Domínguez Costa, Samuel López Cabana, Tere García Fernández, Werónica Hanczyc e Yaiza Martínez Piñeiro. Todos e todas eles presentan, de maneira conxunta, a historia da comunidade de persoas que residen no Búnker 0018 nunha devastada tundra rusa e como esa sociedade vese conmocionada por un asasinato. Non obstante, a chegada da inspectora Collins desvela que o que semellaba ser un entorno de paz, apenas é un refuxio para o crime.

Varela Ferreiro, Alberto, *Ulf de Jakobsland. Os viquingos en Galicia*, ilustrado polo autor, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, novembro 2018, 80 pp. (ISBN: 978-84-9121-423-6).

Novela gráfica de Alberto Varela Ferreiro que trata a historia dos viquingos na Galicia da Alta Idade Media, por aquel entón coñecida como Jakbsland. O libro céntrase na chegada ao Faro Brigantium dun conde danés, antigo xefe viquingo agora convertido ao cristianismo, como primeira etapa da súa peregrinación ata Santiago de Compostela. É o final da súa vida e o final dun tempo; as novas crenzas mestúranse cos deuses ancestrais e as vellas lembranzas, coas novas.

Referencias varias:

- X. Fraga, “O cómic inspírase na historia”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 9 decembro 2018, p. 37.

Dá conta da influencia que exerce a historiografía galega, máis concretamente a Idade

Media, nos dous cómics titulados *Ulf de Jakobsland. Os vikingos en Galicia* (Xerais) do autor Alberto Varela Ferreiro e *La Espada de San Eufrasio* (Diábolo Ediciones) dos guionistas Pepe Rey e Manuel López.

V.4.2. CÓMICS TRADUCIDOS OU VERSIONADOS

Bechdel, Alison, *Fun home. Unha familia traxicómica*, trad. Belén Poutón, Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, xuño 2018, 240 pp. (ISBN: 978-84-17388-03-4).

Novela gráfica autobiográfica de Alison Bechdel (Pensilvania, 1960) que narra a infancia e xuventude da autora na Pensilvania rural. A obra céntrase na evolución da protagonista, nas súas vivencias, na da súa sexualidade e na procura do seu propio lugar no cotián da súa peculiar familiar, mais, especialmente, trata a complexa relación que mantén co pai, Bruce Bechdel. O pai é profesor de inglés e responsable dunha funeraria e Alison acabará por descubrir que o matrimonio con súa nai era unha farsa xa que el era homosexual, dato que coñece unha vez que ela se confesa lesbiana. A narración está chea de ironía e, ademais, permite coñecer a vida dos Estados Unidos nas décadas dos 60 e 70 tratando temas como a orientación sexual, os roles de xénero e o suicidio dunha maneira non crítica que deixa que o lectorado se posicione perante o tema.

Recensións:

- Raquel López, “Fun Home entre nós”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 677, “Banda deseñada”, 12 xullo 2018, p. II.

Recensiona o cómic *Fun Home* traducido ao galego da escritora Alison Bechdel. Nela, desenvólense cuestións relacionadas coa traxectoria vital e profesional da autora, o contido da obra, pois é una novela autobiográfica e as coordenadas espazo-temporais, situado na Pennsylvania rural. En canto aos personaxes, Raquel López salienta a pouca visibilidade que se lle dá ao personaxe feminino da nai.

Belatz, *O tesouro de Lucio. Vida de Lucio Urtubia*, trad. Manel Cráneo, ilustr. da autora, A Coruña: Demo Editorial, 2018, 140 pp. (ISBN: 978-84-947396-3-7).

Mikel Belatz (Pamplona, 1974) conta a biografía de Lucio Urtubia, anarquista exiliado en Francia se enfrontou ao First National City Bank. A súa vida foi unha loita constante e o seu legado é o tesouro que leva por título a obra. O autor basea o seu traballo en charlas e entrevistas e recrea con nitidez e minuciosidade as accións, lugares, personaxes e sucesos que marcaron a vida de Lucio. Conta as súas vivencias máis coñecidas e as súas aventuras máis descoñecidas: a súa infancia en Cascante, as primeiras expropiacións de bancos, a forma de librarse da policía, cuestións familiares e persoais, a coñecida negociación co Citibank ou as diversas formas para pasar a fronteira.

Recensións:

- Pablo L. Orosa, “Lucio Urtubia, o albanel que tombou a Citibank”, *Luzes*, n.º 61, “Ás ceibas”, outubro 2018, pp. 71-75.

Análise da novela gráfica *O tesouro de Lucio* (Demo Editorial, 2018) de Mikel Belatz baseada na traxectoria biográfica de Lucio Urtubia, que inclúe fragmentos da obra. Comenta que o negocio de saqueo que levaba a cabo o protagonista supuxo o seu exilio en Francia. Ademais, explica como desenvolveu a súa ideoloxía anarquista e como

comezou a cometer roubos en entidades bancarias. Doutra banda, conta como o protagonista se dedicou á falsificación, dando o seu apoio a exiliados e a accións políticas de esquerda ou contra o réxime franquista, e como a través da falsificación de documentos dirixiu unha operación de roubo dos anarquistas ao Citibank. Por último, informa do seu encarceramento e das condicións da súa liberación posterior.

- Manu Barreiro, “Ás veces a vontade dun só home pode facer tremer un imperio”, *Tempos Novos*, n.º 257, “Masa Crítica”, outubro 2018, p. 84-86.

Ofrécese unha recensión da obra de banda deseñada *O tesouro de Lucio* (Demo Editorial, 2018) de Belatz, pseudónimo de Mikel Santos. Explícase que a obra constitúe unha biografía de Lucio Urtubia, un anarquista que viviu a guerra civil e a represión da ditadura. Anótase que a obra recolle dende o paso do protagonista pola milicia onde se dedicaba ao contrabando de materiais; a súa fuxida a Francia onde levou a cabo actividades a prol do anarquismo e do anticapitalismo, a pesar das detencións e o tempo preso; até que conseguiu estafar o *First Nacional City Bank* con falsificacións. Destácase o recurso aos saltos temporais para manter o suspense da trama. Sinálase a relación da obra coa banda deseñada de Francia e Bélxica ou coa doutros autores coma Paco Roca. Apúntase o equilibrio entre o carácter histórico, ideolóxico, reflexivo e de divertimento da obra. Faise referencia á publicación da obra tamén en catalán e euskera.

Delisle, Guy, *Pyongyang*, trad. Belén Poutón. Cangas do Morrazo: Rinoceronte Editora, 2018, 184 pp. (ISBN: 978-84-92866-96-0). ■

Novela gráfica de Guy Delisle (Québec, 1966) cuxo protagonista é Deslisle que de maneira autobiográfica conta a súa experiencia en Pyongyang mentres traballaba para unha produtora de debuxos animados. O libro está ilustrado en branco e negro, cun ritmo narrativo parsimonioso e cinematográfico, e documenta con claridade unha realidade oficial –ditada polo réxime, en constante conflito coa natureza da vida, a lóxica e a verdade.

Recensións:

- Xulio Carballo, “Pyongyang, de Guy Delisle”, *Sermos Galiza*, “fóradeserie”, n.º 287, “Da banda de acolá”, 8 marzo 2018, p. 8.

Salienta a banda deseñada como medio para reflectir os conflitos e detense no xornalista Guy Delis quen debulla nas súas obras as impresións e anécdotas do choque cultural que vive durante as súas estancias en Shenzhen, Rangún ou Xerusalén. Indica que nesta obra relata cunha “espontánea ironía” o día a día nesta cidade norcoreana en 2003 coas tensións culturais e sociais nun complexo microcosmos “inzado de restricións e inquietantes simetrías”. Apunta que é unha “narración maxistral, cunha descrición sinxela e detallada e cun discurso sincero que deixa un necesario pouso de reflexión”.

- Kenya Pineda, “Un retrato de Pyongyang con humor crítico”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 9 setembro 2018, p. 4.

Comenta que Delisle narra de xeito autobiográfico, con humor e unha ollada

occidentalista, a súa experiencia en Pyongyang mentres traballaba para unha produtora de debuxos animados. Apunta tamén que se van cumprir quince anos da súa primeira edición, mais que eesta banda deseñada segue vixente. Indica que a historia está contada en branco e negro, cun ritmo narrativo parsimonioso e cinematográfico, e que pode ser moi instrutiva, xa que documenta con claridade unha realidade oficial en constante conflito coa natureza da vida, a lóxica e a verdade. Xa por último, sinala que esta obra convida a reflexionar, con grande ironía, na obra *1984*, de George Orwell.

Goscinnny, René, *Astérix e Cleopatra*, ilust. Albert Uderzo, trad. Mª Isabel Soto López e Xavier Senín Fernández, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Os álbums de Astérix en galego, n.º 6, [lectorado mozo], setembro 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-9121-296-6).

Cómic de René Goscinnny (París, 1926-1977) xunto co debuxante Albert Uderzo (Fismes, 1927) pertencente á serie de aventuras en banda deseñada protagonizada no ano 50 a.C. polos dous galos da Galia, Astérix e Obélix, publicada orixinariamente na revista *Pilote* en 1959. Neste número, Astérix e Obélix teñen a misión de construír en Exipto un palacio para Cleopatra, co fin de demostrar a grandeza dese imperio a Xulio César.

Recensións:

- Carmen Ferreira, “As aventuras de Astérix, de novo en galego”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 25 novembro 2018, p. 6.

Comenta que Edicións Xerais de Galicia segue sumando títulos traducidos ao galego á serie de aventuras en banda deseñada protagonizada no ano 50 a.C. polos dous galos máis famosos da Galia e que neste número Astérix e Obélix teñen a misión de construír en Exipto un palacio para Cleopatra, co fin de demostrar a grandeza dese imperio a Xulio César.

Goscinnny, R., *Astérix. O combate dos xefes*, ilust. Albert Uderzo, trad. María Isabel Soto López e Xavier Senín Fernández, Vigo: Edicións Xerais de Galicia, col. Astérix, n.º 7, [lectorado mozo], setembro 2018, 48 pp. (ISBN: 978-84-9121-297-3).

Cómic de René Goscinnny (París, 1926-1977) xunto co debuxante Albert Uderzo (Fismes, 1927) pertencente á serie de aventuras en banda deseñada protagonizada no ano 50 a.C. polos dous galos da Galia, Astérix e Obélix, publicada orixinariamente na revista *Pilote* en 1959. Neste número, Astérix adestra o xefe galo Abraracúrcix para que se enfrente a outro xefe galo e descubriase o que pasou realmente coa poción máxica.

Recensións:

- Carmen Ferreira, “As aventuras de Astérix, de novo en galego”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 25 novembro 2018, p. 6.

Comenta que Edicións Xerais de Galicia segue sumando títulos traducidos ao galego á serie de aventuras en banda deseñada protagonizada no ano 50 a.C. polos dous galos máis famosos da Galia e que neste número Astérix adestra o xefe galo Abraracúrcix para que se enfrente a outro xefe galo e descubriase o que pasou realmente coa poción máxica.

VII.5 ENSAIO. TEORÍA XERAL. CRÍTICA

VII.5.1. MONOGRAFÍAS, BIOGRAFÍAS, CRÓNICAS E LIBROS COLECTIVOS

Fernández-Vázquez, Mar (coord.), *De letras e de imaxes nas aulas de Primaria*, ilustr. da capa Francisco Javier Cabo Villaverde, A Coruña/Santiago de Compostela: Hércules de Ediciones/ Servizo de Publicacións e Intercambio Científico da Universidade de Santiago de Compostela, col. Bibliodidáctica. Humanidades e Ciencias Sociais, n.º 2, decembro 2018, 237 pp. (ISBN: 978-84-949176-3-9). ■

Monográfico de autoría colectiva no que estudosos e docentes de Didáctica reflexionan sobre distintos aspectos referidos á metodoloxía e á práctica docente da literatura e da ilustración no ensino primario. Estrutúrase en dous amplos apartados: Educación literaria e Educación artística, se ben o estudo de Rocío García-Pedreira presenta trazos correspondentes a ambas as tipoloxías da educación. Ábrese co “Limiar” (pp. 5-9) de Blanca-Ana Roig Rechou no que se aleda da publicación desta monografía cando “a lectura literaria parece que non é unha actividade básica para atopar resposta a cuestións que nos asombran, resposta que escritores, poetas, narradores, ilustradores, docentes e estudosos en xeral, nos foron dando e seguen a facelo no transcurso dos tempos”. Apunta que os catorce traballos teñen “como base fundamental a Literatura Infantil e Xuvenil” e reflicten que “se ben a Literatura, como manifestaron moitos estudosos, non se pode ensinar no sentido de crear literatura, ‘sí que se puede estudiar y enseñar fenomenológicamente la ontología y la epistemología de la obra literaria. Qué es y cómo se accede a ella mediante un acto de cocreación, que es la lectura’, como afirma Darío Villanueva (Viñas, 2018: 340)”, refire a finalidade da colección “Bibliodidáctica” do Instituto de Ciencias da Educación da Universidade de Santiago de Compostela (ICE-USC) e sinala que a monografía tenta “cubrir baleiros que moitos profesionais de distintas disciplinas reclaman para que se lles axude no seu labor de mediación”. En relación coa literatura galega, acóllense os seguintes traballos no primeiro bloque “Educación literaria”:

-Eulalia Agrelo-Costas, “Literatura, lectura, competencias e formación docente: ao redor da educación literaria no ensino primario”, pp. 13-32.

Tras unhas “breves consideracións dos futuros docentes de educación primaria sobre a literatura no ensino” e “olladas múltiples sobre a literatura e a lectura”, adéntrase no “nobelo da competencia en comunicación lingüística” ao fío das “directrices lexislativas que enmarcan o ensino actual e co pensamento posto nese docente-mediador” e da metodoloxía da Educación literaria. Afirmar que o docente de Educación Primaria “debe ser un lector habitual e adquirir coñecementos do fenómeno literario mediante a consulta de historias, estudos teóricos e publicacións periódicas que se aproximen á literatura propia e á universal, especialmente, á infantil” e así mesmo “se deberá prover de técnicas, estratexias e recursos para configurar espazos de encontros significativos e satisfactorios coa literatura e a animación lectora”, mais sen descoidar “a adquisición dunha formación mínima sobre o proceso lector e a evolución psicolóxica do individuo no que atinxe á lectura”. Aposta porque o docente manteña “dous fundamentos básicos”: un tirado de

Darío Villanueva (*Curso de teoría de la literatura*, 1994: 12), quen afirma que “quizá el método inmediato y urgente que debe ser rescatado para la enseñanza de la literatura sea el de la lectura: aprender a leer literariamente otra vez”, e o segundo de Pedro Cerrillo (*Literatura Infantil y Juvenil y educación literaria*, 2007: 20-21), para quen “probablemente, lo que hoy se necesite, más que enseñar literatura –de acuerdo al concepto tradicional referido– sea enseñar a apreciar la literatura, o, en todo caso, poner a los alumnos en disposición de poder apreciarla y valorarla”.

-Mar Fernández-Vázquez, “De letras: Carlos Casares”, pp. 33-50.

Logo de afirmar que “as letras son a cerna da biobibliografía de Carlos Casares Mouriño”, detense en analizar “as súas facetas como alumno, lector, docente, escritor, tradutor, editor literario e xestor cultural” xa que conforman o macrotexto temático casariano. Conclúe que Casares se define “por un completo polifacetismo que achega luz á reconfiguración da Literatura galega como sistema literario e á apertura da cultura galega fóra das súas marxes xeográficas” e que, pese a que non abordou as facetas casarianas de “conferenciante, político e parlamentario, crítico literario, autor de semblanzas biográficas, investigador literario, entre outras tamén vinculadas ás letras en sentido laxo”, as citadas sete facetas comentadas permiten constatar que “a cultura galega desde 1965 a 2002 non se comprende en profundidade sen analizar a figura de Carlos Casares Mouriño”. Remata aseverando que “non se comprenderá o verdadeiro alcance da figura de Carlos Casares Mouriño na cultura galega ata a publicación de material aínda inédito (textos de autor, textos traducidos, conferencias, datos biográficos, epistolarios, galeradas etc.) e a análise da súa pegada na escrita de autores posteriores”.

- Carmen Ferreira-Boo, “Traballando intertextualidades a partir de versións, adaptacións e reescrituras de contos dos irmáns Grimm”, pp. 51-73.

Tras amentar o labor lingüístico, folklorista e etnográfico realizado polos irmáns Jacob e Wilhelm Grimm e os catro tipos de reescritura propostos por Caterina Valriu en “Reescriptures de les rondalles en el s. XXI (2000-2009)” (2010: 13-30) para explicar o aproveitamento e uso dos escritores de Literatura Infantil e Xuvenil das “características temáticas, estruturais e estilísticas dos contos de transmisión oral”, enumera os contos dos irmáns Grimm na LIX en galego. A seguir atende as “reescrituras referenciais (versións e adaptacións) en formato álbum”, as “reescrituras ideolóxicas, lúdicas e humanizadoras” e detense na reescritura lúdica “*Matapitos. com*, de Gloria Sánchez”. Conclúe que “os contos dos irmáns Grimm supoñen unha rica fonte de inspiración para os escritores e manteñen unha gran vitalidade, adaptándose a novos tempos e formatos editoriais”, establece dúas tendencias de reescrituras deses contos e propón “actividades didácticas, lúdicas e motivadoras baseadas no xogo que desenvolvan a expresión e comprensión oral e escrita á vez que enxalcen o valor da imaxinación, a fantasía e a creatividade para un adecuado desenvolvemento psico-social do neno”.

- Rocío G-Pedreira, “Intertextos plurais: o papel das reescrituras fílmicas na creación de lectores”, pp. 75-91.

Tras a premisa inicial “cinema e literatura utilizan dúas linguaxes artísticas distintas pero con dimensións ou ámbitos de existencia parellos que permite a proliferación de obras que pasan dun código a outro, especialmente no caso de novelas que son recreadas na gran pantalla”, atende “as reescrituras fílmicas” para a infancia e enumera os elementos

existentes na tipoloxía de usos, e detense así mesmo na “construción de intertextos lectores plurais”. Conclúe que “os textos audiovisuais da cultura de masas transformaron de maneira perentoria o sistema de acceso das persoas á información e ao coñecemento en todas as súas vertentes” e incide, ao fío da lexislación educativa vixente, en que “as aprendizaxes referidas tanto ao cinema coma ao seu tratamento didáctico non deberían depender do interese particular dos profesionais pola temática e da formación afastada das titulacións académicas que, aparentemente, deberían darlles as ferramentas básicas necesarias para poder levar a cabo o seu traballo de maneira eficiente”.

- Ánxela Gracián, “Unha mirada ética e estética do mundo. *A casa grande (manifesto de cidadanía)*, de João Manuel Ribeiro”, pp. 93-109.

Tras un marco teórico sobre “a longa discusión entre a ética e estética da arte” dende a Antigüidade clásica grecolatina, comenta *A casa grande (manifesto de cidadanía)*, de João Manuel Ribeiro, xa que asegura “a educación estética aos múltiples mundos da literatura” e “a da educación ética cos mundos posibles do texto, ampliando o diálogo entre a nenez e a colectividade, amosándolles como é o mundo real e o ideal, isto é, como se desexaría que fose e como debemos actuar para construílo”. Conclúe que “a literatura preséntase como unha actividade que permite asumir con sentido ético, non soamente as identidades senón tamén as alteridades, cunha capacidade para revelar novos comportamentos revolucionariamente innovadores respecto dos patróns de referencia que forman parte do coñecemento que o home ten do mundo”.

- Isabel Mociño González, “Educación inclusiva e Literatura Infantil e Xuvenil: motivación, representación e adaptación ante a discapacidade”, pp. 111-126.

Principia aseverando que “as representacións simbólicas das ficcións contribúen a formar e modificar crenzas, actitudes e opinións, o que configura unha escala de valores na que a igualdade de oportunidades e o respecto á diferenza teñen que ser prioritarias” e que na “creación dun contexto de aprendizaxe inclusivo desde o marco dun currículo común, a literatura é unha vía para derrubar barreiras, como a do acceso á lectura, ao coñecemento, á recreación de universos e ao goce da imaxinación”. A seguir detense “nas potencialidades de obras infantís e xuvenís desde a perspectiva do estímulo e exploración sensorial”, logo “na representación que ao longo do tempo se fixo das persoas discapacitadas” e, por último, repasa “aquelas obras adaptadas a necesidades específicas ou que son susceptibles de emprego por parte de persoas con diversidade funcional”. Demostra que “queda moito por facer” e asevera que “é necesaria unha maior implicación da sociedade en xeral e da institución escolar en particular, adoptando un enfoque educativo baseado na valoración da diversidade como elemento enriquecedor do proceso de ensinanza aprendizaxe e do desenvolvemento humano, onde aprendan uns dos outros, independentemente das súas condicións persoais, sociais e culturais”, que “lograr o desenvolvemento integral das persoas é facelo a través das súas diferentes vertentes: afectiva, cognitiva e social, nun proceso continuo e permanente que persiga formar persoas máis libres e autónomas”, que “favorecer a lectura entre a infancia con discapacidade é unha obriga social” e que “promover o éxito escolar e incrementar a motivación do alumnado é garantir a súa incorporación á vida escolar e social, ademais de contribuír á consecución dun clima positivo para o desenvolvemento dos procesos de ensinanza-aprendizaxe nas aulas e no centro, o que tamén é preciso facer na lingua propia de Galicia, o galego”, entre outras conclusións.

-Marta Neira Rodríguez, “Algúns materiais para a aprendizaxe da lectura e da escritura en galego”, pp. 127-145.

A partir da premisa “unha idea amplamente estendida é que o sistema escolar é clave para a aprendizaxe da lectura e da escritura” e do ronsel dalgúns “métodos dispoñibles para os mediadores a finais dos anos setenta e nos anos oitenta” do século XX descritos por C. Ares, X. Arias Méndez e B.-A. Roig Rechou na *Revista Galega de Educación*, “Materiais para o ensino da lecto-escritura en galego, I” (1987a) e “Materiais para o ensino da lecto-escritura en galego, II” (1987b), ofrece a seguir unha descrición dalgúns “materiais para a aprendizaxe da lectura e da escritura en lingua galega”. Conclúe que, “malia a escritura e a lectura seren uns obxectivos a lograr na etapa de Educación Primaria”, “a escolla dos materiais descritos e analizados se dirixen ou están pensados, fundamentalmente, para a etapa de Educación Infantil, especialmente os que se puxeron en circulación no século XXI” e advirte que “o descoñecemento da súa existencia por parte dos futuros docentes pode levalos a considerar como orixinais e novidosos materiais que non o son e mesmo a crear pola súa conta materias xa deseñados e publicados”.

-Verónica Pousada-Pardo, “A fraseoloxía a través da LIX”, pp. 147-155.

A partir das premisas “a necesidade de que esta disciplina teña un oco real nos diversos niveis de ensino da lingua, deixando atrás a percepción de ser un mero abaloiro ou entretemento co que enfeitar as aulas” e “pese a que a fraseoloxía goza de boa saúde e consideración no ámbito das linguas estranxeiras, existe un enorme baleiro no seu estudo no marco da lingua materna”, elaborou un corpus tras analizar as obras galegas merecedoras do Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil en busca de unidades fraseolóxicas relacionadas coa velocidade. Localizou “catorce expresións, algunhas recorrentes ao longo dos volumes ou repetidas en máis dunha obra, o que pode interpretarse como un síntoma da súa frecuencia e produtividade na lingua” e presenta “os casos atopados atendendo á motivación e ao significado”, estruturados en “Fenómenos atmosféricos” (as expresións *Coma un lóstrego*, *Coma un alustre* e *Ir/Marchar/... fungada*, -o), “Máquinas” (as expresións *A toda pastilla*, *A todo trapo* e *Coma un foguete*), “Armas” (as expresións *Coma unha metralleta*, *Ir/Saír/... disparada*, -o, *Ir/Saír/... escopetada*, -o e *A toda mecha*) e “Outras realidades” (as expresións *A fume de carozo*, *A lume de biqueira*, *Andar/Ir/... mangada*, -o e *A ritmo de caracol*). Conclúe que “a incorporación da fraseoloxía na aula permitiría ampliar o vocabulario (meteoroloxía, industria...); desenvolver a comprensión metafórica; coñecer aspectos culturais, históricos e tradicionais dunha cultura; e entrar en contacto coa realidade rural (que para moitos nenos e nenas resulta completamente descoñecida e allea)”.

-Juan José Varela Tembra, “O *Kamishibai* como recurso para a promoción da lectura”, pp. 157-167.

Ao fío da aseveración inicial de que “a comprensión lectora e a promoción da lectura nas aulas de primaria é un elemento fundamental na aprendizaxe dos nosos nenos e nenas”, propón o emprego do *Kamishibai* “como ferramenta motivadora e provista dun gran trasfondo social”. Detense en explicar “a sociedade moderna receptora da tradición oral e escrita”, “a lectura como promotora da equidade”, a “narración oral, lectura e emprego do *kamishibai*”, “qué é e o porqué do *kamishibai*?”, “o *kamishibai* como mediador”, “o *Kamishibai* como elemento narrativo”, “o *Kamishibai* como achega á promoción da lectura” e “o *Kamishibai* na rede”. Conclúe que “o *Kamishibai*, como o libro, é un obxecto

cultural que axuda a prolongar o pensamento, a imaxinación, a memoria, a historia, a reflexión, o espírito das vidas que alimentan as narracións, as historias que percorren e viven no teatro de papel que logo de seren narradas unha e outra vez chegan a ese imaxinario social que tanto debe ser preservado para os nosos cativos”. En relación coa literatura galega, acóllense os seguintes traballos no primeiro bloque “Educación artística”:

- Vicente Blanco e Salvador Cidrás, “A educación artística en primaria: respectar a creatividade”, pp. 171-177.

A partir da premisa “a arte é unha ferramenta moi importante para cuestionar o mundo no que vivimos porque permite crear alternativas á marxe da convención e dos estereotipos dominantes”, detéñense nos “enfoques de educación artística na escola” e ofrecen “propostas de talleres de educación artística” realizadas polo alumnado da Facultade de Formación de Profesorado: a cabana primitiva, o corpo humano, e rexistro de texturas e ilustración con elementos da natureza e a cidade.

-Sergio Clavero Ibáñez de Garayo, “Educar a mirada. Alfabetización cinematográfica na Educación Primaria”, pp. 179-193.

Tras atender a sociedade dixital e a alfabetización dixital, céntrase na “educación audiovisual no currículo de Primaria” e ofrece unha “Metodoloxía. Contidos e procesos creativos”: Proxecto Aturuxo Films, Obxectivos, Estrutura, contidos e temporalización (atendendo a Sintaxe cinematográfica, Análise da creación e Proceso creativo cinematográfico) e Ferramentas dixitais. Achega “propostas pedagóxicas” nas que se teña en conta o Plan de formación de profesorado no centro, a Colección de cinema, as Proxeccións cinematográficas de curtametraxes e longametraxes e a Creación cinematográfica (tanto a Creación individual coma a Creación colectiva). Conclúe que “para o correcto desenvolvemento da ‘Educación audiovisual’ non é suficiente unha introdución curricular en Educación Primaria senón que é necesario priorizar conceptos e sinalar o coñecemento da linguaxe do cinema como fundamento para o impulso dunha cidadanía de mirada máis atenta e reflexiva nesta sociedade dixital do século XXI” e incide en que “como educadores debemos descubrir o potencial do noso alumnado con metodoloxías máis activas e unha estrutura de contidos e actividades perfectamente deseñada para que experimenten nun proceso de creación que deixe pegada na súa aprendizaxe”.

-Carmen Franco-Vázquez e Silvia Capelo Álvarez, “De imaxes: Carlos Casares”, pp. 195-210.

Ofrecen “un percorrido polas imaxes que acompañaron as obras que Carlos Casares escribiu con destino a un lectorado infanto-xuvenil”: *A galiña azul*, *As laranxas máis laranxas de tódalas laranxas*, *O can Rin e o lobo Crispín*, a Colección Toribio, *Lolo anda en bicicleta*, *O galo de Antioquía*, *A vida de Ánxel Fole* e *Un polbo xigante*. Inciden en que “a evolución do libro infantil en lingua galega (moi limitada cando comezaron a editarse as primeiras obras de Casares, alá polo ano 1968) foi exponencial, avanzándose, para mellor, en todo o referido á edición, divulgación e consolidación do libro”. Centran as conclusións en dous aspectos: “a paulatina consideración dos ilustradores como parte importante da autoría da obra” e “os continuos avances técnicos que permitiron que as imaxes e a cor das ilustracións fosen fáciles de incorporar nas edicións infantís”.

-Estella Freire Pérez e Candela Rajal Alonso, “Cadernos de Cidade. Unha proposta didáctica”, pp. 211-223.

Céntranse nos “Cadernos de Cidade”, entendidos como “proposta didáctica de elaboración de pequenos manuais de trazado individuais que achegan o deseño urbanístico e arquitectónico ao estudantado, convidando á reflexión e posta en común sobre as transformacións do espazo urbano”. A partir das premisas de partida “O espazo do coidado e o Coidado do espazo”, abordan “Identidade e Memoria: A deriva na cidade como estratexia de aproximación” e “O libro-obxecto e os cadernos de cidade. Formas e Formatos” e ofrecen dúas propostas de experimentación: “Mapas do Cotián e Almas á deriva”.

-Cristina Trigo Martínez, Olalla Cortizas e Guillermo Calviño Santos, “De cadernos e de imaxes: camiños pola educación artística”, pp. 225-237.

A partir da premisa “a educación artística, exposta como camiño ao longo da vida, non segue un itinerario ríxido de paradas estipuladas”, céntranse nos “libro de artista, os cadernos de viaxe” por seren “un xeito de reflexionar sobre os procesos”. Detéñense nos “Cadernos de viaxe” e “O Caderno Artivista” que levan anos propoñendo ao alumnado dende a área de didáctica da expresión plástica da Facultade de Ciencias da Educación da Universidade de Santiago nos últimos cursos académicos. Así mesmo ofrecen “a cámara fotográfica como caderno de viaxe”.

Macedo, Ana Cristina, Marta **Neira Rodríguez** e Sara **Reis da Silva** (coords.), *Primeiros Leitores, Primeiros Poemas*, ilust. da cuberta Ana Cristina Vasconcelos de Macedo, Porto (Portugal): Tropelias & Companhia/ inED (Centro de Investigação e Inovação em Educação-ESE-IP Porto, novembro 2018, 203 pp. (ISBN: 978-989-8582-69-0). ■

Volume monográfico centrado na presenza e impacto da poesía nos lectores máis novos. Nel desenvólvense cuestións como os formatos editoriais destas obras dirixidas a un público infantil, a mediación e promoción que se fai destes libros, a súa presenza na escola etc. Está coordinado polas investigadoras que forman parte da Rede Temática “Las Literaturas Infantiles y Juveniles del Marco Ibérico e Iberoamericano”. En relación coa Literatura Infantil e Xuvenil galega, acóllense os seguintes traballos:

- Blanca-Ana Roig Rechou, “Eucación Emocional. A poesía nas escolas infantís. María Victoria Moreno e Antonio García Teijeiro”, “Estudos e Notas”, pp. 113-133.

Despois de reflexións e apostas sobre o que se entende por Educación emocional, Educación literaria, Preliters, Poesía, tendo en conta o facer doutros estudosos citados, céntrase este traballo nas emocións, sentimentos, valores... transmitidos en dous poemarios: *Eu conto ti cantas*, de María Victoria Moreno, e *Poemar o mar*, de Antonio García Teijeiro. Trátase dunha achega á obra de dous escritores galegos homenaxeados no ano 2017: a primeira, co recoñecemento do Día das Letras Galegas 2018; o segundo, co Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil do Estado español 2017.

-Mar Fernández-Vázquez, “Poemas para ‘Primeiros lectores’ na ‘Montaña encantada’ de Everest Galicia”, “Estudos e Notas”, pp. 135-147.

Principia aseverando que “os primeiros lectores ocupan un chanzo primordial no ámbito da lectura no século XXI”, antes de resaltar a prioridade de que os mediadores incidan na necesidade de ler poesía e de romper con tres prexuízos estereotipados sobre a poesía esgrimidos por Jean-Pierre Siméon. A seguir céntrase nos dez poemarios dirixidos á franxa de idade “primeiros lectores” da colección “Montaña encantada” existentes no catálogo da Biblioteca da Universidade de Santiago de Compostela, e que comenta á luz da educación literaria e artística, da formación de lectores competentes e dos recursos máis salientábeis dos poemarios elixidos. Conclúe que a ducia de poemarios analizados “reflicten as dificultades de marcar lindes entre franxas etarias moi próximas, como son os primeiros lectores e o lectorado autónomo” e o necesario rol activo dos mediadores para seleccionar obras e das editoriais para “seguir a repensar o destinatario a quen se queren dirixir en primeira instancia”.

- M^a del Carmen Ferreira Boo, “Aproveitamento didáctico da poesía infantil na etapa de Educación Infantil: a colección ‘Do Berce á Lúa’ de Kalandraka Editora”, “Estudos e Notas”, pp. 149-161.

Saliéntase a importancia de introducir a poesía na Educación Infantil, etapa na que a infancia se pon en contacto co texto literario dende unha vertente lúdica, mais que supón o momento idóneo para a aprendizaxe das convencións da literatura. Nesta etapa destácase o uso do Cancioneiro Infantil e tamén de obras poéticas de nova creación que imitan as características da poesía de transmisión oral, por exemplo, a colección “Do berce á Lúa”, composta por oito títulos da autoría de Antonio Rubio, que se presentan como poeogramas, ilustrados por Óscar Villán, cos que achegar a poesía ao prelectorado dun xeito lúdico e interdisciplinar, unindo a literatura coa pintura.

- Juan José Varela Tembra, Lourdes Hernández Delgado e Gabriel Sánchez Sánchez, “Poesía infantil e ensinanza de linguas. A obra *Niños Raros* como pretexto de aprendizaxe”, “Estudos e Notas”, pp. 163- 170.

O obxectivo desta achega é analizar un texto de Literatura infantil: *Niños raros*. Sinálase que esta obra catalogada como poesía infantil é un libro onde os versos e a ilustración actúan de modo coordinado, permitindo ao lectorado unha experiencia estética e sensorial acorde coa súa idade e coas súas expectativas lúdicas e de aprendizaxe. Afóndase no contido do libro, así como nas súas posibilidades didácticas no contexto da educación lingüística e literaria. Tómasse como referente o Marco Común Europeo de Referencia para as linguas, sinalando o valor que pode ter o citado libro de poesía como pretexto para levar a cabo actividades encamiñadas ao desenvolvemento de habilidades lingüísticas do alumnado en distintas linguas, redundando na súa formación integral como persoas.

- Estella Leticia Freire Pérez, “Mundos obxectos. Poesía visual no cotiá”, “Estudos e Notas”, pp. 171- 178.

Preséntase a proposta Mundos Obxectos: Poesía Visual no Cotiá que traballa nas fronteiras entre a representación, o decíbel e o visíbel no debuxo infantil e de como estes límites se dilúen en manifestacións próximas ao concepto de poesía visual. Coméntase que as primeiras mostras de expresión gráfica na infancia teñen ademais dun forte contido plástico e matérico, un contido narrativo moi potente que emana da imaxe e se converte en verbas e historias onde imaxe, forma e palabra funcionan como un único elemento.

Destácase que traballar estas cuestións dende os primeiros anos é fundamental para fomentar a autoexpresión e a imaxinación, a expresividade, a oralidade e a interrelación imaxe-palabra. Esta dualidade debe ser tratada dende unha óptica pluridireccional, afastada da convención e ligada ao imaxinario persoal, onde a experiencia vivencial sexa a detonante dos significados e significantes. Coméntase que a proposta *Mundos Obxectos: Poesía Visual no Cotiá* se traduce na sentación do desenvolvemento dun obradoiro na que os obxectos máis insignificantes da nosa contorna se converten en elementos potenciadores da expresión plástica, visual e narrativa das producións infantís.

Pena Presas, Montse, *Feminismos e literatura infantil e xuvenil en Galicia*, Santiago de Compostela: Edicións Laiovento, col. Ensaio, n.º 360, 2018, 172 pp. (ISBN: 978-84-8487-404-1).

Ensaio que xira arredor de dúas ideas fundamentais: a pegada dos feminismos nas obras literarias dirixidas ao público infantil e xuvenil e a tarefa das mulleres pioneiras na defensa da coeducación e dunha literatura igualitaria en Galicia. Nel, recupéranse nomes de activistas críticas e autoras que apostaron por unha literatura de muller, cuxas obras estivesen protagonizadas por personaxes femininas e coméntanse novas liñas temáticas que apostan pola igualdade na produción literaria infantil e xuvenil galega. A súa finalidade é, segundo palabras da propia Pena Presas, “aprender e ensinar”.

Recensións:

- Pilar Ponte, “LIX e feminismos. Ler para aprender e ensinar”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 680, “Libros”, 13 setembro 2018, p. VI.

En primeiro lugar, comeza salientando que se trata dun monográfico cuxa finalidade é “unha obra para aprender e ensinar”. Cualifica o volume como un ensaio fundamental que debería empregarse como manual de uso para docentes e público en xeral. Coméntanse os tres obxectivos que a autora sadense sinala no seu monográfico: definir un corpus teórico que permita pór de manifesto a relación existente entre o feminismo e os estudos de LIX no contexto galego; visibilizar o labor daqueles grupos feministas e de mulleres docentes que na procura dunha educación igualitaria; e analizar os textos literarios infantís e xuvenís no eido galego para logo comprobar o impacto que tivo neles o movemento feminista. Distínguense dúas partes do monográfico: a primeira “Movemento feminista, coeducación e crítica de literatura infantil en Galicia” e a segunda intitulada “O impacto dos feminismos na literatura infantil galega”. A autora comenta a clasificación que propón Pena Presas da LIX galega distinguindo catro etapas. Para finalizar, indícase que o volume contén unha listaxe de posibles liñas de investigación de interese para desenvolver nun futuro.

- Marta Neira, “A pegada feminista na Literatura Infantil e Xuvenil galega”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 2 decembro 2018, p. 6.

Hai uns meses publicouse en Laiovento *Feminismos e literatura infantil e xuvenil en Galicia*, de Montse Pena, un ensaio de imprescindible lectura para quen queira coeducar e coñecer a pegada feminista na literatura escrita en lingua galega para os máis novos. A monografía recolle parte da tese de doutoramento desta profesora da USC, defendida

en 2016 e dirixida pola profesora de Filoloxía Dolores Vilavedra e polo profesor de Ciencias da Educación Bieito Silva. Divídese en dous grandes apartados: no primeiro deles faise un achegamento aos vencellos entre o movemento feminista, coeducación e literatura infantil no contexto galego; mentres que no segundo se establecen catro etapas para o impacto dos feminismos na literatura infantil galega e se ofrece unha visión panorámica dos textos que representarían cada unha delas. É unha obra necesaria que cubre un baleiro na crítica académica aplicada á LIX.

- Amanda Rei, “Para un estudo contemporáneo da literatura galega”, *Grial*, n.º 220, “O espello das letras”, outubro, novembro e decembro 2018, p. 87.

Salienta que a obra ten como fundamento o vínculo entre o movemento político do feminismo e a creación literaria galega para os máis novos. Especifica que a obra está dividida en dúas partes: a primeira remite a obras educativas en galego que apostan polo ensino igualitario e que recolle a repercusión do movemento feminista na escola e na entrada de voces femininas no sistema literario galego; e a segunda parte inclúe unha división cronolóxica da produción literaria infantil e xuvenil en catro etapas. Sinala que estas etapas abranguen a perspectiva masculina, a irrupción do feminismo, o protagonismo das mulleres e a relación entre o feminismo e outros movementos destinados a visibilizar minorías. Por último, reflexiona sobre a relevancia do estudo para a comprensión da literatura galega.

- Antía Marante Arias, “Un libro que fala de libros”, *Tempos Novos*, n.º 257, “protexta”, outubro 2018, p. 82.

Ofrécese unha recensión da obra *Feminismos e literatura infantil e xuvenil en Galicia* (Laiovento, 2018) de Montse Pena Presas. Explícase que constitúe unha obra de ensaio froito da tese doutoral da autora sobre o vínculo entre o feminismo e os libros de literatura galega dirixidos aos máis novos. Cóntase que a obra está dividida en dous apartados “Movemento feminista, coeducación e crítica na literatura infantil en Galicia” e “O impacto dos feminismos na literatura infantil galega” que exploran a aproximación e o pouso do feminismo na literatura infantil e xuvenil galega. Menciónanse distintas fontes bibliográficas ás que a autora acode. Destácase o seu estudo sobre o movemento feminista e a educación. Saliéntase a división cronolóxica da produción literaria infantil e xuvenil que achega atendendo á análise das publicacións dende 1927 a hoxe en día. Resáltase o pouso crítico da obra.

Roig Rechou, Blanca-Ana, Isabel **Soto López** e Marta **Neira Rodríguez** (coords.), *As mulleres como axentes literarias na LIX do século XXI*, ilust. da cuberta e interiores Francisco Cabo Villaverde, Vigo/ Santiago de Compostela: Edicións Xerais de Galicia/Red Temática LIJMI/Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2018, 512 pp. (ISBN: 978-84-9121-473-1). ♦

Nova monografía da Rede LIJMI coordinada por Marta Neira Rodríguez, Blanca-Ana Roig Rechou e Isabel Soto López e centrada, como o seu título anticipa, na actividade das mulleres na literatura dirixida aos máis novos do século XXI, se ben, nalgúns dos traballos que acolle, aparecen referencias necesarias a períodos anteriores. Primeiramente ofrece un conxunto de cinco estudos panorámicos que teñen como obxecto de análise o labor das mulleres nas literaturas castelá, catalá, galega, portuguesa e vasca no século XXI. A estes súmanselle un par de traballos máis centrados nas literaturas brasileira e mexicana.

A continuación, como vén sendo habitual en moitos dos volumes que integran a colección á que pertence esta monografía, preséntase, no apartado “Unha selección para a educación literaria”, un conxunto de oitenta e sete obras de autoría feminina que dá conta do bo facer das mulleres nas literaturas dos ámbitos ibérico (literaturas castelá, catalá, galega, portuguesa e vasca) e iberoamericano (literaturas brasileira e mexicana). Trátase de obras de autoras que, segundo o criterio que privilexie cada ámbito, se poden corresponder con voces femininas xa consolidadas, con produción literaria no século XX e continuidade no XXI, ou con novas voces que iniciaron a súa andaina neste último século. No apartado “Comentarios cara a formación lectora” estúdanse un total de vinte e cinco obras consideradas representativas da produción de autoría feminina; obras narrativas, poéticas ou dramáticas que visualizan o papel das mulleres nas literaturas infantís e xuvenís dos ámbitos castelán, catalán, galego, portugués, vasco, brasileiro e mexicano e que foron publicadas, na súa maioría, no século XXI. En relación coa Literatura Infantil e Xuvenil galega ou en galego acóllense os seguintes traballos:

- Carmen Ferreira Boo, Carmen Franco-Vázquez e Marta Neira Rodríguez, “As mulleres na LIX galega do século XXI”, pp. 67-104.

Panorámica na que Ferreira Boo, Franco-Vázquez e Neira Rodríguez estudan as autoras en función da xeración literaria á que pertencen e establecen a clasificación “Voces consolidadas” ou “Novas voces” para dar conta da produción narrativa, poética e dramática publicada no século XXI. No seu traballo ofrecen tamén unha panorámica sobre o estado da ilustración feminina na LIX galega que parte daquelas artistas máis destacadas e con presenza nas editoriais galegas do século XXI.

- Mar Fernández-Vázquez, “Patrimonio cultural dende a ollada feminina: *A filla do Minotauro* (2018), de Marilar Aleixandre”, pp. 223-235.

Tras sintetizar as abondosas facetas desenvolvidas por Marilar Aleixandre, coméntase a súa última narración, a primeira dunha escritora recoñecida co premio Raíña Lupa: *A filla do Minotauro* (Editorial Galaxia, 2018), novela de literatura de fronteiras, entre o lectorado xuvenil e o público adulto. Ofrécese unha lectura focalizada na reescritura ideolóxica e instrumental de obras clásicas da literatura universal e analízase o rol das mulleres como protagonistas e antagonistas relevantes na transformación de conflitos e na protección e salvagarda do patrimonio cultural.

- Juan José Varela Tembra, “A diversión e a fantasía feita espectáculo teatral para público familiar: *O refugallo* (2013), de Paula Carballeira”, pp.315-322.

Análise de *O Refugallo*, peza gañadora do VI Premio Manuel María de literatura dramática infantil en 2011. Coméntase que é unha obra que nos fai reflexionar sobre o mal costume que temos de dar por inservíbeis obxectos que aínda teñen vida útil, pero dominados polo consumismo van para o caldeiro do lixo. Unha mensaxe de moi fondo calado, que leva a formular a seguinte cuestión: é transferíbel a definición anterior ao ámbito humano? Pódense considerar as persoas un produto residual, algo que sobra e carente de valor? É á conclusión á que se chega despois da análise da obra, pois, segundo Varela Tembra, desgraciadamente, estamos nun mundo que se converteu nunha sociedade de consumo feroz e despiadado no que mesmo os nenos (e calquera considerado non produtivo) son abandonados sen o menor signo de remorso.

- Armando Requeixo, “A chamada da esperanza: guerra e superación en *Historia da*

bicicleta dun home lagarto (2014), de Fina Casalderrey”, pp. 323-334.

Achegamento crítico ás principais características e elementos definitorios de *Historia da bicicleta dun home lagarto*, novela de Fina Casalderrey publicada en 2014. Primeiramente sinálanse as orixes nas que afinca a obra e infórmase da súa recepción inicial e das traducións ás que deu lugar. A seguir, analízanse as temáticas presentes no relato, o papel que neste xogan os diferentes personaxes principais e, por último, a súa estrutura e estilo.

- Ánxela Rodríguez Rodríguez “Unha aposta pola sensorialidade visual e sonora das palabras: *Ring, Ring* (2018), de Ana María Fernández”, pp. 375-382.

Análise de *Ring, Ring*, da escritora Ana María Fernández, unha aposta pola poesía infantil de carácter lúdico-poético, sen renunciar a unha sinxela e, no entanto, fonda reflexión filosófica do mundo, con imaxes de esvaído trazo surrealista e con recursos de intertextualidade formal e conceptual coa poesía de tradición oral, elementos todos que favorecen o resultado dunha obra considerada fonda e interesante coa que achegar a poesía aos máis novos.

VII.5.2. MONOGRAFÍAS E LIBROS COLECTIVOS TRADUCIDOS OU NOUTRAS LINGUAS

García Padrino, Jaime, *Historia crítica de la Literatura Infantil y Juvenil en la España actual (1939-2015)*, Madrid: Marcial Pons, Ediciones de Historia, 2018, 689 pp. (ISBN: 978-84-16662-51-7).

Historia da Literatura Infantil e Xuvenil da autoría de Jaime García Padrino, escrita en lingua castelá, que se divide en catro partes: “La Literatura Infantil en la sociedad de posguerra (1939-1952); “La recuperación de la Literatura Infantil española (1952-1970)”;

“Dos décadas prodigiosas para la Literatura Infantil y Juvenil (1970-1990)” e “Una Literatura Infantil y Juvenil para el siglo XXI (1990-2015)”. Nela o autor madrileño achégase á produción literaria infantil e xuvenil de autoría galega, de maneira que autores e autoras pertencentes a diferentes xeracións da LIX galega son abordados e/ou citados. É o caso de An Alfaya, Fina Casalderrey, Carlos Casares, Antón Cortizas, Margot Chamorro, Xabier P. Docampo, Anxo Fariña, Ana María Fernández, Agustín Fernández Paz, Ana María Galego Gen, Santiago Jaureguizar ou Paco Martín, por citar algúns exemplos. Tamén son nomeados e recollidos na bibliografía diferentes investigadores e investigadores, tal é o caso de Blanca-Ana Roig Rechou, por citar un só exemplo dos recollidos.

Recensións:

- Mar Fernández Vázquez, “García Padrino, J. (2018) *Historia crítica de la Literatura Infantil y Juvenil en la España actual (1939-2015)*”, *Anuario de investigación en literatura infantil y juvenil*, nº 16, 2018, pp. 159-162.

Mar Fernández Vázquez repasa a traxectoria de Jaime García Padrino antes de presentar *Historia crítica de la Literatura Infantil y Juvenil en la España actual (1939-2015)*. Explica que se divide en catro partes coas súas correspondentes subseccións e os contidos recollidos en cada unha. Indica que esta obra de investigación conxuga todas as liñas de investigación que o autor abordou ó longo da súa traxectoria e que ofrece precisos comentarios como mediador privilegiado.

Petit, Michèle, *Ler o mundo*, trad. Fernando Moreiras, Pontevedra: Kalandraka editora, 2018, 184 pp. (ISBN: 978-84-8464-412-5). ■

Ofrece unha reflexión a favor da literatura e da arte, en todas as súas formas, coa intención de que chegue a formar parte da vida cotiá, especialmente da vida diaria das rapazas e rapaces. A obra xorde como un acto de rebeldía ao comprobar que a lectura se está a converter nun instrumento para conseguir rendibilidade inmediata, como se a utilidade fose o seu único obxectivo. Entre as obras literarias citadas, fai alusión á tradución ao galego da obra de Michèle Petit.

Recensións:

- Montse Pena Presas, “O misterio de dar de ler”, *Sermos Galiza*, n.º 320, “fóradeserie”,

“letras miúdas”, 31 outubro 2018, p. 7.

Menciona, con motivo da tradución ao galego da obra de Michèle Petit, as funcións que *Ler o mundo* lle outorga á literatura e, entre elas, fai referencia á literatura coma ferramenta de aprendizaxe e de expresión dun mesmo, de desenvolvemento da empatía e da conciencia crítica e de creación dun refuxio para clases sociais tradicionalmente excluídas.

VII. 5. 3. PUBLICACIÓNS EN REVISTAS

Arias Chachero, Patricia, “No silencio abafante da posguerra”, *Grial*, n.º 218, “O espello das letras”, abril, maio e xuño 2018, pp. 81-82.

Ofrece unha recensión da obra *A nena do abrigo de astracán* (Xerais, 2017) de Xavier P. DoCampo. Fai referencia ás obras anteriores do autor *O misterio das badaladas* (1986), *A chave das noces* (1998), *Cando petan na porta pola noite* (1994) e *O país adormentado* (2012). Di que *A nena do abrigo de astracán* constiúe unha obra para o público adulto, ambientada na década dos corenta e protagonizada por unha rapaza que vai vivir cos seus padriños á vila de Ribadaínsua trala morte dos seus pais. Explica que van debullando, a través dun narrador omnisciente, as situacións de coerción propias da posguerra que padecen diferentes habitantes da vila e a determinación da protagonista de lles facer fronte.

Barreiro, Manu, “13 grols da nova BD galega”, *Tempos Novos*, n.º 248, “Masa crítica”, xaneiro 2018, pp. 81-82.

Recensión da obra *Licor café* (Demo Editorial, 2017) de varios autores. Explica que a obra inclúe trece historias breves de banda deseñada de autores galegos. Dise que o vínculo entre as diferentes historias e a bebida que da título ao libro. Resáltase a variedade, a actualidade, a complexidade e o carácter vangardista das historias incluídas que abranguen dende o tradicional até o conceptual, dende o urbanismo até a ruralidade galegos ou dende o surreal ao real. Anótase a influencia do manga e da ciencia ficción sobre as propostas. Reflexiónase sobre a influencia do Colectivo Polaquia e o seu labor relacionado coa autoedición e os fanzines en relación á obra dos novos creadores de banda deseñada galega.

_____, “Memoria gráfica da nosa BD”, *Tempos Novos*, n.º 252, “Masa Crítica”, maio 2018, pp. 86-87.

Recensión da obra *BDG70. A revolta do cómic galego* (Universidade da Coruña, 2017) de varios autores. Fai referencia a que esta obra xorde, por unha parte, a raíz da tese de doutoramento de Xulio Carballo Dopico sobre banda deseñada galega e, por outra, a raíz dunha exposición co mesmo nome que tivo lugar no 2016 na sala Normal da Universidade da Coruña. Sinala que as características da banda deseñada galega que aparecen recollidas na obra son o pouso reivindicativo, intelectual e popular. Destaca as obras *O home que falaba vegliota* de Reimundo Patiño e *O Emigrante* de Xanquín Marín, así como a produción doutros autores de banda deseñada coma Pepe Barro, Xosé Díaz, Antón Patiño, Pablo Oitabén, Fran Jaraba ou Pepe Carreiro. Di que a obra tamén inclúe publicacións periódicas nas que participaron Fran Jaraba ou Miguelanxo Prado. Resalta a temática de ciencia ficción da banda deseñada para denunciar as inxustizas sociais. Por último, reflexiona sobre o valor histórico da obra.

Bernárdez Vilar, Xoán, “Crónica da cultura”, *Encrucillada. Revista galega de pensamento cristián*, n.º 206, xaneiro-febreiro 2018, pp. 98-109.

Achega unha crónica sobre diversos fitos da cultura galega. No tocante á literatura galega, salienta a conmemoración do corenta aniversario da saída ao prelo da revista *Encrucillada* o 19 de xaneiro na Real Academia Galega. Destaca que Alberto Ramos Ríos gañou a XVII edición do Premio Risco de Creación Literaria coa obra *A simetría das bestas* que xira arredor das dificultades económicas e sociais da actualidade. Apunta que Marilar Aleixandre gañou o Premio Raíña Lupa coa obra *A filla do Minotauro* sobre unha entidade que resgarda obras artísticas. Di que Andrea Maceiras foi finalista do mesmo premio coa obra *Como bágoas de Dragón*. Informa de que Estíbaliz Espinosa gañou o Premio de Poesía Afundación coa obra *As neuronas irmás*. Comenta que Méndez Ferrín recibiu o Premio Voz e Liberdade e Margarita Ledo Andión o Premio Otero Pedrayo. Dá conta de que Diego Alfonsín Rivero gañou o Premio Manuel Lueiro Rey coa obra *Non o saben as estrelas* e que Antón Rodríguez Lopo gañou o Premio Manuel Loureiro Rey coa obra *Corpo*.

Fernández, Mª Jesús, “Panorama. Galicia: Premios, adioses... y una buena producción”, *CLIJ. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 285, setembro-outubro 2018, pp. 48-63.

María Jesús Fernández comeza o seu artigo sobre o panorama da literatura infantil e xuvenil galega en 2018 recordando o falecemento de Xabier P. Docampo e a súa obra literaria. Faise eco da concesión do Premio Nacional de Literatura Infantil 2017 a Antonio García Teijeiro con *Poemar o mar* e a dedicatoria do Día das Letras Galegas a María Victoria Moreno. Repasa tamén obra literaria da autora e salienta as publicacións de varias bibliografías: *María Victoria Moreno. A muller que durmía pouco e soñaba moito, Doce cartas a María Victoria Moreno, A voz insurrecta. María Victoria Moreno entre a literatura e a vida e María Victoria Moreno: Sementadora de futuro*. No que concirne á literatura para adolescentes e adultos xoves no xénero narrativo, destaca a María Reimóndez, con *Fóra do normal*; a Iria Misa, con *Segredos no solpor*; a Andrea Maceiras, con *O que sei do silencio*; a Helena Villar Janeiro, con *Amor por catro*; a Marcos Calveiro, con *Días azuis, sol de infancia*; a Alberto Canal, con *O trapecionista da malla de rombos*; a Manuel Núñez Singala, con *Noite de temporal*; a Manuel Lourenzo González, con *Ceiba de luz*; a Xosé Duncan, con *As lembranzas perdidas no lago Antelväri* e a Xosé Ballesteros e Juan Vidaurre con *Imaxina animais*. En poesía e teatro, resalta *A soidade do asasino*, de Carlos G. Reigosa; *Street poems*, de Fran Alonso e *Soneto no alfabeto* de Xoán Carlos Domínguez Alberte. Canto ás traducións, menciona *A terra de Ana*, de Jostein Gaarder; *Verdade*, de Care Santos; *Descoñecidos*, de David Lozano; *Coraline*, de Neil Gaiman; *O curioso mundo de Calpurnia Tate* e *Nemo, o xigante de pedra*, de Davide Morosinotto. Para lectores de oito a doce anos, destaca os poemarios *Tinta de luz*, de Berta e Pepe Cáccamo e *Cara de velocidade*, de Marga Tojo. Menciona tamén *Ring, ring...! Quen chama?* de Ana María Fernández. En canto á narrativa nesta franxa de idade, salienta *Mael. Máis alá da Fraga de Cornanda*, de Uxía Meirama; *A señorita Bubble*, *Os arquivos secretos de Escarlatina* e *As peripecias de Extravaganza Pérez*, de Leticia Costas; *Escaqueis e Rome,u* de Antonio Fraga e Jacobo Fernández Serrano; *Muriel* de María Canosa; *A noite das bicibletas*, de Teresa González Costa; *Do meu nome e outras trapalladas*, de Antonio Yáñez Casal; *Hugo e o ladrón pantasma*, de Carlos Vila Sexto; *O segredo da vella librería*, de Xabier López López; *Choiva de ras* de Ánxela Loureiro e *Os Megatoxos e a Batalla de Rande*, de Anxo Fariña. En teatro, menciona *O valo*, de Carlos Labraña. Canto a cómic, recolle *Animalia 1. Verde*, de Xosé Tomás e *Xinfu na maldición guauchuky*, de Adrián Morgade. En non ficción, destaca *Pioneiras*.

Galegas que abriron camiño de Anaí Rodríguez e a colección Mulleres Bravas da Nosa Historia de Urco Editora, así como *Bos días, Maruja. 12 estampas dunha pintora*, *Onde vai Carlos e María Victoria, terra adiante* de Xosé A. Perozo e *Unha gota é un océano. Manual de bos usos da auga* de Llerena Perozo Porteiro. En traducións, destaca *O lapis máximo de Malala*, de Malala Yousafzai; *A árbore dos somos*, de Fernando Alonso e Emilio Urberuaga e *O segredo do avó*, de Carles Cano e Federico Delgado. En cómic, menciona *Astérix en Italia* e *Inventario ilustrado dos dinosauros*, de Virginie Aladjidi e Emmanuelle Tchoukriel. Para os primeiros lectores, destaca os álbumes *O branco non pinta*, de Antía Otero e María Brenn; *As estrambóticas aventuras do barón de Münchhausen*, de Carlos López e David Pintor; *Cadernos de lúas*, de María Canosa e Dani Padrón; *Un máis*, de Olalla González e Marc Taeger; *Animais de compañía*, de Lourenzo González e Óscar Villán; *Xandra a landra que quería voar*, de Mercedes Queixas e Paula Pereira; *Os Wombis*, de Emilia Rebumbio e Irene Sanjuán e *Pericles e a balea*, reedición do libro escrito en 1983 por Xohana Torres. Canto ós libros disco, salienta *Serpe de Cristal*, de Federico Fernández; *Eu cociño, ti cociñas?*, do grupo Pirilampo; *Monstros con ou sen consentimento*, de Chuches Amil; *Coas miñas mans*, de Pablo Díaz; *Radio Bule-Bule*, de Paco Nogueiras e David Pintor; *O coelliño que quería un pastel*, de Ramon Besora, Fina Casalderrey e Zuzana Celej; *Telma, Leire e os coellos sabios*, de Xosé Antonio Perozo e Viki Berre e *Vanesa no quere ser princesa* de Xosé Antonio Perozo e Jaime Asensi; *5 minutos*, de María Lado con ilustracións de Nove Noel; *O lobo con botas*, de El Hematocrítico e Alberto Vázquez; *O cociñeiro Martiño e as cenorias desaparecidas*, de Iago López e Macus Romero; *O ladrón de sonhos*, de Sabela Fernández Trelles e Sabela Alicia Suárez; *Violeta quere ser vampira*, de Ramón D. Veiga e David Sierra e *O pintor de flores* e *Onde está Nubebebé?*, ambos de Anxo Fariña. No que concirne aos clásicos traducidos ao galego, destaca *Elmer*, de David McKee; *Allumete*, de Tomi Ungerer; *Paso a paso*, de Leo Leonni; *Miguel, conto exemplar*, *Os caimáns van de paseo*, *Sopa de polo con arroz* e *O un era Xoán*, de Maurice Sendak; *Dez dedos nas mans e dez dedos nos pés*, de Helen Oxembury e Men Foz, *As tres curuxiñas*, de Martin Waddell e Patrick Benson e *Saltón no camiño*, de Arnold Lobel. En libros-álbum traducidos, menciona *Bromas na escuridade*, de Daniela Kulot; *Por que?*, de Nikolai Popov; *A horta de Simón*, de Rocío Alejandro e *Nina y Antón*, de Antonio Ventura con ilustracións de Alejandra Estrada. Finaliza o seu panorama do ano homenaxando á recentemente falecida Christine Nöstlinger.

Fidalgo Giráldez, Andrea, “Unha ollada inocente sobre a posguerra”, *Tempos Novos*, n.º 254, “protexta”, xullo 2018, pp. 81-82.

Recensión sobre a obra *A nena do abrigo de astracán* (Xerais, 2017) de Xabier P. DoCampo. Fai referencia á traxectoria do autor no ámbito da literatura infantil e xuvenil. Explica que *A nena do abrigo de astracán* é unha novela dirixida a un público xuvenil e adulto e destaca que a temática da obra xira arredor da posguerra e o pouso documental da narración. Di que a protagonista da novela é unha nena que adoita ir ao cine para despois contarlle as películas a un familiar. Comenta que a obra consta de sete capítulos co título dos filmes que viu a protagonista. Anota que a perspectiva da protagonista baseada na inocencia é a que lle outorga unidade á obra que achega unha visión dos habitantes da vila de Ribadeínsula marcada polas inxustizas da ditadura ou a ideoloxía do nacionalcatolicismo.

Iglesias, Óscar, “A frenética escena da BD galega autoeditada”, *Luzes*, nº 52, “Reportaxe”, xaneiro 2018, pp. 76-81.

Achega un estudo sobre o estado da edición da banda deseñada galega. Fai referencia aos festivais de banda deseñada Autobán celebrado na Coruña, No Tengo Mamá celebrado en Vigo, Au/Ou celebrado en Ourense, Magosto gráfico celebrado na Coruña e Fun Fun Fun celebrado en Santiago de Compostela. Tamén menciona o stand Noroeste BD a cargo de Demo Editorial e David Calviño. Ofrece un percorrido pola evolución da banda deseñada galega dende a década dos oitenta até a actualidade, aludindo aos seguintes fanzines: *Xofre* (1979) de Miguelanxo Prado, Fran Jaraba e Xan López Domínguez; os sete números de *Frente Comixario* (1989-1993) que deu lugar ás Xornadas de Banda Deseñada de Ourense e a *O fanzine das xornadas* (1994-2012) dirixido por Henrique Torreiro; *BD Banda* de Kiko Dasilva e Anxo Paz ou *Barsowia*. Tamén inclúe as principais características dos fanzines actuais e da súa situación editorial.

Iglesias, Óscar, “David Rubín: “Vivimos nun monte de merda xestionado por catro privilexiados”, *Luzes*, nº 58, “Entrevista”, xullo 2018, pp. 79-85.

No contexto dunha entrevista ao autor de banda deseñada David Rubín sobre a súa obra en castelán e inglés menciona a outros autores de banda deseñada galega actual coma Miguelanxo Prado, Xulia Pisón, Dani Xove, Kike J. Díaz, Xulia Vicente, Luis Yang ou Cristian Fojón.

Lis, Xaime, “Viñetas desde o atlántico 2018. A festa da banda deseñada”, *Tempos Novos*, n.º 256, “Todo é peixe”, setembro 2018, pp. 42-45.

Crónica arredor da XXI edición de Viñetas desde o Atlántico. No tocante á literatura galega, destaca a presenza dos autores de banda deseñada David Rubín, Emma Ríos, Tirso Cons ou Xosé Tomás. Tamén fai alusión ao fanzine *Barsowia*. Anota que David Rubín anunciou a saída do prelo da súa obra en galego *A tetería do oso malaio* a cargo de Demo Editorial. Resalta que o evento acolleu a exposición *Squeeze-Oh!* que acolleu obras de autores de banda deseñada galega como Begoña García- Alén, Berto Fojo, Andrés Magán, Óscar Raña, Brais Rodríguez, Cynthia Alfonso, Santi Z., Luís Yang e Los Bravú. Destaca a importancia que tivo a autoedición de banda deseñada galega tanto neste festival coma no Autobán. Fai referencia ás propostas de banda deseñada galega que se deron a coñecer no festival: *O tesouro de Lucio* de Mikel Santos sobre a biografía de Lucio Urtubia e a recompilación de tiras gráficas irónicas e humorísticas titulada *Mas futvol por favor* de Leandro Barea. Do mesmo xeito, sinala a saída da revista de banda deseñada en galego *A viñeta de Schrödinger* e a continuación do fanzine de terror e ciencia ficción *Altar Mutante*.

Pena Presas, Montse, “22 Segundos”, *Revista Galega de Educación*, n.º 70, “Outras lecturas”, 2018, pp. 98-99.

Recensión da obra *22 Segundos* (2017, Xerais) de Eva Mejuto. Destaca que constitúe un libro arredor da temática transxénero e que presenta o conflito de xénero dunha adolescente que verte a través das redes sociais o seu proceso de identificación e

transformación co xénero oposto. Destaca a curta extensión dos capítulos, a velocidade no desenvolvemento da trama que xira arredor do proceso de aceptación, apoio familiar e escolar e acompañamento profesional e persoal. Apunta a relevancia das personaxes secundarias que conforman o entorno do protagonista e o acompañan no seu cambio. Comenta que a obra *Benquerida catástrofe* (2007) de Teresa Moure trata a mesma temática dirixida a público adulto.

Ramos Rodríguez, Xosé e Costa Rico, Antón “Panoraula”, *Revista Galega de Educación*, n.º 72, “Panoraula”, 2018, pp. 88-91.

Panorámica sobre diferentes eventos destacados en relación ao ensino durante o ano 2018. No tocante á literatura galega destaca a saída do prelo da revista de banda deseñada en galego *A viñeta de Schrödinger* e de *Aulas libres. Revista de pensamento, información e debate do STEG*. Fai referencia tamén ao pasamento do escritor Xabier P. Docampo.

Ramos Rodríguez, Xosé e Costa Rico, Antón, “Panoraula”, *Revista Galega de Educación*, n.º 70, “Panoraula”, 2018, pp. 89-91.

Achega unha panorámica sobre diferentes eventos destacados en relación ao ensino durante o ano 2018. No tocante á literatura galega destaca a exposición do Pergamiño Vindel no Museo do Mar en Vigo. Doutra banda, apunta que Paco Martín pasou a ser socio de honra de Galix e que Antonio García Teijeiro recibiu o Premio Nacional de Literatura Infantil pola súa obra *Poemar o mar*. Destaca tamén a publicación das obras *Tonecho* de Xaquín Marín, os libro-cd para a infancia *Camiños* de Magín Blanco e *Picariños* con textos poéticos de Pura e Dora Vázquez.

Sampedro, Pilar, “Abalamos a árbore da que debía comezar a caer froito” Entrevista a Paco Martín”, *Revista Galega de Educación*, n.º 70, “Entrevista”, 2018, pp. 50-52.

Entrevista ao escritor Paco Martín na que se menciona que o autor converteuse en socio de Honra de GALIX no 2017 e que resultou galardoado co Premio Nacional de Literatura Xuvenil en 1986 co libro *Das cousas de Ramón Lamote*. Apunta tamén que fora galardoado co premio Barco de Vapor pola mesma obra en 1984. Sinala que este libro foi o primeiro escrito en galego en entrar na Lista de Honra do IBBY en 1986 e na Lista dos White Ravens. Destaca a temática, social, crítica e humorística da obra e fai referencia a que xeración lamote está integrada por Fina Casalderrey, Agustín Fernández Paz, Xabier P. Docampo, Xavier Senín e o propio Paco Martín. Menciona outras obras do autor coma *Muxicas no espello*, *Das novas cousas de Ramón Lamote*, *O libro das adiviñas*, *Lembranza nova de vellos mesteres*, *Medio burato*, *Auga para encher un cesto*, *No cadeixo* ou *E agora cun ceo de lama*. Do mesmo xeito, alude a que Alfredo Conde gañou o premio nacional de narrativa con *Xa vai o grifón no vento* e a outros escritores da literatura galega coma Neira Vilas, Xohán Cabana ou Lois Diéguez.

Tato, Maribel “Quero comezar as...”, *Luzes*, n.º 53, “As libeiras”, febreiro 2018, p. 89.

Fai referencia á caracterización da protagonista da obra destacando a súa liberdade,

independencia, rebeldía e simpatía. Afonda en que a cativa protagonista reside soa nunha vivenda abandonada. Alude a que a obra orixinal foi publicada en 1945 e criticada por rachar co prototipo de rapaza virtuosa. Sinala a relevancia desta obra na literatura europea así como o ideal de liberdade que promove.

VII. 5. 4. PUBLICACIÓNS EN XORNAIS: ESTUDOS E RECENSIÓNS

Agrelo, Eulalia, “Dunha pobre infancia á heroicidade: Os nenos da varíola”, *El Correo Gallego*, “domingo”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 4 febreiro 2018, p. 4.

Achégase unha recensión da obra *Os nenos da varíola* de María Solar (Compostela, 1970). Dise que a autora se retrotraeu ao ano 1803 para recrear a aventura duns nenos dos hospicios de Madrid, A Coruña e Santiago que puxeron a vida en risco para levar a vacina da varíola ás terras americanas. Saliéntase que a maioría dos vinte e sete capítulos da novela xiran ao redor dos preparativos afrontados pola Real Expedición Filantrópica da Vacina, que alteran por completo os hábitos do hospicio coruñés dirixido por Isabel Zendal.

Amarante, Celestino, “As hiperbólicas laranxas, corenta e cinco anos despois”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 11 marzo 2018, p. 7.

Dáse conta da publicación do facsímile da peza infantil *As laranxas máis laranxas de todas as laranxas*, co gallo do homenaxe do Consello da Cultura Galega a Carlos Casares. Dise que a edición contén un libro co limiar de Ramón Villares; un estudo de Montse Penas Presas, a reprodución facsimilar e postais das ilustracións de Luís Seoane.

Carballo, Xulio, “Os lobos de Moeche”, *Sermos Galiza*, n.º 279, “fóradeserie”, “Da banda de acolá”, 11 xaneiro 2018, p. 8.

Salienta a terceira edición do cómic *Os lobos de Moeche* de Manel Cráneo, que conmemora os 550º aniversario das revoltas irmandiñas e que ofrece material que explica o proceso creativo. Resume que presenta de forma retrospectiva as lembranzas de Martín da Ponte Ferreira e o seu irmán Lopo.

_____, “Alter·Nativo”, *Sermos Galiza*, n.º 283, “fóradeserie”, “Da banda de acolá”, 8 febreiro 2018, p. 8.

Comenta *Alter Nativo*, obra de banda deseñada de Jorge Campos, salientando o seu ton desenfadado, atrevido e alternativo e a herdanza das clásicas novelas de náufragos. Indica que se inicia dun modo arquetípico e resume o seu argumento, salientando as diversas alternativas que ofrece o texto e a simultaneidade de accións no tempo e espazo, o que permite a interacción entre a historia e o lector. Por último, apunta o trazo limpo dos debuxos en formato apaisado en acordeón a dobre páxina que “posibilita distintos ritmos de lectura”.

Cortizas, Olalla, “Arnold Lobel, a poética do camiño”, *EEl Correo Gallego*, “domingo”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 4 febreiro 2018, p. 4.

Achégase unha recensión da obra *Saltón no camiño* de Arnold Lobel (Los Ángeles, 1933-Nova York, 1987). Explicase que constitúe un evocador conxunto de seis relatos para nenos e adultos cun saltón como protagonista. Dise que a obra foi editada este ano 2017 por Kalandraka na colección “Tras os Montes”, dedicada á recuperación de clásicos contemporáneos. Saliéntase que se compón de seis relatos, “O Club”, “Unha casa nova”, “A varredora”, “A viaxe”, “Sempre” e “Pola tarde”, onde cada historia individual é, ao mesmo tempo, a etapa dun mesmo camiño, o que percorre o protagonista. Anótase que cada etapa achega novos personaxes e situacións que, desde unha ollada inxenua e amable, son capaces de animar reflexións profundas e favorecer cambios de perspectiva desde os que mirar o cotiá con outros ollos.

Fernández, Mª Jesús, “O branco non pinta”, *CLIJ. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 285, setembro-outubro 2018, p. 72.

Recensiona a obra *O branco non pinta*, de Antía Otero con ilustracións de María Brenn. Explica que se trata dun álbum no que se presentan a unha nai e a unha filla dialogando e pintando. Destaca as ilustracións en tons cálidos de María Brenn e a efectividade que logra a lectura á hora de chamar ao sono.

Fernández, Paula, “Arqueoloxía e aventura”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 657, “Libros”, 15 febreiro 2018, p. VI/ *La Opinión*, “*Saberes*”, n.º 607, “Lecturas”, 24 febreiro 2018, p. 10.

A autora recensiona a novela *A ánfora exipcia* (Tambre, 2017) da autora An Alfaya, con ilustracións de Ramón Trigo. Dirixida ao público xuvenil, Fernández desenvolve cuestións relacionadas coa trama, protagonizada por Roque, o espazo, o estilo e a temporalidade do discurso. Tamén se sinala que a autora estivo bebeu das novelas policíaca e de misterio para a creación da obra. Fernández remata a súa recensión afirmando que “o tema, os personaxes principais e a escrita [...], fan atractiva a novela”.

Fernández-Vázquez, Mar, “A palabra, unha subversión ante o pensamento único”, *El Correo Gallego*, “*ECG*”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “*ELOS de lectura*”, 1 abril 2018, p. 4.

Achégase unha recensión da obra *As palabras feridas* (Galaxia, col. Costa Oeste) de Jordi Sierra i Fabra. Explicase que constitúe unha novela de aprendizaxe que se basea na defensa da liberdade e na que a palabra funciona como motivo, argumento, leitmotiv e recurso estrutural. Dise que o título remite ao tema principal, silenciado na maior parte da novela a causa das opresivas medidas do “Gran Pai” durante a revolución e o posterior “sistema de reeducación” para impoñer á forza o seu pensamento único, disfrazado de “ben común” para a colectividade, co fin de afastala do decadente mundo occidental. Saliéntanse as palabras feridas de Wang Zhu, personaxe que desencadea o conflito, o preso 139 ao que o “sistema” tenta reducir a “un número en lugar de corazón”, por ser “un líder na sombra”.

_____, “A LIX galega, na Historia crítica actual”, *El Correo Gallego*, “*ECG*”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “*ELOS de lectura*”, 29 xullo 2018, p. 6.

Fálase do repaso que Jaime García Padrino fixo das obras *Literatura mayor de edad* (Pedro Cerrillo, 2013), *Historia da Literatura Infantil e Xuvenil galega* (Xerais, 2015) e *Historia crítica de la Literatura Infantil y Juvenil en la España actual (1939-2015)* (Marcial Pons, 2018). No tocante á literatura galega, dise que este mediador destaca na poesía, a Manuel María na “renovada sensibilidad” e “evolución”, as irmás Pura e Dora Vázquez e Manuel María na “evolución”, Palmira Boullosa, David Otero, Antonio García Teijeiro e Ana Mª Fernández na “renovación”, Gloria Sánchez, García Teijeiro, Ana M^a, Babarro e Fran Alonso, e os antólogos, na innovación desde 1990. Explícase que, na narrativa, García Padrino salienta o pioneiro Neira Vilas, Docampo no “auge de la aventura” e Paco Martín e Docampo na “Nueva Fantasía”; e no teatro, Manuel María na orixe, Casares no “impulso”, e a “normalización” actual grazas ao estímulo de varias coleccións e a un escaso número de autores.

Ferreira, Carmen, “María Canosa reivindica a figura dos avós en ‘Muriel’”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 1 abril 2018, p. 4.

Achégase unha recensión da obra *Muriel* de María Canosa (Cee, 1978) publicada en outubro de 2017 por Edicións Xerais de Galicia. Dise que a obra foi gañadora do Premio Merlín. Explícase que o libro está estruturado en vinte e cinco capítulos e que reivindica a figura dos avós, grazas aos recordos de Muriel, o neno protagonista, que bota de menos a súa avoa, as conversas, os contos, os pasteis e os bicos máxicos que compartían e da que lle queda como recordo o carballo que ela plantara para el. Saliéntase que, na compañía dun raposo chamado Blim, Muriel descifra o verdadeiro valor da amizade e das relacións persoais, mergúllase na aventura da descuberta e do proceso de madurez e enfróntase aos seus medos. Anótase que acompañan o relato as ilustracións da artista plástica Lucía Cobo (Lugo, 1982).

_____, “Anuario Iberoamericano sobre el libro Infantil y Juvenil 2017”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 13 maio 2018, p. 4.

Infórmase de que, desde o ano 2004, a Fundación SM publica un anuario que acolle datos importantes sobre o sector editorial en España e Iberoamérica, información estatística, premios, tendencias, éxitos do ano e as claves para unha análise profunda da Literatura Infantil e Xuvenil. Apúntase que O *Anuario Iberoamericano sobre el Libro Infantil y Juvenil 2017* ofrece panorámicas dos anos 2015 e 2016 en dezaseis artigos de especialistas de doce países iberoamericanos e, como novidade, inclúe un artigo sobre a LIX en Ecuador e outro sobre Estados Unidos. Saliéntase que, no caso da panorámica da LIX galega, Isabel Soto e Xavier Senín reparan na perda de dous escritores fundamentais, Agustín Fernández Paz e Xosé Neira Vilas, enumeran os galardoados nos diferentes premios e as principais novas, para despois repasar a oferta temática de títulos de narrativa, poesía, teatro, tradución e cómic.

_____, “Un novo volume para a formación dos mediadores”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 9 setembro 2018, p. 4.

Infórmase de que o Servizo de Publicacións e Intercambio Científico da Universidade de Santiago de Compostela acaba de publicar en libro electrónico o número 4 da colección “Cadernos do mediador” do Instituto de Ciencias da Educación, baixo o título *Guerras e*

conflitos sociais de onte e de hoxe (literatura e arte), coordinado por Rocío García Pedreira, María Josefa Porteiro e Verónica Pousada Pardo. Dise que o monográfico ofrece vinte e cinco traballos de investigadores brasileiros, españois e portugueses que tratan as temáticas dos conflitos bélicos e sociais e as súas consecuencias en obras de Literatura Infantil e Xuvenil.

_____, “Remozando contos populares a álbums”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 23 setembro 2018, p. 6.

Dise que a editorial Kalandraka dedica a colección “Os contos do trasno” a adaptar coñecidos contos populares agora cunha dobre narrativa textual e visual e que neste ano se publicaron tres dos seus títulos máis exitosos: *Os sete cabritos*, adaptado por Xosé Ballesteros a partir do conto dos irmáns Grimm e ilustrado por Sofía F. Rodríguez e Ana Míguez; *Os tres osos*, tamén de Ballesteros, a partir da versión de Robert Southey, e con proposta gráfica de Miguel Tanco; e *Garavanciño*, con adaptación de Olalla González e ilustracións de Marc Taeger.

_____, “Para traballar un tema tabú: a violencia de xénero”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 18 novembro 2018, p. 6.

Infórmase da publicación da obra *Produção Literária Juvenil e Infantil contemporânea: Reflexões acerca da pós-modernidade* coordinada por Maurício Silva, Diana Navas e Eliana Aperecida Galvão Ribeiro Ferreira. Dise que o libro conta con dez traballos que se dirixen a profesores, mediadores da lectura en xeral e lectores. No tocante á literatura galega, recóllese o estudo realizado por Blanca-Ana Roig Rechou sobre *A cabeza de Medusa*, de Marilar Aleixandre e *Zapatos de tacón*, de Lidya Boyunga Nunes, obras nas que a violencia de xénero se recrea con realismo e que ofrecen reflexións, dúbidas e solucións á mesma.

_____, “Volven as aventuras do coelliño branco”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 2 decembro 2018, p. 6.

Dise que a editorial Kalandraka recupera e actualiza na colección “Os contos do trasno” o álbum *O coelliño branco*. Explícase que constitúe unha adaptación a partir dun conto popular portugués realizada por Xosé Ballesteros (Vigo, 1965) con ilustracións de Óscar Villán (Ourense, 1972). Dise que a obra gañou o 1º Premio Nacional de Ilustración en 1999, entre outros. Anótase que este álbum tamén se publicou na colección “Makakiños”, en colaboración coa Asociación BATA. Explícase que conta a historia do coelliño branco, que busca axuda noutros animais para reconquistar o seu fogar, ocupado pola terrible cabra.

García, Rocío, “Roles femininos e Guerras mundiais”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 1 abril 2018, p. 4.

Dáse noticia da publicación do monográfico *Guerras mundiais na literatura infantil e xuvenil galega. Roles femininos* coordinado por Eulalia Agrelo e editada polo ICE (Instituto de Ciencias da Educación-USC) na colección “Materiais didácticos”. Explícase que, dos traballos que se ofrecen, os mediadores entre o libro e a lectura poden sacar información sobre obras nas que se recrean as grandes guerras mundiais e os roles das

mulleres nelas. Dise que o volume está constituído por catorce traballos de investigadores galegos e portugueses que achegan comentarios fundamentais para recomendar lecturas sobre esta temática.

_____, “Representacións do mundo árabe na LIX”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 29 abril 2018, p. 4.

Dise que os membros e colaboradores da Rede Temática “Las Literaturas Infantiles y Juveniles del Marco Ibérico e Iberoamericano” (LIJMI), na súa última monografía publicada por Edicións Xerais de Galicia a finais do pasado ano, analizan a pegada da cultura árabe na LIX. Infórmase de que, tras un artigo teórico da profesora portuguesa Cláudia Sousa Pereira no que presenta o que se entende por mundo árabe e musulmán, acóllense cinco achegas panorámicas (castelá, catalá, galega, portuguesa e vasca) do marco ibérico e dúas iberoamericanas (brasileira e mexicana). Dise que logo se ofrecen vinte e tres comentarios cara á formación lectora de obras representativas desta temática. Anótase que se pecha o volume con dous artigos dedicados a comentar a representación do mundo árabe nas ilustracións da Literatura Infantil e Xuvenil e no cinema occidental.

_____, “Ocultar o doloroso pasado como forma de sobrevivir”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 3 xuño 2018, p. 5.

Explicase que Marcos S. Calveiro (Vilargarcía de Arousa, 1968) publicou en 2017 dúas narracións enraizadas na súa biografía e con temáticas abordadas por vez primeira na súa escrita. Apúntase que se trata de feitos históricos acaecidos na súa vila natal no inicio do século XX na novela para adultos *O xardín dos ingleses*, e da guerra civil española na novela xuvenil *Días azuis, sol da infancia*. Sobre esta última dise que constitúe unha novela de formación, exemplo de guerra vivida e recordada, e que presenta unha fórmula compositiva (un caderno escrito pola nai de Nico para reconstruír a historia de seu pai Nicasio) que non se descobre ata a última páxina. Saliéntase que a obra se caracteriza pola riqueza léxica, a sintaxe traballada e o gusto pola reiteración de frases e de elementos significativos para o fluír da trama. Dáse conta de que, para marcar o paso do tempo e a circularidade da historia narrada, basea a estrutura da trama na alternancia, xa da primeira e terceira persoas narrativas, xa nos saltos temporais desde o presente do neto nos capítulos impares ao pasado do avó nos capítulos pares. Destácase que, para resolver o conflito, Nico avanza nas pescudas para descubrir o significado oculto do agasallo dun mangado de pirixel unindo obxectos dispaes e sen relación aparente, atesourados polo avó nunha caixa gardada na súa casa de Manzanares.

López, Raquel, “O nome di case todo”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 664, “Banda deseñada”, 12 abril 2018, p. II.

Informa da inauguración do *I Encontro de Banda Deseñada Histórica de Galicia*, unha proposta impulsada polo Concello de Lugo en colaboración co portal web www.historiadegalicia.gal e a editorial Demo. Así mesmo, tamén fai un percorrido pola traxectoria profesional do autor de banda deseñada Manel Cráneo (A Coruña, 1973), sendo un dos responsables desta iniciativa. Infórmase de que os talleres prácticos e obradoiros terán lugar no Museo Interactivo da Historia de Lugo (MIHL).

_____, “Viñetas de *Beowulf*”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 670, “Banda

deseñada”, 24 maio 2018, p. II

Dá conta da concesión do Premio da Industria do Cómic Will Eisner ao escritor ourensán de banda deseñada David Rubín á “Mellor adaptación” por *Beowulf*. Tamén se informa doutros autores galegos que foron nominados no pasado como Miguelanxo Prado ou Emma Ríos.

Martínez, Tamara, “Sabela Barreto, almiranta dos mares”, *Sermos Galiza*, n.º 288, “Sermos Escola”, 15 marzo 2018, p. 6.

Comenta a publicación da obra *Sabela. Almiranta dos mares do sur* (editada pola Asociación Socio-Pedagóxica Galega, 2017) do escritor Arturo Iglesias, con ilustracións de Xosé Tomás. Esta monografía reivindica a importancia das mulleres dentro do masculinizado mundo dos exploradores. A autora desenvolve cuestións referidas á temática do volume, a importancia dos personaxes femininos, sobre todo, da protagonista Sabela, a peculiar discursividade do relato e as fontes consultadas polo autor para achegarse á biografía do personaxe histórico de Sabela. Así mesmo, tamén se recollen declaracións do autor en relación a este libro, declarando que o propósito desta obra é “animar á xente nova a facer o que lle apeteza”.

Navarro, María, “Eficiente combinación”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 668, “Libros”, 10 maio 2018, p. VI/ *La Opinión*, “Saberes”, n.º 617, “Libros”, 19 maio 2018, p. 10.

Informa da publicación de *Lica* de Beatriz fraga, unha obra cargada de sorpresa que meterá aos rapaces nun xogo de pesquisa para averiguar a identidade de quen se esconde baixo o nome de Lica.

Neira, Marta, “Ruptura de roles. A cazadora de estrelas, de María Canosa”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 11 marzo 2018, p. 7.

Achégase unha recensión do libro *A cazadora de estrelas* (Xerais, 2017) de María Canosa (Cee, 1978). Dise que a obra está dividida en vinte capítulos e que presenta unha protagonista, Megumi, cazadora de puntería certa, intelixente, valente e arriscada, que non dubida en mudar o seu físico e romper coas normas da sociedade na que vive, e mesmo abandonala, por lealdade á súa compañeira, a egua Turrón. Anótase que a amazona e a súa besta destacan polo bo facer na caza de estrelas, permitida unicamente ás mulleres de cabelo louro que, a diferenza dos homes, non poden ocupar postos directivos ou de representación na comunidade na que viven. Dáse conta de que esa habelencia das protagonistas provoca a envexa dos compañeiros, especialmente de Zeus, quen non dubida en recorrer a malas artes para superar a Megumi. Explícase que o amor por Turrón e por eses corpos celestes con luz propia que a moza captura, lévana a indagar sobre o traballo realizado no Observatorio de estrelas da comunidade que, para sorpresa da protagonista, está moi lonxe do esperado e desexado. Saliéntase que as súas descubertas a conducen a enfrontarse a máxima autoridade da comunidade, quen finalmente resultará un aliado con quen a cazadora de estrelas argallará as ideas necesarias

para mudar a sociedade na que viven e na que o aspecto físico é unha cuestión que condiciona a vida, sobre todo das mulleres.

_____, “Feira da Selic”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 17 xuño 2018, p. 6.

Dáse noticia da celebración da segunda edición da Semana do Libro de Compostela (SELIC) que, desde o día 1 ao 10 de xuño, acolleu na praza da Quintana diferentes actividades, tales como exposicións e presentacións de libros, grupos de traballo, actividades infantís, obradoiros e rutas e sesións musicais. Dise que, en relación directa coa LIX, neste proxecto singular, alternativa ás feiras do libro tradicionais que aposta pola posta en valor do libro en galego, pero tamén das librarías e editoriais compostelás, presentáronse o poemario *Cara de velocidade*, de Marga Tojo, e o álbum *Manuela*, de Javier Martínez e Carmen Queralt. Infórmase de que tamén se realizaron, entre outras actividades dirixidas aos máis novos, contacontos a cargo de Mercedes Queixas (*Xandra e a landra que quería voar*) e Eli Ríos, esta última ao redor de María Victoria Moreno, así como obradoiros de ilustración, impartidos por Eva Agra, Enrique López e Blanca Millán.

_____, “Para saber máis: Dous estudos de Pedro Cerrillo”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 9 setembro 2018, p. 4.

Infórmase de que, no ano 2017, Pedro C. Cerrillo publicou *La memoria olvidada. Estudios de poesía popular infantil* (Bonilla Artigas Editores) e co seu colaborador César Sánchez Ortiz, *Cancioneiro popular infantil en educación*. Dise que ambas as dúas constitúen obras referenciais para o estudo da lírica de transmisión oral e para os mediadores docentes que queren traballar con ela nos centros educativos. Explícase que no primeiro se insiste en que a poesía lírica popular se está a perder e en que constitúe un patrimonio que sustenta a memoria polo que non se pode abandonar. Anótase que no segundo volume se ofrece unha guía práctica para perpetuar a memoria a través do traballo nas aulas de infantil e primaria.

Neira, N., “Luz de tinta na pel, tinta de luz no papel”, *El Progreso*, “*El Progreso junior*”, n.º 33, “Libros”, 30 maio 2018, p. 11.

Recensiona a obra *Tinta de luz*, premiada na Gala do Libro Galego, da pintora Berta Cáccamo e do seu irmán, o poeta e escritor Pepe Cáccamo, dirixida ao público infantil. Neira desenvolve cuestións relacionadas co deseño da cuberta, destacando o xogo de cores que se fai na mesma, aclara que o título foi extraído dun dos poemas de Pepe Cáccamo, e tamén dedica unhas palabras ao estilo e a linguaxe empregada polos autores. A este respecto, N. Neira destaca o seguinte: “o poeta e a pintora tamén nos ensinan en *Tinta de luz* que é posible contar unha historia coa cor e coa forma”.

Nicolás, Ramón, “O mellor da protagonista do Día das Letras Galegas”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Libros”, “En galego”, 12 xaneiro 2018, p. 8.

Recensiona a obra *O amor e as palabras* (Editorial Urco, 2017) da polifacética María

Victoria Moreno. Ramón Nicolás ofrece unha breve contextualización da autora así como do libro e recoñece que para el, este libro é “o mellor da autora en pequenas pílulas”, destacando polo seu carácter innovador tanto na forma como no contido. Tamén se detén en comentar os personaxes que conforman o libro, cun claro protagonismo xuvenil e feminino, así como o estilo e a linguaxe empregada pola homenaxeada que, en palabras do propio Nicolás, foi unha “pioneira destacada da literatura infantil galega”.

_____, “En Galicia, Enid Blyton é un home”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “En galego”, 23 marzo 2018, p. 6.

Recensiona a obra *Guitiriz* (Editorial Autoedición, 2017) do escritor Carlos Meixide, dirixida a un público infanto-xuvenil. Nela, Ramón Nicolás, en primeiro lugar, ofrece un breve repaso pola traxectoria literaria do xornalista e narrador para logo comentar que se trata dunha continuación das novelas xuvenís *Ons* e *Cans* que se atopa a medio camiño entre a novela de aventuras e a novela de misterio, sen esquecer a súa grande carga social.

Pazos, Mónica, “Divertido calendario de Sendak”, *Sermos Galiza*, n.º 279, “fóradeserie”, “letras miúdas”, 11 xaneiro 2018, p. 7.

Recensiona a obra poética *Sopa de polo con arroz* (2017) do escritor Maurice Sendak (1928-2012), galardoado con diferentes premios e autor de referencia na LIX. Trátase dunha versión de Xosé Ballesteros que persegue un fin didáctico: axudar a que os máis novos aprendan dun xeito divertido os meses do ano. Saliéntase, tamén, a orixinalidade das ilustracións que acompañan ós textos, o peculiar estilo do autor así como a novidosa estrutura interna da obra. Seguindo as palabras do propio autor, trátase dun “libro de poesía con ritmo, humor e divertido”.

_____, “Xogar coas cores”, *Sermos Galiza*, n.º 283, “fóradeserie”, “letras miúdas”, 8 febreiro 2018, p. 7.

Recensiona a primeira obra infantil de Antía Otero, con ilustracións de María Brenn, *O branco non pinta* (Editorial Apiario, 2017), dirixida ao público máis novo. Fai, tamén, un breve percorrido pola traxectoria profesional da autora e coméntanse outros títulos que teñen como eixo central as cores, tales como *Pequeno azul e pequeno amarelo*, *O soño de Matías* ou o *O monstro de cores*, entre outros moitos. Remata o estudo, asegurando que se trata dun libro que “fomenta a imaxinación e a creatividade”.

_____, “Pippi Mediaslongas, unha lectura imprescindible”, *Sermos Galiza*, n.º 287, “fóradeserie”, “letras miúdas”, 8 marzo 2018, p. 7.

Recensiona a obra *Pippi Mediaslongas* (Kalandraka, 2017) da autora Astrid Lindgren, traducida por David Álvarez. Ademais de facer fincapé en que se trata da segunda reimpresión da obra, trátanse aspectos relacionados coa temática, os personaxes, a traxectoria profesional da autora, a recepción da obra na época e o impacto que supuxo a obra no panorama literario do momento. En palabras da propia Mónica Pazos, “a publicación de Pippi foi un sopro de aire fresco na literatura infantil pola fantasía e o atrevemento”.

_____, “A landra soñadora”, *Sermos Galiza*, n.º 291, “fóradeserie”, “letras miúdas”, 12

abril 2018, p. 7.

Recensiona a obra *Xandra, a landra que quería voar* (Urco Editora, 2017) da escritora Mercedes Queizas Zas, con ilustracións de Paula Pereira Carreiro. En primeiro lugar, Mónica Pazos ofrece un breve percorrido pola extensa e intensa traxectoria literaria desta autora de ensaio, citando algúns dos seus títulos máis coñecidos, para logo tratar cuestións relacionadas con este libro infantil, do que se destaca que é a súa primeira obra de literatura para os máis novos, comenta o seu contido, os personaxes, o espazo e o tempo da acción. Tamén se alude a súa discursividade, sen esquecer a importancia que vai o compoñente musical na narración. Seguindo palabras da propia Pazos, “este álbum ilustrado é moi recomendábel, pois transmite a importancia de soñar”.

Pousada, Verónica, “O gatiño nocturno’. Do desamparo á esperanza”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 11 marzo 2018, p. 7.

Achégase unha recensión da obra, ilustrada e escrita por Sonja Danowski, *O gatiño nocturno* (Lata de Sal, 2017). Dise que o libro presenta a historia de Toni, un neno que doa todos os seus xoguetes á tómbola solidaria que celebra o centro de acollida de animais para recadar fondos. Explícase que alí coñece a Valentín, un gato que adora a música e que deseguido pasa a ser da súa familia. Saliéntase que a obra reflicte a necesidade de que a sociedade consumista perciba o valor dos sentimentos por riba das posesións materiais e de que valore os animais como seres vivos, non coma obxectos.

_____, “Intemporal Gramática da Fantasía”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 3 xuño 2018, p. 5.

Infórmase de que a editorial Kalandraka recupera na colección “Manuais” *Gramática da fantasía*, traducida ao galego no ano 1999 e editada orixinariamente no ano 1973. Dise que nela o mestre e escritor italiano Gianni Rodari (1920-1980), froito do interese pola literatura infantil, mostra os procedementos e técnicas a seguir para inventar historias, xogando cos contos da transmisión oral, de maneira que xurdan novas versións humorísticas, transgresoras, lúdicas e paródicas. Saliéntase que constitúe un valioso manual que debería ser de obrigada referencia e consulta para todos aqueles adultos que traballan cos nenos e que os poñen en contacto coa literatura, especialmente docentes.

Regueira, Mario, “O Titanic de Sálvora”, *Sermos Galiza*, n.º 279, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 11 xaneiro 2018, p. 6.

Indica que Manuel Núñez Singala recupera a traxedia do naufraxio do vapor Santa Isabel diante da illa de Sálvora en *Noite de temporal* (Santillana, 2017), unha novela breve cunha “documentación minuciosa e exhaustiva” sobre este suceso que conta cun protagonista colectivo a modo de novela-documental. Porén critica esa obsesión pola documentación que non deixa a liberdade necesaria para seducir ao tempo que imprime ton frío.

_____, “Entre dous mundos”, *Sermos Galiza*, n.º 284, “fóradeserie”, “ao pé da letra”, 15 febreiro 2018, p. 6.

Comenta que *Kibuko* (Santillana, 2017), de Xavier Estévez representa as dimensións do realismo e a fantasía en paralelo para “aprender a mirar a cotidianidade con ollos novos” e a “facernos voar a un mundo completamente imaxinario”. Tamén resume o seu argumento que se basea nun misterio, un reto e unha visión nova e dúas historias paralelas que mostran como os dous universos se relacionan nas figuras da nena Sara e do monstro Kibuko no mundo dos sonhos e que reinterpretan a vida de Sara. Por último salienta que é unha “novela interesante, cunha temática con personalidade propia e capaz de deitar un fío de intriga”.

Reis, Sara, “Contando de un a dez con Maurice Sendak”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 11 marzo 2018, p. 7.

Infórmase de que Kalandraka sacou do prelo *O un era Xoán. Un libro para contar* de Maurice Sendak (1928-2012), orixinalmente publicado en 1962. Explícase que na obra, partindo dun momento de lectura en sosego, solitaria, silenciosa e individual, Xoán vive a entrada en escena de varios personaxes animais (rato, gato, can, tartaruga, macaco, merlo e tigre) e un ladrón. Dise que a solución para a algarabía é contar de atrás para adiante, de modo que van saíndo os “invasores”, deixando que Xoán lea atentamente. Explícase que na obra se xoga coa gradación crecente e decrecente, coa secuencia numérica que coincide cos momentos de acción e coa introdución dos personaxes. Destácase a fixeza do escenario, no que se representa sempre a Xoán e ao que se van sumando detalles visuais.

Reis da Silva, Sara, “A sorprendente familia de ‘Un máis’, de Olalla González e Marc Taeger”, *El Correo Gallego*, “domingo”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 4 febreiro 2018, p. 4.

Achégase a recensión do libro, publicado por Kalandraka, *Un Máis*, de Olalla González (Marín, 1977) e Marc Taeger (Berna, 1963). Dise que constitúe un conto de animais que ficcionaliza, dun modo divertido, un conxunto de tópicos e/ou de valores intemporais. Coméntase que González e Taeger poñen en escena un pequeno coello, inicialmente fillo único e ansioso por superar esa condición, e a súa nai que vai ter un bebé. Dáse conta de que, personificados e marcadamente ben dispostos, estes personaxes animais dialogan, intercambiando palabras sinxelas sempre ao redor do momento no que o pequeno coello terá finalmente un irmán. Saliéntase que a interacción celebrada entre estes co-protagonistas e as restantes figuras animais (un picapau, un esquío, un oso e unha ovella), cómplices do “segredo”, que participan igualmente na acción, caracterízase pola vivacidade e polo humor sutil. Anótase que a narrativa se asenta na reiteración e no paralelismo, manifestos nos sucesivos diálogos do pequeno coello con súa nai, nos encontros cos distintos animais e, inclusive, nas propias brincadeiras ou xogos que vai imaxinando.

_____, “Caracol, onde estás?”, de Tomi Ungerer”, *El Correo Gallego*, “domingo”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 18 febreiro 2018, p. 6.

Ofrécese unha recensión da obra *Caracol, onde estás?* de Tomi Ungerer (Estrasburgo, 1931). Dise que en 1962 saíu a lume a primeira edición do libro, recuperado por Kalandraka e situado na liña de *Onde está o meu zapato?* (1964), xa dado a coñecer nunha

reedición publicada pola mesma editorial en 2014. Coméntase que o título representa o punto de partida ou o reto que se lanza ao lector: percorrer as páxinas do volume ou a secuencia de ilustracións, sen palabras, en que se basea, e chegar ao seu final cunha resposta, no presente e na primeira persoa, declarada polo propio protagonista, xa introducido desde o título. Explícase que se pretende que aquel que le a obra descubra nas diversas formas que integran as ilustracións representacións coincidentes cun caracol.

_____, “Crocodilos con letras: un alfabeto de Maurice Sendak”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 15 abril 2018, p. 5.

Infórmase de que, en 2017, Kalandraka Editora, no seu labor de recuperación da produción de Maurice Sendak (1928-2012), publica *Vida de Crocodilo*, un alfabeto que viu a luz orixinalmente en 1962. Dise que, estruturado a partir do abecedario, o texto verbal artéllase con cadros visuais, cromaticamente contidos, todos dominados por unha familia de crocodilos. Anótase que palabras e ilustracións están marcados polo humor do insólito dalgunhas situacións cotiás recreadas destes animais personificados. Saliéntase o discurso conciso e simple en primeira persoa do plural aderezado de rimas e repeticións fónicas, con aliteracións e asonancias, que conforman un estimulante xogo de sons que favorece a memorización.

_____, “Percursos da literatura infantojuvenil” de Tropelías&Companhia”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 8 xullo 2018, p. 6.

Dise que a colección “Percursos da Literatura InfantoJuvenil”, editada por Tropelias&C^a (e o entusiasmo e persistencia do seu editor, João Manuel Ribeiro), conta xa con máis de ducia e media de volumes que dan voz á educación e á crítica literaria na área da literatura para a infancia e xuventude (LIX), propondo un conxunto de estudos asinados por algúns dos máis recoñecidos investigadores ibéricos desta área. Anótase que José António Gomes, Blanca-Ana Roig Rechou, Ana Margarida Ramos ou Sara Reis da Silva, entre outros, teñen divulgado nesta colección as investigacións sobre autores e obras, textos clásicos e temas variados, como a Guerra Civil española, a ilustración na LIX ou a educación literaria.

Requeixo, Armando, “A maxia da vida”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.027/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.027, “máis Libros”, 18 marzo 2018, p. 30.

A recensión festexa a publicación de *Formigas, risas, flores e dinosauros* (Euloxio R. Ruibal, 2017) e comenta detidamente cata un dos catro contos que compoñen o libro e que define como “catro contos de imaxinación gurgullante, inzados de sucesos extraordinarios e protagonistas humanos, animais e mesmo vexetais”.

_____, “Chafariz de versos”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.031/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.031, “máis Libros”, 15 abril 2018 p. 30.

Comenta a estrutura formal do libro, que mestura texto e imaxe, aborda o contido de carácter cotián do mesmo, incorporando elementos pertencentes á vida cotiá, e sobresaen o estilo innovador do escritor que combina o rexistro culto co coloquial así como os

elementos reais e fantásticos. Finalmente, Requeixo escolle tres composicións da obra e ofrece un comentario das mesmas.

_____, “O legado Docampo. Palabras para noventa carballos”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 676, “Literatura”, 5 xullo 2018, p. VII.

Comenta o legado literario do autor Xabier P. Docampo e destaca algúns dos seus títulos pertencentes á Literatura Infantil e Xuvenil galega tales como *O misterio das badaladas* (1986), *A chave das noces* (1988), *Cando petan á porta pola noite* (1994), *O pazo baleiro* (1997), *Catro cartas* (2000), *Un conto de tres noites* (2001), *Bolboretas* (2004), *O libro das viaxes imaxinarias* (2008) e *A nena do abrigo de astracán* (Xerais, 2017).

Ribeiro, João Manuel, “Un baúl sorprendente lleno de poesía”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 29 abril 2018, p. 4.

Achégase unha recensión da obra *O baúl de Domingos Quintas* (Hércules de Ediciones, 2017) de Xoán Babarro (Maceda, 1947). Dise que constitúe un bestiario que comeza cun relato, repartido nun inciso inicial “Cabalgando sobre bolboretas” e noutro final “A saquetiña das ilusións”, que xustifica o título da colectánea. Explícase que o baúl do bisavó Domingos Quintas, carpinteiro, gardaba “unha sorpresa ben diferente (...): unha colección de cortizas de bido (...)” na que “figuraban versos gravados cunha técnica de madeira queimada”, todos “relacionados con animais”, algúns “a modo de adiviñas”. Anótase que o contido do baúl é o libro que se limita “a transcribir as poesías respectando a orde na que as achei, que (...) non responde a ningún criterio; xa que figuran mesturadas as diferentes ordes de animais, que é, por outra parte, como tamén as encontramos na propia natureza”. Infórmase de que entre os dous incisos do relato se insiren sesenta e catro poemas de cariz popular, a nivel de contido e de forma, sobre animais “entre o chan verde e o ceo azul”, que o poeta anota con citas de versos populares, tradicionais e de autor. Por último, salientase que o inciso final, referíndose a un manuscrito asinado o 2 de setembro de 1940, encontrado no baúl, é un desafío a que o lector constrúa a súa saquetiña de ilusións. Destácase que a obra conta coas ilustracións de Estefanía Padullés.

Roig, Blanca, “Kalandraka e os personaxes clásicos”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 13 maio 2018, p. 4.

Infórmase de que *Nunú xoga* e *Nunú no xardín* son os dous primeiros títulos dunha serie de libros de cartón, protagonizados por un pequeno elefante, que Kalandraka ofrece para prelectores e primeiros lectores. Dise que os volumes foron escritos por Cally Strong (Bonn, 1977), ilustrados por Constanze v. Kitzing (Göttingen, 1980) e traducidos para o galego por Xosé Ballesteros. Explícase que o primeiro título incide na importancia do xogo individual e colectivo para estimular a imaxinación, mentres que o segundo experimenta cos cinco sentidos a través da natureza.

Roig, Blanca-Ana, “Para saber máis: Pedro Cerrillo”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 29 xullo 2018, p. 6.

Dáse conta do pasamento de Pedro C. Cerrillo. Explícase que foi un dos investigadores

españóis que máis fixo por visualizar a Literatura Infantil e Xuvenil desde a Universidade. Dise que foi o creador do CEPLI (Centro de Estudios de Promoción de la Lectura y Literatura Infantil) na Universidade de Castilla-La Mancha. Coméntase que, desde esta plataforma, puxo en marcha cursos de verán pioneiros, creou unha colección de monografías de referencia (Col. Arcadia), un Máster que durante anos ocupou o centro da temática, a revista *OCNOS* ou o premio de poesía “Luna de aire”. Anótase que foi o autor de monografías sobre Literatura de transmisión oral, Cancioneiro Infantil, Mediadores, Lectura e Literatura Infantil xunto con creación literarias. Destácase que foi un dos fundadores de Rede de investigación “Las Literaturas Infantiles y Juveniles del Marco Ibérico e Iberoamericano” (LIJMI), coordinada por Blanca-Ana Roig Rechou.

_____, “Pippi Mediaslongas”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 1 xullo 2018, p. 6.

Explícase que, tras publicar *Pippi Mediaslongas*, traducida por David Álvarez e Premio Gala do Libro 2018 de Tradución ao galego, a editorial Kalandraga saca do prelo, na colección “7 Leguas Especiais”, *Pippi Mediaslongas embarca*. Dise que constitúe unha nova aventura desta nena rebelde, independente, transgresora e divertida creada pola escritora sueca Astrid Lindgren (1907-2002), Premio Hans Christian Andersen en 1958, que restaura as ilustracións orixinais de Ingrid Vang Nyman (Vejen, 1916-Copenhague, 1956). Anótase que a protagonista segue a explorar coa súa imaxinación os límites da realidade e cuestionar o establecido con espontaneidade e humor. Saliéntase que, coa visita de seu pai, Efraim Mediaslongas, a protagonista ten a intención de viaxar ata illa Korakora.

Roig Rechou, Blanca-Ana, “Para saber máis: a colección ‘Arcadia’”, *El Correo Gallego*, “Literatura infantil e xuvenil”, “Elos de lectura”, 23 setembro 2018, p. 6.

Dáse noticia de que, no ano 2000 a Universidad de Castilla-La Mancha, en colaboración co CEPLI (Centro de Estudios de Promoción de la Lectura y Literatura Infantil), creaba a colección “Arcadia”, dirixida por Pedro C. Cerrillo, para editar traballos centrados na investigación sobre Literatura Infantil e Xuvenil e a Lectura. Saliéntase que un bo número de investigadores de diferentes centros españois e internacionais teñen contribuído a ampliar o catálogo con obras de referencia sobre o Cancioneiro Infantil, a influencia da literatura de transmisión oral, o intertexto lector, a ilustración, os valores e a lectura, a análise da narración, a poesía ou as bibliotecas na formación do hábito lector. Explícase que, na actualidade, a colección vai polo número 28 que leva por título *Ángeles, demonios y otros seres de ultratumba: las paradojas del ateísmo en la literatura juvenil*, no que Eliacer Cansino analiza a orixe e simbolismo destas figuras relixiosas.

Rozas, Alba, “Unha segunda oportunidade para o noso planeta”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 29 abril 2018, p. 4.

Achégase unha recensión da obra *A increíble viaxe de Noa* (Contos Estraños, 2017) de Fernando M. Cimadevila (Santiago de Compostela, 1977). Dise que a novela constitúe a historia de Noa, unha nena absorbida pola rutina da burbulla tecnolóxica que é a súa cidade. Advírtese de que a vida da moza muda de súpeto o día que foxe do fogar cos seus pais e asome o encargo de trasladar un precioso obxecto ao cabo do mundo. Explícase

que Noa inicia unha viaxe de procura e descubrimento sen comprender as verdadeiras razóns da súa encomenda, os poderes do obxecto que porta ou a natureza hostil da contorna. Anótase que viaxa sempre na compañía do seu can, Martin, e que vai contar no camiño coa axuda de novas amizades, coma o anticuado androide Rory ou o Xinete do Vento chamado Artay. Dáse conta de que, a través das aventuras da protagonista, despréganse ante o lector os efectos devastadores da contaminación, o uso inadecuado e desproporcionado da tecnoloxía, a ambición desmedida, a tolemia, o instinto de supervivencia, a capacidade de cooperación social, a bondade ou o amor.

_____, “As raíces dun clásico da literatura galega”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 18 novembro 2018, p. 6.

Achégase unha recensión do libro *De Gres a Cádiz* de Xosé Neira Vilas (Gres, 1928-2015). Dise que constitúe unha obra inédita e póstuma, na que o propio autor, a través dunha ampla variedade de estampas, dá conta das súas principais vivencias no agro galego, desde o seu nacemento ata a súa partida a Cádiz para emigrar a América. Coméntase que, a través de relatos breves, Neira Vilas presenta tanto familiares, amigos e coñecidos, coma aquelas persoas, a medio camiño entre o mito e a realidade, que deixaron pegada nel e que lle permiten perfilar o retrato da sociedade rural galega da Guerra Civil e da posguerra. Saliéntase que, xunto con estes cadros, aparecen os de sucesos extraordinarios coma o voo do cepelín ou a visión da luz da aurora boreal, equiparables ás marabillas dunha vida cotiá marcada polos xogos, a escola, a música, o teatro, as romarías e toda sorte de crenzas e rituais. Anótase que son dúas as variables que se manteñen ao longo de toda a obra: o espazo, co predominio do rural sobre as esporádicas viaxes á cidade, e o tempo, medido a través dos intereses do protagonista, que abranguen desde a talla de xoguetes e o gusto pola lectura ata o espertar do amor e as ansias de emigrar. Dise que o estilo da obra é sinxelo, marcado polo lirismo e a riqueza léxica.

Senra Fernández, Raquel, “Cando a arte se apropia da rúa e abrollan amizades”, *El Correo Gallego*, “domingo”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 18 febreiro 2018, p. 6.

Achégase unha recensión da obra *Avións de papel* de Xavier Estévez (Bruxelas, 1969). Dise que o libro ten como fío condutor o emprego da arte urbana como expresión para embelecer o entorno, así como para reivindicar ou expresar certas realidades. Explicase que os personaxes da historia están moi ben definidos e que o autor consegue poñer o lector na súa pel para que sinta os seus medos e inseguridades, as súas ledicias e degoxos. Dáse conta de que é unha historia con dous narradores, que se identifican polo emprego dunha tipografía en redonda e cursiva, facendo o percorrido polas palabras moi ameno. Saliéntase que a través deles se coñecen os misterios e as inxustizas que acontecen nunha vila costeira. Apúntase que o responsable das ilustracións é Marcos Viso (Ourense, 1973). Por último, recóllese que o conta cunha sección ao final na que se recollen fotografías de diferentes murais realizados na comunidade galega.

_____, “Ai, Pippi! Canta falta nos fan nenas coma ti”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 15 abril 2018, p. 5.

Infórmase de que a obra *Pippi Mediaslongas*, publicada orixinalmente en 1945, conta as

aventuras dunha cativa maleducada e mentireira, mais está chea de humor, de liberdade e de xustiza cara aos máis débiles e os animais. Dise que Pippi non convive con adultos que lle digan o que está ben ou mal, polo que o seu universo está cheo de posibilidades ou, canda menos, de posibilidades diferentes ás que calquera crianza pode ter. Saliéntase que a historia rompe con todos os estereotipos e abre o debate sobre o carácter adoutrinante da Literatura Infantil e Xuvenil. Explícase que a autora sueca Astrid Lindgren (Vimmerby, 1907-Estocolmo, 2002), gañadora do Premio Hans Christian Andersen en 1958, defendeu os dereitos da infancia e das mulleres, así como dos animais, nesta serie literaria. Coméntase que a narración en terceira persoa e omnisciente cóntanos todo o que pasa pola mente dos personaxes e combínase con diálogos que aportan dinamismo e fan a lectura moi amena. Apúntase que o responsable da tradución ao galego foi David Álvarez Martínez (A Estrada, 1972) e que a artista Ingrid Vang Nyman (Vejen, 1916-Copenhague, 1956) realizou as ilustracións.

Vezzaro, Giulia, “Eco-guerreiros’ para salvar o mundo”, *El Correo Gallego*, “domingo”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 18 febreiro 2018, p. 6.

Achégase unha recensión da obra *O Señor Péssimo é o Máximo* de João Manuel Ribeiro (1968). Explícase que constitúe unha historia desencadeada a partir do desastre producido na costa galega polo afundimento do *Prestige* para sensibilizarnos cara ao futuro. Anótase que, coincidindo co décimo quinto aniversario da catástrofe, a pequena novela foi traducida ao galego por Ánxela Gracián e publicada na editorial Hércules de Ediciones na súa colección “Novas lecturas de Hércules”. Saliéntase que o libro conta a historia da familia do señor Pésimo, composta pola súa muller e dous fillos, que está gozando duns días de vacacións na preciosa costa galega cando o afundimento do buque *Prestige* desencadea un profundo cambio interior no pai que se envorcará por completo no labor de intentar cambiar e salvar o mundo, conseguindo arrastrar a toda a familia na súa renovada sensibilidade e entrega, chegando a ser recoñecido por O Máximo. Dáse conta de que a historia, narrada desde o punto de vista do fillo menor, non se limita a unha simple acumulación de consellos ecolóxicos, senón que quere, recorrendo ao humor e ao ritmo narrativo, achegar o lectorado á autoconciencia.

_____, “O galego e a espontaneidade para contar as tradicións”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 11 marzo 2018, p. 7.

Achégase unha recensión da obra *Formigas, risas, flores e dinosauros* de Euloxio Rodríguez Ruibal (Ordes, 1945), publicada na editorial Galaxia na colección “Árbore”. Dise que o autor logrou nesta pequena obra composta por catro breves contos que, a través da imaxinación máis natural, tanto adultos coma nenos compartan visións da vida que non se poderían aceptar e comprender no mundo real. Indícase que os relatos se titulan “A formiga revirada”, “O xardín de Claudia”, “Unha triste perda” e “Santi e máis Iago”. Saliéntase que serven para rir, reflexionar, aprender e ensinar se se teñen en consideración a calidade da escritura e a cantidade de temas tratados: a familia e os amigos, a liberdade e a xustiza, as diferenzas raciais, a forza para loitar no que cremos, a pouca importancia do material fronte ao que realmente nos fai felices e a falta de prexuizos.

_____, “Ceiba de Luz’, de Manuel Lourenzo González”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 15 abril 2018, p. 5.

Achégase unha recensión da obra que obtivo o Premio Jules Verne *Ceiba de Luz* (Xerais,

2017) de Manuel Lourenzo González (Vilaboa, 1955) publicada na colección xuvenil “Fóra de Xogo”. Explícase que a historia conta a aventura dun grupo de dezaioito persoas entre españolas e peruanas, todas eminencias recoñecidas nos seus campos científicos que, despois do descubrimento dunha pequena estatua de ouro macizo con características precolombinas, organiza unha expedición á selva amazónica durante dous meses que lles levará a achar a lendaria El Dorado. Dise que á ambientación latinoamericana se debe parte do título, pois a ceiba é unha das plantas autóctonas do Amazonas, considerada sagrada por moitas tribos da zona. Coméntase que a narración corre a cargo dun narrador extradiexético onmisciente e, en xeral, transcorre de xeito lineal. Destácase a cantidade de detalles relacionados coa historia, as tradicións e a natureza deses lugares, cos que o autor completa a lectura. En canto ao estilo, sublíñase o emprego do diálogo que axuda a coñecer e entender as relacións entre personaxes.

Vide Diéguez, Nair, “Xerais reedita ‘Conta saldada’ de Suso de Toro”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 1 abril 2018, p. 4.

Dise que, no mes de xuño de 2017, Edicións Xerais de Galicia reeditou a obra de Suso de Toro (Santiago de Compostela, 1956) *Conta saldada* na colección Fóra de xogo. Explícase que a primeira edición é de 1996. Anótase que a obra recolle as claves poéticas do autor, ofrece reflexións sobre a identidade, as convencións sociais, a cobiza, a hipocrisía e a violencia a través dunha moza protagonista que tenta vingar o asasinato do pai. Menciónase a obra *A sombra cazadora* (Xerais, 1994) do mesmo autor.

Vieites, Manuel F., “Anilij: anuario”, *Faro de Vigo*, “Faro da Cultura”, n.º 662, “Literatura infantil-xuvenil”, 22 marzo 2018, p. VIII.

Fai un repaso pola creación da asociación que promove a investigación en literatura infantil e xuvenil e as actividades organizadas, como a publicación do seu *Anuario* dende 2001 que salienta pola diversidade dos artigos, a densidade temática e a variedade de sistemas literarios analizados. Tamén salienta os grupos que traballan a prol da LIX en Galicia dende as universidades de Vigo e Santiago de Compostela, este último dirixido pola profesora Blanca-Ana Roig, que se preocupan pola importancia da lectura e a comprensión lectora, ao igual que o CEPLI da Universidade de Castilla La Mancha.

VII.5.5. PUBLICACIÓN EN XORNAIS: ARTIGOS DE OPINIÓN E COLABORACIÓN FIXAS

Aldán, Clara, “¡Escarlatina está viva!”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra” “Y además”, 26 abril 2018, p. 15.

Comenta a obra *Escarlatina, a cociñeira defunta* da escritora Leticia Costas, un libro dirixido aos máis novos e protagonizado por personaxes do inframundo.

_____, “¡Bienvenido, Artai!”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra” “Y además”, 20 maio 2018, p. 15.

Salienta unha anécdota vivida pola escritora viguesa Leticia Costas, autora da obra *Escarlatina y Esmeraldina* con un dos seus fans nun dos seus encontros co público lector infantil.

Alonso, Fran, “Disoltas nas veas”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “A Fondo. Caderno de análise”, n.º 198, 31 maio 2018, p. 6.

Enxalza a expresividade da linguaxe empregada por Manuel María na súa obra *Os sonhos na gaiola* que a través das palabras consegue evocar todo un conxunto de imaxes pictóricas e sublimes que “son as membranas que sosteñen o sangue da poesía infantil galega e circulan disoltas polas nosas veas”.

Bragado, Manuel, “Leticia e Antonio, Vigueses Distinguidos”, *Faro de Vigo*, “Opinión”, “Campo de Granada”, 27 marzo 2018, p. 22.

Dá conta da proposta de nomeamento como Vigueses Distinguidos aos escritores vigueses Leticia Costas e Antonio García Teijeiro, por parte do alcalde de Vigo, Abel Caballero. Faise tamén un breve percorrido por cadansúa prolífica traxectoria literaria, salientando algúns dos seus títulos máis coñecidos así como os premios que obtiveron cada un deles. Para Bragado, esta distinción supón “a constatación do éxito colectivo de todas as participantes nos proxectos da literatura infantil e xuvenil”.

Braxe, Lino, “Cando John Lennon coñeceu a Valle Inclán falaron de Midas”, *La Opinión*, “Opinión”, 9 abril 2018, p. 12.

Alude á presentación do libro *Cando John Lennon coñeceu a Vallé Inclán* (2017) de Beatriz Maceda que terá lugar na librería Lume. Ademais, achega a sinopse da novela e apunta que lle resulta “valente e orixinal”.

Campo, Marica, “Casando contrarios”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “A Fondo. Caderno de análise”, n.º 198, 31 maio 2018, p. 6.

Ofrece un breve comentario sobre o poemario *Os sonhos na gaiola* do poeta Manuel María

con motivo da conmemoración do cincuenta aniversario da publicación do volume.

Canosa, María, “A túa cerdeira”, *La Voz de Galicia*, “Opinión”, 28 xuño 2018, p. 17.

Comenta a influencia que tivo para María Canosa o coñecido libro *O misterio das baladas* do escritor Xabier P. DoCampo e a relevancia que supuxo a súa aparición no sistema literario da LIX galega. Así, en palabras da propia María Canosa: “Unha voz que nos agasallou historias marabillosas, que posibilitou unha apertura na literatura infantil e xuvenil en galego”.

Carballo, Xulio, “A Banda Deseñada no ensino (I)”, *Sermos Galiza*, n.º 291, “fóradeserie”, “Da banda de acolá”, 12 abril 2018, p. 8.

Salienta a escasa saúde que goza a banda deseñada na educación en Galicia coa análise dos recursos que hai nas bibliotecas dos centros e que se poden empregar como ferramenta educativa, malia que parte do profesorado a vexa con “pouco empaque cultural e de mero contido lúdico” e incluso a prohiban como escolla nas horas de lectura. Honra a memoria de Agustín Fernández Paz, pioneiro en levar a banda deseñada ás aulas e sendo autor de manuais de referencia para a formación do profesorado con diferentes aplicacións nas aulas.

_____, “A banda deseñada no ensino (II)”, *Sermos Galiza*, n.º 320, “fóradeserie”, “Da banda de acolá”, 31 outubro 2018, p. 7.

Cita o ensaio *Os cómics nas aulas* de Agustín Fernández Paz, que falaba da forte carga ideolóxica coa que contan os cómics. Fala da súa evolución dende unha ideoloxía conservadora e patriótica a unha antitotalitarista.

Casalderrey, Fina, “Un arrichado soñador”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Literatura”, p. 53/ *El Progreso*, “Literatura”, “Vivir”, p. 45, 27 xuño 2018.

Fai unha homenaxe a unha das figuras fundamentais dentro da LIX galega como foi o escritor Xabier P. DoCampo e sinala aqueles fitos máis importantes da súa traxectoria vital e profesional. Tamén se citan algunhas das súas obras máis laureadas como *O misterio das badaladas*, *A nena do abrigo de astracán* ou *Cando petan na porta pola noite*, entre outros numerosos títulos.

Castro Ratón, Xosé, “Cousa de encantamento”, *Diario de Arousa*, “Opinión”, “Outra ollada”, 5 abril 2018, p. 6.

Reflexiona sobre a celebración do Día Internacional do Libro Infantil e Xuvenil (DILIX), do éxito que están a acadar os autores e autoras galegas de LIX e da importancia de asociacións e proxectos que impulsen a literatura infantil e xuvenil galega. Tamén fai alusión á próxima Festa das Letras que contará coa obra de María Victoria Moreno así como a notable perda de bibliotecas públicas que tivo lugar nos últimos anos.

_____, “A lingua na mocidade”, *Diario de Arousa*, “Opinión”, “Outra ollada”, 21 xuño 2018, p. 6.

No marco dunha reflexión sobre a diminución do uso do galego entre a mocidade, na Xeración Z, marcada pola perda da transmisión familiar, celébrase a iniciativa dos Bolechas en colaboración coa Deputación de Pontevedra, cuxa Área de Cultura ofrece a mostra “Gatiños, Ghatiñas, Gatíos. Xeitos de falarmos o galego” para achegar a diversidade e riqueza do idioma á rapazada.

_____, “Cando a morte peta na porta”, *Diario de Arousa*, “Opinión”, “Outra ollada”, 28 xuño 2018, p. 6.

Ofrece datos relevantes sobre a biografía e a produción literaria do recoñecido escritor Xabier P. DoCampo. Cítanse algunhas das súas obras máis destacadas tales como *O misterio das badaladas*, *A nena do abrigo de astracán* ou *Cando petan na porta pola noite*, entre outros numerosos títulos. Destácase del o seu perfil poliédrico e activo tanto na cultura como na literatura galegas. Segundo o autor, “Paco DoCampo foi merecedor de premios e recoñecementos en máis dunha ducia de ocasións”.

Cota, Rodrigo, “Viviendo del cuento”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 30 xaneiro 2018, p. 8.

Fai un repaso polo labor cultural da empresa pontevedresa Polo correo do Vento, a cargo de Carlos Taboada e Enrique Mauricio, autores de Mariquiña, a carteira andoriña. Comenta que se dedican a ser contacontos e que actualmente están enredados nun cómic para o Museo de Pontevedra e nunha colección “Mulleres galegas” no seu propio selo editorial Lela. Tamén salienta que promoven a lingua e cultura galegas por Galicia e o resto do mundo.

Fernández, Paula, “Arqueoloxía e aventura”, *La Opinión*, “Saberes”, n.º 607, 24 febreiro 2018, p. 10.

Recolle unha recensión da novela para o público infantoxuvenil *A ánfora exipcia* de An Alfaya, unha obra que recolle unha historia que bebe da novela policíaca e de misterio.

Fernández Rial, Rosalía, “Escoito voces”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “A Fondo. Caderno de análise”, n.º 198, 31 maio 2018, p. 6.

Comenta o paisaxismo, mesturado co simbolismo, a musicalidade (a través do emprego de novidosas metáforas) e o ritmo da obra poética *Os sonhos na gaiola* de Manuel María. Tamén destaca a profunda pegada que deixou a obra na autora, afirmando o seguinte: “Non esaxero se afirmo que Os Sonhos de Manuel María e a guitarra de Vaamonde marcaron para sempre a miña perspectiva de poeta e artista”.

Fernández Vázquez, Mar, “Viñetas desde o Atlántico 2018”, *El Correo Gallego*,

“ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 9 setembro 2018, p. 4.

Dáse noticia de que baixo a dirección de Miguelanxo Prado estase a celebrar na Coruña o Salón Internacional do Cómic “Viñetas desde o Atlántico” que acaba de cumprir 21 anos e que nel participarán autores como Emma Ríos, David Rubín, José Ramón Sánchez, premio Nacional de Ilustración 2014, Ángel de la Calle, Homs, Xosé Tomás, Tirso Cons e tres autoras con peso no panorama actual: Belén Ortega, Mamen Moreu e Cristina Durán, entre outros.

Franco, Fernando, “Hoy, cita con Sánchez Ferlosio”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 12 xaneiro 2018, p. 12.

Informa da presentación, na librería Andel de Vigo, do poemario *Poemas galego ao Ché*, unha obra colectiva que recolle 21 composicións adicadas a figura do Ché editada pola Asociación de Amizade Galego Cubana Francisco Villamil e pola Asociación Galego Bolivariana Hugo Chávez.

_____, “La más rica asamblea teatral”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 16 xaneiro 2018, p. 10.

Informa da celebración dunha mesa redonda que xirará en torno á situación das artes escénicas na cidade de Vigo, organizada o Ateneo Atlántico de Vigo e coordinada polo dramaturgo e director de escena Afonso Becerra.

_____, “Entre Leticia y Antonio”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 31 xaneiro 2018, p. 11.

Informa do encontro do autor con Leticia Costas e con Antonio García Teijeiro, receptes premios de Literatura Infantil e Xuvenil.

_____, “Impresionante José Suárez”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 15 febreiro 2018, p. 9.

Comenta a exposición fotográfica de José Suárez, de quen sinala que era amigo de Seoane e Blanco Amor.

_____, “Verne, ¿dónde está el Nautilus?”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 16 febreiro 2018, p. 11.

Anuncia o acto “Vigo lee a Verne” consistente na lectura pública deste escritor organizada polo Concello de Vigo e as editoriais Galaxia, Xerais, Ir Indo e Lobito Bueno.

_____, “José Suárez, unos ojos que piensan tras la cámara”, *Faro de Vigo*, “estela”, n.º 800, “La última”, “Sálvese quien pueda”, 18 febreiro 2018, p. 16.

Recolle as palabras de Blanco Amor ante a exposición fotográfica de José Suárez.

_____, “Entre Vigo hoy y Cataluña ayer”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 21 febreiro 2018, p. 11.

Informa do coloquio de Xurxo Martínez sobre *A Estirpe dos Chao e a cultura viguesa* na EMAO de Vigo.

_____, “El documental de Antía Cal”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 21 febreiro 2018, p. 11.

Recomenda o documental *A palabra xusta* sobre a historia de Antía Cal.

_____, “Una cita con ‘Frankenstein’”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 6 marzo 2018, p. 9.

Coméntase a charla que terá lugar no Ateneo Atlántico pola man de María Xosé Queizán, quen falará sobre a obra da escritora inglesa Mary Shelley.

_____, “En New York, Vanesa y Marco”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 16 marzo 2018, p. 11.

Dá conta que os artistas vigueses tentan volver a Vigo en Mayo para organizar a próxima edición do Festival Kerouac de poesía. Vanesa xa pintara un mural con Rosalía de Castro na Casa de Galicia e encóntrase agora elaborando outro de Castelao.

_____, “Atentos, llega ‘A arte no cómic’”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 20 abril 2018, p. 9.

Informa da exposición de banda deseñada “A arte no cómic”, que contará con achegas dun total de 73 artistas deste eido.

_____, “Mis encuentros en el tren”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, 24 abril 2018, p. 10.

Relata o seu encontro con Antonio García Teijeiro, gañador do Premio Nacional de Literatura Infantil, en cuxa entrega de premios estaban Darío Villanueva e César Antonio Molina.

_____, “De Nueva York a Madrid, poeta”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 25 abril 2018, p. 10.

Comenta a estadía en Madrid de Marcos de la Fuente, poeta e organizador xunto con Vanesa Álvarez do “Festival Kerouac de Poesía”, celebrado en Nova York e no que estivo presente o director de Galaxia Francisco Castro.

_____, “Las epifanías libertarias de Iria”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 8 maio 2018, p. 9.

Dá conta da publicación en internet dunha “guarnición de retallos” de Manuel Antonio, que inclúe recortes de poemas e de prensa gardada polo escritor rianxeiro.

_____, “Manuel García ‘Magar’”, *Faro de Vigo*, “estela”, n.º 816, “Memorias”, 10 xuño 2018, p. 14.

Entretece as declaracións dun dos fotógrafos de Faro de Vigo entre 1961 e 2000. Entre anécdotas vitais e reflexións sobre a importancia da fotografía, aparecen lembranzas de Cunqueiro, un dos directores do xornal, a quen o mentado acompañou nunha viaxe xacobeá entre O Cebreiro e Compostela, con demoradas etapas gastronómicas e parada en Samos.

_____, “Lo del cómic, que se va...”, *Faro de Vigo*, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 12 xuño 2018, p. 11.

Informa da clausura da exposición “El arte en el cómic” na sede da Fundación con éxito de visitantes, á vez que anuncia a presentación do volume *O picoto do pai* (2017), traballo de fin de curso da Escola de Banda Deseñada O Garaxe Hermético dirixida polo ilustrador Kiko da Silva.

_____, “Stella Maris, poeta en vuelo”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 12 xuño 2018, p. 11.

Ao fío das viaxes da poeta Stella Maris para presentar en Estrasburgo o seu último poemario, cita a festa celebrada en homenaxe a María Xosé Queizán en Vigo.

_____, “Un mágico reto: música para los poemas de Celso Emilio”, *Faro de Vigo*, “estela”, n.º 817, “La última”, “Sálvese quien pueda”, 17 xuño 2018, p. 16.

Infórmase da apertura da convocatoria do II Premio Celso Emilio Ferreiro de Poemas Musicados, dotado con tres mil euros. Engádesse que o xurado está conformado por Raquel Ferreiro, Ramón Nicolás, Manuel Bragado, Lorena López Cobas, Juan Durán, Silvia Penas e César del Caño.

_____, “Ese mapa literario de Vigo/ Y vuelvo a la Feria del Libro”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 4 xullo 2018, p. 8.

Anúnciase, en relación coa Feira do Libro de Vigo, unha conversación entre Leticia Costas e Fran Alonso, “Mulleres revolucionarias na obra de Leticia Costas”; recóllese a sorpresa e o agrado ante o mapa literario de Vigo en forma de tríptico que se regala na Feira, adobiado en cada parada cun fragmento da obra de autores vigueses, salientando ser este un traballo de 6 meses, obra de Anxo Alberte, Susana Rodríguez, Mar García e Noelia Candal.

_____, “O iluminario do país galego”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 19 agosto 2018, p. 8.

Recórdase que continúa aberto “O iluminario do país” na Casa das Artes, cincuenta retratos de escritoras e escritores galegos da man de Anxo Cabada.

_____, “Memoria monumental del amor y los poetas/ ¡Hola, Iolanda Zúñiga!”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 22 agosto 2018, p. 8.

Cítanse os monumentos a poetas existentes en Vigo: Rosalía, Curros Enríquez, Martín Códax, e interrógase sobre a posibilidade de dedicar un a Carlos Oroza. Por outra banda, reproducése a fotografía de Anxo Cabada á novelista Iolanda Zúñiga, para recomendar a

visita á exposición “O imaxinario do país” na Casa das Artes.

_____, “Una cocina para templarios/ Y los Feminismos de Galaxia”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 17 novembro 2018, p. 11.

Dá conta da nova colección de Galaxia, “Feminismos”, que abre a colección con obras de Chis Oliveira e Amada Traba, Inma López e Carme Adán.

_____, “Huete entre Cáccamo y Ledo/ Desde Michigan, Antón Reixa”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 17 novembro 2018, p. 11.

Dá conta da publicación de *As artes da vida de Ánxel Huete*, de Xosé María Álvarez Cáccamo. Ao mesmo tempo, fai referencia a Antón Reixa e á publicación da súa obra *Michigan, acaso Michigan*.

_____, Fernando, “¡Qué muestra, “Arte no cómic!””, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Mira Vigo”, 4 maio 2018, p. 11.

Dá conta da exposición *A arte no cómic* na sede de Afundación de Vigo, cuxo comisario, Asier Mensuro, conseguiu reunir máis de 200 obras de historietas de medio mundo.

G. Torres, Camilo, “Literatura para crianzas e Os soños na gaiola”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “*Cadernos de análise*”, n.º 198, “A fondo”, 31 maio 2018, p. 2.

Reflexiona sobre o baleiro que estaba a sufrir a literatura infantil e xuvenil galega no eido da poesía no momento en que Manuel María publica *Os soños na gaiola*, obra dirixida aos máis pequenos. Ofrece detalles interesantes acerca do contexto da obra, citando títulos galegos e tamén de fóra de Galicia, trata a cuestión da recepción da obra no seu tempo, e a xenealoxía editorial da obra, destacando a publicación dunha nova edición en 1972 da man da editorial Ediciones Celta e a aparición en 1978 dun dobre álbum sobre a obra de Suso Vaamonde.

García, Montse, “Leticia Costas”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “En familia”, 7 abril 2018, p. L10.

Informa da participación da escritora Leticia Costas na Semana da Novela Negra cun obradoiro baixo o título do seu libro *Escarlatina, a cociñeira defunta*.

García Teijeiro, Antonio, “Xabier P. Docampo foi unha persoa única. Un rebelde con causa”, *La Opinión*, “Sociedad, cultura & ocio”, 27 xuño 2018, p. 29.

Comenta a figura do escritor Xabier P. Docampo e a súa importancia na literatura galega, en concreto, na LIX galega. Tamén destaca o seu importante labor a prol dun ensino de calidade e a súa defensa da lingua galega.

_____, “Abrir o mundo”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “*A Fondo. Caderno de análise*”, n.º 198, 31 maio 2018, p. 6.

Trata aspectos fundamentais como a recepción que, segundo Teijeiro, estaría dirixida aos máis pequenos, a paisaxe literaria con expresivas imaxes baseadas en “ciudades con castelos, dorna tan xentil e tan lixeira”, etc., que reflicten a maxia da poesía de Manuel María.

Jaureguizar, Santiago, “Amigos que publican fotos con Xabier”, *Diario de Pontevedra/El Progreso*, “*Táboa Redonda*”, n.º 140, 1 xullo 2018, p. 8.

Reflexiona sobre a importancia da figura de Xabier P. Docampo na literatura e cultura galegas, as amizades que tivo o autor e lembra algunhas anécdotas persoais co escritor rabadense.

López, Raquel, “Memoria dos Mumin”, *Faro de Vigo*, “*Faro da Cultura*”, n.º 680, “Banda deseñada”, 13 setembro 2018, p. II.

Salienta as traducións ao galego das obras *A chegada do cometa* e *O sombreiro do mago*, da escritora finesa Tove Jansson, a cargo do selo editorial Sushi Books. Este selo vén cubrir o oco da literatura infantil e xuvenil traducida ou propia, cun público adolescente. Tamén se fai alusión á saída do prelo da obra *O libro do verán*.

Navarro, María, “Sinxela e desconfiada”, *La Opinión*, “Saberes”, n.º 604, 3 febreiro 2018, p. 11. â

Informa da publicación de *Xinfu* na maldición de Guauchuky de Adrián Morgade, un libro no que o lector mozo vai ter a oportunidade de apreciar unha forma de arte visual na que a imaxe e o texto están intimamente relacionados.

Nicolás, Ramón, “Xabier e a irmandade”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, “Obituario”, 27 xuño 2018, p. 36.

Coa nova do falecemento do escritor Xabier P. Docampo, o autor dedícalle unhas palabras de agradecemento sobre todo pola noción do termo “irmandade” que, ao seu modo de ver, herdaremos da súa produción literaria especialmente polas obras *O libro das viaxes imaxinarias* e *A nena do abrigo de astracán*.

Queixas, Mercedes, “De Boloña a Pontevedra”, *Sermos Galiza*, n.º 290, “Opinión”, 5 abril 2018, p. 5.

Comenta o XIX Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra, que contará con numerosas actividades culturais arredor do libro e a lectura, que leva como subtítulo “Mulleres de conto”. Esta nova edición pretende render homenaxe a todas aquelas mulleres que conforman o mundo da LIX galega. Lémbranos tamén a celebración do I Congreso Internacional de Mediación Lectora que vai ter lugar nos próximos días.

_____, “Versos de onte para nenos e nenas de hoxe”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “A Fondo. Caderno de análise”, n.º 198, 31 maio 2018, contracapa.

Recensiona a obra poética *Os soños na gaiola* do poeta Manuel María con motivo da conmemoración dos 50 anos da súa publicación. Destaca a importancia da lectura sobre todo nos máis novos.

Rozas, Ramón, “Libros, bosqueños e o arrecendo da poesía”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, “Saga/Fuga”, 13 abril 2018, p. 9.

Comenta a programación do XIX Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra, unha edición dedicada ás mulleres protagonistas dos contos. Tamén se nos informa de que tivo lugar a presentación da programación do proxecto PontePoética da man do Ateneo de Pontevedra e Yolanda Castaño.

Souto, Xurxo, “Os soños que soan”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “Cadernos de análise”, n.º 198, “A fondo”, 31 maio 2018, p. 7.

Ofrece un percorrido polas versións musicais da obra *Os soños na gaiola* do poeta Manuel María, como unha das figuras referentes da literatura infantil galega. O licenciado en Filoloxía Clásica, Xurxo Souto, preséntanos relevantes datos sobre os proxectos musicais arredor da obra de Manuel María e cita algúns dos discos máis salientables baseados na figura do autor. Souto tamén dedica unhas palabras á última iniciativa musical levada a cabo o pasado ano a cargo da Casa-Museo Manuel María que foi a versión orquestral da obra titulada *Os soños na gaiola en concerto*.

VII. 5.6. PUBLICACIÓNS EN XORNAIS: ENTREVISTAS

Abelenda, Ana, “Érica Esmorís. ‘Nunca camiñei tan orgullosa como cando ía acompañada da miña cadela’”, *La Voz de Galicia*, “Muy de cerca”, 12 xuño 2018, contracuberta.

Entrevista á escritora Érica Esmoris, galardoada co premio Merlín por *Nena e mar* (Xerais, 2015), na que se tratan diferentes cuestións relacionadas co nomeamento do novo ministro de cultura Màxim Huerta, recomendacións de libros para o Presidente do Goberno, sobre a súa paixón pola escritura, sobre os premios que obtivo e sinalan algúns feitos relevantes da biografía da autora.

_____, “Andrea Maceiras. ‘Encántame o día que ten 25 horas’”, *La Voz de Galicia*, “Muy de cerca”, 9 novembro 2018, contracuberta.

Menciona que na súa última novela, *O que sei do silencio*, o silencio aparece como elemento negativo, aínda que polo xeral o considera positivo por implicar calma e reflexión. Lembra cando un profesor lle contou que a súa historia *Nubes de evolución* lle dera esperanza a unha rapaza cando superaba un grave trastorno alimenticio.

Baena, A., “Antonio García Teijeiro. ‘Estou ilusionado e moi feliz porque sen ser localista, si me sinto moi vigués’”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “Entrevista”, “Vigueses distinguidos 2018”, 27 marzo 2018, p. 5.

Con motivo do galardón como Vigués Distinguido, Antonio García Teijeiro escusa a súa ausencia por ter que dar unha conferencia na Biblioteca Nacional no ciclo dos Premios Nacionais, mostra a súa emoción e agradecemento, fala do momento dourado da literatura galega e da acollida da poesía polo público infantil.

Baena, Ana, “Leticia Costas. ‘En Vigo sempre están a xurdir novas voces literarias con repercusión’”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “Entrevista”, “Vigueses distinguidos 2018”, 27 marzo 2018, p. 5.

Entrevista á escritora Leticia Costas con motivo do seu nomeamento como Viguesa Distinguida na que se desenvolven cuestións relacionadas con este galardón. Segundo a escritora, este premio é importante porque supón “a posta en valor do Concello de Vigo pola literatura infantil”.

Bellver G., Mónica, “Un traballo entre vital e educativo”, *O Sil*, n.º 262, “Cultura”, 6 abril 2018, p. 31.

Entrevista ao músico Magín Blanco con motivo da publicación da súa última obra *Camiños* (2017), un proxecto que mestura a música coa literatura e o teatro. Nela, faise unha breve presentación do autor, ofrecendo algúns datos biográficos, para logo tratar cuestións relacionadas co contido e a recepción da obra. Bellver subliña tamén a colaboración de certos persoeiros relevantes no eido da cultura galega na elaboración do

libro.

Bermúdez, Sofía, “Francisco Alvite. ‘La educación en Agasalle es vivencial, creativa y motivadora’”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 29 outubro 2018, p. 19.

Realízase unha entrevista con Francisco Alvite no que describe o proxecto educativo Agasalle que busca unha educación vivencial, creativa e motivadora, fala da educación actual e da publicación do libro-disco *A xente corrente* (2015), ademais da organización de concertos e contacontos.

Bragado, Manuel, “Leticia Costas: “O que precisa a rapazada son lentes violetas”, *Luzes*, n.º 60, “Entrevista”, setembro 2018, pp. 69-75.

Achega unha entrevista á escritora Leticia Costa na que dá conta da relación entre a súa biografía e a súa escrita. No tocante á literatura galega, menciónanse, entre os seus referentes, *A sombra cazadora* de Suso de Toro e *Cartas de inverno* de Agustín Fernández Paz. Alude á tradución ao italiano da súa obra *Jules Verne e a vida secreta das mulleres planta*, ao seu poemario *Xardín de inverno*, á súa primeira obra *Unha estrela no vento* e á obra *O corazón de Xúpiter*. Fai referencia a outros autores como Jacobo Fernández Serrano ou Antonio Manuel Fraga. Incide na concepción da literatura infantil e xuvenil como xénero independente que defende a escritora e na relevancia da rebeldía e o apoderamento das mulleres presentes nas súas obras *Unha estrela no vento*; *O corazón de Xúpiter*; *Escarlatina, a cociñeira defunta*; *Recinto gris*; *As peripecias de Extravaganzza Pérez*; *Jules Verne e a vida secreta das mulleres planta*; *A señorita Bubble* e *A balada dos unicornios*. Salienta como referentes da súa escrita Marga Rodríguez Marcuño, Manuela Pena e María Xosé Queizán. Destaca a importancia da morte, do humor, da ciencia, do macabro, da natureza, da diversidade, da igualdade ou da pegada social na obra de Leticia Costas en relación á obra *Escarlatina, a cociñeira defunta*; *A señorita Bubble*; *As peripecias de Extravaganzza Pérez*; *A balada dos unicornios*; *Jules Verne e a vida secreta das mulleres planta*; *Un animal chamado néboa*; *Recinto gris* ou *O corazón de Xúpiter*. Comenta que *Escarlatina, a cociñeira defunta* foi galardoada co Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil. Alude á obra *A nena do abrigo de Astracán* de Xavier Docampo e a outros autores como Manuel Rivas ou Suso de Toro. Por último, fai referencia á tradución ao inglés de *Un animal chamado néboa*.

Del Pont, Ariandna, **González**, Carlos e **González**, Mario, “Manel Cráneo. ‘Non é preciso ser un gran debuxante para ser un bo autor de cómic’”, *El Progreso*, “*El Progreso junior*”, n.º 30, 9 maio 2018, p. 4.

Recolle a entrevista realizada por tres alumnos de 4º de ESO do IES de Quiroga a Manel Cráneo con motivo do Día da Ilustración. Nela, abórdanse cuestións referidas aos seus comezos no mundo do cómic, as súas preferencias literarias e os seus proxectos de futuro.

E. V., “Antonio García Teijeiro. ‘Los niños no deben vivir de espaldas a la lectura o a la poesía’”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Celebración de la Reconquista. Vigueses distinguidos”, 30 marzo 2018, p. 7.

Entrevista ao escritor Antonio García Teijeiro, Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil. Nela desenvólvense cuestións relacionadas coa presenza da cidade viguesa na súa produción literaria, a literatura infantil e xuvenil como xénero literario e a situación que está a vivir a LIX galega.

_____, “Leticia Costas. ‘A poco que escarbes en Vigo das con novas historias y secretos’”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, “Celebración de la Reconquista. Vigueses distinguidos”, 30 marzo 2018, p. 7.

Entrevista á escritora Leticia Costas, con motivo da publicación de novos proxectos da autora. Nela, póñense de relevo cuestións relacionadas cos galardóns que recibiu ao longo da súa carreira literaria, a influencia que exerce a cidade de Vigo nas súas obras, a súa predilección pola literatura infantil e xuvenil ou a cuestión da normalización da lingua galega.

Fernández, Elisabet, “Xosé Lois González ‘Carrabouxo’. ‘O Carrabouxo é tan vello! Retratou o AVE, as termas, a autovía... e a Ponte Nova Tamén’”, *La Región*, “Ourense”, “100 años del Puente Nuevo”, “Entrevista”, 26 xuño 2018, p. 13.

Entrevista ao humorista gráfico Xosé Lois González “Carrabouxo”. Nela, desenvólvense cuestións relacionadas coa traxectoria artística do autor e a importancia do personaxe do Carrabouxo tanto no eido do cómic coma na sociedade.

_____, “Elena Seijo. ‘Los niños son niños, no tontos; en teatro se les habla de miedos’”, *La Región*, “Ciudad”, “Personaje del día”, 12 xaneiro 2018, p. 11.

Entrevista á actriz ourensá e directora da Aula de Teatro Universitario Infantil Gepetto do Campus de Ourense Elena Seijo. Nela, desenvólvense cuestións relacionadas coa aparición deste tipo de teatro universitario dirixido aos máis cativos, a procedencia do alumnado que participa nesta iniciativa, as franxas de idade están destinadas este tipo de teatro, a temática que se trata nas pezas e o número de alumnos que hai cada ano.

Fernández, Laura, “Xoán Carlos Domínguez Alberte. ‘O papel do auténtico creador radica en construír unha obra que faga pensar’”, *La Región*, “Celanova”, “Personaxe do día”, 5 marzo 2018, p. 16.

Con motivo da publicación de *Soneto no alfabeto* (2018), faise unha entrevista ao escritor Xoán Carlos Domínguez na que fala da importancia de facer poesía xuvenil pola súa “inmensa capacidade expresiva”, de cómo xurdiu a idea de xogar co soneto, do papel do escritor tradicional na era das novas tecnoloxías, da súa extensa bibliografía, das datas de presentación deste poemario e dos seus proxectos presentes.

García, Montse, “Xosé Antonio Perozo. ‘O mellor escaparate da cultura galega hoxe é a literatura infantil e xuvenil’”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 2 abril 2018, p. 27.

Entrevista ao escritor e presidente das entidades OEPLI e GÁLIX Xosé Antonio Perozo con motivo do Día Internacional do Libro Infantil. Nela, desenvólvense cuestións relacionadas co importante labor que se exerce desde os colexios e as familias por fomentar o amor pola lectura, a proxección de autores galegos no panorama literario actual, a visibilidade da literatura infantil e xuvenil ou a influencia das novas tecnoloxías no eido literario.

Gil, Francisco J., Tatán R. Cunha. Actor y titiritero”, *La Región*, “*La Revista*”, “Entrevista 10”, 28 setembro 2018, pp. 2-3.

Lembra a súa primeira experiencia como actor facendo de monicrequeiro con *O Demo Rapatú*, obra que máis tarde coa súa compañía Taranxina chegou a facer con monicreques. Comenta que fixo teatro con Suso de Toro no movemento comunista. Lembra a fundación de Taranxina con Esther Cabacés, Marga Maderal, Elías González Araújo e Miguel Borines, e as posteriores colaboracións con Xoan Rafael Vilas e Pablo Giráldez Pastor. Conta que o seu primeiro espectáculo foi “Un, dous catro... 24, Mariquiña ten un gato”, que a compañía reproduce distintos formatos, dende marionetas de hilo a monicreques e actores, mencionando o espectáculo de calle “Coca, a volta da besta” que fixeron no ano 1989. Menciona tamén a última colaboración externa que fixeron, “A Galiña Azul”. Fai fincapé en que os temas do seu repertorio non están enfocados aos nenos, porque tratan temas da nosa sociedade actual, coma o dos desafiuamentos en “A Casa do Avó”, e pretenden desenvolver un espírito crítico.

Hernández, Paula, “Olaya Naveira. ‘O reto é conseguir a atención dos pequenos e dicir algo máis aos pais’”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “En primera persona”, 21 agosto 2018, contracuberta.

Entrevista á ilustradora Olaya Naveira con motivo da súa participación en obras como *Lobishome* (2016) ou *Maruxaina* (2017). Nela, desenvólvense cuestións relacionadas coa súa paixón polo debuxo, a dificultade á hora de ilustrar para o público infantil, o proceso da ilustración editorial, sobre os seus proxectos futuros ou o papel das redes sociais no labor de difusión da ilustración.

López, Belén, “David Cortizo. ‘Á literatura galega non lle queda outra que estar na vangarda’”, *Diario de Pontevedra*, “A última”, 11 marzo 2018, p. 11.

Conta que Urco Editora comezou especializándose en fantasía e ciencia ficción, traducindo ao galego *Apocalipsis Z* de Manuel Loureiro, e como se pasou a intentar reforzar a presenza de autores galegos no selo, ata que xorde con Andrea Jamardo a colección “Mulleres bravas”, que marcou un antes e un despois na historia da editorial. Comenta que actualmente o catálogo xeral de novidades conta cunha gran maioría de escritoras e que están traballando na conmemoración do 17 de maio dedicado a María Victoria Moreno.

_____, “Gabriel Pacheco. ‘Los mitos nos siguen explicando’”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, “Salón do libro”, 17 abril 2018, p. 13.

Entrevista ao ilustrador mexicano Gabriel Pacheco, unha das figuras referenciais no eido da ilustración internacional, con motivo da presentación en Pontevedra do seu derradeiro libro *Ícaro en el corazón de Dédalo*. Nela, trátanse cuestións relacionadas coa súa traxectoria artística, co xurdimento da obra e a confrontación entre mito e as redes sociais, entre outros aspectos. Tamén se salienta o excelente labor da editorial Kalandraka, un dos selos editoriais máis importantes de Galicia, segundo o entrevistado.

M. A., “Carme Fouces. ‘O Salón do Libro é unha peza clave do que significa para nós a Cultura’”, *Diario de Pontevedra*, “Suplemento do Diario de Pontevedra”, nº. 30787, “Salón do Libro”, 6 abril 2018, p. 5.

Entrevista á concelleira de Cultura de Pontevedra, Carme Fouces, con motivo da celebración da súa estrea como organizadora do Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra. Nela, desenvólvense cuestións relacionadas coa organización do evento, o segredo do éxito desta iniciativa, a súa postura con respecto á finalidade reivindicativa do evento así como as actividades que forman parte da programación desta edición.

Mariño, A., “Antonio García Teijeiro. ‘É moi bonito escoitar os aplausos a un libro de poesía escrito en galego’”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, p. 36.

Informa do diploma que lles foi entregado en Atenas a Antonio García Teijeiro e a Antonio Reigosa polo libro *Lendo lendas, digo versos*. Conta que é un libro xuvenil de poemas composto de vinte lendas escritas por Reigosa que foron pasadas a verso por el mesmo. Anuncia a próxima publicación das reedicións de *Paseniño, paseniño* e de *Ventos*, ao que engadiu unha ducia de poemas novos.

Marquina, Cristina, “Leticia Costas. ‘Teño a fortuna de vivir moitas vidas gracias aos libros que escribo e leo’”, *La Región*, “Ciudad”, “Personaxe do día”, 22 marzo 2018, p. 11.

Entrevista á escritora Leticia Costas, galardoada con numerosos premios como o Premio Merlín de Literatura Infantil e o Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil do 2015. Nela, trátanse diferentes cuestións relacionadas co seu gusto pola escritura, as fontes de onde extrae as ideas para os seus libros, a importancia da lectura na idade adolescente e a importancia de fomentar a lectura entre os máis novos.

N. N., “Alicia García Cabaleiro. ‘Coñecinme mellor a través de autores e personaxes’”, *El Progreso*, “El Progreso junior”, n.º 39, “Entrevista”, 3 outubro 2018, p. 8

Entrevista á actriz Alicia García Cabaleiro, integrante da compañía teatral Palimoco. Nela, desenvólvense cuestións relacionadas coa súa asidua participación no festival “Cartografía en movemento”, a temáticas das súas pezas teatrais, os espazos teatrais onde actuou ou a importancia que ten para ela colaborar na compañía Palimoco.

_____, “Josefina Torres Pereiro. ‘Quixemos facer unha obra que fose un reto para nós’”,

El Progreso, “*El Progreso junior*”, n.º ???, 19 decembro 2018, p. 8.

Entrevista á actriz Josefina Torres Pereiro, pertencente ao grupo artístico Palimoquiños creadores da peza titulada *Así que pasen cinco anos*, gañadora do premio Xuventude Crea. Nela, salientáanse diferentes cuestións relacionadas co proceso creativo da obra teatral, así como coas súas próximas actuacións.

_____, “Xacobe Bruña Alonso. ‘Gústame o teatro porque permite poñerse noutra pel’”, *El Progreso*, “*El Progreso junior*”, n.º 42, “Entrevista”, 24 outubro 2018, p. 12.

Entrevista ao actor Xacobe Bruña Alonso, membro da compañía teatral Palimoco. Nela, trátanse cuestións sobre os proxectos teatrais nos que está mergullado, as obras teatrais nas que participou ou que lle aportan o teatro e a danza.

Rivera, Paco, “Paco Martín. ‘Son escritor porque me gusta compartir os meus sonhos’”, *El Progreso*, “Revista”, 20 xaneiro 2018, p. 22.

O escritor fala do vínculo entre a patria e a infancia, da súa obra *Das cousas de Ramón Lamote*, que foi o primeiro libro escrito en galego en gañar un Premio Nacional de Literatura, da importancia dos sonhos da que falara Cunqueiro, do bo nivel da cultura galega e, ao mesmo tempo, da dificultade para un escritor de vivir das súas obras.

Rodríguez, María, “Mario Diz. ‘Cada parte da obra alude ós personaxes principais do conto’”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Sociedad”, 6 abril 2018, p. 56.

Entrevista a Mario Diz, compositor da melodía para o conto “Catrina e Dona Francisca”, e protagonista do concerto inaugural do XIX Salón Internacional do Libro de Pontevedra 2018. Nela, trátanse cuestións relacionadas co contido deste relato musicado, os instrumentos que forman parte da orquestra, a súa opinión con respecto á finalidade que persegue esta nova edición do Salón do Libro, entre outras cuestións.

Salgado, Daniel, “Antón Cortizas. ‘O que máis me interesa é falar do problema da lingua, porque temos que tomar unha determinación’”, *Sermos Galiza*, n.º 278, “*Sermos Escola*”, n.º 4, 4 xaneiro 2018, p. 6.

Entrevista con motivo da publicación de *Anatomía da Lingua*, un libro de poemas sobre a lingua. Comenta que a poesía cumpre como analxésico para curar a nosa preocupación pola lingua, e tamén como medio de denuncia. Destaca tamén a dimensión lúdica do libro e da literatura en xeral, que permite transmitir o galego. Menciónase a Manuel María como exemplo de escritor que tamén publicou unha obra sobre o idioma: *A esencia máis nosa*.

VII. 5.7. PUBLICACIÓNS EN XORNAIS: NOTAS, PRESENTACIÓNS E ESCRITOS VARIOS

A. B., “El cómic también es una cuestión de género”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, 1 xuño 2018, p. 8.

Informa da participación das ilustradoras Begoña García-Alén e Ana Galvañ nunha mesa redonda sobre a presenza da muller no eido do cómic. A mesa redonda celebrouse no centro social Afundación, dentro da programación paralela da exposición “Arte no cómic”.

A. F., “Espectáculo infantil el sábado 14 en el centro cultural guardés”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, 13 abril 2018, p. 15.

Informa da estrea da peza teatral *Vai ser boa!* a cargo do grupo Migallas Teatro e dirixida ao público infantil. O espectáculo vai ter lugar no Centro Cultural de A Guarda e está baseado no libro-disco infantil “Pan de millo” da editorial Kalandraka.

A. P., “Oviravai ocupará o Auditorio e as rúas con ‘Paio e o poder da música’”, *La Región*, “Xornal Escolar”, n.º 163, “hiperactivos”, “axenda de actividades”, 12 decembro 2018, p. 2.

Sinala que *Paio e o poder da música*, da compañía Oviravai ofrece un novo e particular personaxe: o Oso Aurelio.

AS-PG, “Mulleres de conto. XIII Semana do Libro e da Lectura en Carballo”, *Sermos Galiza*, n.º 295, “*Sermos Escola*”, n.º 6, 10 maio 2018, p. 3.

Comenta a iniciativa para o fomento da lectura dirixida a toda a comunidade comunicativa que se desenvolve en Carballo e que na XIII Semana do Libro e da Lectura do concello tivo como protagonistas ás mulleres. Formaron parte da programación, entre outros, Migallas Teatro, Polo Correo do Vento, Luceús Teatro, Eli Ríos, Soledad Felloza...

Abascal, María, “Día do Libro Infantil e Xuvenil con actividades para os máis novos”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 2 abril 2018, p. 30.

Dá conta da celebración do Día do Libro Infantil e Xuvenil que trae consigo numerosas actividades dirixidas aos máis novos cuxo obxectivo é fomentar o amor pola lectura. A programación conta con contacontos, obradoiros, mostras bibliográficas, espectáculos ou agasallos, que terán lugar nas bibliotecas da maior parte de Galicia.

Abelenda, Ana, “Elas editan en Galicia. ‘Todas as sociedades do mundo teñen pioneiras’”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “En portada”, “As mans que fan os libros”, 15 xuño 2018, pp. 2-5.

Salienta o peso feminino no mundo do libro ao falar con catro editoras (Laura Rodríguez, Dores Tembrás, Chus Gómez e Belén López) que comentan a aparición de pequenos selos independentes e cuestións económicas e a irrupción do e-book. Tamén apuntan a creación do patrimonio cultural e a función de servizo social, ademais das liñas de traballo cara a igualdade ou a descompensación cara ás mulleres na nómina de autores de Literatura Infantil e Xuvenil, con nomes como Úrsula Heinze e Leticia Costas.

_____, “¡Sí, señor, esa soy yo!”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros”, “Lo último de Pippi Calzaslargas”, 13 xullo 2018, pp. 6-7.

Revisa a vitalidade da personaxe Pippi Mediaslongas, editada a edición de Kalandraka no 2017 e achegando outras obras

_____, “Cuentos para pasarlo de miedo”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Libros. Para niños valientes”, 26 outubro 2018, p. 5.

Con motivo da celebración do Samaín, recomenda distintas obras literarias: *Onde viven os monstros* (Kalandraka), no que Max aprende dos seus pesadelos. *Os contos de terror do Tío Montague* (Sushi Books), cargados de pánico psicolóxico. *As Bruxas* (Xerais), que é so para os máis valentes. E de Leticia Costas, *Escarlatina, a cociñeira defunta* e *Os arquivos secretos de Escarlatina*, que contén un misterio para descifrar.

Álvarez, Mario, “Nexos analizará este sábado as claves da animación en Galicia”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 20 febreiro 2018, p. 37.

Anuncia a celebración do ciclo de cultura contemporánea Nexos que terá lugar na Cidade da Cultura de Galicia. Esta iniciativa pretende analizar as claves da explosión creativa na banda deseñada e animación no contexto galego. Nel participarán Alberto Vázquez e Manel Cráneo, Premio Nacional de Cómic e creador do proxecto Planeta Mincha.

_____, “Catrocentos escolares visitan a Cámara galega cos Bolechas”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 27 abril 2018, p. 38.

Dá conta da segunda xornada de portas abertas ao Parlamento de Galicia na que participaron arredor de catrocentos estudantes de Educación Infantil e Primaria de centros de toda Galicia. Durante a visita, guiada polos personaxes dos Bolechas, organizáronse diferentes actividades para os máis pequenos como quebracabezas ou a visualización de materiais audiovisuais.

_____, “Homenaxe de trescentos escolares a Pura Vázquez na Ínsua dos Poetas”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 22 maio 2018, p. 36.

Dá conta da homenaxe polo centenario do nacemento da escritora de literatura infanto-xuvenil Pura Vázquez que tivo lugar na Ínsua dos Poetas (O Carballiño). Nesta iniciativa participaron arredor de trescentos escolares e profesores de distintos centros educativos da provincia de Ourense, ademais do presidente da Deputación ou do secretario xeral de Política Lingüística, entre outras personalidades relevantes do ámbito cultural.

_____, “Fallece a los 72 años de edad el escritor Xabier P. Docampo”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 27 xuño 2018, p. 35.

Informa do pasamento do escritor Xabier P. Docampo, Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil. Ofrécese un breve percorrido pola biografía e a traxectoria profesional do autor. Saliéntase del que acompañou o seu labor de docente coa creación literaria e a promoción da lingua e cultura galegas, así como a súa participación como coautor en libros e diverso material para a aprendizaxe da lingua galega.

_____, “Os Bolechas, polo uso dos xoguetes sen estereotipos sexistas”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 1 decembro 2018, p. 37.

Dá conta da presentación da campaña titulada “Xoguetes para a igualdade. Xogamos iguais” celebrada en Santiago de Compostela e destinada aos máis novos. Destácase que a campaña estivo promovida pola Secretaría Xeral de Igualdade en colaboración coa Dirección Xeral de Comercio, e que participaron tamén os personaxes dos libros de Os Bolechas.

Álvarez, Natalia, “El poeta Antonio García Teijeiro inaugura la biblioteca del CEIP Fonte Escura”, *Faro de Vigo*, “Vigo 4 costados”, 1 maio 2018, p. 2.

Informa da inauguración da biblioteca do CEIP Fonte Escura da man do poeta Antonio García Teijeiro que leva por nome “Os soños do pirata”, nome escollido polo alumnado do centro. Ao acto asistiron personalidades como o alcalde de Vigo, o xefe territorial da Consellería de Educación, a concelleira de Educación e a presidenta da AMPA. Destácase que este novo espazo forma parte da Rede de Bibliotecas Inclusivas de Galicia.

Araújo, E., “Contacontos, obradoiros e feira”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de Santiago”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Semana do Libro de Ames”, 17 abril 2018, p. L10.

Recolle algunhas das actividades programadas, como a presentación dos libros de 2017 *O valo*, de Carlos Labraña; *Pon un psiquiatra na túa vida e xa verás*, de Úrsula Heinze; obradoiros de libro ilustrado; a actividade “Literatura na praza”, etc.

Arnáiz, Ángel, “A gran familia dos Bolechas ensina aos cativos a coidar os nosos montes”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Ciencia. Cultura. Ocio”, 17 xuño 2018, p. 38.

Informa da estrea da xira de Os Bolechas titulada “Os Bolechas e o amigo monte”cuxo fin é ensinarlles aos cativos a coidar do monte. O espectáculo tivo lugar en Monforte de Lemos e percorrerá 21 concellos galegos. Destácase que o que se pretende con este tipo de iniciativas culturais é impulsar a lingua galega e concienciar sobre o medio natural.

Ayala, María, “Os escolares galegos viven o Entroido cos Bolechas”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 6 febreiro 2018, p. 39.

Infórmase que se pon en marcha unha páxina web sobre o Entroido

osbolechas.gal/Entroido na que se inclúe material dirixido á infancia, como unha unidade didáctica, o Caderno de Actividades, receitas típicas e vídeos.

B. L., “Eva Mejuto impartirá o obradoiro 'Escrita ilustrada' no Pazo da Cultura”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 7 setembro 2018, p. 11.

Anuncia que a escritora e xornalista Eva Mejuto será a encargada de impartir o obradoiro da Asociación Galega de Escritores en Lingua Galega (AELG) que terá lugar no Pazo da Cultura de Pontevedra dende o 21 de setembro ata o 14 de decembro. Indica que deste xeito a autora de *22 segundos* recollerá o testemuño de Baldo Ramos e Carlos Negro.

_____, “Las XXIII Jornadas del cómic de Avilés se rinden a Kiko da Silva”, *Diario de Pontevedra*, “Ciudad”, “Pontevedra”, 13 setembro 2018, p. 11.

Dá conta da celebración das XXIII Xornadas do cómic celebradas en Avilés en homenaxe ao debuxante pontevedrés Kiko da Silva. Así mesmo, tamén se anuncia a publicación para 2022 da súa primeira novela gráfica titulada *Bajo la sombra de las piedras flotantes* da man de Norma Editorial e dirixida a un público amplo e diverso.

_____, “O Garaxe Hermético participará nun concurso europeo de ilustración e BD”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 1 marzo 2019, p. 12.

Informa da participación da escola de banda deseñada pontevedresa O Garaxe Hermético no European Comic Schools Contest 2018, sendo un dos concursos europeos máis importantes de ilustración e banda deseñada.

Baena, A., “El deseo de libertad que marca el rumbo de la ciudad”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “Vigueses distinguidos 2018”, 4 abril 2018, pp. 12-13.

Describe a gala e entrega de galardóns dos Vigueses Distinguidos, entre eles os escritores Leticia Costas e Antonio García Teijeiro polo seu traballo a prol da literatura en galego.

_____, “A festa das letras nas Cíes”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, 24 abril 2018, p. 15.

Dá conta da visita cultural levada a cabo polos alumnos de Vigo, Vilagarcía, Bueu e Ribeira ás Illas Cíes con motivo da celebración do Día do Libro, acompañados polos personaxes de Os Bolechas. Esta iniciativa, promovida pola Consellería de Educación, ten como obxectivo fomentar a lectura entre os máis novos e apoiar a candidatura das Illas Cíes como Patrimonio Natural.

_____, “Neste mar navegan os barcos da nosa vida”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, “La ciudad al detalle”, 13 decembro, p. 15.

Informa do acto celebrado pola inauguración da valla de Pereira, onde Leticia Costas leu un capítulo de *Jules Verne e as mulleres planta* (2016). Destácase que a temática das frases do valado sempre buscan relación entre a cidade, o mar e a pesca.

Badía, Carmen, “Lecturas en gallego a pie de playa”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, 12 xullo 2018 p. 6.

Informa da campaña “Os libros ao sol”, impulsada pola Concellería de Normalización Lingüística e pola de Xuventude de Vigo para fomentar a lectura en galego, disponibilizando 582 títulos en Samil durante o mes de xullo. Entre os máis demandados da rapazada están a serie dos Bolechas e *Un día de caca de vaca* (2006), de Fina Casalderrey. Recóllense opinións de usuarias e usuarios.

Bautista, Rafa, “Humor, terapia ‘Elemental’”, *La Voz de Galicia*, 13 abril 2018, contracuberta.

Informa da saída do prelo da revista dominical *Elemental* do xornal *La Voz de Galicia*, creada polos debuxantes Pinto e Chinto. A revista de humor e lecer contará con numerosos pasatempos e un apartado titulado “A miña viñeta” na que se publicarán as tiras cómicas enviadas polos lectores.

Becerra, Marta, “Diversión para comenzar el año”, *El Progreso*, “El despertador”, “Lugo”, 3 xaneiro 2018, p. 6.

Informa das diversas actividades que se levaron a cabo con motivo da celebración de aninovo na cidade de Lugo. Entre os diferentes eventos, destácase o espectáculo musical “As aventuras de Mamá Cabra”, baseado no libro de Gloria Mosquera, destinado ao público máis novo.

Blanco, Manuel, “De cómo dejar el chupete y soñar en el intento”, *La Voz de Galicia*, “Fugas”, “Cuentos ilustrados”, 26 xaneiro 2018, pp. 18-19.

Informa da publicación da colección de contos infantís en lingua galega titulada *Os Wombis* da man de catro creativos coruñeses, editada por Galaxia.

Bóveda, Lucía D., “Con abril chega o Salón do Libro!”, *Diario de Pontevedra*, “miniDiario”, n.º 621, “Reportaxe”, 1 abril 2018, pp. 2-3.

Salienta a celebración esperada en abril do Salón do Libro baixo o lema “Mulleres de Contos” e a presentación da súa programación pola súa mascota, o lobo Orbil. Apunta que pretende facer unha homenaxe ás mulleres da literatura infantil e tamén á escritora María Victoria Moreno e que México está convidado, dando a coñecer a súa cultura e literatura por medio de diferentes actividades e obradoiros coas que a infancia e xuventude aprenderán moitas cousas. Fai un repaso breve polas principais actividades e exposicións.

_____, “As mulleres teñen moito que contar!”, *Diario de Pontevedra*, “miniDiario”, n.º 623, “Reportaxe”, “Álbum”, 15 abril 2018, pp. 2-5.

Presenta unha longa reportaxe sobre a celebración en Pontevedra do Salón do Libro no que se celebran contacontos, obradoiros, espectáculos e outras actividades. Salienta a visita guiada “Mulleres de contos”, na que se percorre o papel da muller na literatura como escritora, ilustradora, narradora, profesora e lectora, e a homenaxe a María Victoria Moreno. Tamén sinala que participa México como país convidado, presente na decoración do Pazo da Cultura. Por último comenta o obradoiro “Mario pensaba que o galego non servía para nada...”, organizado por membros de Polo Correo do Vento para alumnado de Primaria.

C. N., “O Mestre Landín organiza unha nova edición da Feira dos Libros Usados”, *Diario de Pontevedra*, “O Morrazo”, “Marín”, “Bueu”, 13 xuño 2018, p. 24.

Informa da nova edición desta feira do IES Mestre Landín, en colaboración co resto de centros educativos de Marín, onde se intercambian arredor de 5.000 volumes. Este ano, contará coa participación de Raquel Queizás como contacontos, cun espectáculo ligado á escritora María Victoria Moreno.

C. R., “Encontros con... Celia Díaz Núñez”, *La Región*, “Xornal escolar”, n.º 136, 14 marzo 2018, p. 2.

Informa da celebración das X Xornadas da Lingua en Salesianos Ourense, que contou cunha nova sesión de “Encontros con...” na que participou a escritora ourensá Celia Díaz Núñez. A sesión estivo dedicada ao labor das mulleres escritoras ao longo da historia. O evento tivo lugar na Aula Magna do colexio Salesianos.

_____, “Libros de Don Bosco para todas as idades e en todos os idiomas, en Amencer”, *La Región*, “xornalescolar”, n.º 128, “hiperactivos. axenda de actividades”, 17 xaneiro 2018, p. 2.

Dá conta dunha exposición sobre libros que versan sobre a vida e o pensamento de San Xoán Bosco en diversas linguas, algúns deles banda deseñada.

C. V., “Viaxe aos tesouros galegos”, *Diario de Arousa*, “Arousa”, 29 abril 2018, p. 19.

Comenta a iniciativa da Consellería de Cultura dunha viaxe ás Illas Cíes dos colexios de Vilagarcía, Riberia, Vigo e Bueu na compañía dos Bolechas co obxectivo de defender e recuperar os tesouros de Galicia (paisaxe, arquitectura, festas e lingua) no marco das accións de promoción da candidatura Cíes Illas Atlánticas para Patrimonio da Unesco. Resume o argumento do novo libro dos Bolechas que inclúe pictogramas para facilitar a lectura e unha unidade didáctica con recomendacións.

Canedo, Cibrán, “Contos para o mundo en Ponteceso”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, 19 xuño 2018, p. 34.

Informa do programa que, coordinado pola Área de Normalización Lingüística, se celebrará na biblioteca municipal de Ponteceso, levando espectáculos dirixidos á

rapazada de 3 a 12 anos da man de Mamá Cabra e o proxecto Apego.

_____, “Os Bolechas viaxarán ata Teo mañá”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, 22 xuño 2018, p. 40.

Refire a próxima cita cos Bolechas no concello de Teo, que, como entidade pertencente á Rede de Dinamización Lingüística, recibe no auditorio aos personaxes de Pepe Carreiro para protagonizar unha nova aventura e concienciar á rapazada da importancia de coidar o monte.

_____, “Un taller para ilustrar historias”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, 4 setembro 2018, p. 34.

Informa do remate do obradoiro *Ilustrando historias*, que as artistas Julia Ferradás e Vanessa Loureiro capitanearon en Lalín dentro do programa cultural de agosto, cunha gran demanda e visos de continuidade.

Cano, Rosa, “Los lectores de ‘Os Bolechas’ viajan a las Illas Cíes gracias al día del libro”, *El Correo Gallego*, “Tendencias, ciencia, cultura, ocio”, 21 abril 2018, p. 36.

Informa da visita cultural que Os Bolechas fixeron cos máis novos ás Illas Cíes con motivo da celebración do Día do Libro. Unha proposta da Xunta que persegue unha dobre finalidade: por unha banda, impulsar á lectura entre os máis cativos e, por outra, a difusión da candidatura a Patrimonio Natural das Illas Cíes.

Carou, F. “Sermos Galiza S.A. lanza a cabeceira De Nós”, *Sermos Galiza*, nº 285, “Sociedade”, 22 febreiro 2018, p. 8.

Anuncia as monografías con perspectiva galega do *Sermos Galiza*, das cales a primeira irá dedicada aos massacres agrarios de comezos do s. XX e a segunda a María Victoria Moreno, con traballos de Fina Casalderrey, Marta Dacosta, Eli Ríos, Susana Sánchez Aríns, Antonio García Teijeiro, Carme Vidal, Montse Pena Presas e Mercedes Queixas.

Carreira, Sara, “Un instituto lleno de vida”, *La Voz de Galicia*, “Galicia”, 21 maio 2018, p. 8.

Dá conta da inauguración de novas aulas no instituto David Buján de Cambre que levarán o nome de diferentes figuras relevantes da literatura galega como son o Padre Sarmiento, Manuel María, Eduardo Pondal e Andrea Maceiras. Esta iniciativa, proposta polo equipo de Dinamización Lingüística, contou coa participación de diferentes invitados, entre os cales, da escritora Andrea Maceiras.

Castiñeira, Paula, “La fábrica del cómic *made in Galicia*”, *ABC*, “Galicia”, 2 xullo 2018, p. 65.

Comenta a importancia da escola de banda deseñada O Garaxe Hermético por ser o

primeiro centro profesional de cómic e ilustración en Galicia. Recóllense, así mesmo, comentarios e percepcións dalgúns dos alumnos que forman parte desta escola, sendo “unha oportunidade única” para todos eles. Sinálase, ademais, que o centro, anualmente, publican libros colectivos, o último deles titulado *O Picoto do Pai* (2017).

Castro, Victoria, “Ríos y Rubín: las Américas desde Galicia gracias al cómic”, *Atlántico Diario*, p. 36, *La Región*, p. 79, “Sociedad”, 12 agosto 2018.

Os debuxantes Emma Ríos e David Rubín acudiron como convidados a “Viñetas desde o Atlántico”, o salón cómic internacional celebrado n’A Coruña. Alí destacaron que a súa actividade artística permítelles vivir como profesionais e adicarse ao que máis lles gusta.

Colmenero, Xosé Lois, “A Biblioteca de Verín logra un novo galardón europeo pola labor transfronteiriza”, *La Región*, “Provincia”, 23 agosto 2018, p. 32.

Anuncia o galardón do “Alto Patrocinio do Parlamento Europeo” que a Biblioteca Pública Municipal do concello de Verín vén de lograr pola súa actividade transfronteiriza “Convive coas linguas”, xornada de contacontos e manualidades na que participa rapazada da localidade veciña de Chaves.

Cruz, José, “Una exposición reivindica el Día das Letras para Gurriarán”, *La Región*, “Valdeorras”, 24 maio 2018, p. 28.

Dá conta da mostra *As Letras de Florencio*, que divulga a vida e obra do escritor do Córrego nos centros educativos valdeorreses e acolle a participación do alumnado con debuxos, posto que os organizadores asignaron a cada centro un poema dos libros “Bebedeira” e “Cantarenas”. Alén do Día das Letras Galegas, reivindícase a creación dunha fundación.

D. C., “La ‘Feira na Eira!’ de Galeras apostará por el público familiar e infantil este fin de semana”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, 25 xullo 2018, p. L3.

Comenta que na programación do festival infantil, inserido nas festas do Apóstolo, se inclúen espectáculos de artistas coñecidos da música infantil galega, como son Pakolas ou Uxía Lambona e a Banda Molona, entre outros, ademais da narradora Vero Rilo con historias da tradición oral.

Delgado, Juan Carlos, “Un ‘lujo’ literario gallego”, *ABC*, “Agenda”, “Necrológicas”, 27 xuño 2018, p. 58.

Dá conta do pasamento do escritor lucense Xabier P. Docampo, Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil no ano 1995. Ofrécese un breve percorrido pola biografía e a traxectoria profesional do autor. Saliéntase del que acompañou o seu labor de docente coa creación literaria e a promoción da lingua e cultura galegas, así como a súa participación como coautor en libros e diverso material para a aprendizaxe da lingua

galega. De igual xeito, tamén se fai fincapé na exitosa recepción que tiveron moitas das súas obras que foron traducidas ao castelán, o catalán e o éuscaro.

ECC, “Gastronomía infantil en Área Central con ‘Feliz Feroz’”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 17 febreiro 2018, p. 22.

Dá conta da celebración da proposta cultural “Cocinando cuentos”, que terá lugar no centro comercial Área Central, dirixida aos máis cativos, que contará cun contacontos do libro *Feliz feroz: O lobiño riquiño* (2016) e prepararán apetitosos pratos baseados neste conto infantil.

_____, “Más de 4.500 niños participaron en la Campaña de Animación a la lectura”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 6 maio 2018, p. 27.

Dá conta da celebración da XVIII edición da Campaña de Animación á Lectura en Santiago, organizada polo concello e a editorial Kalandraka. Entre as múltiples actividades literarias que se levaron a cabo para os máis novos, destácase a exposición protagonizada polo libro *A horta de Simón*, obra gañadora do X Premio Internacional Compostela para Álbums Ilustrados de Kalandraka.

_____, “Agosto de ‘Viñetas desde o Atlántico’ en A Coruña”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 5 xullo 2018, p. 38.

Dá conta da celebración da 21ª edición do salón internacional do cómic “Viñetas desde o Atlántico”, que se celebrará na cidade da Coruña. Nela, participarán autores xa consagrados como son Emma Ríos ou David Rubín, entre outros. No acto participarán o concelleiro de Cultura, José Manuel Sande, xunto co director do Salón, Miguelanxo Prado.

F. D., “Más de 2.500 títulos de libros infantiles”, *La Región*, “Zonas vivas”, “Zampacontos”, 31 maio 2018, p. 10.

Salienta o catálogo da librería ourensá Zampacontos e as actividades de animación á lectura que realiza para os máis pequenos.

_____, “Ludoteca, teatro y fiesta de Reyes”, *La Región*, “Extra Nadal”, “Nadal en Coles”, “Programa”, 22 decembro 2018, p. 34.

Apunta, dentro das actividades programadas para o Nadal do Concello de Coles, a representación de *Outro conto no millo*, da Escola de Teatro de Coles.

F. E., Pablo, “Arte urbano y castaños en el Carlos Casares de Nigrán”, *Atlántico Diario*, “Área metropolitana”, “Val Miñor”, 24 abril 2018, p. 24.

Informa da inauguración dun mural sobre a figura de Carlos Casares no CEIP de Nigrán Carlos Casares, coincidindo co Día Internacional do Libro. Sublíñase que o mural recolle elementos dos contos infantís do autor, entre os que se citan “A galiña azul”, “As laranxas

máis laranxas de tódalas laranxas”, “O lobo Crispín” ou “Lolo anda en bicicleta”.

Fdez, Brais, “O festival Titiribeira dobra a súa aposta”, *El Correo Gallego*, “San Martiño Teo”, “10 e 11 de novembro”, 10 novembro 2018, p. 33.

Informa de que a terceira edición do festival Titiribeira. Olladas sobre os cristovos chega á súa derradeira xornada. O festival está organizado pola Asociación Cultural Morreu o Demo coa colaboración da Deputación da Coruña. A edición deste ano contou con 12 funcións Títeres Alakrán, Seisdedos Marionetas, Os monicreques de Kukas...), unha mesa redonda e dous obradoiros.

Fernández, Elisabet, “El talento local bailó en una soleada fiesta de los libros”, *La Región*, “Ourense”, 3 xuño 2018, p. 16.

Sinala que os lectores clausuraron a Feira do Libro de Ourense na rúa do Paseo cunha aposta por títulos e autores galegos, e mercando literatura infantil e xuvenil, e cítanse as obras en galego *O trapeceista da malla de rombos* (2018), de Alberto Canal, e *O coelliño branco* (2017).

_____, “Once + 1 historias para enmarcar”, *La Región*, “Ourense”, “100 años del Puente Nuevo”, 10 xuño 2018, p. 18.

Con motivo dos 100 anos da Ponte Nova, o xornal reúne once láminas con cadansúa visión artística desta obra de enxeñaría, encargadas a ilustradores galegos coma David Rubín, Manuel Caride ou Xosé Lois González ‘O Carrabouxo’.

_____, “David Rubín. La gente que cruza el Puente Nuevo a diario es quien da sentido y vida al monumento”, *La Región*, “Ourense”, “100 años del Puente Nuevo”, 10 xullo 2018, p. 8.

Recóllense algúns recordos e impresións de David Rubín sobre a Ponte Nova, a lámina que creou a partir dela, a riqueza arquitectónica de Ourense na que non descarta inspirarse e os seus próximos proxectos artísticos.

Fernández, Sandra, “Un paseo con superhéroes”, *La Opinión*, “Ciudad y cultura”, “A Coruña”, 31 xullo 2018, p. 10.

Recóllense declaracións de David Rubín, que realizou canda David Aja a exposición “Superpoderes”, que inaugura na Coruña con 350 obras que reflexionan sobre a figura do superheroe ao longo do século XXI. Dialoga tamén sobre o xénero e as súas obras.

Fernández, Victoria, “Un respiro frente a la crisis”, *CLIJ. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 285, setembro-outubro 2018, pp. 8-16.

Nun artigo no que reflexiona sobre o panorama xeral da literatura infantil e xuvenil no 2017-2018, faise eco do Premio Nacional conseguido por Antonio García Teijeiro co

poemario *Poemar o mar*.

_____, “Adiós 2018, bienvenido 2019”, *CLIJ. Cuadernos de Literatura Infantil y Juvenil*, n.º 286, novembro-decembro 2018, p. 5.

Despedindo o ano 2018, lembra o pasamento de Xabier P. Docampo., a quen considera un dos pais da nova LIX galega.

Fernández Caamaño, J. M., “La librería Arenas, setenta años al servicio de la ciudad de La Coruña”, *El Ideal Gallego*, “A Coruña”, 15 xullo 2018, p. 4.

Informa da historia da librería Arenas e da importante contribución do seu fundador, Fernando Arenas Quintela, ao ambiente cultural coruñés da época. Destácase, tamén, o seu labor editorial, publicando en 1963 o cómic de *Asterix* en lingua galega.

Fernández Vázquez, Mar, “Viñetas desde o Atlántico 2018”, *El Correo Gallego*, “ECG”, “Literatura Infantil e Xuvenil”, “ELOS de lectura”, 9 setembro 2018, p. 4.

Dáse noticia de que baixo a dirección do artista gráfico Miguelanxo Prado estase a celebrar na Coruña o Salón Internacional do Cómic “Viñetas desde o Atlántico”. Saliéntase a participación no evento dos autores Emma Ríos e David Rubín, José Ramón Sánchez, premio Nacional de Ilustración 2014, Ángel de la Calle, Homs, Xosé Tomás, Tirso Cons e tres autoras con peso no panorama actual: Belén Ortega, Mamen Moreu e Cristina Durán, entre outros.

Ferreiro, David, “Patricia Núñez. ‘O Faiado busca fomentar a creatividade’”, *El Progreso*, “Emergentes”, 5 xullo 2018, p. 14.

Entrevista á creadora de “O faiado de Nin”, para nenos a partir de 5 anos, un obradoiro no que se fomenta a creatividade e a lectura a partir da reciclaxe.

Fraga, Xesús, “Castelao: raíces, árbore e froitos”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 29 xaneiro 2018, p. 25.

Informa sobre o remate da tese de Miguel Anxo Seixas, adicada á biografía de Alfonso Daniel Rodríguez Castelao, e a intención do autor de publicala nun futuro próximo.

_____, “A voz que prendía o lume dos contos”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 27 xuño 2018, p. 36.

Comenta a figura do escritor Xabier P. Docampo, Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil con motivo do seu recente pasamento. Ofrécese un breve percorrido pola biografía e a traxectoria profesional do autor. Remátase esta homenaxe sinalando tres títulos clave na súa produción literaria como son *Cando petan na porta pola noite* (Xerais, 1994), *O pazo baleiro* (Xerais, 1997) e *Bolboretas* (Everest, 2004), dos cales ofrece un sumario comentario de cada un deles.

F. Frieiro - Vilagarcía, “Reportaxe. Os Bolechas desembarcan en Arousa coa diversión en galego”, *Diario de Arousa*, “Arousa”, 16 xuño 2018, p. 8.

Informa da chegada da nova exposición protagonizada polos Bolechas á explanada do Auditorio de Vilagarcía. Trátase dunha exposición interactiva, centrada nas variedades dialectais do galego e dirixida ao público potencial dos Bolechas.

Fuentes, Ana, “Lobito Bueno, una editorial que hace activismo cultural”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, 19 marzo 2018, p. 10.

Salienta a iniciativa desta editorial con produtos de calidade que traballan a igualdade e diversidade con dúas liñas diferenciadas: libros culturais ou creativos e os científicos, ademais da colección de Julio Verne con dous títulos: *20.000 leguas de Verne a Vigo* e *Jules Verne e o pesadelo de Xulia* (2018). Comenta o argumento e temática dalgunhas obras e o boom da literatura infantil con Vigo como capital editorial.

_____, “Antonio Teijeiro y Leticia Costas serán Vigueses Distinguidos”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, 23 marzo 2018, p. 6.

Dá conta do nomeamento como Vigués Distinguido de Leticia Costas e Antonio Teijeiro, ámbolos dous escritores vigueses galardoados co Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil en 2015 e 2017, respectivamente, co fin de recoñecer o seu talento e a súa encomiable traxectoria literaria. De igual xeito, sinálase que se outorgará o mesmo título ós colexios Doctor Fleming e Canicouva e infórmase de que a medalla da cidade recaerá para a Asociación Diálogos 90.

Gallego, Amalia, “Los vigueses premiados en 2017”, *Atlántico Diario*, “Vida”, “Crónica” 7 xaneiro 2018, p. 23.

Fai un repaso dos autores e autoras viguesas premiadas en 2017, entre os que destaca a Antonio García Teijeiro como gañador do Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil pola súa obra *Poemar o mar* (2016).

_____, “Sesión pinchadiscos para los niños en “Libros para soñar”, *Atlántico Diario*, “Vida”, “Sociedad”, nº 1.133, 21 xaneiro 2018, p. 10.

Alúdese á sesión de pinchadiscos que se vai levar a cabo en “Libros para soñar” dirixida ao público infantil con motivo da presentación do libro *Balea* (2016) dos autores Federico Fernández e Germán González, publicado en formato acordeón por Kalandraka. Os autores apostan así por unha posta en escena diferente e innovadora para a presentación da súa obra. A música e a cultura do grafiti son elementos fundamentais no libro que presenta a figura dun cetáceo mecánico mergullado no mar.

García, Antonio, “Ribeira abre la Feira do Libro con el orgullo de su consolidación”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Barbanza”, 22 xuño 2018, p. 36.

Refire a apertura da cuarta Feira do Libro de Ribeira, que contou coa escritora e actriz Paula Carballeira para o pregón, quen recordou os seus vínculos co municipio por medio do conto infantil *Volcán, o cabalo salvaxe da illa de Sálvora* (2016). Recolle os nomes das persoas que interviñeron na inauguración.

García, Montse, “Día do Libro Infantil en la biblioteca Ánxel Casal”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Literatura”, 1 abril 2018, p. L10.

Anuncia o espectáculo musical “Camiños” de Magín Blanco na biblioteca Ánxel Casal no Día do Libro Infantil.

_____, “Cuentacuentos, exposiciones y talleres para animar a la lectura”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Educación”, 4 abril 2018, p. L10.

Informa da presentación da XVIII campaña municipal de Animación á Lectura, promovida polo Concello de Santiago e a editorial Kalandraka, que terá como tema principal o estudo da obra de Rocío Alejandro *A horta de Simón* (2017), título gañador da X edición do Premio Internacional Compostela de Álbums Ilustrados. Esta iniciativa inclúe talleres, sesións de contacontos e visitas guiadas a fábrica de Sargadelos. Sinálase, tamén, que xa está aberto o prazo para presentar as propostas literarias para a XI edición deste premio.

_____, “La biblioteca Ánxel Casal cumple 10 años con 40.000 socios”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Décimo aniversario”, 6 abril 2018, p. L11.

Revísanse as actividades que constituíron o festexo da primeira década de actividade da biblioteca santiaguesa, conducidas por Paula Carballeira a con música de Mamá Cabra.

_____, “Pitusa Semifusa e os estilos musicais”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Otros actos hoy”, 13 abril 2018, p. L10.

Anuncia a presentación do libro-CD citado, cun pequeno concerto a cargo de Olga Brañas, na librería Chan da Pólvora.

_____, “Ritmo musical para los más pequeños”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Otros actos hoy”, 14 abril 2018, p. L11.

Dá conta da presentación do libro-CD *Pitusa Semifusa e os estilos musicais* (2017), na librería Chan da Pólvora, adobiado cun pequeno concerto a cargo da autora.

_____, “Cajaraville, en Ategal”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Vida social”, 15 maio 2018, p. L11.

Dá conta do encontro do escritor co alumnado de Ategal, arredor das súas últimas obras, con mencións a María Victoria Moreno e un concerto da Coral de Santiago.

_____, “Cuatro ilustradoras dibujan los parques compostelanos”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, “Agenda”, “Para todos los públicos”, “Vida social”, 2 xuño 2018, p. L10.

Informa do proxecto O Camiño Urbano, que culminará coa publicación dun volume que recolla o atractivo verde da cidade a través das láminas de catro ilustradoras: Celia Burgos, Nanda Cabaleiro, Ana Luisa Franzão e Maru Godas.

Gómez, Chus, “Los reyes son los libros”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 5 xaneiro 2018, p. 10.

Dá conta da posibilidade de agasallar libros no nadal, na nova menciona algunhas obras como *A señorita Bubble* (2017), de Leticia Costas, *Deixe a súa mensaxe despois do sinal* (2017), de Arantza Portabales e *Que contan as ovellas para durmir?* (2007) de Kiko da Silva.

_____, “De cando Frida fixo o Roteiro Castelao por Pontevedra”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 26 abril 2018, p. 6.

Informa da confección por parte de alumnos dun colexio de Lugo do libro en formato acordeón *Camiñadas con Castelao* que recolle a influencia e relación entre autores como Frida Khalo e Castelao con lugares emblemáticos da cidade de Vilagarcía.

Gómez, Cuca M., “Citas pendientes tras la Navidad”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 13 xaneiro 2018, pp. 62-63.

Dá conta de diferentes eventos literarios, como a presentación do libro *El diario de Ertélion. El asalto* de David Gago na librería Paz de Pontevedra; a “Camiñada con Castelao”, percorrido polos recunchos de Castelao na cidade e a reunión de Enrique Monteagudo, autor do libro *Todo canto fomos*, cos alumnos do IES Torrente Ballester.

_____, “¡Por fin empieza el Entroido!”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 4 febreiro 2018, pp. 70-71.

Entre outras actividades enmarcadas no Entroido, salienta a presentación de *Xandra, a landra que quería voar* (2017).

_____, “Baile de camelia”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 23 febreiro 2018, pp. 70-71.

Informa da visita da escritora Leticia Costas ao Colexio SEK-Atlántico para participar nun coloquio co alumnado.

_____, “Lamprea por vacaciones”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 27 marzo 2018, pp. 46-47.

Informa da visita da poeta Míriam Ferradán ao CEIP A Torre de Cela, onde impartiu

diversos obradoiros de poesía para o alumnado do centro.

_____, “Llenazo de Ismael en Pontevedra”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 9 abril 2018, pp. 34-35.

Informa da variedade de actividades que a programación do domingo no Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra incluía, entre obradoiros (con Valeria Gallo e Martha Riva Palacio), contacontos e encontros con autores.

_____, “Reencuentros que alegran el día”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 11 abril 2018, pp. 66-67.

Recóllense algunhas imaxes do Salón do Libro que se celebra no Pazo da Cultura de Pontevedra, con obradoiros de elaboración de máscaras mexicanas e caveiras, encontros entre narradores sobre a lectura ou unha entrevista de cativos á escritora e xornalista María Solar.

_____, “Mimosas’ en Augal”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 12 abril 2018, pp. 66-67.

Informa do obradoiro realizado pola ilustradora mexicana Cecilia Rébora na librería Pataka Frita, tras a celebración do Salón do Libro.

_____, “Haciendo planes primaverales”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 15 abril 2018, pp. 70-71.

Recolle algunhas das actividades dirixidas a rapazada da Sétima Feira, no Mercado de Abastos, coma obradoiros sobre Rosalía e Frida; recolle tamén a exitosa intervención de Paco Nogueiras con *Radio Bule Bule* (2017) no Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra.

_____, “Una tarde en el Salón do Libro”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 14 abril 2018, pp. 62-63.

Recóllense algunhas das actividades do día precedente no Salón do Libro da cidade, coma unha xincana literaria con 180 participantes mozos de diversos clubs de lectura de Galicia. Tamén houbo encontros con Leticia Costas, Anxo Fariña, María Reimóndez, Tamara Andrés e Fran Alonso.

_____, “Largo domingo de churrasco”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 16 abril 2018, pp. 34-35.

Informa do estreno do espectáculo musical Moraima de Marcelo Dobode, destinado a público bebé, no Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra.

_____, “Esto sí que son espantapájaros”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 30 maio 2018, pp. 62-63.

Recolle dúas fotografías, canda a información de que a mostra dos Bolechas “Gatiños, Ghatiñas, Gatíos. Xeitos de falarmos o galego” se clausura en Pontevedra con case 4.000

visitantes, para trasladarse á comarca do Deza.

_____, “Me gustan las mujeres ‘bravas’”, *Diario de Pontevedra*, “Gente a diario”, “De café con Cuca”, 31 maio 2018, pp. 70-71.

Dá conta da presentación da colección de libros titulada “Mulleres bravas da nosa historia” da man da editorial Urco Editora, que tivo lugar na librería Paz, en Pontevedra. No acto, participaron as escritoras Elvira Ribeiro e María Reimóndez, a ilustradora Eva Agra e a editora Andrea Jamardo. Esta serie de libros está protagonizada por mulleres como María Victoria Moreno, Rosalía de Castro, Maruxa Mallo e Xulia Minguillón.

Gómez, Melissa, “Bueu acogerá mañana la I Feira da Ciencia e Literatura”, *Diario de Pontevedra*, “O Morrazo”, “Marín”, “Bueu”, 13 abril 2018, p. 22.

Anuncia a I Feira da Ciencia e Literatura organizada polo IES Johán Carballeira que pretende amosar a relación entre literatura e ciencia a través de obras como *Os nenos da varíola* (2017) de María Solar.

Gómez Longo, C. A., “Los superhéroes reviven en A Coruña”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 1 agosto 2018, p. 39.

Presenta a mostra “Superpoderes”, que os ilustradores David Rubín e David Aja prepararon na Coruña, como aperitivo a Viñetas desde o Atlántico na sede de Afundación. Recóllense algunhas declaracións sobre David Rubín, a súa traxectoria e os superheroes, figura sobre a que esta exposición permite reflexionar.

Granda, Claudia, “Las ilustraciones del dibujante David Pintor llegan a Asturias”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 15 abril 2018, p. 36.

Dá conta da exposición artística do ilustrador David Pintor que compila os últimos traballos que fixo no eido editorial. A inauguración desta exposición tivo lugar na biblioteca Ramón Pérez de Ayala de Oviedo baixo o nome “Ilustrando a tientas”.

Iglesias, A., “Conferencia de Marilar Aleixandre en el Ateneo”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, “24 horas de Compostela”, 3 abril 2018, p. 26.

Informa da charla impartida por Marilar Aleixandre baixo o título “É infantil a literatura infantil?” no Ateneo de Santiago no Día do Libro Infantil e Xuvenil.

_____, “Tertulia en el Aeroclub con la escritora María Solar”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, “24 horas de Compostela”, 12 abril 2018, p. 25.

Anuncia unha tertulia coa escritora, que tratará sobre “A expedición Balmis. Os 22 nenos galegos que levaron a vacina da varíola a América”, tema que centra un dos seus últimos libros.

Iglesias, Ana, “Diversión en familia en el parque de Galeras”, *El Correo Gallego*, “Santiago”, 29 xullo 2018, p. 24.

Recóllense algunhas das propostas lúdicas da programación infantil de “Feira na Eira!”, organizadas desde a Concellería de Acción Cultural. Para o día presente prevese unha actuación de Pakolas coas súas parábolas, protagonizada por Paco Cerdeira, así como a actuación de Uxía Lambona e a Banda Molona.

J. M. R., “Na biblioteca Francisco Mayán ‘en xuño, ler tamén conta moito’”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Costa da Morte”, 12 xuño 2018, p. 33.

Anuncia o programa da biblioteca de Cee, marcado pola representación da obra de Teatro Ghazafellos *A máquina do tempo*, con asistencia de colexios, e do espectáculo *Camiños* de Magín Blanco.

Jaureguizar, “Manuel María corrixiu coa súa navalla esta edición e ‘Os soños da gaiola’”, *El Progreso*, “Literatura”, “Cultura”, “Vivir”, 20 febreiro 2018, p. 5.

Informa da publicación da 4ª edición do poemario *Os soños na gaiola* de Manuel María con motivo do 50 aniversario da publicación da primeira edición. Destácase a súa importancia no sistema literario galego e tamén se detallan as modificacións que incorporou o poeta nesta edición.

_____, “Carlos Meixide: ‘Guitiriz ten algo plácido porque non ten rumores’”, *El Progreso*, “Cultura”, “Vivir”, 17 marzo 2018, p. 53.

Dá conta da presentación en Lugo da novela *Guitiriz* (2017), de Carlos Meixide protagonizada polos Cinco de Ons, resume o seu argumento e repasa a traxectoria profesional do autor que se dedica á edición galega. Apunta o maxisterio de Enid Blyton presente na triloxía de Meixide.

_____, “Adeus a Xabier Docampo, o último gran narrador popular”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Literatura”, p. 53/ *El Progreso*, “Literatura”, “Vivir”, p. 45, 27 xuño 2018.

Dá conta do pasamento do escritor e contador Xabier Docampo aos 72 anos de idade. Destácase a súa importancia como pioneiro da literatura popular infantil e xuvenil en lingua galega e por ser o gañador do Premio Nacional de Literatura en 1995. Entre as numerosas obras citadas do autor, sobresa a súa derradeira novela *A nena do abrigo de astracán* (Xerais, 2017).

L. R., “Cambados editará un libro infantil sobre Cabanillas y digitaliza su legado”, *Diario de Arousa*, “Cambados”, 7 novembro 2018, p. 8.

Salienta as actividades do Concello de Cambados que conmemoran o aniversario de falecemento de Ramón Cabanillas, como é a entrega do premio “Mar de Letras”, o roteiro

Cabanillas e a publicación dun libro para achegar este escritor á infancia, ademais da dixitalización do seu legado.

L. Romero Vilanova, “Enórmic Banda cumpre 13+5 anos de talento dende os pupitres”, *Diario de Arousa*, “O Salnés”, 7 xuño 2018, p. 11.

Dá conta da presentación do número 13+5 da revista de historietas do IES do Salnés “Enórmic Banda”, caracterizado pola súa variada temática e con homenaxes á escritora María Victoria Moreno. Este número acolle 25 historietas en galego creadas polo alumnado do centro e pretende fomentar o uso do galego entre a mocidade a través do cómic.

L. Viñas, María, “Ramón Lamote’ tivo éxito porque ao final os localismos son unha carallada”, *El Progreso*, “Vivir”, “Cultura”, 12 xullo 2018, p. 44.

Con motivo da subvención para a tradución ao inglés por unha editora búlgara do clásico da literatura xuvenil galega *Das cousas de Ramón Lamote*, recóllense declaracións do autor e destácanse outras subvencións para tradución recentemente resoltas, como *Dragal IV. A estirpe do dragón* de Elena Gallego para o inglés en Small Stations Press ou a tradución de *Pipi Mediaslongas* por Kalandraka.

Lage Fernández, Juan José, “O bo humor de Christine Nöstlinger”, *La Región*, “Xornal escolar”, n.º 136, “literatura”, 14 marzo 2018, p. 6.

Coméntase a traxectoria vital e profesional da escritora alemá Christine Nöstlinger, galardoada con numerosos premios de literatura infantil e xuvenil. Faise un percorrido pola súa biografía e o seu quefacer literario, sinalando aqueles aspectos máis relevantes da súa traxectoria literaria. En relación á súa produción literaria, salientáanse cinco das súas obras que foron traducidas ao galego: *Unha historia familiar* (Editorial Oxford), *Querida avoa, a túa Susi* (Editorial SM), *Un* (Xerais), *Horario de clase* (Galaxia) e *Intercambio cun inglés* (Planeta e Oxford).

Lema, Xosé M., “Cuentacuentos con Perozo y López-Barxas en Xallas”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, 30 maio 2018, p. 30.

Informa da celebración dunha sesión de contacontos na librería Ler de Santa Comba na que participaron os autores Francisco López-Barxas e Xosé Antón Perozo. Cada escritor falou de cadansúa obra, *Pedro, ladrón de historias* (Auga Editora, 2017) e *Vanesa non quere ser princesa* (Auga Editora, 2017), respectivamente.

López, Belén, “Elas fan banda deseñada”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 30 xaneiro 2018, p. 10.

Comenta a entrevista a tres autoras de cómic galego Anémona del Río, Zaida Novoa e Bea Gregores que se están a formar ben na escola O Garaxe Hermético, de Kiko da Silva,

ben na facultade de Belas Artes. Estas tres mulleres supoñen unha nova xeración de autoras galegas que piden paso no mundo do cómic. As tres coinciden na eclosión dunha xeración de mulleres que comezan a abrirse paso no mundo do cómic -tradicionalmente de homes- pero que aínda falta moito por camiñar, asegurando que “a tecnoloxía e as redes sociais axudáronnos moito”.

_____, “O Salón do Libro acollerá un Congreso Internacional de Mediación Lectora”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 1 febreiro 2018, p. 12.

Dá conta da celebración do I Congreso Internacional de Mediación Lectora, que se enmarca nunha nova edición do Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra baixo o lema “Dar de ler”, que contará coa participación de figuras relevantes como Fina Casalderrey e Marilar Aleixandre. Neste Congreso, infórmase que terá un papel destacado a figura da homenaxeada co Día das Letras Galegas, María Victoria Moreno. O evento contará tamén con participacións de México e Portugal con persoeiros como Rocío Kuri ou Mafalda Milhões. O acto de presentación desta iniciativa cultural estivo presidido pola concelleira de Cultura, Carme Fouces, o decano da facultade de Ciencias da Educación e do Deporte, Vicente Romo, e a mestra Eulalia Agrelo. Esta proposta está organizada conxuntamente polo Concello de Pontevedra, A Universidade de Vigo e a rede de Literaturas Infantiles y Juveniles del Marco Ibérico e Iberoamericano (LIJMI).

_____, “México achega catro exposicións ao Salón do Libro Infantil e Xuvenil”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, 8 marzo 2018, p. 53.

Comenta catro mostras que viaxan dende México, país convidado, até o Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra. Di que “Pintacuentos” reúne 142 obras de 49 ilustradores contemporáneos dende os anos 40 aos 80; que “68 voces” recompila contos indíxenas da tradición oral e contemporáneos, reinterpretados por ilustradores mexicanos; que haberá unha exposición cos 20 carteis finalistas do Concurso Nacional Invitemos a Leer da Feria Internacional del Libro Infantil y Juvenil de Ciudad de México; e que “Keren Tá Merced. Cultura en resistencia” é unha mostra do mercado dese barrio. Por último, indica que haberá catro exposicións galegas, como “Pioneiras Galegas que abriron camiño” baseada no libro homónimo, ademais dos traballos do Máster de Ilustración da Universidade de Vigo e “Os soños na gaiola”.

_____, “México tomará o Salón do Libro”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 15 marzo 2018, p. 11.

Dá conta da celebración do XIX Salón Internacional do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra, que contará con máis de 60 actividades, entre as que destacan as achegas do país mexicano. Tamén se aclara que catro librarías galegas como son Seijas, Patacafrita, Paz e Cronopios acollerán encontros con autores e presentacións literarias.

_____, “Pontevedra prepárase para a onda expansiva do Salón do Libro”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, 23 marzo 2018, p. 55.

Informa da celebración do XIX Salón Internacional do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra baixo o lema “Mulleres de conto”, que vai ter lugar entre os días 6 e 29 de abril no Pazo da Cultura da cidade pontevedresa. O evento, dirixido aos máis novos, trae consigo numerosas actividades, entre as cales destacan dous espectáculos, congresos de

mediación lectora, conferencias, obradoiros, a posta en marcha dunha Escola de Nais e Pais, encontros con autores como Leticia Costas, Anxo Fariña ou Fran Alonso, así como diferentes espectáculos teatrais tales como *O secuestro da bibliotecaria* a cargo do grupo Sarabela, *Rosa Caramelo* de Talía e *Emilia* de Teatro del Barrio. Preténdese, así, fomentar a lectura entre os máis cativos así como proxectar ao exterior a cultura galega.

_____, “Kalandraka cumpre 20 anos”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, 1 abril 2018, p. 41.

Informa da celebración do vinte aniversario da editorial pontevedresa Kalandraka. Dá conta da súa importancia xa que se trata da editorial galega con maior proxección internacional e salientase a novela long-seller *A que sabe a lúa?* de Michael Grejniec por se atopar entre as dez obras deste selo máis vendida a través da rede. Destácanse, tamén, dous libros que proximamente saíran no prelo: *Elmer*, do autor británico David McKee, e *Cara de velocidade*, de Marga Tojo, galardoado co último Premio Internacional Cidade de Orihuela de Poesía para Nenas e Nenos.

_____, “A ilustración mexicana ocupa o Museo na véspera da apertura do Salón do Libro”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 6 abril 2018, p. 12.

Dá conta da participación de México no XIX Salón Internacional do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra. As representantes da delegación mexicana desprazadas a Pontevedra foron as ilustradoras mexicanas Valeria Gallo e Cecilia Rébora, que foron as encargadas de presentar os proxectos mexicanos nesta nova edición do certame.

_____, “Pontevedra, capital literaria de Galicia”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 8 abril 2018, pp. 10-11.

Apunta os lugares e datas nos que se celebra o Salón do Libro Infantil e Xuvenil, que conta con máis de 150 actividades e que se desenvolve baixo o lema “Mulleres de conto” con México como país convidado. Sinala as I Xornadas Profesionais da Ilustración, o Congreso Internacional de Mediación Lectora e a posta en marcha dunha Escola de Nais e Pais. Tamén describe os espectáculos escénicos para bebés *Bath Time*, “unha interpretación chaplinesca” de Katarsis Educación e Teatro, e *Mar adelante*, adaptación da obra de Mª Victoria Moreno con cantigas, música, danza e monicreques a cargo de Odaiko e Fantoques Baj. Salienta a aposta polos contacontos que conectan coa tradición oral galega e mexicana, como “Contos que cruzan océanos, e obradoiros, como “68 voces”, “Libros de cartón”, “Poesía debuxada” e “Mitos ilustrados”, entre outras actividades.

_____, “Palabras antibalas”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 10 abril 2018, p. 13.

Dá conta da inauguración do ciclo formativo “A lectura é unha arma cargada de futuro”, proposto polo Salón do Libro Infantil e Xuvenil. A iniciativa está dirixida a profesores, pais e público en xeral. Infórmase da participación das mediadoras mexicanas Alondra Ramírez e María Guiexhooba que presentaron os seus proxectos de dinamización lectora en contextos de violencia e exclusión social.

_____, “As librerías de Pontevedra celebran o 23 de abril a cuberto”, *Diario de*

Pontevedra, “Pontevedra”, “Ciudad”, 20 abril 2018, p. 12.

Informa da celebración do I Congreso Internacional de Mediación Lectora “Mulleres de conto”, dentro do Salón do Libro Infantil e Xuvenil de Pontevedra, mencionando algúns dos participantes (Isabel Mociño, Carmen Ferreira, Carlos Negro, Rocío Kuri e Cris de Caldas).

_____, “Pontevedra decláralle o seu amor incondicional aos libros”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 24 abril 2018, p. 11.

Dá conta da celebración do Día do Libro na cidade pontevedresa na que trece librarías da cidade organizaron unha programación de actividades culturais. Recóllese tamén a proclamación do escritor coruñés Antonio Manuel Fraga como o gañador do I Certame María Victoria Moreno, organizado polo Concello e a editorial Urco, pola súa última novela *O bestiario científico de Anxos Nogueirosa*.

_____, “Os Bolechas falan con gheada e seseo”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 19 maio 2018, p. 12.

Dá conta da inauguración da exposición titulada “Gatiños, Ghatiñas, gatiós. Xeitos de falarmos galego” organizada pola Deputación de Pontevedra e celebrada na cidade pontevedresa. Esta mostra pretende divulgar as variedades dialectais da lingua galega da man dos personaxes de Os Bolechas.

_____, “Kiko da Silva expón o seu traballo no Instituto Cervantes de Munich”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 5 xuño 2018, p. 12.

Dá conta da exposición da obra de Kiko da Silva que tivo lugar no Instituto Cervantes de Munich. Nela, o ilustrador presenta preto de medio cento de debuxos da súa novela gráfica inédita *Bajo la sombra de las piedras flotantes* no Festival de Cómic da cidade alemá. Así mesmo, tamén se salienta a publicación dunha nova revista de banda deseñada en lingua galega baixo a dirección de Kiko da Silva titulada “A viñeta de Schrödinger”.

_____, “Un Salón do Libro revolucionario”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 6 setembro 2018, p. 11.

Comenta a programación do Salón do Libro Infantil e Xuvenil que convida a Portugal e que presenta as bases do II Premio Internacional de Ilustración do Salón. Tamén apunta que o eixe temático é a revolución.

_____, “Kalandraka faise canle de televisión”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir Aquí”, 28 setembro 2018, p. 56.

Dá conta da estrea dun espazo de audiovisual en liña da man da editorial pontevedresa Kalandraka. Esta pioneira iniciativa, dedicada ao eido da literatura infantil e xuvenil, terá como linguas vehiculares o galego e o castelán. A súa presentación tivo lugar no Espazo Nemonon da cidade.

_____, “Os libros son terapéuticos”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 24 outubro 2018, p. 8.

Comenta o coloquio entre o director de Kalandraka e presidente da Asociación Galega de Editoras Xosé Ballesteros e o crítico Ramón Rozas que tivo como eixo central o seu labor como editor da editorial. A charla, que tivo lugar no salón de actos da Casa das Campás, na Universidade de Vigo, encádrase na 5ª edición de Conversas na Uvi.

_____, “Queremos que a lusofonía inunde Pontevedra”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 3 novembro 2018, p. 13.

Informa da presentación en Portugal da próxima edición do Salón do libro infantil e xuvenil de Pontevedra na emblemática librería Lello. Indica que baixo o lema “A revolución” este ano tende pontes coa literatura portuguesa.

M. A., “O Salón do Libro traza o seu guión internacional con 150 actividades”, *Diario de Pontevedra*, “Suplemento do Diario de Pontevedra”, nº. 30787, 6 abril 2018, pp. 2-3.

Salienta a aposta do Salón do Libro por implicar a familias e centros escolares no fomento da lectura nesta nova edición renovada dedicada ao labor realizado polas mulleres na literatura, na internacionalización, con México como país invitado, e á potenciar o público xuvenil. Describe algunhas das actividades que se realizarán como os espectáculos para bebés *Bath Time*, de Katarsis Teatro, *Puño Puñete*, de Baobab e *Mar adiante*, de Odaiko e Fantoques Baj. Tamén nomea os distintos obradoiros, encontros con autoras e espectáculos teatrais, como *O secuestro da bibliotecaria*, de Sarabela, *Rosa Caramelo*, de Talía Teatro e *Emilia*, de Teatro del Barrio. Sinala a presenza feminina e a perspectiva de xénero como eixos fundamentais, destacando as actividades en homenaxe á autora María Victoria Moreno: contacontos de Polo Correo do Vento, “María e os ollos alabarados”, de Xarope Lulú, “Ruta propia”, de Raquel Queizás; e a presentación de *A muller que durmía pouco e soñaba moito*, de Fina Casalderrey e Marilar Aleixandre. Por último, indica que se fallará o Premio de Narrativa Xuvenil María Victoria Moreno e que tamén se farán obradoiros de ilustración.

M. G. M., “Falece na Coruña o escritor e mestre Xabier P. Docampo aos 72 anos”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 27 xuño 2018, p. 3.

Dá conta do pasamento do escritor e mestre Xabier P. Docampo aos 72 anos de idade na cidade da Coruña. Así mesmo, fai un percorrido pola vida e traxectoria do autor, destacando os aspectos máis relevantes da súa biografía e quefacer literario. Tamén se salienta o férreo compromiso do autor coa lingua galega e o seu destacado labor como difusor da literatura infantil e xuvenil.

_____, “Viñetas desde o Atlántico traerá a sus primeros invitados ya consagrados”, *Diario de Ferrol*, p. 36/ *El Ideal Gallego*, p. 36, “Sociedad”, 4 xullo 2018.

Informa da celebración da 21ª edición do salón internacional do cómic “Viñetas desde o Atlántico”, que se celebrará na cidade da Coruña. Destácase que se organizarán talleres infantís e de iniciación, conferencias e exposicións que terán como eixo central a banda deseñada.

_____, “Dos ‘davides’ y el mismo apellido de ‘artista’”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 4 xullo 2018, p. 37.

Trénzanse declaracións de Asier Mensuro, comisario da exposición “Superpoderes. David Aja y David Rubín” sobre o que de innovador e artístico hai no proceder de ambos os dous ilustradores. Así, destácanse influencias e logros, como os catro premios Eisner aos que o ourensán está nominado, ou a pegada do cómic francés, xaponés, Jack Kirby ou Frank Miller. Na exposición, aperitivo das Viñetas desde o Atlántico, revísase a icona do superheroe.

_____, “Prado habla en la apertura del salón del cómic de una ciudad viviendo ‘neste xogo en clave de viñeta’”, *Diario de Ferrol/ El Ideal Gallego*, “Sociedad”, 7 agosto 2018, p. 37.

Dáse conta da programación e actividades de Viñetas desde o Atlántico, ademais dos creadores cos que contará, como Mamen Moreu, Josep Homs e Belén Ortega dos que se alientan os seus traballos e galardóns máis coñecidos.

M. N., “Os Bolechas convidan a falar”, *Atlántico Diario*, “Vigo”, 6 decembro 2018, p. 12.

Dá conta da inauguración dunha exposición titulada “Gatiños, Ghatiñas, Gatíos. Xeitos de falarmos galego” sobre os personaxes infantís Os Bolechas na defensa da lingua galega. O acto, celebrado en Vigo e organizado pola Deputación de Pontevedra no marco do Ano da Lingua, contou con xogos interactivos de carácter lingüístico destinados aos máis pequenos. Á mostra asistiron o deputado de Cultura e Lingua, Xosé Leal, o deputado de Cooperación, Carlos López Font, e Tomás Valín, en representación da Editorial Bolanda.

M. M., “Paco Nogueiras presenta en A Magdalena su espectáculo ‘Brinca vai’”, *La Región*, “A Chaira”, “Vilalba”, 27 xullo 2018, p. 17.

Anuncia unha actuación de Paco Nogueiras na área recreativa A Magdalena de Vilalba, dirixida ao público familiar e gratuíta, dentro do programa Verán Activo.

M. Manav Gambhir, “El Atlántico se llena de Viñetas”, *La Opinión*, “Ciudad y cultura”, 5 xullo 2018, p. 9.

Informa da presentación da 21ª edición do salón internacional do cómic “Viñetas desde o Atlántico”, que se celebrará na cidade da Coruña. Nela, participarán autores xa consagrados como son Emma Ríos ou David Rubín, entre outros. Saliéntase, tamén, que o cómic independente terá o seu espazo nunha das cinco sedes das exposicións de Viñetas. Entre os autores máis novos, destácase a presenza de artistas como Cristina Durán, Belén Ortega ou Mamen Moreau.

M. Muleiro, “Pura Vázquez, poesía e natureza”, *La Región*, “Carballiño”, 22 maio 2018,

p. 23.

Informa da homenaxe polo centenario do nacemento de Pura Vázquez, unha das figuras máis destacadas da literatura infantil e xuvenil. O acto, celebrado na Insua dos Poetas en A Esgueva (O Carballiño), tamén conmemorou o Día mundial da Diversidade Cultural e o Día Europeo da Rede Natura. Esta iniciativa, dirixida aos máis pequenos, contou coa participación dos alumnos de varios centros escolares galegos así como da asistencia do presidente da Deputación ou o secretario xeral de Política Lingüística da Xunta de Galicia, entre outros persoeiros destacados do eido cultural.

Marquina, Cristina, “Unha ventá ó mundo das tradicións”, *La Región*, “Agenda”; “Libro”, 17 febreiro 2018, p. 20.

Anuncia a presentación do libro *O baúl de Domingos Quintas* do escritor e mestre Xoán Babarro que terá lugar na librería Eixo en Ourense. Tamén se informa sobre a estrutura e organización da obra, con ilustracións de Estefanía Padullés. O libro está dirixido, principalmente, a lectores infantís e xuvenís, mais tamén ao público adulto. Ademais, salientase a importancia da transmisión da literatura de tradición oral de xeración en xeración.

Martínez Pastoriza, Tamara, “XIX Salón do Libro de Pontevedra. Unha cidade con ‘mulleres de conto’”, *Sermos Galiza*, n.º 291, “Sermos Escola”, 12 abril 2018, pp. 2-3.

Repasa a programación e actividades do XIX Salón do Libro de Pontevedra que trata o traballo e presenza das mulleres na Literatura Infantil e Xuvenil e que ten a México como país convidado cunha potente industria literaria e cunha diversidade lingüística e cultural. Tamén indica que paralelamente ao salón se celebra o I Congreso Internacional de Mediación Lectora en colaboración coas Universidades de Vigo e Santiago de Compostela para implicar a profesorado e futuros docentes no fomento da lectura e que contará con obradoiros sobre análise de personaxes femininas, teatro, poesía, crítica feminista etc. Sinala que outra novidade é o Concurso Internacional de Ilustración que gañou a viguesa Ana Villegas. Por último, presenta as principais actividades e salienta a actividade homenaxe a María Victoria Moreno consistente nun contacontos ilustrado e mais a presentación do libro *María Victoria Moreno. A muller que durmía pouco e soñaba moito*, de Fina Casalderrey e Marilar Aleixandre.

_____, “Libros infantís e xuvenís ceibes de estereotipos sexistas”, *Sermos Galiza*, n.º 301, “Sociedade”, 21 xuño 2018, p. 8.

Informa da participación da Universidade de Vigo no proxecto internacional denominado “Gender Identity: Child Readers and Library Collections, G-Book”. Destácase tamén que este catálogo en liña de bibliografía europea de libros infantís e xuvenís foi un dos proxectos gañadores de Creative Europa (un programa marco da Comisión Europea). Saliéntase, así mesmo, a participación da universidade viguesa como única institución de ensino superior do estado nun proxecto destas características. A iniciativa ten como obxectivo promover a igualdade de xénero e a eliminación de estereotipos. Tamén se informa da colaboración no proxecto da Asociación Nacional de Investigación en Literatura Infantil e Xuvenil.

Montero, Luis, “Os Bolechas, Fantoques Baj, A Roda, Uxía e María do ceo pechan o Nadal en Rede”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 3 xaneiro 2018, p. 35.

Dá conta das últimas actividades que pecharán a sexta edición do programa de dinamización lingüística “Nadal en Rede” que percorrerá 41 localidades galegas. Entre elas, salientase o espectáculo de monicreques a cargo do grupo Fantoques Baj titulado *O castiñeiro do Apalpador*, a actuación do grupo A Roda co seu espectáculo *Picariño* (concerto que incorpora a poesía de Pura e Dora Vázquez) e a actuación dos Bolechas cun espectáculo teatral titulado *Un conto de Nadal* destinado ao público infantil.

Moledo, Alba, “Entre a gheada e o seseo cos Bolechas”, *Diario de Pontevedra*, “miniDiario”, n.º 629, “Reportaxe”, 27 maio 2018, pp. 2-3.

Describe a inauguración da exposición “Gatiños, ghatiñas, gatiós. Xeitos de falarmos galego” animada polos personaxes dos Bolechas que achegaron as variantes dialectais á infancia de Pontevedra por medio de diferentes xogos e actividades. Logo repasa as datas e lugares que percorrerá a exposición.

_____, “Veraneando no universo dos libros”, *Diario de Pontevedra*, “miniDiario”, n.º 634, “Reportaxe”, 1 xullo 2018, pp. 2-3.

Informa da inauguración da segunda edición da Festa dos Libros que tivo lugar na cidade pontevedresa. Coméntase que os máis novos puideron desfrutar de presentación de libros da man das librarías participantes. Entre as obras citadas, destácanse *Verde* (2018), o primeiro número da serie “Animalia”, *O ladrón de soños* (Xerais, 2018), *Monstros, con ou sen consentimento* (Galaxia, 2018), *O libro da selva* (Sushi Books, 2014), *O hobbit* (Sushi Books, 2018) e *Pippi Mediaslongas* (Kalandraka, 2017).

N. N., “O día que naceu Rosalía”, *El Progreso*, “*El Progreso Junior*”, n.º 20, 21 febreiro 2018, p. 11.

Lémbrese a figura da escritora Rosalía de Castro polo 181 aniversario do seu nacemento, considerada como a “nai” das letras galegas. Faise unha homenaxe a esta autora fundacional da literatura galega, sinalando e comentando os aspectos máis relevantes da súa biografía e traxectoria literaria.

_____, “Todas as flores do mundo en tres versos e 17 sílabas”, *El Progreso*, “*El Progreso Junior*”, n.º 24, “Día Mundial da Poesía”, 21 marzo 2018, p. 11.

Ofrécese unha explicación dos chamados “haikus”, que son textos poéticos orixinarios en Xapón formados por tres versos de cinco, sete e cinco sílabas xaponesas, sumando un total de dezasete, cuxa temática fundamental é a natureza. Así mesmo, tamén se refire a un dos máximos expoñentes deste tipo de poesía, como é Basho, e achega un dos seus “haikus” máis coñecidos, elaborando un comentario sobre el no que se fai alusión a súa peculiar organización formal e a súa temática. Tamén se fai referencia a outros autores de “haikus” como Issa Kobayashi ou Masaoka Shiki. Achegados a este tipo de poesía, tamén

se nomean autores no contexto galego como son Uxío Novoneyra e Consuelo García Devesa.

_____, “Porque non todo o que é verde é bosque...”, *El Progreso*, “*El Progreso Junior*”, n.º 34, 6 xuño 2018, pp. 2-3.

No marco dunha reflexión sobre o ecosistema dos bosques, ao destacar algúns únicos na súa diversidade, como a Devesa da Rogueira, introdúcese uns versos de Uxío Novoneyra.

Naranjo, Carmen, “As historias de mulleres e a natureza protagonizan o Día do Libro Infantil”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Xente a diario”, 2 abril 2018, p. 37 / *El Progreso*, “Cultura”, “Vivir”, 2 abril 2018, p. 35.

Informa da celebración do Día Internacional do Libro Infantil e Xuvenil que trae consigo numerosas novidades editoriais para os máis novos. Entre as próximas publicacións destácanse títulos como *Apestoso tío Muffin* do escritor Pedro Mañas (obra gañadora do premio Anaya de Literatura Infantil e Xuvenil) e o libro *Poemar o mar* de Antonio García Teijeiro (que obtivo o premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil 2017) do que se publicou a tradución ao castelán. Así mesmo, salientase a notable exportación do sistema editorial galego de obras de literatura infantil e xuvenil.

Neira, Nieves, “Como sopraría as candeas Lewis Carroll?”, *El Progreso*, “*El Progreso Junior*”, n.º 16, 24 xaneiro 2018, p. 11.

Coméntase a traxectoria literaria do autor de *Alicia no país das maravillas* Charles Lutwidge Dodgson. Ofrecense algúns datos relevantes sobre a súa biografía así como da súa produción literaria. Reflexiónase tamén sobre o xermolo da súa obra máis imponente así como dalgúns aspectos relacionados coa súa temática e os personaxes.

Nicolás, Ramón, “Dez libros que non axudarán a non esquecer este verán”, *La Voz de Galicia*, “*Fugas*”, “Galego”, “Libros para o verán”, 8 xuño 2018, pp. 8-9.

Comenta dez títulos de narrativa, entre eles *Amor por catro*, de Helena Villar Janeiro que condensa en catro relatos historias de primeiros amores; a segunda entrega protagonizada por Calpurnia Tate de Jacqueline Kelly; e a relación singular entre avoa e neta que se reflicte en *O libro do verán*, de Tove Jansson.

Núñez Centella, Moncho, “El tiempo femenino”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de la Escuela*”, n.º 1.177, 7 marzo 2018, p. 8.

Comenta a presenza feminina nas pinturas de Castelao e faise unha defensa da igualdade de xénero e a importancia do labor de todas aquelas mulleres que destacaron nos diferentes ámbitos sociais. Entre elas, destácanse figuras como Concepción Arenal, Emilia Pardo Bazán, Victoria Kent ou Rosalía de Castro.

Ocampo, Carlos, “Libros de verán para todas as idades”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de la Escuela”, n.º 1.190, 13 xuño 2018, p. 6.

Propón unha listaxe de libros recomendados e ofrécenos un breve comentario de cada unha das obras seleccionadas, todas elas dirixidas a un público infantil e xuvenil. Entre as cales, cómpre destacar os seguintes títulos: *Por que?* do autor Nikolai Popov, *Elmer* de David McKee, *Anagnórise* de María Victoria Moreno, *Ring, Ring...!Quen rima?* (Hércules de Ediciones, 2018) de Ana María Fernández, *O segredo da vella librería* (Galaxia, 2018) de Xabier López López, *O curioso mundo de Calpurnia Tate* (Faktoría K de Libros, 2018) de Jacqueline Kelly e *Eu conto, ti cantas...* de María Victoria Moreno.

Ocampo, E., A. **Rodríguez** e A. **M.**, “Adeus ao escritor Xabier P. Docampo, Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil”, *La Opinión*, “Sociedad, cultura & ocio”, 27 xuño 2018, p. 29.

Recolle a triste noticia do pasamento do recoñecido escritor Xabier P. Docampo, Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil. Destácase o seu importante labor no sistema literario galego e cítanse algunhas das súas obras máis importantes como *O misterio das badaladas* ou *A nena do abrigo de astracán*, entre outras moitas. Tamén se fai referencia á multitude de personalidades pertencentes ao eido literario e cultural que quixeron renderlle homenaxe a este excelente “contador de contos”, entre os que cómpre destacar a Leticia Costas ou Manuel Rivas, entre outros.

Ó. M., “Caballero suma a los escritores Leticia Costas y García Teijeiro a la lista de Vigueses Distinguidos”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, 23 marzo 2018, p. 4.

Anuncia o nomeamento de Vigués Distinguido aos autores vigueses de literatura infanto-xuvenil Leticia Costas e Antonio Teijeiro co fin de poñer de relevo a importancia das súas respectivas traxectorias literarias. Tamén se sinala que se propoñerán os colexios Fleming e Canicouva para o recibimento do mesmo galardón. A estes súmanse outros candidatos como o clube Montañeiros Celta, a Asociación de Amas de Casa ou Consumo Agarimo, entre outros.

Orge, María, “Collidos coas mans na masa”, *El Progreso*, “deVerano”, “Cousas de aquí”, 23 agosto 2018, p. 34.

Dá conta da celebración dunha nova edición da Ágora Cultural dirixida especialmente ao público infantil. Esta edición, promovida polo Concello e a Deputación de Lugo, contou con diferentes espectáculos como pallasos, marionetas e ata magos, co fin de ensinalles valores aos máis novos.

Otero, A., “El nuevo sistema de visitas a Cíes, inactivo para reservarlas a un mes de la temporada alta”, *Faro de Vigo*, “Vigo”, 20 abril 2018, p. 5.

Dá conta da visita guiada que fará o alumnado de varios centros pontevedreses ás Illas

Cíes con motivo das tarefas de promoción da súa candidatura como Patrimonio da Humanidade. Os máis novos participarán na actividade de dinamización lingüística “Os Bolechas van ás Illas Atlánticas”.

Palomanes, Paula, “Trans-formar’ el mundo en favor de la libertad”, *La Región*, “A Limia”, 26 maio 2018, p. 26.

Dá conta da celebración dunhas xornadas sobre igualdade de xénero dirixidas ao alumnado do IES Cidade de Antioquía de Xinzo. A iniciativa, organizada polos orientadores do instituto, contou coa participación de Canela Cafuné e da escritora Eva Mejuto. Cítase tamén a obra *22 segundos*, un libro que ten como eixo central a transexualidade e protagonizado por unha protagonista infantil. Trátase da primeira obra literaria escrita en lingua galega.

Pardo, Alicia, “Una jornada cargada de palabras”, *La Opinión*, “A Coruña”, “Ciudad y Cultura”, 22 abril 2018, p. 12.

Dá conta da celebración do Día do Libro que contou con numerosos descontos, agasallos e actividades literarias por parte de oito librarías da Coruña. Entre as obras recomendadas sobresaen *Paco papán* (2018) de Patacrúa e *O grúfalo* (2013) de Julia Donaldson e Axel Scheffner, ámbolos dous dirixidos ao público infantil.

Pardo Iglesias, Santiago, “A historia dun neno sen nenez”, *El Correo Gallego*, “ECG Dominical”, 20 maio 2018, p. 7.

Recolle o relato curto titulado “A historia dun neno sen nenez” de Santiago Pardo Iglesias, un alumno do colexio compostelá La Salle, protagonizado por un neno chamado Mbemba que malia as desigualdades e as condicións precarias nas que se atopa, loita con todas as súas forzas por conseguir unha vida dun neno.

Paz, Blanca, “Lalín organiza talleres de ilustración y banda diseñada en su Semana do Libro”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, “Sociedad”, 19 abril 2018, p. 53.

Informa da programación cultural proposta polo Concello de Lalín con motivo da celebración do Día do Libro, que contará con numerosas actividades como talleres de ilustración e de banda deseñada dirixidas especialmente ao público infantil e xuvenil.

Pena Presas, Montse, “As rúas do vento ceibe”, *Sermos Galiza*, n.º 298, “A fondo. 50 anos de Os sonhos na gaiola”, “Caderno de análise”, n.º 198, 31 maio 2018, p. 3.

Comeza comentando a xeneoloxía editorial da obra, sinalando as diferentes reimpresións que tivo o poemario, indicando a súa recepción (obra destinada aos máis novos) e a temática baseada no mundo rural. En relación con isto, Pena Presas alude á publicación no seu día da obra *As rúas do vento ceibe* (1979), obra cun claro enfoque didáctico-crítico, estruturado en catro partes que reflicten as mudanzas que sufriu Galicia no período

existente entre a saída do prelo do primeiro poemario do autor e este segundo. Referíndose a obra *As rúas do vento ceibe* a autora finaliza destacando que “o seu éxito non foi o mesmo que o de *Os soños na gaiola*”.

Pereira, Nonito, “A ‘encantadora’ voz de María do Ceo, na Coruña”, *Diario de Arousa*, “O Salnés Siradella”/ *Diario de Ferrol*, “Nordesía”, n.º 1.033/ *El Ideal Gallego*, “La Galería”, n.º 1.033, “máis Libros”, 29 abril 2018, p. 43.

Informa da actuación teatral da cantante portuguesa María do Ceo, en colaboración co grupo Rum Rum Teatro. Unha espectáculo dirixido aos máis pequenos no que presentará cancións do seu álbum “Cancións para nenos e nenas” (2017), en clara homenaxe a Xosé Neira Vilas, a Suso Vaamonde e a Carlos Casares.

Pérez, Adrián, “No verán... Un conto’ para los niños de Vigo”, *Atlántico Diario*, “Verano”, 11 xullo 2018, p. 15.

Dá conta da nova edición do programa “No verán... Un conto”, organizada polo Concello de Vigo e o Servizo de Normalización Lingüística. Informa da presentación da obra “Periplo Atlántico” por parte dos artistas do colectivo Polo correo do vento.

Pérez Maldonado, Marcos, “A noite é necesaria”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de la Escuela”, n.º 1.191, 20 xuño 2018, pp. 4-5.

Dá conta do estreo da película “A noite é necesaria”, cuxo título está inspirado nos coñecidos versos do poeta Antonio Díaz Castro. Infórmase de que a súa proxección vai ter lugar no planetario da Casa das Ciencias na Coruña.

Pérez, Mariló, “Contos de intriga, sen tabúes”, *La Región*, “Agenda”, 18 setembro 2018, p. 20.

Informa sobre a participación de Antía Yáñez no acto “Recate na biblioteca”, un contacontos celebrado na biblioteca de Vilar de Santos. No artigo faise referencia ás súas dúas obras publicadas: *O misterio de Portomarín* e *Senlleira*.

Pillado, Neli, “Dez anos fabricando lectores en Gondomar”, *Faro de Vigo*, “Val Miñor”, “Área Metropolitana”, “Baiona. Gondomar. Nigrán. Oia”, 24 xaneiro 2018, p. 14.

Fala da importancia do proxecto Espazo Lectura do Val Miñor que ofrece actividades para fomentar a lectura, como o clube de lectura Comando Le, e salienta os actos conmemorativos do décimo aniversario nos que participarán os escritores Marcos López Concepción e María Reimóndez.

Pintor, David, “Ana Juan. ‘La ilustración me permite expresarme y tener una relación con el mundo’”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 21 xuño 2018, p. 36.

Recóllese unha entrevista coa ilustradora valencíá Ana Juan, que inaugura na Coruña unha mostra da súa obra baixo o título “Debuxando ao alén”, que descobre o proceso creativo dunha adaptación libre de Brancaneves, así como de *Otra vuelta de tuerca*.

Piñeiro, Á., “En Vilaboa, de agasallo unha dos Bolechas”, *Diario de Pontevedra*, “En Portada”, “La noche más mágica”, 6 xaneiro 2018, p. 7.

Indica que en Vilaboa os Reis Magos agasallaron á infancia cun exemplar protagonizado polos Bolechas.

_____, “Los más pequeños y los aficionados al deporte ya gozan del cocido lalinense”, *Diario de Pontevedra*, “Vivir aquí”, 29 xaneiro 2018, p. 22.

Dá conta da celebración dunha nova edición da Feira do Cocido de Lalín dedicada fundamentalmente aos máis cativos, que puideron desfrutar de numerosas actividades culturais.

Plaza, Vicente, “Os Bolechas abren a exposición ‘Xeitos de falarmos galego’”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 19 maio 2018, p. 37.

Dá conta da inauguración da exposición titulada “Gatiños, Ghatiñas, Gatíos. Xeitos de falarmos galego”, que tivo lugar na cidade pontevedresa, contou coa presenza dos coñecidos personaxes de Pepe Carreiro Os Bolechas. Esta iniciativa, de carácter didáctico, organizada pola Deputación de Pontevedra, pretende achegar a través do universo Bolechas a riqueza do idioma galego a todas as comarcas da provincia.

Portela, Suso, “García Teijeiro: ‘un libro de poesía na habitación de cada neno’”, *Faro de Vigo*, “a escola do Faro”, n.º 365, “Ti participas”, 16 xaneiro 2018, pp. 4-5.

Dá conta da celebración do concurso escolar Faro da Escola, no marco do cal o Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil, Antonio García Teijeiro, visitou varios colexios de Redondela para animar aos máis cativos a ler poesía.

_____, “A emotiva homenaxe do colexio Divino Salvador a un gran poeta”, *Faro de Vigo*, “a escola do Faro”, n.º 366, “Ti participas”, 30 xaneiro 2018, pp. 4-5.

Dá conta da homenaxe celebrada ao poeta vigués Antonio García Teijeiro, Premio Nacional de Literatura Infantil e Xuvenil pola súa obra *Poemar o mar*. O acto estivo organizado polo colexio Divino Salvador de Coruxo no que participaron personalidades como o escritor Jordi Sierra i Fabra ou Helena Pérez, entre outros.

Presedo, Andrea, C. A., “Viñetas desde o Atlántico repasará este año su propia historia de 21 años”, *La Voz de Galicia*, “Cultura”, 5 xullo 2018, p. 33.

Dá conta da celebración da 21ª edición do salón internacional do cómic “Viñetas desde o

Atlántico”, impulsado polo Concello da Coruña. Esta nova edición, que terá lugar na cidade da Coruña, serve como homenaxe aos primeiros pasos do festival, que se remonta ao ano 1997. Entre a lista de autores convidados destacan Emma Ríos ou David Rubín, entre outros. Nesta edición, os participantes poderán desfrutar do traballo de tres artistas como Cristina Durán, Belén Ortega e Mamen Moreau.

Ramos, J. M., “Fran Gómez conta hoxe en Carballo a aventura do Dakar”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, 2 febreiro 2018, p. 40.

Sinala que haberá un encontro en Carballo con Anxo Fariña para falar de *4 Xinetes*.

Rodríguez, Ana, “Un verano de cuentos viajeros por toda la ciudad”, *Faro de Vigo*, “*Vigo 4 costados*”, 10 xullo 2018, p. 3.

Informa da inauguración do programa titulado “No verán... un conto” organizado polo Servizo de Normalización Lingüística do Concello de Vigo. Esta iniciativa, que se desenvolverá durante o verán, presentará catorce espectáculos en diferentes puntos do concello vigués. Este proxecto, dirixido a un público infantil, ten como obxectivo dinamizar o emprego da lingua galega a través de atractivas historias.

_____, “Un recorrido de cuentos por la ciudad”, *Faro de Vigo*, “*Vigo 4 costados*”, 24 xullo 2018, p. 2.

Anuncia a programación de “No verán... un conto”, que ofrece o Servizo de Normalización Lingüística do Concello de Vigo, coa presenza de Anxo Moure e Servando Barreiro con “A música da auga”, Cé Orquestra Pantasma, o “Xarope de contos”, Pakolas Gominolas, Miguel Anxo Alonso Diz con “Un sombreiro cheo de contos” ou “A pita amarela e a estrela salgadiña”.

S. P., “Ocho estrellas gallegas del público infantil protagonizan el segundo Festival Plis Plas”, *Faro de Vigo*, “*Vigo*”, 2 maio 2018, p. 6.

Dá conta da celebración da segunda edición do Festival Plis Plas que tivo lugar no barrio de Navia, en Vigo. O programa está composto por concertos, teatro, contacontos e talleres para os máis novos. Entre os persoeiros que participaron nesta iniciativa, destácanse Magín Blanco, o grupo Cuarteto Caramuxo, Servando Barreiro e Anxo Moure (que presentaron o seu novo libro-CD *A música da auga*) e Paco Nogueiras cos seus espectáculos *Brinca Vail e Bule Bule*.

S. S., “Radio Bulebule encherá de diversión o Teatro Elma”, *El Correo Gallego*, “Área de Compostela”, “Barbanza”, 17 abril 2018, p. 31.

Dá conta do espectáculo teatral *Radio Bulebule* a cargo do Teatro Elma de A Pobra do Caramiñal. Este espectáculo, baseado no libro-Cd-Dvd co mesmo nome, é unha iniciativa da editorial Kalandraka Editora. O evento está organizado pola concellaría de Cultura da Pobra do Caramiñal, en colaboración co Programa do AGADIC Cultura no Camiño da

Xunta de Galicia.

S. Prado, “Os Bolechas, pola igualdade”, *La Región*, “Extra”, “Nadal 2018”, “Campaña para nenos”, 24 decembro 2018, p. 46.

Dá conta da presentación da campaña titulada “Xoguetes para a igualdade” celebrada en Santiago de Compostela e destinada aos máis novos. Destácase que a campaña estivo promovida pola Secretaría Xeral de Igualdade en colaboración coa Dirección Xeral de Comercio, participando tamén os personaxes dos libros de Os Bolechas, así como do financiamento do libro titulado *Máis alá do azul e do rosa*.

Sanmartín C., Xabier, “La saga ‘Millennium’ marca el inicio del 21 salón del cómic de A Coruña”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 7 agosto 2018, p. 35.

Describe as diferentes actividades da programación do XXI salón do cómic Viñetas desde o Atlántico que se celebra na Coruña, salientando a participación de Josep Homs e Belén Ortega, creadores da banda deseñada inspirada na serie Millennium, de Stieg Larsson, e de Emma Ríos e David Rubín, ademais da exposición dos orixinais d’*O corpo de Cristo*, de Beatriz Lema, último premio Castelao de Banda Deseñada.

Santos, Ágatha de, “Trece estampas sobre la traición” muestra en Vigo al Luis Seoane más combativo”, *Faro de Vigo*, “Sociedad”, 24 outubro 2018, p. 40.

Dá conta da exposición en Vigo do álbum de Seone na Fundación Laxeiro, onde tamén se expoñen obras de Castelao, Manuel colmeiro e Arturo Souto.

_____, “Kalandraka salta a la red”, *Faro de Vigo*, “TV/Espectáculos”, 8 novembro 2018, p. 51.

Salienta a posta en marcha da canle dixital por parte da editorial Kalandraka para promocionar a Literatura Infantil e Xuvenil e fomentar o hábito lector. Indica que pretende ser unha ferramenta de información e formación para creadores e profesionais do libro e da lectura. Apunta entre os contidos a reportaxe con motivo do vinte aniversario da publicación de *O coelliño branco* e a entrevista a Roberto Innocenti.

Salgado, Daniel, “O mundo das cancións pequenas”, *Sermos Galiza*, n.º 288, “fóradeserie”, 15 marzo 2018, pp. 2-3.

Salienta a explosión dos libros discos dirixidos á infancia e explica a necesidade de compoñer cancións infantís para estimular a concentración auditiva, como o proxecto de Pitusa Semifusa que no seu segundo volume explora as músicas populares urbanas ou as óperas pop futuristas de Miguel Mosqueira *Sira e o robot. Adventures on Titan* (2015) e *Sira e o robot. Crazy Times on Planet Earth* (2017) que empregan unha linguaxe directa para facilitar a aprendizaxe das linguas á cativada. Tamén sinala os traballos precursores de Mamá Cabra, María Fumaça e Pablo Díaz; de Magín Blanco que no seu último traballo *Camiños* (2017) reúne dez escritores e os debuxos de Leandro Lamas; e de Paco

Nogueiras con *Brinca vai!* (2014). Por último, salienta o labor do xornalista Suso Iglesias, creador do fenómeno Xabarín Club que achegou o pop e rock galego á rapazada; e do pioneiro Suso Vaamonde que musicou vinte e seis poemas do poemario *Os soños na gaiola* (1968).

_____, “As mil vidas da banda deseñada galega”, *Sermos Galiza*, n.º 310, “*fóradeserie*”, 23 agosto 2018, pp. 2-3.

Fai un repaso pola banda deseñada actual que pasa por dificultades editoriais e falta de apoio institucional, mais cun vizoso momento creativo no que salienta o premio Castela, o salón Viñetas desde o Atlántico ou creadores como Kiko da Silva, quen fundou a primeira escola de banda deseñada galega, ademais de publicar a revista *A viñeta de Schrödinger* e traballar na novela gráfica *Baixo a sombra das pedras flotantes*. Tamén destaca a Tokio quen acaba de presentar *Aventuras no mar* e Manel Cráneo, responsable de Demo Editorial. Por último, repasa a escena galega actual coa aparición de David Rubín, Emma Ríos, Oliver Añón coa primeira obra individual *Canción para afundir flores no mar* e Bea Lema con *O corpo de Cristo*, salientando a irrupción de mulleres.

Sánchez, Manuel Alba, “Visitando A Coruña con fins artísticos”, *El Progreso*, “*El Progreso Junior*”, n.º 24, “Escola de Prensa”, 21 marzo 2018, p. 4.

Dá conta da visita cultural dos alumnos e alumnas da ESO e o Bacharelato do IES de Quiroga á cidade da Coruña para facer diferentes actividades culturais. Entre elas, destácanse as visitas a sede de Afundación para ver unha exposición sobre cómic, na que se destacan as obras de autores galegos como Brais Rodríguez e Miguelanxo Prado, e á sede da Real Academia Galega para facer a presentación dunha versión do conto “Las medias rojas” de Emilia Pardo Bazán, á que asistiron a directora da Casa Museo da autora e a académica Marilar Aleixandre.

Sánchez, O., “El libro que descubre a los niños los ‘monstros’ de la ciudad”, *La Voz de Galicia*, “*La Voz de Santiago*”, 1 abril 2018, p. L6.

Comenta a obra *Sar, Sarela e os monstros de Compostela* (Kalandraka, 2007) do escritor Paco López-Barxas e o ilustrador Kiko da Silva. O libro propón un didáctico percorrido literario protagonizado por dous gatos que convidan aos máis cativos a coñecer aqueles aspectos máis descoñecidos e interesantes da cidade compostelá.

Seoane, L., “Superpoderes’, nueva muestra de Afundación”, *El Correo Gallego*, “Tendencias”, 1 agosto 2018, p. 46.

Presenta a mostra que acolle a sede de Afundación coruñesa ata setembro, con obras orixinais de dous autores recoñecidos internacionalmente no ámbito da banda deseñada, o ourensán David Rubín e o vallisoletano David Aja. Grazas a ela, ademais de seren observábeis os procesos de creación de ambos, pode trazarse unha reflexión sobre a figura do superheroe no século XXI.

Seoane, Luis, “Miguelanxo Prado: ‘Es un orgullo ver como todas las salas se llenan’”, *El Correo Gallego*, “Tendencias. Cicencia. Cultura. Ocio”, 14 agosto 2018, p. 36.

Comenta que o director de Viñetas desde o Atlántico salienta o éxito da súa vinte e unha edición á que evidenciou a riqueza creativa e o talento das novas xeracións e a consolidación editorial deste sector.

Simón Gómez, M., “O xornal volverá ás aulas en setembro”, *La Voz de Galicia*, “La Voz de la Escuela”, n.º 1.191, 20 xuño 2018, p. 6.

Comenta a finalización do programa Prensa-Escola no presente curso escolar, un modo de traballar co diario nas aulas, e ofrece algúns exemplos de actividades desenvolvidas no presente ano: así, o alumnado do CPI Julia Becerra Malvar chegou a aproveitar a visita de Leticia Costas para crear parte dos contidos.

Varela, María, “Así se fixo a mellor curta do mundo”, *Diario de Pontevedra*, “miniDiario”, n.º 633, “Reportaxe”, 24 xuño 2018, pp. 2-3.

Recóllense pormenores do proxecto audiovisual desenvolto polo CEIP A Xunqueira II, cuxo alumnado desenvolveu nos últimos dous meses unha curtametraxe en stop motion baseada no conto de Susanna Isern *A mellor sopa do mundo* (OQO, 2015). Coméntase o proceso, os materiais, a receita ou a necesaria titorización por parte do profesorado.

Vila, Sara, “36 quilómetros de fío para tecer historias”, *Diario de Pontevedra*, “Pontevedra”, “Ciudad”, 27 marzo 2018, p. 10.

Dá conta da celebración do XIX Salón do Libro Infantil e Xuvenil que vai ter lugar no Pazo da Cultura de Pontevedra. Dísenos que se acondicionarán catro salas para contacontos, unha biblioteca, varios espazos adicados a México (o país convidado) e varias exposicións vencelladas a presenza da muller. Así mesmo, tamén se subliña a importancia que vai ter nesta edición a figura de María Victoria Moreno, contando cun espazo dedicado ao seu intenso labor.

Vilariño, Paula, “Roma conquista al cómic”, *El Progreso*, “Arde Lucus MMXVIII”, “Del 15 al 17 de junio de 2018”, 17 xuño 2018, p. VI.

Dá conta do I Encontro de Banda Deseñada Histórica de Galicia, no que participarán sete ilustradores especializados no cómic: Víctor Boullón, Tokio (Miguel Fernández), Tomás Guerrero, Pepe Carreiro e Manel Cráneo. Esta iniciativa tivo lugar na capital luguesa con motivo da festa romana do Arde Lucus 2018. Saliéntase que os resultados deste encontro poderanse ver nuns días nas redes sociais.

X. L. C., “Homenaxe de 300 escolares a Pura Vázquez na Ínsua dos Poetas”, *La Región*, “Provincia”, 21 maio 2018, p. 18.

Informa da homenaxe polo centenario do nacemento de Pura Vázquez, unha das figuras máis destacadas da literatura infantil e xuvenil. O acto, no que participaron 300 escolares de diferentes centros educativos ourensáns, terá lugar na Ínsua dos Poetas (O Carballiño). Esta iniciativa que leva por título “Centenario de Pura Vázquez: pioneira da literatura infantil, mestra exemplar” contará coa presenza do presidente da Deputación de Ourense e do secretario de Política Lingüística da Xunta de Galicia.